صحیفه سجادیه

روایت حسین بن اشکیب

مرکز تحقیقات رایانه‌ای حوزه علمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم

صحیفه سجادیه به روایت حسین‌ابن‌اشکیب

نویسنده:

سید احمد سجادی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

صحیفه سجادیه به روایت حسین ابن اشکیب

مشخصات کتاب

سرشناسه : علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ق.

عنوان قراردادی : صحیفه سجادیه

عنوان و نام پدیدآور : صحیفه سجادیه به روایت حسین ابن اشکیب/ تقدیم سیداحمد سجادی.

مشخصات نشر : اصفهان: حوزه علمیه اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه ای ‫ ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۲۱۹ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۴۶-۵۱-۵

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : عربی.

یادداشت : مقدمه کتاب به فارسی است.

یادداشت : این کتاب قبلا تحت عنوان "صحیفه سجادیه روایت حسین ابن شکیب" توسط انتشارات موسسه فرهنگی مطالعاتی الزهرا (س) در سال ۱۳۸۳ منتشر شده است.

عنوان دیگر : صحیفه سجادیه روایت حسین ابن شکیب.

موضوع : دعاها

شناسه افزوده : حسین بن اشکیب

شناسه افزوده : سجادی، سیداحمد، ۱۳۴۴ -

شناسه افزوده : حوزه علمیه اصفهان. مرکز تحقیقات رایانه ای

رده بندی کنگره : BP۲۶۷/۱ الف/ع۸ص۳ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۷۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۴۲۷۳۹

ص : ۱

اشاره

مرقومه حضرت آیه اللّه سیّد محمّدعلی روضاتی (دامت برکاته)

پیش گفتار

«صحیفه سجّادیه»، از نخستین کتاب هایی است که در سده آغازین ظهور اسلام، به بیان و بنان امام معصوم علیه السلام تألیف و تصنیف گردیده و بدین سبب در شمار اُمّهات تراث حدیثی اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام قرار دارد و البته تنها کتاب مقدّسی است که از آثار حضرات معصومین علیهم السلام به دست ما رسیده است، زیرا دیگر کتب منسوب به آن بزرگواران، مخزون در نزد آنان مانده است.(۱)

این کتاب شریف، در طول قرون متمادی اسلامی همواره، مورد توجّه ویژه و دستگردان مشایخ کرام و رجالیان نامدار و راویان حدیث و آثار بوده و آنان به روایت و درایت و قرائت آن و به تدریس و سماع و استنساخ آن و به شرح و تحشیه و تعلیق بر آن و همچنین به تحقیق در الفاظ و إعراب و اختلاف نسخ و معانی آن و نیز به ثبت و ضبط و بررسی سلسله اسناد و روات و اجازات آن، اهتمامی بلیغ داشته اند و طُرفه آن که علاّمه مولی محمّدتقی مجلسی قدس سره در همه اسناد و اجازات خود، علاوه بر طُرق بی شمار، این کتاب مقدّس را به گونه مستقیم و بی هیچ واسطه از حضرت بقیه اللّه الأَعظم «ارواحنا و ارواح العالمین له الفداء» نیز نقل می کند.(۲)

طرق اصلی صحیفه مبارکه سجادیه، که تاکنون مورد شناسایی صحیفه پژوهان واقع شده، انگشت شمارند. معروف ترین آن، روایت علی بن النّعمان الاعلم از عمیر بن المتوکّل؛ ـ موسوم به روایت مشهوره ـ که توجه ارباب نظر و عموم، بیشتر معطوف به این روایت است. در پژوهش پُر مایه ای که در ابتدای کتاب حاضر به قلم محقّق محترم این کتاب نگارش شده است، به تفصیل درباره پیشینه روایتهای این کتاب مقدّس سخن گفته شده است.

یکی از روایتهای اصلی صحیفه سجّادیه، روایت ابن اشکیب است. این روایت را محمّد بن الوارث از جناب حسین بن اشکیب مروزی از عمیر بن المتوکّل نقل می نماید، که چندی پیش محقّقان صحیفه

ص : ۱۰

۱- ۱) الاصول من الکافی، جلد ۱، ص ۲۳۸ .

۲- ۲) بحار الانوار، جلد ۱۱۰، ص ۹۵.

پژوه از این روایت به عنوان «درّ یکتای مفقود»(۱) یاد می کرده و نسخه ای از آن را شناسایی نمی کرده اند.

امّا به لطف خداوند متعال مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیّه اصفهان ــ که از مراکز تأسیس شده به امر مرجع عالیقدر و زعیم حوزه علمیّه اصفهان حضرت آیه اللّه العظمی مظاهری «مدّظله العالی» می باشد ــ نسخه منحصر به فرد این روایت را که در زمره گنجینه فاخر مخطوطات استاد معظّم، حضرت آیه اللّه آقای حاج سید محمّد علی محمّد روضاتی «دامت برکاته العالیه» قرار دارد، به عنوان تحفه ای بس نفیس و ارزشمند، برای اوّلین بار همراه با تحقیق و مقدّمه پژوهشی دوست ارجمند و مدیر آن مرکز حجه الاسلام والمسلمین سیّد احمد سجّادی به محضر تمامی شیفتگان و ارادتمندان آستانِ مبارک صحیفه سجّادیه تقدیم می دارد.

لازم به ذکر است، علاوه بر چاپ تصاویر کلیّه صفحات این نسخه نفیس نرم افزار این نسخه مهم به شکل اصلی آن همراه با برخی امکانات جانبی تهیّه و تولید گردیده و همراه با این کتاب در اختیارِ محقّقانِ عزیز قرار می گیرد.

در پایان از خداوند سبحان، طول عمر همراه با سلامت و کامیابی را برای استاد علاّمه آیه اللّه روضاتی «دامت البرکات» مسألت کرده و از محضر مبارک ایشان به سبب الطاف متزاید و بی دریغشان، و بالأخصّ به جهت محبّتی که در خصوص نشر این روایت صدها سال گم گشته مبذول داشته اند و نیز به خاطر زحمات فراوانی که در مطالعه پژوهش محقّق محترم و همچنین به سبب مرقومه ای که عنایت فرموده اند، صمیمانه تشکر و سپاسگزاری می نمایم.

از حجه الاسلام والمسلمین سیّد احمد سجّادی که امر تحقیق این نسخه و تنظیم نسخه بدلها و اختلاف این روایت با روایت مشهوره را عهده دار گشته و پژوهش مبسوط و مفیدی در خصوص اسناد صحیفه سجّادیه و شرح و توصیف نسخه حاضر، نگاشته اند و همچنین از سایر همکاران آن مرکز، نیز تشکر و قدردانی می کنم.

و آخر دعوانا ان الحمدللّه ربّ العالمین.

عید سعید غدیر خم ۱۴۲۵ قمری ــ بهمن ۱۳۸۳ شمسی.

حوزه علمیه اصفهان

دفتر حضرت آیه اللّه العظمی مظاهری

محمد حسن مظاهری

۱- ۱) الصحیفه السجّادیه، روایه ابن مالک، تقدیم السیّد محمّد حسین الحسینی الجلالی، ص ۲۰ و ۲۳ .

مقدّمه

«الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِه، وَ جَعَلَنا مِنْ اَهْلِه لِنَکُونَ لِإِحْسانِه مِنَ

الشّاکِرینَ، وَ لِیَجْزِیَنا عَلی ذلِکَ جَزآءَ الْـمُحْسِنین.»(۱)

صحیفه مبارکه سجّادیّه، نیایش نامه امام هُمامْ حضرت علیّ بن الحسین، زین العابدین علیه السلام است، که آن حضرت برای فرزندان برومندش، حضرت باقرالعلوم و زید بن علی علیهماالسلام املا فرموده و آن بزرگواران کتابت کرده اند.

حضرت صادق علیه السلام نیز نظاره گر این مجلس نورانیِ املا و کتابت معصوم بوده، و خود در هنگام ارائه نسخه پدرشان به متوکّل فرمودند:

«هذا خطّ أبی و إملاء جدّی علیهماالسلام بمشهدٍ منّی».(۲)

امام صادق علیه السلام علاوه بر ارائه نسخه پدرشان جهت مقابله با نسخه جناب زید، خود نیز آن را برای متوکّل املا فرمودند.(۳)

در سند صحیفه مشهوره آمده است: صحیفه هفتاد و پنج دعا بوده، ولی نزد متوکّل

۱- ۱) دعای بیست و یکم صحیفه سجّادیّه.

۲- ۲) در پایان سند مشهوره نیز آمده است: «... بمشهد منّی»

۳- ۳) ... ثم املی علیَّ ابو عبدالله علیه السلام الادعیه... قال: علیَّ سیّدی الصادق ابو عبدالله جعفر بن محمّد، قال: املی جدّی علی بن الحسین علی ابی محمّد بن علیّ علیهم السلام بمشهد منّی. (سند صحیفه مشهوره)

یازده دعا مفقود گشته است و شصت و چهار دعا باقی مانده است. بنابر این سخن، و صحّت آن، ده دعای دیگر نیز از دست رفته و هم اکنون صحیفه مبارکه سجّادیه مشهوره دارای پنجاه و چهار دعا می باشد.

این کتاب که اوّلین نیایش نامه مکتوب جهان اسلام است، سوّمین کتاب مقدّس شیعیان بوده که از وجود چهارمین امام معصوم صادر گردیده، پنجمین دُرّ ولایت آن را کتابت فرموده، و ششمین کتابی است که در اسلام تألیف یافته است. اوّلین کتابت، قرآن کریم بوده که توسّط حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام انجام یافته و پس از آن، مؤلفانی همچون سلمان فارسی، ابوذر غفاری، اصبغ بن نباته، عبیدالله بن ابی رافع کتاب هایی داشته اند.(۱)

صحیفه سجّادیّه که امام صادق علیه السلام لقب «الدعاء» به آن داده اند،(۲) و امام باقر علیه السلام آن را ملقّب به «الکامل» کرده اند،(۳) بعدها با عناوینی همچون «الدعاء الکامل»،(۴) «دعاء الصحیفه»(۵) و «الصحیفه الکامله»(۶) خوانده شد، و در بین دانشمندان اسلامی به «زبور آل

۱- ۱) «معالم العلماء»، ابن شهرآشوب، تحقیق علاّمه سیّد محمدصادق بحرالعلوم، چاپ قم، ص ۳۸.

۲- ۲) «... ثم قال (ابو عبداللّه) لابنه: قم یا اسماعیل فأتنی بالدعاء الذی...» (سند صحیفه). در اینجا امام صادق علیه السلام به صحیفه، که نزد فرزندشان اسماعیل گذارده بودند، عنوان «الدعاء» داده اند.

۳- ۳) (... فأخرجت الیه دعاء أملاه علیّ ابو عبداللّه علیه السلام، و حدّثنی انّ اباه محمّدًا علیه السلام املاه علیه و کان یدعو به و یسمیه «الکامل»). (الصحیفه السجّادیّه، به اهتمام سیّد محمّدحسین حسینی جلالی، ص ۲۵۰).

۴- ۴) این عنوان را یحیی به صحیفه داده است: «...فَقَال: أَمَا لَأُخْرِجَنَّ إِلَیْکَ صَحِیفَةً مِنَ الدُّعَاءِ الْکَامِلِ». (سند صحیفه مشهوره).

۵- ۵) «متوکل بن عمیر بن المتوکّل روی عن یحیی بن زید دعاء الصحیفه». (رجال النجاشی، علی النجاشی الاسدی، تحقیق آیه اللّه سیّد موسی شبیری، چاپ قم، ص ۴۲۶).

۶- ۶) ابن شهرآشوب صحیفه را ششمین کتاب عالم اسلام دانسته و آن را با عنوان «الصحیفه الکامله» نام می برد: «...ثمّ الصحیفه الکامله عن زین العابدین.» (معالم العلماء، ص ۳۸).

محمّد صلی الله علیه و آله » و «انجیل اهل بیت علیهم السلام » مرسوم گردید.(۱)

علاّمه مولانا محمّدباقر مجلسی قدس سره علّت تسمیه صحیفه سجّادیّه به زبور آل محمّد صلی الله علیه و آله و انجیل اهل بیت علیهم السلام را ذکر کرده، می فرماید:

«همان گونه که خداوند این دو کتاب را بر زبان حضرت داوود و حضرت عیسی علیهماالسلام جاری ساخت، صحیفه را نیز بر زبان حضرت امام سجاد علیه السلام جاری فرمود.»(۲)

عظمت این کتاب مقدّس، باعث گشت همگان در حراست از آن بکوشند و آن را به نسل های بعد، منتقل سازند. حضرت صادق علیه السلام دستور به حفظ و صیانت صحیفه را به فرزند خود، جناب اسماعیل داده،(۳) و در وقت تحویل صحیفه به محمّد و ابراهیم (نوادگان امام حسن مجتبی علیه السلام) از آنان پیمان خواستند که صحیفه را از مدینه خارج نکنند، چرا که فتنه ها در پیش است.(۴) زید بن علی بن الحسین علیهم السلام نیز به فرزندش یحیی، دستور به حفظ و حراست از صحیفه را داده بود.(۵) از این رو عالمان بی شماری در طول تاریخ تشیّع، با تبعیّت از ائمّه اطهار علیهم السلام و اعاظم مذهب، بر حفظ و حراست و استنساخ و تکثیر نسخ صحیفه سجّادیّه و همچنین دقّت نظر و تأمّل و شرح و تفسیر این کتاب ارزشمند، شخصاً اهتمام ورزیده اند.

---

۱ - ۱) لقب «زبور آل محمّد صلی الله علیه و آله » توسّط ابن شهرآشوب، در معالم العلماء، صفحه ۱۶۰ اشاره شده و لقب «انجیل اهل بیت علیهم السلام » را امیر ماجد حسینی دشتکی، در اجازه ای که به محمد شفیع دشتی، برای نقل صحیفه در سال ۱۰۸۷ داده، اشاره کرده است. (بحارالانوار، اسلامیه - ایران، ج ۱۱۰، ص ۹۵).

۲- ۲) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۶۱.

۳- ۳) ثمّ قال (ابو عبداللّه) لابنه قم یا اسماعیل فأتنی بالدعاء الّذی أمرتک بحفظه و صونه. (سند صحیفه)

۴- ۴) «... فقال: لا تخرجا بهذا الصحیفه من مدینه...» (سند صحیفه).

۵- ۵) «فَقَالَ (یَحْیی): أَمَا لَأُخْرِجَنَّ إِلَیْکَ صَحِیفَهً مِنَ الدُّعَاءِ الْکَامِلِ مِمَّا حَفِظَهُ أَبِی عَنْ أَبِیهِ وَ إِنَّ أَبِی أَوْصَانِی بِصَوْنِهَا وَ مَنْعِهَا غَیْرَ أَهْلِهَا...» (سند صحیفه مشهوره).

برای نمونه شیخ شمس الدین محمد بن علی جُبَعی- جدّ شیخ بهایی و پدر شیخ عبدالصمد عاملی (علیهم الرحمه)- از مشایخی است که صحیفه سجّادیّه را در سال ۸۵۱ در نزد استادش علی بن علی قرائت کرده و او نیز از طریق شهید اوّل آن را روایت می کند.(۱) وی که حساسیّت خاصّی بر روایت صحیح از صحیفه داشت، صحیفه خود را از روی دستخطّ شهید اوّل استنساخ کرده و در پایان صحیفه، صورتِ تمامی دقّت خود و پیشینیان خود را نگاشته، این چنین می نویسد:

«این صحیفه را از روی دستخطّ شیخِ عالم، سعید شهید، محمّد بن مکی (شهید اوّل ۷۸۶ ق) استنساخ کرده، شهید اوّل بر روی نسخه خود نوشته است: این صحیفه را از روی دستخطّ علی بن احمد سدید (در سال ۷۷۲) کتابت کرده و وی نیز بر روی نسخه خود نوشته بوده، این نسخه را (در سال ۶۴۳) از خطّ ابن سکون (م ۶۰۰ هـ . ق) نقل کرده ام و کوشیده ام هیچ اعرابی از آن اشتباه نشود. مگر آن که از چشم من افتاده باشد.»

و باز شیخ شمس الدین محمّد بن علی جبعی به خطّ خود بر روی نسخه شهید اوّل نوشته است:

«این نسخه را با اصل آن مقابله کرده و مواضعی که برایم روشن نبود به همان شکل نوشتم.»

پس از چندی دوباره با نسخه ای دیگر از شهید اوّل که در سال ۷۷۶ نگاشته، مقابله می کند.

همچنین ابن سدید نسخه خود را با نسخه نگاشته شده توسطّ سعید، محمّد بن ادریس (م ۵۹۸ هـ . ق) نیز مقابله می کند و اختلافات اندک آن را ذکر می کند.

۱- ۱) بحارالانوار، ج ۱۰۷، ص ۲۱۳.

بر روی نسخه ابن سکون دست نوشته ای از عمیدالرؤساء (م ۶۰۹ ه_ . ق) وجود دارد، که وی نوشته بود:

«صورت این کتاب را برای عالم جلیل القدر سیّد جلال الدین عمادالاسلام ابوجعفر القاسم بن الحسن خوانده و پس از آن با روایت بهاءالشرف مقابله کرده است».

ابن ادریس نیز بر روی نسخه خود نوشته ای دارد که حکایت از کوشش او در نقل صحیح صحیفه می کند.(۱)

علاّمه محمّدباقر مجلسی قدس سره ، دگربار گزارشی از نسخه ای دیگر، از صحیفه سجّادیّه می دهد.(۲) نسخه ای که شیخ زین الدین بن علی (شهید ثانی) بر کتابت و ضبط آن کوشش نموده و آن را از روی نسخه شهید اوّل نگاشته است. (که شهید اوّل از نسخه ابن سدید و او نیز از نسخه ابن سکون نقل کرده و با نسخه ابن ادریس مقابله نموده) و سپس با آن مقابله کرده و تتبع کامل نموده تا مواردی که خطای سهوی واقع شده، وجه صواب را ضبط نماید و سه بار، در وقت کتابت نسخه، سال ۹۴۴ و سال ۹۵۴ با نسخه اصلی مقابله نموده است.(۳)

جهد و کوشش بزرگان در نقل صحیفه مبارکه سجّادیّه برای دیگران، آن چنان زیاد بوده که علاّمه مجلسی درباره طرق روایت صحیفه پس از ذکر اسنادِ خود از صحیفه، می فرماید:

«طریق روایت صحیفه افزون بر هزاران طریق است.»(۴)

و پس از آن می نویسد:

۱- ۱) بحارالانوار، ج ۱۰۷، ص ۲۱۱ و ۲۱۲.
۲- ۲) بحارالانوار، ج ۱۰۸، ص ۱۳۳.
۳- ۳) این نسخه هم اکنون به شماره موقّت ۱۰۸۴۴، در کتابخانه آیه اللّه العظمی نجفی مرعشی قدس سره نگهداری می شود.
۴- ۴) «...الی غیر ذلک من الطریق الکثیره التی تزید علی الالاف و الالوف...» (بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۴۷).

«روایات صحیفه بیش از آن است که به شمارش آید.»(۱)

سپس می نویسد:

«هیچ شکّی نیست که صحیفه سجّادیّه از سیدالسّاجدین علیه السلام است. چرا که از نظر سند همانند قرآن مجید می باشد. (و از طریق زیدیه نیز به تواتر نقل شده است.) و از حیث عبارت نیز همانند قرآن مجید در نهایت فصاحت می باشد و از جهت احاطه بر علوم الهیّه نیز، بسیار بر اهل معرفت واضح است.»(۲)

وی در اجازه های دیگر نیز، این مطلب را تکرار می کند و می فرماید:

«هیچ شکّی نیست که صحیفه کامله از حضرت سیدالسّاجدین علیه السلام بوده، چرا که اتیان به آن از نظر متن، فصاحت، بلاغت و شمول بر علوم الهی، از غیر معصوم، غیر ممکن است.»(۳)

علاوه بر محدّثان، فقها نیز به توثیق صحیفه مبارکه پرداخته اند. همان گونه که اشاره رفت، شهید اوّل و شهید ثانی که هر یک، از فقیهان بزرگ بوده اند، خود بر کتابت، مقابله و تصحیح نسخ صحیفه همّت گمارده اند. شهید ثانی در کتاب شریف شرح لمعه(۴) در اَعمال روز عرفه، خواندن دعا در سرزمین عرفه را مستحب می داند، خصوصاً دعای امام حسین و امام سجّاد علیهماالسلام (که منظور دعای چهل و هفتمِ صحیفه سجّادیّه است). محقّق بحرانی نیز در «الحدائق الناضره»، در اَعمال عرفه به دعای چهل و هفتمِ صحیفه سجّادیّه اشاره دارد.(۵)

۱- ۱) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۵۹.
۲- ۲) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۵۹.
۳- ۳) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۶۶.
۴- ۴) الروضه البهیه فی شرح اللمعه الدمشقیه، تعلیق علّامه سیّد محمّد کلانتر، ج ۲، ص ۲۷۳.
۵- ۵) «و من المستحب الدعاء فی هذا الیوم ایضًا بدعاء الحسین علیه السلام و هو مشهور و دعاء ابنه زین العابدین علیه السلام فی الصحیفه الکامله.» (الحدائق الناضره، محقق بحرانی، تحقیق علّامه محمّدتقی ایروانی، چاپ قم، ج ۱۶، ص ۳۹۰).

مرحوم وحید بهبهانی، صحیفه سجّادیه را جزءِ متونی می داند که متن آن بر صدورش از امام معصوم گواهی می دهد.(۱)

شیخ الفقهاء محمّدحسن نجفی رحمه الله – صاحب کتاب ارزشمند جواهرالکلام- در بحث نماز جمعه، با استناد به صحیفه سجّادیّه می فرماید:

«و المعلوم انَّها من السجّاد علیه السلام...».(۲)

سپس جمله «اللّهم انّ هذا المقام مقام خلفائک...» (از دعای چهل و هشتم صحیفه سجّادیّه) را مطرح کرده، نماز جمعه را همانند قضا و حدود از مناصب امام معصوم برمی شمارد و سپس استناد بیشتری به صحیفه شریفه نموده و می گوید:

«و فیه مواضع للدلاله علی المطلوب».

شیخ اعظم، شیخ مرتضی انصاری رحمه الله در کتاب شریف «المکاسب»، کفّاره غیبت را از حقوق مردم دانسته و برطرف شدن آن را به رضایت کسانی می داند که از آنان غیبت شده است. سپس می فرماید:

«دعای سی و نهم صحیفه و دعای روز دوشنبه که ملحق به صحیفه گشته، بر این معنی دلالت دارد».(۳)

آیه اللّه العظمی بروجردی رحمه الله ، صدور صحیفه از امام سجّاد را، از بدیهیّات دانسته و شاهد این مطلب را اسلوب و نظم و مضامین این کتاب گرانمایه می داند.(۴)

کوتاه سخن این که، عدّه فراوانی از فقهای شیعه، بر صدور صحیفه از امام معصوم علیه السلام

۱- ۱) الفوائد الرجالیه، ص ۶۰.

۲- ۲) جواهر الکلام، تحقیق علاّمه عباس قوچانی، چاپ قم، ج ۱۱، ص ۱۵۸.

۳- ۳) المکاسب، ج ۱، ص ۳۳۸.

۴- ۴) «لا یخفی ان کون الصحیفه من الامام من البدیهیات و هی زبور آل محمّد صلی الله علیه و آله یشهد بذلک اسلوبها و نظمها و مضامینها الّتی یلوح منها آثار الإعجاز». (البدر الزاهر فی صلوه الجمعه و المسافر، ص ۲۵.)

گواهی داده اند، مع الوصف به دو دلیل در فتوای خود از آن بهره نبرده اند: اوّل آن که این کتاب نص بر احکام شرعیه ندارد و یا بسیار کم دارد.(۱) دوّمین علّت را بایستی در اسناد آن جستجو کرد، چرا که فقها با آن که به صدور کلّی صحیفه از معصوم معتقداند، ولی اسناد آن را با ملاک های خود در اعتماد به روایت، برای فتوا مطابق نمی دانند.

حضرت امام خمینی رحمه الله در این باره می فرماید:

«از نظر فقها، سند صحیفه ضعیف است ولی مضمون، فصاحت و بلاغت صحیفه بسیار بالا بوده که وثوق به صدور از طرف امام را باعث می گردد ولی این وثوق نمی تواند در فرد فرد فرازهای صحیفه جاری گشته تا بتوان از نظر فقهی به آن استناد کرد.»(۲)

در کنار محدّثان و فقها، مفسّران نیز در تفسیر آیات قرآن کریم به فرازهای ادعیه صحیفه مبارکه سجّادیّه تمسّک جسته اند. از جمله میرزا محمّد مشهدی رحمه الله در تفسیر «کنزالدقائق»، در تفسیر آیه صد و هشتاد و سه از سوره بقره(۳) به فرازی از دعای چهل و پنجم صحیفه(۴) استناد کرده و روزه امّت های گذشته را بیش از سی روز دانسته است.(۵)

مفسّر بزرگ، علاّمه سیّد محمدحسین طباطبائی نیز در تفسیر آیه صد و شصت و سه از

۱- ۱) علاّمه ابراهیم بن محمّد ثقفی در کتاب الغارات، ج ۲، ص ۹۵۰، (تحقیق سید جلال الدین محدث، چاپ بهمن) به این دلیل اشاره دارد. وی می گوید: «قد وصلت الینا ایضًا کتب کثیره قد الّفت و جمعت فی زمانهم علیهم السلام نذکرها هنا و هی ثلاثه اقسام: الاول ما هو عندنا معتمد ثابت و لم ننقل منه لقلّه ما فیه من نصوص الاحکام الفرعیه النظریه، فمنها الصحیفه الکامله عن مولانا علی بن الحسین علیه السلام فقد کتبها الباقر علیه السلام و اخوه زید بخطهما و قوبلت و اسانیدها مشهوره...»

۲- ۲) المکاسب المحرّمه، ج ۱، ص ۳۲۰.

۳- ۳) «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ کَما کُتِبَ عَلَی الَّذِینَ مِنْ قَبْلِکُمْ لَعَلَّکُمْ تَتَّقُونَ.»

۴- ۴) «ثُمَّ آثَرْتَنَا بِهِ عَلَی سَائِرِ الْأُمَمِ، وَ اصْطَفَیْتَنَا بِفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ الْمِلَلِ، فَصُمْنَا بِأَمْرِکَ نَهَارَهُ، وَ قُمْنَا بِعَوْنِکَ لَیْلَهُ...»

۵- ۵) کنز الدقائق، ج ۱، ص ۴۲۳.

سوره بقره(۱) به عبارت «...لک یا الهی وحدانیّه العدد...»(۲) استناد می کند.(۳)

دیگر عالمان و اندیشمندان اسلامی نیز اذعان دارند که صحیفه شریفه سجّادیّه پس از قرآن کریم و نهج البلاغه، ارزنده ترین کتاب بوده، لذا علاوه بر دقّت در نقل این کتاب بر شرح و ترجمه آن اهتمام فراوان نموده اند. به عنوان نمونه محقّق بحرانی در توصیف شیخ سلیمان بن عبداللّه ماحوزی(۴) می گوید:

«وی که از عجایب روزگار بود، روزهای جمعه در مسجد پس از نماز، تدریس صحیفه کامله داشت و حلقه ای از فضلا و دانشمندان اطراف او را می گرفتند و در ایّام هفته همین درس را در منزل خود برقرار می کرد.»(۵)

البته شرح و تفسیر ادعیه صحیفه سجّادیّه در مقام تدریس خلاصه نشد، بلکه ده ها تألیف نیز در شرح صحیفه کامله سجّادیّه، نگاشته شده است. مرحوم علاّمه شیخ آقابزرگ تهرانی در جلد سیزدهم کتاب «الذریعه الی تصانیف الشیعه»، در صفحات ۳۴۵ تا ۳۵۹ به بیش از شصت شرح صحیفه سجّادیّه اشاره دارد که خود دیده و یا یقین به وجود آن داشته است.(۶)

ص : ۲۱

۱- ۱) «وَ إِلٰهُکُمْ إِلٰهٌ واحِدٌ لا إِلٰهَ إِلاّٰ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیمُ.»

۲- ۲) دعای بیست و هشتم صحیفه سجّادیه.

۳- ۳) المیزان، ج ۱، ص ۴۰۹.

۴- ۴) مرحوم وحید بهبهانی در کتاب «تعلیقه علی منهج المقال» صفحه ۱۳، شیخ ماحوزی را این گونه توصیف می کند: «فردی فاضل، کامل، محقّق، موفّق و فقیهی بود که در عصر و زمان، بسیار کمیاب است.»

۵- ۵) لؤلؤه البحرین، ص ۱۰.

۶- ۶) حجه الاسلام و المسلمین سیّد محمّدحسین حسینی جلالی، در مقدّمه صحیفه سجّادیه از صفحه ۳۴ تا صفحه ۶۶، به تنظیم سال شمار صحیفه پرداخته و در آن به پنجاه و سه شرح اشاره دارند. همچنین محقّق گرامی آقای حسین درگاهی در کتابی به نام «کتابنامه صحیفه سجّادیه»، و جناب آقای سیّد محمّدحسین حکیم در کتاب «نسخه های خطی، شروح و ترجمه های صحیفه سجّادیّه»، به شروح و ترجمه هایی اشاره کرده اند.

متأسّـفانه بسیاری از آن شروح هنوز به صورت نسخه های محدود خطّی باقی مانده است، که جای آن دارد در احیای این آثار از سوی احیاگران تراث شیعی اهتمام بیشتری صورت گیرد.

ترجمه صـحیفه، دیگر همّتی بود که عاشـقان و دل باختگـان زبور آل محمّـد صـلی الله علیه و آله ، به آن همّت گماشـتند، می توان گفت در سـال هـای اخیر، نهضت ترجمـان متون مقـدّس در کشور ما صورت گرفته، مع الوصف هنوز ترجمه ای درخور توجّه، از صحیفه سجّادیّه به بسیاری از زبان های زنده دنیا صورت نپذیرفته است.

اسناد صحیفه سجّادیّه:

صحیفه کامله سـجّادیه، با اسـناد متّصلْ توسّط صدها محدّث و دانشـمند اسلامی، روایت شده و اسناد و نسخ متعدّدی از آن در دست می باشد و روایات و تعداد مشایخی که صحیفه را روایت کرده اند، به حدّ تواتر و تعدّد رسیده است.

بـا این وجود و بـا توجّه به منـابع در دسـترس، به نظر می رسـد که تمـامی اسـناد و نسـخ موجود، در نهـایت از سه طریق اصـلی روایت شده است:

۱. طریق اوّل

طریق امیر ماجد بن الامیر جمال الدین محمد حسـینی دشـتکی است. وی از مشایخ قرن یازدهم هجری است و ملّا محمّد شفیع رشتی که برادر محمّد رفیع الدین (معروف به ملّا رفیعا) است، از وی روایت می کند.(۱)

ص : ۲۲

۱- ۱) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۹۲.

امیر ماجد دشتکی پس از توصیفی زیبا از صحیفه سجّادیّه(۱) درباره سند آن می نویسد:

«اتّصال سند صحیفه کامله یا انجیل اهل بیت علیهم السلام و زبور آل محمّد صلی الله علیه و آله به حجّت خدا، امامِ مؤیّد به عصمت و آیتِ هادیه حق، قدوه الراکعین و السّاجدین، امام زین العابدین علی بن الحسین علیهماالسلام ، چنان اشتهار دارد که نیازی به ذکر سلسله اسنادْ باقی نمی گذارد و حتّی از حدّ تواتر خارج گشته، امّا من طریق خود را در نقل صحیفه کامله ذکر می کنم، تا نورانیّت آن در صحائف منتشر شود.»(۲)

سپس به ذکر اسناد و روایت خود پرداخته است.

در این روایت، امیر ماجد صحیفه را از پدرش سید جمال الدین محمّد و او از عموی خود سیّد معزالدین و او از پدرش سید نظام الدین احمد و او از پدرش معزالدین ابراهیم و او از پدرش سلام اللّه و او از پدرش عمادالدین مسعود و او از پدرش صدرالدین محمّد و او از پدرش غیاث الدین منصور و او از پدرش صدرالدین محمّد و او از پدرش ابراهیم و او از پدرش محمّد و او از پدرش اسحاق و او از پدرش علی و او از پدرش عربشاه و او از پدرش امیر انبه و او از پدرش امیری و او از پدرش حسن و او از پدرش حسین و او از پدرش علی و او از پدرش زید و او از پدرش علی و او از پدرش محمّد و او از پدرش علی و او از پدرش جعفر و او از پدرش احمد و او از پدرش جعفر و او از پدرش محمّد و او از پدرش زید و او از پدر بزرگوارش حضرت سیدالسّاجدین– امام سجّاد علیه السلام – روایت

۱– ۱) «فانّ الصحیفه الکامله المعروفه من بین صحف الاسلام بانجیل أهل البیت و زبور آل محمّد صلی الله علیه و آله المنسوبه الی الامام المؤیّد بالعصمه... علیّ بن الحسین زین العابدین علیه من الصلاه اشرفها... کنز مدخور بغرر الدعوات و زواهرها، و بحر مسجور من درر الاذکار و جواهرها، مفتاح لأبواب الخیر و الفلاح، مصباح یهتدی بنوره الی طرق الفوز و النجاح، تستجمع بها شوارد المواهب و النعم، و تستدفع بها شدائد النوائب و النقم، یزداد بها الداعی زلفی عند اللّه سبحانه و کرامه، و ینال بها فی الأُولی و الاخره مطلبه و مرامه.»

۲– ۲) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۹۵.

می کند.(۱)

ویژگی روایت امیر ماجد حسینی از صحیفه در آن است که، اولاً تمامی راویان این روایت (به جز جمال الدین محمد که از عموی خود نقل روایت کرده)، از پدر خود نقل صحیفه کرده اند و این سند علاوه بر این که سند صحیفه است، بیانگر شجره نامه امیر ماجد نیز هست.

ثانیاً طریق او منتهی به مشایخ زیدیّه می شود. او صحیفه را نه از طریق متوکّل از یحیی بن زید، بلکه از طریق پدران خود (که از مشایخ زیدیه بودند)، از محمّد بن زید، از زید بن علی، از امام سجّاد علیه السلام روایت می کند که طریق ویژه زیدیّه است.

نقل صحیفه سجّادیّه در میان زیدیّه نیز به تواتر صورت پذیرفته، چنان که علاّمه محمّدباقر مجلسی بر این امر تصریح کرده است(۲) و چاپ های متعدّدی از صحیفه سجّادیّه مشهوره صورت گرفته،(۳) مع الوصف نسخه ای از این روایت در دست نیست و شاید در بین مشایخ زیدیّه وجود داشته است.

۲. طریق دوم

طریق سیّد مرتضی زبیدی است. وی که در اواخر قرن یازدهم می زیسته و در سال ۱۲۰۵ بر اثر طاعون از دنیا رفته، عالم لغت شناس، اهل حدیث، رجال و انساب و از بزرگان اهل تصنیف است. کتاب های او همچون «تاج العروس» در شرح قاموس فیروزآبادی و «اتحاف الساده المتّقین» در شرح احیاء علوم الدین غزالی، هنوز هم در مجامع علمی

۱- ۱) رجوع فرمایید به شجره، صفحه ۲۶ و ۲۷.

۲- ۲) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۹۵.

۳- ۳) اخیراً صحیفه سجّادیّه در «مؤسسه الامام زید بن علی الثقافیه»، در صنعا (یمن)، با مقدّمه مفصّلی به چاپ رسیده است (۱۴۲۴ ه_ . ق).

مورد توجّه و اقبال اندیشمندان است.

وی که تصمیم به نقل صحیفه به طور کامل نداشته، بعضی از دعاهای آن را با سلسله سند و طریق خود در کتاب هایش نقل می کند. از جمله دعای حضرت امام زین العابدین علیه السلام در روز عرفه که دعای چهل و هفتم صحیفه است را در کتاب «اتحاف الساده المتّقین» نقل کرده است.

زبیدی دعای عرفه را از دو نفر به نام های عمر بن احمد بن عقیل حسینی و محی الدین نورالحق بن عبداللّه، که هر دو از محمّد طاهر کورانی روایت کرده اند، نقل می کند. محمّد طاهر صحیفه را از پدرش ابراهیم بن حسن کورانی و او از معمر عبداللّه بن سعداللّه المدنی و او از قطب الدین محمّد بن احمد حنفی و او از پدرش احمد حنفی و او از حافظ ابوالفتوح احمد بن عبداللّه و او از شرف الدین محمّد المطلق الحسینی و او از قطب الاقطاب جلال الدین حسینی و او از پدرش احمد بن الحسین الحسینی و او از پدرش حسین الحسینی و او از پدرش ابوالمؤید علی بن جعفر و او از پدرش ابوالحارث جعفر بن محمّد و او از پدرش محمّد بن محمود و او از پدرش محمود و او از پدرش عبداللّه بن علی و او از پدرش علی الاشقر و او از پدرش ابوحارث جعفر بن علی الهادی و او از پدر بزرگوارش حضرت امام هادی علیه السلام ، نقل صحیفه کرده است.

ویژگی این روایت در آن است که به فرزندان حضرت امام هادی علیه السلام و در نهایت به حضرتش منتهی می شود و ایشان از پدرشان حضرت جوادالائمه علیه السلام و ایشان از پدرشان حضرت ثامن الحجج- علی بن موسی الرضا علیه السلام – و ایشان از پدرشان حضرت کاظم علیه السلام و ایشان نیز از پدرشان امام صادق علیه السلام و ایشان نیز از پدرشان حضرت امام باقر علیه السلام نقل صحیفه نموده اند.(۱)

۱- ۱) اتحاف الساده المتقین، ج ۴، ص ۴۸۰.

۳. طریق سوم

طریق راویـانی است که روایت(۱) هر یـک به عمیر بن متوکّـل منتهی می شود. در تمامی این روایات، قضـیّه مفصّـلی که برای متوکّل بن هارون در ملاقات با یحیی و امام صادق علیه السلام اتّفاق افتاده، درج شده است.

متوکّـل بن هـارون بلخی در راه بـازگشت از حـجّ با یحیی بن زیـد ملاقات می کنـد. وی نسـخه ای از صـحیفه را که به کتابتِ پـدرش زیـد بن علی و به املای امام سـجّاد علیه السـلام است، به متوکّل داده که به نوادگان امام حسن علیه السـلام برساند. او پس از شـهادت یحیی خدمت امام صادق علیه السـلام رسـیده و نسـخه دریافت شده از یحیی را با نسخه ای که نزد امام صادق علیه السـلام و به کتابت امام باقر علیه السـلام است، مقابله کرده و هیـچ اختلافی در آن نمی یابد. سـپس در حضور امام صادق علیه السـلام ، امانتِ دریافتی از یحیی را به فرزنـدان امام حسن علیه السـلام تحویل داده، امام از آنان می خواهد، صـحیفه را از شهر مـدینه خارج نکنند، چرا که بیمِ از بین رفتن آن را دارند.(۲) متوکّل صـحیفه را برای فرزندش عمیر و وی برای عدّه ای از راویان حدیث و صحیفه، بیان می کند.

در حال حاضر ما شش نفر از آنان را می شناسیم و به روایتِ آنان، صحیفه رابیان می کنیم. این افراد عبارتند از:

۱ - "احمد المطهر" که برای فرزندش "محمد بن احمد" روایت کرده و روایت او،

۱- ۱) منظور از روایت در اینجـا آن است که بعـد از عمیر بن متوکّل شـش نفر و یا بیشتر به طور جـداگانه صـحیفه را نقل می کنند.

۲- ۲) برداشـتی گـذرا از سـند صـحیفه مشـهوره. در روایت ابن اعلم اضافـاتی وجـود دارد. از آن جمله: امـام برای متوکّـل بن هـارون صـحیفه را املاـفرموده که دارای هفتـاد و پنـج دعا بوده ولی یازده دعا، نزد او مفقود می شود و شـصت و چهار دعای دیگر باقی می ماند.

«ابن مطهر» نام دارد.

۲ - "علی بن النعمان الاعلم" که روایت او به «ابن اعلم» شهرت یافته است.

۳ - "محمد بن صالح" که برای "احمد بن عبدالله" و او برای "علی بن مالک" روایت کرده، روایت آنان به «ابن مالک» مشهور شده است.

۴ - "عبیدالله بن فضل". این روایت را، «ابن فضل» نام می گذاریم.

۵ - "علی بن حماد بن علاء". روایت او را «ابن حماد» می نامیم.

۶ - "حسین بن اشکیب". روایت وی، به «ابن اشکیب» مشهور است.

۱. روایت ابن مطهر:

"محمّد بن احمد المطهر" صحیفه را از پدرش "احمد المطهر" و او از عمیر نقل می کند. محمّد، صحیفه را برای "حسن بن محمّد بن یحیی" و "محمّد بن حسن بن روزبه" به صورت جداگانه نقل می کند و "ابوالفضل محمّد شیبانی" از "ابن روزبه" روایت صحیفه کرده است.

هم اکنون نسخه ای از آن صحیفه که متعلق به سال ۶۹۵ می باشد، در کتابخانه آیه الله العظمی نجفی مرعشی قدس سره به شماره ۳۶۸۵ نگهداری می شود.(۱) این صحیفه دارای چهل و یک دعا بوده و در سند آن (برخلاف دیگر روایات متوکّل) ماجراهای اتّفاق افتاده برای متوکّل در ملاقات با یحیی و همچنین فهرست دعاها (که در روایت ابن مطهر وجود دارد) ذکر نشده، "عمیر بن متوکّل" از "متوکّل بن هارون" نقل کرده که "امام صادق علیه السلام " صحیفه را از نسخه پدرشان "امام باقر علیه السلام "، برای او املا فرمودند.(۲) این نسخه تنها نسخه ای است که صحیفه را به صورت مستقل از "ابوالفضل شیبانی" از "محمّد بن مطهر" نقل کرده است و نسخه مستقل دیگری شناخته نشده است.

"ابوالفضل محمد شیبانی" از طریق ابن اعلم نیز راوی صحیفه است و او جامع جمعِ بین دو روایت ابن اعلم و ابن مطهر گشته است. (در روایت ابن اعلم توضیح داده خواهد شد.)

"حسن بن محمد بن یحیی معروف به ابن اخی طاهر" از دیگر روایت کنندگان صحیفه از "محمد بن مطهر" است. او صحیفه را برای "عامر بن عیسی بن عامر سیرافی" نقل کرده و وی برای "علی بن حسن" و او برای عالم جلیل القدر، "خزاز قمی". متأسّفانه نسخه ای از این

ص : ۳۰

۱- ۱) فهرست مرعشی، ج ۱۰، ص ۸۱ و ۸۲.

۲- ۲) «قال ابوالمفضل حدثنا محمّد بن الحسن بن روزبه بن ابوبکر المدائنی الکاتب نزیل الرحبه فی داره قال حدثنی محمّد بن احمد بن مسلم المطهری قال حدثنی ابی عن عمید بن المتوکل بن هارون البلخی عن ابیه المتوکّل بن هارون قال أملی علی سیدی الصادق جعفر بن محمّد علیهماالسلام قال أملی جدی علی بن الحسین علی ابی محمّد بن علی بمشهد منی قال و کان من دعائه علیه السلام اذا ابتدأ بالدعاء بدأ بالتحمید للّه عزّ و جلّ».

روایت که مرحوم "خزاز قمی" در «کفایه الاثر»(۱) بدان اشاره و اسناد را ذکر فرموده، در دست نیست.

علّامه مجلسی در بحارالانوار، کتاب «السماء و العالم»، باب «حقیقه الملائکه و صفاتهم»، سندی از صحیفه بیان می فرماید که بر طبق آن "ابن شاذان" از "احمد بن محمد بن عیاش الجوهری"(۲) نقل صحیفه نموده و وی از "حسن بن محمد بن یحیی معروف به ابن اخی طاهر" و او از "محمد بن احمد" از "احمد المطهر" از "محمد بن شلقان (شلمغان) المصری" از "علی بن نعمان الاعلم" از "عمیر بن متوکّل"، نقل کرده است.(۳)

در این سند چند مطلب مهم است:

اوّل آن که ابن اخی طاهر برای دو نفر صحیفه را بازگو کرده است. (یکی "عامر بن عیسی سیرافی" که قبلاً سند آن ذکر شد و دیگری "ابن عیاش الجوهری")

دوّم این که "ابن اخی طاهر" علاوه بر این که صحیفه را برای دو نفر بازگو کرده، از دو طریق نیز آن را، روایت نموده است. اوّل از "ابن مطهر" از پدرش از "عمیر"، و دوّم از "ابن مطهر" از پدرش از "محمد بن شلقان (شلمغان) مصری" از "ابن اعلم" از "عمیر". و بنابر نقل دوّم، روایت "ابن مطهر" تبدیل به روایت "ابن اعلم" گشته. زیرا "احمد مطهر" خود مستقیماً از "عمیر" نقل صحیفه ننموده است. بلکه از "محمد بن شلقان (شلمغان)" از "ابن اعلم" روایت کرده است.

سوّم آن که این طریق همان طریقی است که مرحوم میرزا عبداللّه افندی در «الصحیفه الثالثه» به آن اشاره دارد و می نویسد:

ص: ۳۱

---

۱ - ۱) کفایه الاثر، انتشارات بیدار قم، صفحه ۳۰۶. (در نقل وقایعِ اتفاق افتاده برای متوکّل بن هارون در ملاقات با یحیی مطالبی در این سند عنوان شده که در اسناد دیگر نیست.)

۲- ۲) ابن عیاش از دانشمندان و ادیبان معاصر شیخ صدوق بوده و دارای تألیفات بسیار است.

۳- ۳) بحارالانوار، ج ۵۹، ص ۲۱۷.

«به غیر از صحیفه مشهوره، نسخه های دیگری را من دیده ام که طریق روایت آن با مشهوره تفاوت دارد.»

سپس روایت ابن شاذان از ابن عیاش را نام می برد.(۱)

۱- ۱) «... و روایه الشیخ الفقیه ابی الحسن محمد بن احمد بن علی بن الحسن بن شاذان عن ابن عیاش الجواهری...» (الصحیفه الثالثه، ص ۱۲).

۲. روایت ابن اعلم:

"علی بن النعمان الأعلم"، صحیفه را از "عمیر بن متوکّل" نقل کرده و سلسله سندهایی که بعد از وی به او ختم می شود، به روایت ابن اعلم شهرت یافته است.

"ابوالحسن علی بن نعمان اعلم"، از اصحاب حضرت امام رضا علیه السلام است و او ثقه، ثبت، صحیح و واضح الطریقه می باشد.(۱)

ابن اعلم صحیفه را برای "عبداللّه بن عمر" و او برای "ابو عبداللّه جعفر بن محمد" و وی نیز برای "ابوالفضل محمد شیبانی" بازگو نموده است.

"ابوالفضل محمد بن عبدالله بن مطلب شیبانی" در سال ۲۹۷ ق به دنیا آمد و همه عمر خویش را صرف جستجوی حدیث و کتاب های حدیثی کرد. سفرهای متعدّدی به شهرهای مختلف نمود و در اثنای همین سفرها، روایات متعدّدی از افراد مختلف فراگرفت و به ضبط آن پرداخت.

کتاب های «شرف التوبه»، «مزار امیرالمؤمنین علیه السلام »، «مزار الحسین علیه السلام »، «کتاب الدعاء»، «مَن روی حدیث غدیر خم» و... نشانگر سخت کوشی وی در جمع روایات بوده است.

وی با آنکه در ابتدا ثقه و ثبت بود، ولی اواخر عمر خلط کرد. البته این خلط باعث نمی شود روایاتی را که در ثبت و ثقه بودنش نقل کرده، کنار گذارده شود.(۲)

از روایت "ابوالفضل شیبانی" از طریق "ابن اعلم" دو نسخه می شناسیم:

اوّل: نسخه موجود در کاخ موزه گلستانِ تهران، به شماره ۲۱۰۵ که در سال ۶۹۴

۱- ۱) «تنقیح المقال» نوشته علاّمه مامقانی (نجف)، ج ۲، ص ۳۱۳ و همچنین «جامع الرواه» نوشته مولانا محمد بن علی اردبیلی (بیروت)، ج ۱، ص ۶۰۶.

۲- ۲) شهید ثانی رحمه الله می نویسد: «هر که خلط کند بعد از استقامت، روایاتی که در استقامت بیان کرده قبول است و آن چه بعد گفته، ردّ خواهد شد.» و مثال خود را شیبانی ذکر کرده است. (الرعایه، ص ۲۱۰.)

توسّط "یاقوت بن عبداللّه مستعصمی" به خطّ نسخ و ثلث نگاشته شده است. این نسخه شامل پنجاه و یک دعا در یکصد و شصت و شش برگ و هر برگ دارای دوازده سطر می باشد.(۱)

دوّم: نسخه موجود در کتابخانه ایاصوفیای استانبول ترکیه به شماره ۱۹۴۶ که در سال ۶۹۷ (بنا بر آن چه کاتب نگاشته) در یکصد و بیست و چهار برگ و هر برگ دارای ده سطر نگاشته شده است. این نسخه شامل پنجاه و چهار دعا می باشد و در گفتگوهای میان متوکّل و یحیی، با دیگر روایات اختلاف دارد.

همان گونه که ذکر شد، "ابوالفضل شیبانی" جامع جمعِ روایت های "ابن اعلم" و "ابن مطهر" است. از "ابوالفضل شیبانی"، پنج نفر از بزرگان نقل صحیفه کرده اند. این پنج نفر عبارتند از:

اوّل: شیخ مفید

"ابو عبداللّه محمد بن محمد بن نعمان" معروف به "شیخ مفید"، از شیبانی نقل صحیفه کرده است. در کتاب «الارشاد» به مجموعه ادعیه ای که از حضرت امام زین العابدین علیه السلام به جا مانده، اشاره می کند و بعضی از آن ادعیه را ذکر می کند.(۲) سپس به دلیل این که دعاهای امام سجّاد علیه السلام و ادعیه ائمّه معصومین علیهم السلام به صورت مستقل وجود دارد، از بیان بقیه ادعیه خودداری می کند.(۳) وی صحیفه را در دوران استقامتِ "شیبانی" از او نقل کرده

۱- ۱) فهرست کتب دینی و مذهبی خطّی کتابخانه سلطنتی، ص ۷۸۷.

۲- ۲) الارشاد، ص ۱۵۱.

۳- ۳) الارشاد، ص ۱۵۴.

و برای "شیخ ابی عبدالله دوریستی"(۱) و "سید ابوالصمصام"(۲) روایت کرده است.

دوّم: ابن اشناس بزاز

"ابو علی حسن بن محمد بن اسماعیل بن محمد بن اشناس بزاز"، از مشایخ "شیخ طوسی" و صاحب کتاب های فراوانی از جمله کتابی در عمل ذی الحجّه می باشد. سیّد بن طاوس نسخه ای از آن کتاب را که ابن اشناس در سال ۴۳۷ به خطّ خود نگاشته، دیده است.(۳) وی نیز صحیفه را در دوران ثبت "شیبانی" از او روایت می کند.(۴) نسخه ای از روایت ابن اشناس در عراق وجود دارد که با نسخه های ابن سکون و ابن ادریس و شیخ شهید و شهید ثانی مقابله شده است.(۵)

سوّم: محمّد عُکبری

"ابو منصور محمد بن احمد بن عبدالعزیز عکبری معدل"، از شاگردان "سید مرتضی" و از مشایخ "خطیب بغدادی" بوده،(۶) صحیفه را از "شیبانی" برای "ابو عبداللّه محمد بن شهریار خازن" (شاگرد و داماد شیخ طوسی و مسؤول کتابخانه امیرالمؤمنین در نجف)

۱- ۱) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۶۶.
۲- ۲) بحارالانوار، ج ۱۱۰، ص ۶۵.
۳- ۳) «وجدنا ذلک فی کتاب عمل ذی الحجه تألیف ابی علی الحسن بن محمّد بن اسماعیل بن محمّد بن اشناس البزاز من نسخه عتیقه بخطّه، تاریخها سنه سبع و ثلاثین و اربعمائه و هو من مصنّفی اصحابنا رحمهم الله ». (الاقبال بالاعمال الحسنه فیما یعمل مرّه فی السنه، تحقیق آقای جواد قیومی، ج ۲، ص ۳۴.)
۴- ۴) بحارالانوار، ج ۵۹، ص ۲۱۷.
۵- ۵) الذریعه، ج ۲۱، ص ۲۶۵.
۶- ۶) مستدرک الوسائل، حاج میرزا حسین نوری، ج ۳، ص ۴۹۰.

روایت کرده(۱) و او نیز برای "بهاءالشرف" روایت نموده است.

"نجم الـدّین ابوالحسن محمـد بـن حسـن بـن احمـد بـن علی بـن محمـد بـن عمر بـن یحیی العلوی الحسـینی"، معروف به "بهاءالشرف" راوی اصلی صحیفه در اوایل قرن ششم بوده و بسیاری از دانشمندان از او نقل صحیفه نموده اند.

صحیفه مشهوره که با جمله «حدثنا السید الاجل، نجم الدین، بهاءالشرف» آغاز می شود با روایت یکی از شاگردان بهاءالشرف، و از همین طریق روایت شده است.

چهارم: محمّد بن هارون تلعکبری

"ابوالحسین محمد بن هارون تلعکبری"، از شاگردان "ابوالفضل شیبانی" است. "سید بن طاوس" روایت او را بر صحیفه دیده و دعای چهل و ششم آن را نقل کرده است.(۲)

پنجم: ابن غضائری

"حسین بن عبیداللّه الغضائری" به دو روایت صحیفه را بیان نموده است. اوّل، صحیفه را از "ابوالفضل شیبانی" برای "شیخ طوسی" روایت کرده(۳) و دوّم از "ابن اخی طاهر" برای "ابوالعباس احمد نجاشی" صحیفه را بیان کرده است.(۴)

۱- ۱) ریاض العلماء، ج ۶، ص ۲۲.

۲- ۲) جمال الاسبوع، انتشارات رضی قم، ص ۴۲۳.

۳- ۳) ریاض العلماء، ص ۴.

۴- ۴) «اخبرنا الحسین بن عبیدالله، عن ابن اخی طاهر، عن محمد بن مطهر، عن ابیه، عن عمیر بن المتوکّل عن ابیه المتوکّل عن یحیی بن زید بالدعا». (رجال نجاشی، ص ۴۲۶).

۳. روایت ابن مالک

"محمد بن صالح"، صحیفه را از "عمیر بن متوکّل" برای "احمد بن عبداللّه" و او برای "علی بن مالک" و وی برای "ابو علی محمد بن همام بن سهل اسکافی" (که از راویان قرن چهارم هجری قمری می باشد،) روایت کرده است. سلسله سندهایی که بعد از "علی بن مالک"، از این طریق صحیفه را نقل کرده اند، به «روایت ابن مالک» شناخته می شوند.

این روایت که تا همین سال های اخیر در دسترس محققان نبوده و با وجودی که شیخ طوسی در رجالنامه خود بدان اشاره کرده و فرموده:

«ابن همام صحیفه را از علی بن مالک روایت کرده است.»(۱)

و بسیاری از بزرگان، همچون سیّد علی اصغر بروجردی در «طرائف المقال»،(۲) ابن داود در رجال خود،(۳) تفرشی در «نقدالرجال»(۴) و آیه اللّه خوئی رحمه الله در «معجم رجال الحدیث»(۵) سخن شیخ طوسی را تکرار کرده اند، مع الوصف بعضی از محقّقان پی به منظور او نبرده و کلام او را توجیه نموده اند.(۶)

از روایت ابن مالک دو نسخه در دسترس است.

اوّل: نسخه ای که در سال ۱۳۴۸ هجری شمسی هنگام اجرای طرح توسعه حرم مطهّر حضرت امام رضا علیه السلام از زیر خاک قبه مبارک استخراج گردید و هم اکنون در کتابخانه

۱- ۱) رجال شیخ طوسی، تحقیق آقای جواد قیومی، چاپ جامعه مدرسین، ص ۴۳۴.

۲- ۲) تحقیق سیّد مهدی رجائی، ج ۱، ص ۲۰۹.

۳- ۳) رجال ابن داود، چاپ حیدریّه نجف، ص ۱۴۰.

۴- ۴) چاپ مؤسسه آل البیت، ج ۳، ص ۲۹۱.

۵- ۵) ج ۱۳، ص ۱۲۵.

۶- ۶) رجوع فرمایید به «الصحیفه السجّادیه روایه ابن همام»، تحقیق سیّد محمّدحسین حسینی جلالی، ص ۱۵۸ تا ۱۶۱.

آستان قدس رضوی به شماره ۱۲۴۰۵ نگهداری می شود.(۱) این نسخه که آثار نم و نای خاک در آن هویدا است، در یکصد و دو برگ و دربردارنـده چنـد رسـاله همچون «قوارع القرآن» (در سه جزء)، صـحیفه سـجّادیه، رسـاله ای در تـذکیر و تأنیث و رساله ای در فضائل ماه رجب(۲) می باشد و در قطع رقعی بوده و هر برگ، دارای هفده تا بیست سطر می باشد. کتابت آن در سال ۴۱۶ توسّط "حسن بن ابراهیم زامی" صورت گرفته است.

این نسـخه که توسـط عـالم گران مـایه، مرحوم "حـاج شـیخ کاظم مـدیرشانه چی" تحقیق و اختلافات آن با صـحیفه مشـهوره مشخص گردیده بود، توسّط انتشارات بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی در سال ۱۳۷۱ در یکصد و هشتاد و هفت صفحه به چاپ رسـید و چاپ دیگر آن، توسّط حجه الاسـلام آقای "حاج سـید احمد فهری" تحقیق شد که در دویست و سی و شش صفحه در دمشق به چاپ رسیده است.

راوی این نسـخه، "ابوبکر محمد بن علی الکرمانی" از "بندار بن یحیی بروزن" از "ابوالحسن محمد بن یحیی بن سهل دهنی" از "ابو علی محمـد بن همام" از "علی بن مالک" می باشد. این نسـخه از صـحیفه ابن مالک اختلاف های متعدّدی با صـحیفه مشهوره دارد، که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) تفاوت در تعـداد دعاها: این نسـخه از صـحیفه ابن مالک دارای سـی و هشت دعا می باشـد که سـی و هفت دعای آن با مشهوره مشترک بوده و پانزده دعا از مشهوره کمتر دارد.

ب) تفاوت در ترتیب دعا: به جز دعای اول و دعای سی و چهارم، بقیه دعاها از نظر

۱- ۱) فهرست آستان قدس رضوی، ج ۱۵، ص ۳۳۸-۳۳۲.

۲- ۲) «قوارع القرآن» در سه جزء از برگ ۱ تا ۳۸. «صحیفه سجّادیه» از برگ ۳۹ تا ۸۲. «رساله ای در تذکیر و تأنیث» از برگ ۸۳ تا ۹۰. «رساله ای در فضائل ماه رجب» از برگ ۹۱ تا ۱۰۰. صفحه ای در حرز، برگ ۱۰۱.

شماره با صحیفه مشهوره اختلاف دارد.(۱)

ج) تفاوت در ذکر صلوات: در نسخه مورد نظر عموماً صلوات بر محمّد و آل ذکر نشده است. در حالی که روایت مشهوره دارای بیش از یکصد و پنجاه صلوات بر محمّد و آل علیهم السلام می باشد.

دوّم: نسخه ای که به شماره ۳۶۸۵ در کتابخانه عمومی آیه اللّه مرعشی در قم نگهداری می شود(۲) و هر چند بر آن تاریخ کتابت نگاشته نشده، ولی قدمت آن بسیار واضح است. این روایت از "ابو علی محمّد بن همام"(۳) بوده و مستقیماً از وی نقل صحیفه شده است.

حجه الاسلام آقای "حاج سید محمدحسین حسینی جلالی"، این نسخه را با مقدمه ای بسیار وزین و ارزنده با تحقیقی جامع در ۵۰۰ صفحه توسّط انتشارات «دلیلِ ما» در سال ۱۳۸۰ به چاپ رسانیده اند.

تفاوت نسخه آستان قدس رضوی با نسخه کتابخانه عمومی آیه الله مرعشی علاوه بر عبارات و کاستی و یا افزونی کلمات، در ترتیب دعاها نیز می باشد.(۴)

۱- ۱) به جدول شماره دعاها، صفحه ۵۳ رجوع فرمایید.

۲- ۲) فهرست مرعشی، ج ۱۰، ص ۸۱ و ۸۲.

۳- ۳) ابو علی محمد بن همام بن سهل اسکافی، مورد وثوق اکثر علمای رجال بوده و ابو غالب زراری درباره او می گوید: «ثقه و جلیل القدر است و از او بسیاری از بزرگان همانند تلعکبری روایت فراوان نقل کرده اند.» (تاریخ آل زراره، ج ۱، ص ۲۱۵.) وی که از راویان قرن چهارم هجری می باشد، به دعای حضرت امام حسن عسکری علیه السلام به دنیا آمد و کتابی به نام «الانوار فی تاریخ الائمه علیهم السلام » دارد و در سال ۳۳۶ از دنیا رفت. (رجال نجاشی، ص ۳۷۹ و رجال ابن داود، انتشارات دانشگاه تهران، ص ۱۸۵.)

۴- ۴) به جدول شماره دعاها در صفحه ۵۳ مراجعه شود.

۴. روایت ابن فضل

"ابو عیسی عبیدالله بن الفضل بن محمد بن هلال النبهانی"، اصالتاً اهل کوفه بوده، ولی به مصر مهاجرت کرده و در آن جا ساکن شد(۱) و کتاب هایی در معارف نگاشت، که از آن جمله می توان به کتاب «زهرالریاض» اشاره کرد که دارای فوائد زیادی در علوم است.(۲) وی صحیفه را برای "ابوالقاسم میمون بن حمزه" که ساکن مصر بوده(۳) و راوی کتاب «صحیح مسلم» در آن بلاد است، بیان کرد.(۴)

"ابوالقاسم" دارای سه فرزند بوده(۵) و خود از شاگردان "امام طحاوی"(۶) و استاد "ابن ماکولا" می باشد.(۷) وی صحیفه را برای نوه خود "ابو ابراهیم احمد بن قاسم بن میمون" بیان کرد. وی نیز، ساکن مصر بوده در کتابی که در سال ۴۵۲ هـ . ق نگاشته، ضمن معرفی خود، اقامت خود را در مصر ذکر کرده است.(۸)

این روایت در هیچ یک از کتب ذکر نشده، ولی نسخه ای از آن در کتابخانه ایاصوفیا، استانبول به شماره ۲۸۱۹ وجود دارد. و با این عبارت شروع می شود:

«اخبرنا الشریف الجلیل ابو ابراهیم احمد بن القاسم بن المیمون قال حدّثنی جدّی ابوالقاسم المیمون بن حمزه بن الحسین الحسینی قال اخبرنا

۱- ۱) بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۴۳.

۲- ۲) معجم رجال الحدیث، مرحوم آیه الله خوئی، ج ۱۲، ص ۹۰. رجال نجاشی، ص ۲۳۲.

۳- ۳) معجم البلدان حموی، ج ۲، ص ۱۲۲.

۴- ۴) انساب سمعانی، ج ۱، ص ۴۸۳.

۵- ۵) المجدی فی انساب الطالبین تألیف علاّمه نسّابه شهیر ابوالحسن عمری (حدود ۴۶۰ هـ . ق)، ص ۲۰۲.

۶- ۶) مقدمه شرح معانی الاثار، تحقیق محمّد زهری نجّار، ج ۱، ص ۲۸.

۷- ۷) مقدمه کتاب اکمال الدین، نوشته ابن ماکولا، ج ۱، ص ۲۷.

۸- ۸) تاریخ مدینه دمشق، ابن عساکر، ج ۲۷، ص ۲۷۰. (چاپ دارالفکر، سال ۱۴۱۵.)

عبیداللّه بن الفضل عن عمر بن المتوکّل بن هارون البلخی قال حدّثنی ابی قال لقیت یحیی بن زید...».

محقّق گرامی حجه الاسلام آقای حاج سیّد محمّدحسین حسینی جلالی، در سفری که در آبان ماه سال ۱۳۸۱ به ترکیه داشتند، از این نسخه عکس گرفته و برای دوستان خود ارسال نمودند.

بر صفحه اوّل این کتاب (که در ۱۳۳ صفحه و حاوی شش رساله که به ترتیب عبارتند از: «سخنان افلاطون» در دوازده صفحه، «کلام بزرجمهر» در نه صفحه، «اوصی بعض الحکماء» در ده صفحه، «باب فی الاستعانه علی فضیله العلم و العقل» در چهار صفحه، «باب فی الاستعانه علی الزهد و العباده» در پنج صفحه و «شرح دعاء علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام » در نود و دو صفحه می باشد و به صورت رقعی و هر صفحه دارای پانزده سطر است و تاریخ کتابت آن معلوم نیست،) مهری زده شده که متعلق به سلطان دائری می باشد و بر روی آن نوشته شده:

«الحمداللّه الّذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا اللّه».

در پایین آن، متنی توسّط احمد شیخ زاده- مسؤول اوقاف حرمین شریفین- نگاشته شده:

«قد وقف هذا النسخه الجلیله سلطاننا الاعظم و الخاقان المعظّم، مالک البرّین و البحرین خادم الحرمین الشریفین، السلطان بن السلطان، السلطان الغازی محمود خان وقفًا صحیحًا شرعیًا لمن طالع».

همین متن بر کتاب های متعدّدی نوشته شده که حکایت از آن دارد که سلطان محمود خان،(۱) نسخ خطّی فراوانی را جمع آوری و وقف کتابخانه های استانبول کرده

۱- ۱) سلطان غازی محمود خان در سال ۱۱۹۹ به دنیا آمد و در سال ۱۲۲۴ به پادشاهی حکومت عثمانی رسید و در سال ۱۲۵۵ از دنیا رفت. وی علاوه بر ایجاد اصلاحات در کشور، اهتمام فراوانی نسبت به احیای کتب نمود á û و چاپ را رایج کرد (الموسوعه العربیه العالمیه، ج ۲۷، ص ۳۷۴).

است.(۱)

این نسخه از روایت عبیدالله بن فضل دارای بیست و سه دعا و دعای اول آن، دعاهای اول و دوّم صحیفه مشهوره بوده، همچنین دعای ششم آن، دعاهای نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم از صحیفه مشهوره است. دعای سیزدهم آن هم، دعاهای بیست و هشتم و بیست و نهم صحیفه مشهوره بوده و دعای هفدهم و نوزدهم آن، همان دعای چهل و دوم صحیفه مشهوره است که تکرار شده است و مجموعاً بیست و سه دعا از صحیفه مشهوره در این نسخه ذکر نگردیده است.(۲)

همان گونه که ذکر شد، راوی صحیفه (عبیدالله بن فضل) به آفریقا و مصر مهاجرت کرده و ناقلان این روایت، همگان اهل مصر هستند و حتّی در سال های بعد، این روایت توسّط کاتبان آن دیار کتابت شده و نسخه ای از آن توسّط پادشاه عثمانی وقف کتابخانه بزرگ استانبول می گردد.

دور بودن این روایت از شهرهایی که بزرگان شیعی در آن به بحث و درس مشغول بوده اند، خود دلیل آن است که هیچ یک از عالمان شیعه به این روایت اشاره نکرده و نامی از آن نبرده اند.

۵. روایت ابن حماد

این روایت را "شیخ محمد بن شیخ شهاب الدین احمد بن نعمت الله بن خاتون العاملی"، (که از بیوت علم و فقاهت در جبل عامل بوده و معاصر با محقّق حلی می باشد) در

۱- ۱) بنگرید به تاریخ الکبیر، ج ۳، ص ۵۲۴. ج ۴، ص ۳۷۳. ج ۷، ص ۴۵۷ که توسّط سید هاشم ندوی از روی نسخه کتابخانه استانبول تصحیح و در چاپخانه اسلامیه شهر بکر به چاپ رسیده است.
۲- ۲) به جدول شماره دعاها، در صفحه ۵۳ مراجعه فرمایید.

اجازه نقل صحیفه ای که به عالم خبیر، "سید ابراهیم بن الحسین الحسینی الهمدانی" اعطا کرده، ذکر نموده است.

آیه اللّه "حاج شیخ آقابزرگ تهرانی" در جلد اول «الذریعه» صفحه ۲۳۱، به این اجازه اشاره کرده است. و در «بحارالانوار» جلد ۱۰۹ صفحه های ۱۰۱ الی ۱۰۷، این اجازه به صورت کامل به چاپ رسیده است. "شیخ محمد بن احمد"، صحیفه شریفه را این گونه روایت می کند:

«و بهذا الاسناد الی ورام بن ابی فراس یروی الصحیفه الکامله من کلام الامام المعصوم ذی الثفنات سیّد الاوتاد زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام بحقّ قرائتی لها علی الامام الاجل عبداللّه بن جعفر بن محمّد الدوریستی، عن السیّد الامام ضیاءالدین أبی الرضا فضل اللّه بن علی الحسنی الراوندی، عن مکّی بن احمد المخلطی، عن أبی نصر محمّد بن علی بن الحسین بن شجیل بن الصفار، عن ابی الحسن مهلهل بن عبدالعزیز بن عبدالعزیز بن عبداللّه الخوارزمی، عن ابیه، عن ابی جعفر احمد بن الفیاض بن منصور بن زیاد البابی، عن علی بن حماد بن العلاء، عن عمر ابن المتوکّل البلخی، عن ابیه المتوکّل بن مروان، عن الامام المعصوم الصادق جعفر ابن محمّد، عن ابیه محمّد بن علی، عن ابیه زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن أبیطالب علیهم السلام .»

در نقل اسناد دو سهوالقلم صورت گرفته است. اوّل آن که نام عمیر بن متوکّل، عمر بن متوکّل ذکر شده(۱) و دوّم این که پدر عمیر، متوکّل بن مروان ذکر شده و حال آن که متوکّل بن هارون صحیح است و هیچ یک از علمای رجال، شخصی به نام متوکّل بن مروان را نمی شناسند. گویا این از آنجا ناشی شده که "هارون" را در اصل به شکل "هرون" می نوشتند.

۱- ۱) در بعضی از اسناد دیگر نیز عمر بن متوکّل ذکر گردیده. برای نمونه بنگرید به صحیفه جامعه، ص ۶۲۵.

این روایت را که عـالمی از شـهر جبـل عامـل نقـل می کنـد، هیـچ یـک از مشایـخ حـدیث روایت نکرده و نامی از آن به میان نیاورده اند. مع الوصف بعید نیست، همان گونه که علما، نامی از روایت ابن مالک نبرده بودند، (و حتّی سـخن شـیخ طوسی را به تأویل می بردند) و همچنین نامی نیز از روایت ابن فضل در هیچ کتابی نبرده اند (در حالی که این روایت وجود داشت و در کتابخانه ایاصوفیا نسـخه ای از آن یافت شـده است)، این روایت نیز وجود داشـته باشـد و این سـطور نگاشـته شده توسّط شـیخ محمد بن احمد وجود یک روایت دیگر را بیانگر باشد، نه اجازه نقل صـحیفه را. همان گونه که استاد معظّم آیه اللّه حاج سیّد محمـدباقر موحّـِد ابطحی در مقـدّمه کتـاب «الصـحیفه السـجّادیه الجامعه»، روایت ابن حماد و راویان بعـد از او را جزء روایات صحیفه برشمرده اند.(۱)

۱- ۱) الصحیفه السجّادیّه الجامعه، ص ۶۹۴.

۶. روایت ابن اشکیب

"حسین بن اشکیب المروزی" از اصحاب امام هادی علیه السلام (۱) و امام حسن عسکری علیه السلام (۲) بوده، بعضی او را «ابن اسکیب» کنیه داده اند.(۳) وی فاضل و عالمی جلیل القدر بوده، در شهر سمرقند می زیسته(۴) و دارای کتاب هایی می باشد. سخن او گوارا و مورد قبول همگان قرار می گرفته است.(۵) کتاب «کافی» نمونه ای از نفوذ کلامش را- که نشأت گرفته از علوم علوی اوست- با اهل کتابی که در پی یافتن پیامبر آخرالزمان بوده، بیان می کند. اهل کتاب که غانم هندی نام داشت، از هندوستان به قصد یافتن دین جدید و پیامبر آخرالزمان که علائم و نشانه های او را در کتب پیشینیان خوانده بود، به شهر کابل و نزد مسلمانان می آید و تمامی مرام پیامبر خاتم را قبول می کند. ولی آن گاه که سخن از جانشینی ابوبکر به میان می آید، نپذیرفته، معتقد است جانشین پیامبر خاتم (همان گونه که در کتاب های پیشینیان آمده) بایستی برادر و داماد او باشد. وی را نزد ابن اشکیب راهنمایی کرده و او مذهب حقّ علوی را به وی فرامی دهد. و غانم هندی شهادت بر رسالت پیامبر داده و بعدها خدمت امام حسن عسکری علیه السلام در بغداد می رسد.(۶)

بعضی نیز حسین بن اشکیب را مقیم قم و یا مشهد دانسته و او را خادم القبر می دانند.(۷) در

ص : ۴۸

۱- ۱) رجال النجاشی، ص ۴۴.

۲- ۲) رجال الشیخ الطوسی، انتشارات حیدریه نجف، ص ۴۲۹.

۳- ۳) رجال علامه حلی، انتشارات دارالذخائر قم، ص ۴۹ و رجال ابن داود، ص ۱۲۱.

۴- ۴) رجال الشیخ الطوسی، ص ۳۹۸.

۵- ۵) رجال شیخ طوسی، ص ۴۲۰.

۶- ۶) کافی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ج ۱، ص ۵۰۵.

۷- ۷) رجال ابن داود، ص ۱۲۱.

هر حال وی مردی ثقه و ثبت بوده، بزرگان به حدیث او اعتماد دارند.(۱) وی با آن که از راویان متعدّدی همچون محمد بن علی کوفی،(۲) عبدالرحمن بن حماد،(۳) محمد بن السری،(۴) هارون بن عقبه،(۵) حسن بن خزاز قمی،(۶) محمد بن اورمه،(۷) بکر بن صالح،(۸) محسن بن احمد،(۹) محمد بن احمد،(۱۰) موسی بن قاسم بجلی(۱۱) و حسین بن حسین المروزی(۱۲) روایت می کند، ولی فقط دو نفر از او نقل حدیث کرده اند.

اوّل: ابوالنصر محمّد بن مسعود العیّاشی که دانشمند بزرگی بوده و صاحب تفسیر گران مایه عیاشی می باشد.(۱۳)

دوّم: محمّد بن الوارث- از مشایخ بزرگ اواخر قرن سوم هجری- که او کتاب «الرّد علی الزّیدیه» و کتاب «الردّ علی من زعم انّ النبی صلی الله علیه و آله علی دین قومه»، را از حسین بن اشکیب برای ابوالقاسم جعفر بن محمد قولویه، روایت کرده است.(۱۴)

ص : ۴۹

۱- ۱) رجال نجاشی، ص ۴۴.

۲- ۲) برای نمونه بنگرید به خصال شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرسین، ج ۲، ص ۳۴۳.

۳- ۳) برای نمونه بنگرید به وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۶۲.

۴- ۴) برای نمونه بنگرید به وسائل الشیعه، مؤسسه آل البیت، ج ۱۷، ص ۳۰۸.

۵- ۵) برای نمونه بنگرید به بحارالانوار، ج ۳، ص ۳۲۹.

۶- ۶) برای نمونه بنگرید به بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۳۸۶.

۷- ۷) برای نمونه بنگرید به بحارالانوار، ج ۲۵، ص ۲۸۸.

۸- ۸) برای نمونه بنگرید به بحارالانوار، ج ۴۸، ص ۳۴.

۹- ۹) برای نمونه بنگرید به بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۲۳۷.

۱۰- ۱۰) برای نمونه بنگرید به وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۴۶۴.

۱۱- ۱۱) برای نمونه بنگرید به بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۳.

۱۲- ۱۲) برای نمونه بنگرید به وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۰.

۱۳- ۱۳) تمامی روایاتی که ذکر شد، راوی آن از حسین بن اشکیب، شخص عیاشی می باشد.

۱۴- ۱۴) رجال نجاشی، ص ۴۴ و ۴۵.

سوّمین کتابی که محمّد بن الوارث از حسین بن اشکیب روایت کرده، صحیفه سجّادیّه بوده است. ولی هیچ یک از بزرگان حدیث و رجال به روایت سومین کتاب اشاره ای نکرده اند و چنین روایتی را نقل ننموده اند و تنها کسی که بدان اشاره دارد، "میرزا عبداللّه اصفهانی افندی" در کتاب «الصحیفه الثالثه» است.

"میرزا عبداللّه افندی" (م حدود ۱۱۳۰ ق) که صاحب کتاب «ریاض العلما» و دانشمند، کتابشناس معروف و از شاگردان "علاّمه محمّدباقر مجلسی" بوده است، می نویسد نسخه عتیقه ای از صحیفه، به روایت "محمد بن وارث" از "حسین بن اشکیب" و به خطّ "ابن مُقله"(۱) خطّاط نامدار عصر عباسی مشاهده کرده است.(۲) سپس دعای نوزدهم این روایت (دعائه للجیران) را در کتاب خود ذکر کرده، قبل از دعا می نویسد:

«آن گونه که در صحیفه غیر مشهوره به روایت شیخ حسین بن اشکیب، به خطّ ابن مقله دیدم، دعا را این گونه نگاشته بود.»

و پس از ذکر دعا می گوید:

ص : ۵۰

---

۱ - ۱) ابو علی محمد بن علی بن حسین بن مقله، در سال ۲۷۲ به دنیا آمد. وی سه بار وزیر دربار عباسیان گشت و با بهره هایی که از فقه، تفسیر و ادب داشت، خدمت فراوان به آن دولت نمود. چندین بار از بیم آنان فراری شده و چند بار به زندان افتاد. وی شاعری توانمند و خطّاطی چیره دست بود. وی را مبتکر خطّ نسخ و ثلث می دانند. در سال ۳۲۴ خلیفه عباسی، دست راست او را قطع کرد. وی علاوه بر نوشتن با دست چپ با باقی مانده دست راست نیز کتابت می نمود و اشعاری در گلایه از خلفا سرود. چندی بعد زبانش را نیز بریدند و سرانجام در سال ۳۲۸ در زندان از دنیا رفت. (فرهنگ زندگی نامه ها، مرکز نشر فرهنگ رجا، ج ۱، ص ۷۵۴.)

۲ - ۲) «قد اطّلعنا علی عدّه نسخ من الصّحیفه الشّریفه الکامله السّجادیّه بطرق اخری ایضاً غیر مشهوره قد تربو علی العشره الکامله سوی الطّریقه المعروفه المشار الیها للصّحیفه المتداوله الشایعه و من جمله ذلک عدّه روایات لها من القدماء کروایه محمّد بن الوارث عن الحسین بن اشکیب الثقه الخراسانی من اصحاب الهادی و العسکری عن عمیر بن هارون المتوکّل البلخی، الّتی رأینا نسخه عتیقه منها بخطّ ابن مقله الخطّاط المشهور، الّذی هو واضع خطّ النّسخ فی زمن الخلفاء العبّاسیّه و ناقله عن الخطّ الکوفی.» (الصحیفه الثالثه، ص ۱۱.)

«این دعا به صورت مستقل در صحیفه مشهوره یافت نمی شد بلکه داخل در دعائی با عنوان «لجیرانه و اولیائه...» (دعای بیست و ششم) بود.»(۱)

علاّمه سید محسن امین عاملی قدس سره در صحیفه خامسه به نقل از مرحوم افندی همین دعا را ذکر می کند ولی گمان می کند این دعا در ضمن دعای بیست و یکم صحیفه مشهوره ذکر گردیده است.(۲)

جای بسی تعجّب است که مرحوم افندی ادّعا می کند همّت خود را در صحیفه ثالثه بر جمع آوری دعاهایی که در صحیفه مشهوره وجود ندارد گماشته،(۳) ولی دعای چهل و چهارم روایت ابن اشکیب را ذکر ننموده، با آن که این روایت را در اختیار داشته است. شاید این دعا در صحیفه نگاشته شده توسّط ابن مقله (که در اختیار مرحوم افندی بوده) وجود نداشته است.

در هر صورت روایت حسین بن اشکیب نیز تا امروز، همانند روایات ابن مالك و ابن حماد و ابن فضل در دسترس نبود و شاید به دلیل اهتمام بزرگان بر ذکر صحیفه مشهوره، خصوصاً پس از "بهاءالشرف ابوالحسن محمد بن الحسن" (قرن ششم)، این روایات خصوصاً روایت "حسین بن اشکیب" از دسترس خارج شد و حتّی «جواهرِ یگانه مفقود العین» لقب یافت.(۴)

* * *

۱- ۱) صحیفه ثالثه، ص ۸۴ و ۸۵.

۲- ۲) الصحیفه الخامسه السجّادیّه، ص ۱۵۳ و ۱۵۴.

۳- ۳) «نحن اقتصرنا فی هذه الصحیفه الشریفه الثالثه علی مجرد ایراد جمیع تلك الادعیه الشریفه الساقطه من اصل الصحیفه السجّادیه المشهوره.» (الصحیفه الثالثه، ص ۱۴).

۴- ۴) بنگرید الصحیفه السجّادیه، تحقیق سیّد محمّدحسین حسینی جلالی، ص ۲۳.

جای بسی شکرگزاری است که هم اکنون با عنایات الهی، نسخه ای از آن روایت که در تاریخ ۱۱۲۳ هـ. ق، به فرمان شخص شاه سلطان حسین صفوی، توسّط خطاط زبردست دربار صفوی "محمدباقر الحسینی السلطانی الشوشتری" نگاشته شده، و در کتابخانه شخصی عالم کتاب شناس برجسته، حضرت آیه اللّه "سیّد محمّدعلی روضاتی" (دامت برکاته) نگهداری می شد، به زیور طبع آراسته و مشتاقان صحیفه مبارکه سجّادیّه و محقّقان و صحیفه پژوهان از فیض بُروز و ظهور این نسخه، برخوردار می گردند.

این نسخه از صحیفه ابن اشکیب اختلاف هایی با صحیفه مشهوره و همچنین با روایت ابن مالک دارد که می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) تفاوت در تعداد دعاها

در این نسخه مجموعاً چهل و چهار دعا ذکر گردیده که دعای بیست و ششم نسخه مشهوره، در دعاهای هجدهم و نوزدهم دیده می شود و دعای چهل و چهارم این نسخه، در مشهوره ذکر نگردیده و از طرفی دوازده دعا از مشهوره در این نسخه از روایت حسین ابن اشکیب آورده نشده است.

ب) تفاوت در کلمات دعاها

در دعاهای این نسخه کاستی ها و زیادت هایی بر صحیفه مشهوره وجود دارد، که تماماً در پاورقی های کتابی که پیش رو دارید، مشخص گردیده است.

ج) اختلاف در ترتیب دعاها

در این روایت فقط دعای اوّل و دوّم با صحیفه مشهوره از نظر شماره دعا مشترک هستند و بقیه دعاها با مشهوره اختلاف دارد.

برای هر چه بیشتر روشن شدن مطلب جدولی طرّاحی شد، که در آن دعاهای صحیفه را به صورت مرتب آورده و روایات دیگر نیز ذکر گردیده است.

ص : ۵۲

مشخّصات نسخه خطّی:

در سرآغاز این نسخه، دست نوشته ای از ذوالفقار، نامی که حضرت استاد آیه اللّه روضاتی (دامت برکاته) احتمال می دهند، سیّد امیر ذوالفقار رحمه الله - شاگرد مرحوم آقاحسین خوانساری رحمه الله - باشد، وجود دارد. وی در صفحه اوّل، خطاب به شاه سلطان حسین صفوی نوشته است:

هُو

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ

بعرض اقدس میرساند اخلص فدویّین ذوالفقار که صحایف غیر مشهوره بسیار است مثل صحیفه تَلِّ عُکبری و صحیفه زُهَنی و صحیفه ابن اُشناس بَزّاز و صحیفه ابن شاذان و صحیفه ابن ادریس و صحیفه کفعمی و این صحیفه، و این صحیفه کامله بروایت حُسین بن اشکیب ثِقه نِقَه است که مرویّ عنه محمّد بن عبد الوارث و در فهارس و کتب رجال شیعه او را توثیق نموده اند و از اصحاب امام علیّ نقیّ و امام حسن عسکریّ علیهماالسلم شمرده اند و لیکن نسخه آن درین زمان چون منحصر در فرد بود و تصحیفات کُلیّه و جُزئیّه داشت، بعد از انعام و امعان نظر در مقابله بقدر مقدور تصحیح یافت. فَصَلّی اللّهُ عَلی مَنْ اُلْهِمَ بِها و آبائِهِ وَ اَبْنآئِهِ الطّیّبین الطّاهِرینَ المعصُومین وَ خَلَّدَ اللّهُ مُلْکَ مَنْ اَمَرَ بِکِتابَتِها لِرَسْم خَزانَتِهِ الْعامِرَه، آمین ربّ العالمین.

سیّد امیر ذوالفقار گلپایگانی دارای اجازه ای از طرف محقّق خوانساری در تاریخ هفدهم رمضان سال ۱۰۶۴ بوده که محقّق در آن اجازه، او را بسیار ستوده و حتّی جامع المعقول و المنقول و حاوی الفروع و الاصولش خوانده است.(۱)

۱- ۱) دو گفتار، اثر علّامه استاد آیه اللّه سید محمدعلی روضاتی (دام عزّه)، ص ۱۲.

علّامه مجلسی در شرح کتاب «من لا یحضره الفقیه» آورده است:

«روزی به مدرسه مولانا شیخ بهاءالدین عاملی (م ۱۰۳۰) وارد شدم. دیدم شیخ مشغول مقابله صحیفه سجّادیه است و طرف مقابله که عبارت را می خواند سید صالح امیر ذوالفقار گلپایگانی بود.»(۱)

شاید مقابله صورت گرفته بین همین روایت ابن اشکیب و روایت مشهوره بوده است.

در هر حال، این نسخه روایتی از صحیفه است که می توان با احیای آن، بر باز شدن راه تحقیق بر کتب کهن، خصوصاً صحیفه مبارکه سجّادیّه قدم برداشت.

نسخه مورد نظر دارای دویست و هفتاد و شش صفحه است و هر صفحه دارای نه سطر می باشد. این نسخه به صورت بسیار زیبا و با خطّ نسخ عالی نگاشته شده و همان گونه که مرحوم ذوالفقار در نوشتار آغاز کتاب مشخص کرده، سعی بر تصحیح و انعام و امعان نظر در مقابله به قدر مقدور داشته است. این سعی و کوشش او ستودنی است، زیرا در بسیاری از موارد، اختلافات آن نسخه که روایت حسین بن اشکیب است را با روایت مشهوره، در کنار صفحات مشخص نموده است. (مانند صفحه ۶۷ و صفحه ۱۱۱ از نسخه خطّی.) در برخی موارد اضافات روایت مشهوره را نیز در بالای کلمات نوشته است، هر چند این کار به صورت کامل صورت نگرفته، ولی خود نشانگر همّت نگارنده می باشد. مانند (صفحه ۳۰ کلمه «بَل» و صفحه ۴۱ کلمه «فِی» از نسخه خطّی.) در بعضی از موارد که روایت ابن اشکیب افزون بر کلمات روایت مشهوره بوده نیز با نوشتن حرف (فی) بر بالای کلمه افزون بر روایت مشهوره، آن را مشخص نموده است. (نظیر صفحه ۱۸ کلمه «لَنا» و صفحه ۳۴ کلمه «وَقْتِ» از نسخه خطّی.) در برخی از موارد که کلمه برای کاتب نامفهوم بوده، شکل کلمه را آورده است. (مانند صفحه ۱۵۴ و صفحه ۲۵۹ از نسخه خطّی.) و در

۱- ۱) دو گفتار، اثر علّامه استاد آیه اللّه سید محمدعلی روضاتی (دام عزّه)، ص ۱۳.

مواردی که جمله با معنیِ متفاوتی ارائه شـده، هیچ دخل و تصرّفی ننموده، با کلمه «کذا» بر روی کلمه نشان داده که امانت را حفظ نموده است. (مانند صفحه ۲۹ کلمه «اِذا» و صفحه ۱۴۵ کلمه «ذلِکَ» از نسخه خطّی.)

در نسـخه خطّی این روایت، صـفحه ۲۳۴ دعـای سـی و هشـتم، پس از جمله «وَ هَبْ لی صِـدْقَ الْهِـدایَهِ» علامتی مشابه عـدد ۹ گـذارده و به برگه ای که همراه نسـخه است، ارجـاع داده و تا پایان دعا در آن برگه آورده شـده است. در صـفحه ۲۴۵ دعای سی و نهم نیز پس از جمله «فَرِّغْ قَلْبی لِـمَحَبَّتِکَ» همین علامت را گذارده و به برگه ای دیگر که به همراه نسخه است، ارجاع داده شده. در آن برگه علاوه بر اتمام دعای سی و نهم، دعای چهلم را تا جمله «اِنْ وَکَلْتَنی اِلی نَفْسـی عَجَزْتُ عَنْها» ذکر کرده است. شاید نسـخه ای که کاتب از آن استنساخ می کرده، فاقد دو برگه های یادشده بوده و کاتب ادامه دعاها را از روی نسخه مشـهوره اسـتنساخ کرده و جـداگانه آورده است. شاهـد این مطلب آن که این برگه هـا تقریباً هیـچ اختلافی با نسـخه مشـهوره ندارند (به جز در سه مورد جزئی). و شاهد دوّم آن که عنوان دعای چهلم همان عنوان دعا، در صـحیفه مشـهوره است. (رجوع فرمایید به صفحه ۱۶۵ و ۱۶۶ از کتاب حاضر، برای مورد اوّل و صفحه ۱۷۱-۱۶۹ جهت مورد دوّم.)

* * *

مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیّه اصـفهان- که به امر ریاست معظّم حوزه علمیّه اصـفهان مرجع عالی قدر حضـرت آیه اللّه العظمی مظاهری (مدّ ظلّه العالی) به منظور نشر معارف نورانی اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام تأسیس گردیده است- تحقیق و طبع و نشـر این نسـخه شریفه را در دستور کار خود قرار داد و این جانب با دقّت نظر، این نسخه از روایت ابن اشکیب را بررسـی و موارد اختلاف آن را با نسخه مشهوره مشخص نموده، سپس تایپ دقیق کلمات از روی نسخه ابن اشکیب انجام و حتّی اعراب گذاری نیز بر طبق همان نسخه

ص : ۵۶

انجام شده است. آن دسته از کلمات که در نسخه اصلی فاقد اعراب بود، بدون اعراب رها شده و بعضی از کلمات که شکل آن توسّط کاتب کشیده شده بود نیز، به همان شکل نگاشته شده است. (مانند صفحه ۱۲۹ و ۱۶۳).

سپس به مقابله با روایت مشهوره پرداخته و با دقّت این دو کتاب را با یکدیگر مقابله نموده، آن دسته از کلمات که با روایت مشهوره اختلاف داشت، مشخص و برخی از کلمات و یا عباراتی را که در روایت مشهوره نسبت به روایت ابن اشکیب، وجود نداشت، در این کتاب با علامت منفی در پاورقی ها مشخص گردیده. (مانند صفحه ۶۸ و ۱۱۷). و آن دسته از کلمات و عباراتی که در روایت مشهوره افزون بر روایت ابن اشکیب بود، با علامت مثبت در پاورقی ها مشخص شده است. (مانند صفحه ۷۶ و ۱۱۴).

علاوه بر این که در پاورقی ها موارد متفاوت و نیز اضافات و برخی کمبودهای روایت مشهوره نسبت به روایت ابن اشکیب مشخص شده، در متنِ نسخه ابن اشکیب نیز کلماتی که متفاوت با مشهوره بوده و نیز کلماتی که این نسخه افزون بر مشهوره داشت، به صورت درشت تر و پررنگ تر، در متن مشخص گردید. نیز کلماتی که در این روایت، یکی از حروف آن ها دارای دو اعراب بوده، به همان صورت در متن آورده شده است. (نظیر صفحه ۶۹ کلمه «عُقْرِ» و صفحه ۱۷۶ کلمه «اَخْطاری»). در بعضی از موارد که جملات به گمانْ نادرست می رسید، بدون دخل و تصرّفی در متنِ دعا، همان کلمه آورده شد و آن را با نماد دو ستاره در متن مشخص نمودیم، و در پاورقی با کلمه «کذا» سعی در حفظ و امانت داری در روایت مذکور شده است. (مانند صفحه ۷۰ و ۱۵۲).

علائم نگارشیِ وارد شده در این دعاها، تنها موردیست که به جهت سهولت در تفهیم معنا، به متن اضافه شده و تطابقی با نسخه ابن اشکیب ندارد.

پس از آوردن کلیّه دعاهای موجود در روایت ابن اشکیب، دعاهایی که در روایت

مشـهوره افزون بر این روایت بود، آورده شد، و شـماره این دعاها، بر اساس شـماره دعاهای روایت مشهوره، آمده است. مانند دعاهای سوم، چهارم، نوزدهم و سی و سوم از صحیفه مشهوره.

در انتهای کتاب نیز کلّ نسخه خطیِ روایت ابن اشکیب، به صورت عکس آورده شد.

در کنـار این کارهـا، این مرکز دست به ابـداعی نوین زده، بـا طراحی یک نرم افزار حاوی عکس های رنگی از اصل نسـخه با امکان نمایش صـفحه به صـفحه و امکان نمایش دعاها بر اساس روایت حسـین به اشـکیب و روایت مشـهوره و امکانات دیگر جهت پژوهشـگران، امکـان ملاحظه صـفحات و پژوهش بر روی این روایت را مهیّا نموده است. نرم افزار مـذکور همراه با این کتاب در اختیار علاقه مندان قرار می گیرد.

سپاس و تقدیر:

در پایان بر خود فرض می دانم، پس از حمد و سپاس درگاه ربوبی و ایزد متعال که این توفیق را به بنده حقیر عنایت فرمود که چنین اقـدام بایسـته ای را به پیشـگاه حضـرت امـام سـجّاد علیه السـلام تقـدیم دارم، از عنایات ویژه زعیم حوزه علمیّه اصـفهان حضرت آیه اللّه العظمی مظاهری (مدّ ظلّه)- که تأسیس مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان و سامان دهیِ طرح های تحقیقـاتیِ این مرکز، از برکـات حضور معظمٌ له است- سـپاس گزاری کرده، سـپس از اسـتاد عالی مقام حضـرت آیه اللّه سـیّد محمّدعلی روضاتی (دامت برکاته) که از سـر لطف و عنایت، این نسـخه ارزشمند از روایت حسین بن اشکیب را در اختیار این جانب قرار داده و باب تحقیق بر روی این نسخه را مفتوح فرمودند، صمیمانه تشکّر می کنم.

پس از آن از مسؤول محـترم دفترِ حضـرت آیه اللّه العظمی مظـاهری(مـدّ ظلّه العـالی)، جنـاب آقـای محمّـدحسن مظـاهری که پشتیبان همیشگی این مرکز بوده اند، قدردانی می نمایم. و

ص : ۵۸

همچنین از محقّقـان و همکـاران این مرکز که مرا در انجام این کار یاری فرمودنـد، خصوصاً آقایان رحیم قاسـمی و سـیّد اکبر سجّادی و سـرکار خانم سـیّده مکرّمه مهرالسادات صدری که با دقّت زایدالوصفی به امر حروف چینی، ویرایش، صفحه آرایی و اسـتخراج رموز این نسـخه پرداخته اند نیز قدردانی می شود، و پایان سخن از همکاری دیگر تشکّر دارم که در تهیه نرم افزار این نسـخه، ابتکـارات زیبـایی انجـام داد، جنـاب آقـای مهـدی اثنی عشـران که همیشه مرا در امور رایانه ای یاری می دهنـد، و سپاسی دیگر از همکاری دیگر، جناب آقای عباسعلی داوری که امر چاپ و توزیع این اثر را عهده دار خواهند بود.

«اللّهم لک الحمد بدیع السّماوات و الارض»

سیّد احمد سجّادی

مدیر عامل مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیّه اصفهان

ص : ۵۹

اَسْناد الصَّحيفه

بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ

قالَ حَدَّثنى مُحَمَّدُ بْنُ الوارِثِ قالَ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ اَشْكيب عَنْ عُمَيْرِ بْنِ هرُونِ بْنِ الْمُتوَكِّلِ الْبَلْخى قالَ حَدَّثنى اَبى قالَ لَقيتُ يَحْيَى بْنَ زَيْدٍ بَعْدَ قَتْلِ اَبيهِ وَ هُوَ مُتَوَجِّهٌ اِلى خُراسانَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقالَ لى مِنْ اَيْنَ اَقْبَلْتَ قُلْتُ مِنَ الْحَجّ فَسَاَلَنى عَنْ اَهْلِه فَاَخْبَرْتُهُ بِحُزْنِهِمْ عَلى اَبيهِ فَقالَ لى قَدْ كانَ عَمّى عَلَيْهِ السَّلامُ يعنى مُحَمَّدَ بْن عَلِيٍّ الباقِرَ اَشارَ عَلَيْهِ بِتَرْكِ الْخُرُوج وَ عَرَّفَهُ ما صارَ اِلَيْهِ اَمْرُهُ فَهَلْ لَقيتَ ابْنَ عَمّى جَعْفَرَ بْنَ مُحمّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلامُ قُلْتُ نَعَمْ قالَ فَهَلْ سَمِعْتَهُ يَذْكُرُ مِنْ اَمْرى شَيْءًا قُلْتُ جَعَلَنِىَ اللّهُ فِداكَ ما اُحِبُّ اَنْ اَسْتَقْبِلَكَ بِما سَمِعْتُ مِنْهُ فَتَبَسَّمَ ثُمَّ قالَ اَ بِالْمَوْتِ تُخَوِّفُنى هاتِ ما سَمِعْتَ مِنْهُ قُلْتُ سَمِعْتُهُ يَقُولُ اِنَّكَ تُقْتَلُ قِتْلَه اَبيكَ وَ تُصْلَبُ كَما صُلِبَ فَقالَ يَمْحُوا اللّهُ ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ يا مُتَوَكِّلُ اِنَّ اللّهَ جَلَّ وَ عَلا ايدّ هذَا الدّينَ بِنا وَ جَعَلَ لَنا الْعِلْمَ وَ السَّيْفَ فَجمَعَهُما لَنا وَ خَصَّ بَنى عَمِّنا بِالْعِلْمِ وَحْدَهُ فَقُلْتُ جَعَلَنِى اللّهُ فِداكَ اِنّى رَاَيْتُ النّاسَ اَمْيَلَ اِلَى ابْنِ عَمِّكَ مِنْهُمْ اِلَيْكَ وَ اِلى اَبيكَ فَقالَ اِنَّ عَمّى وَ ابْنَهُ دَعَواهُمْ اِلَى الحَياهِ وَ نَحْنُ دَعَوْناهُمْ اِلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَابْنَ رَسُولِ اللّهِ فَهُمْ اَعْلَمُ اَمْ اَنْتُمْ فَاَطْرَقَ اِلى الاَرْضِ مَلِيًّا ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ

اِلَیَّ فقـالَ کُلَّنا لَهُ عِلْمٌ غَیْرَ اَنَّهُمْ یَعْمَلُونَ کُلَّ ما نَعْلمُ وَ لا نَعْلَمُ کُلَّ ما یَعْلَمُونَ ثُمّ قالَ هَلْ کَتَبْتَ مِن اِبْنِ عَمّی شَیْـئًا قُلْتُ نَعَمْ قالَ اَرِنیهِ فَاَخْرَجْتُ اِلَیْهِ دُعَآءً اَمْلاهُ عَلَیَّ ابُو عَبْدِ اللّه عَلَیْهِ السَّلامُ وَ حَدَّثنی اَنَّ اَباهُ محَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلمُ اَمْلاهُ عَلَیْهِ وَ کانَ یَدْعُوا بِه وَ یُسَمّیهِ الْکامِلَ فَنَظَرَ فیهِ حَتّی اَتی عَلی اخِرِه ثُمَّ قالَ لَأُخْرِجَنَّ اِلَیْکَ صَحیفَةً کانَ اَبی یُسَمّیهَا الکامِلَةَ ممّا حَفِظَهُ عَنْ اَبیهِ وَ لَقَدْ اَوْصانی اَبی بِصَوْنِها وَ مَنْعِها مِنْ غَیْرِ اَهْلِها. قـالَ الْمُتوکِّلُ فَقُمْتُ اِلَیْهِ فَقَبَّلْتُ رَأْسَهُ وَ قُلْتُ یَابْن رَسُولِ اللّهِ وَ اللّهِ انّی لاَدینُ اللّهَ بِحُبِّکُمْ وَ طاعَتِکُمْ وَ اَرْجُو اَنْ یُسْعِدَنِی اللّهُ بِولایَتِکُمْ ثُمَّ دَعا بِعَیْبِهٍ فَاسْتَخْرَجَ مِنْها صَحیفَةً مُقَفَّلَةً مختُومةً فنظر الی الخاتم ثُمَّ بَکی و قَبَّلَهُ وَ فَضَّهُ وَ فَتَحَ الْقُفْلَ وَ نَشَرَ الصَّحیفَةَ وَ اَمَرَّها علی وَجْهه ثُمَّ قالَ وَ اللّهِ یا مُتوکِّلُ لو لا ما ذکرت من قول ابْن عَمّی جَعْفر من انّی اُقْتَلُ لَما دَفَعْتُها اِلَیْکَ وَ لَکُنْتُ بها ضَنینًا وَ لَکِنّی اعلم انّ قَوْله سَیَصّحُ وَ خِفْت اَنْ یَقَعَ مِثْلُ هَذا الدّعَآء الی بنی اُمیّه فیکتمُونه وَ یدخّرُونه فی خزَآئنهم لأنفسهم فَدُونَکَ هذه الصَّحیفَهَ فَاکْتُمْها وَ تربّص بها فاذا قضی اللّه من اَمْری وَ هؤلآء الْقَوْم ما هُوَ قاض فَهِیَ اَمانه فی عُنقکَ حَتّی تُوصِلَها الی ابنی عَمّی مُحمّد وَ ابرهیمَ ابْنَیْ عَبْدِ اللّه بن الحَسَن قال المتوکّلُ فاخذت الصّحیفه فلما قُتِلَ صِرْتُ اِلَی المَدینَهِ فلقیت ابا عَبْدِ اللّهِ فَحَدّثْتُهُ بالحدیث فبکی وَ قال رحم اللّه ابن عمّی وَ الحقه بابآئه وَ اجداده. ثمّ قال این الصّحیفه قلت ها هی فداک اَبی وَ امّی یابن رسُول اللّه ففتحها وَ قالَ هذا وَ اللّه خطُّ عمّی زید وَ دُعَآء جدّی ثمّ قال یا اسمعیل قُمْ فاننی بالدّعَآء الّذی امرتک بحفظه وَ صونه فقام اسمعیل فاخرج صحیفه کانّها الصَّحیفه الّتی دفعها اِلَیَّ یحَیی فقبّلها ابُو عبد اللّه وَ وَضَعَها عَلی عَیْنَیْه وَ قالَ هذا وَ اللّه خطّ اَبی وَ املآء جدّی فقلتُ یَابْنَ رسُولِ اللّهِ اِنْ رَاَیْتَ اَنْ اعترض بهما فقال قد رایت ذلکَ فَافْعَلْ فعارضتُ صَحیفَهَ زَیْدٍ بصحیفه مُحمَّدٍ فلم اجدها تُغادِرُ حَرْفًا. ثمّ استاذَنْتُ ابا عَبْد اللّه فی دفعها الی ابنی عبد اللّه بن الحسن. فقال اِنَّ اللّهَ یَاْمُرُکُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَماناتِ اِلی اَهْلِها. فلمّا نهضتُ قال مکانَکَ ثُمّ وجّه الی مُحمّد وَ ابرهیم فجآءا فَقالَ هذا میراث ابن عَمِّکُما قد خصّکما به دُون اخوته وَ نحن مشترطُون علیکما فیه شرطًا قالا قُل یرحمک اللّه فقولک المقبُول قالَ لا تُخْرِجا هذِهِ الصَّحیفَهَ مِنَ الْمَدینَهِ قالا وَ لِمَ یَغْفِرُ اللّهُ لَکَ قالَ اِنَّ ابْنَ عَمِّکُما خافَ عَلَیْها اَمْرًا اَخافُهُ

عَلَيْهـا قالا ـ اِنَّ ذاكَ اِنَّمـا خـافَ عَلَيْهـا مِنْ عِلْمٍ اِنَّهُ يُقْتَـلُ قـالَ اَبُو عَبْـدِ اللّهِ عَلَيْهِ السَّلامُ وَ اَنْتُـمـا لا ـ تَأْمَنا فو اللّهِ اِنّى لَاَعْلَمُ اَنَّكما سَتَخْرُجانِ كما خَرَجَ وَ تُقْتَلانِ كَما قُتِلَ فَقاما وَ هُو يَقُولانِ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلّا بِاللّهِ قال وَ هذه الصّحيفه.

ادعیه

دعای اول

(۱)

کانَ مِنْ دُعآءِ عَلِیّ بْن الحُسین عَلَیْهما السَّلـامُ

اذا ابتدأ بالتّحمید لِلّهِ عَزّ وَ جَلَّ و الثّناءِ عَلَیْه(۱)

اَلْحَمْدُ لِلّهِ الْأَوَّلِ بِلا اَوَّلٍ کانَ قَبْلَهُ، وَ الْاخِرِ بِلا اخِرٍ یَکُونُ بَعْدَهُ. الَّذی قَصُرَتْ عَنْ رُوءْیَته اَبْصارُ النّاظِرینَ، وَ عَجَزَتْ عَنْ وَصْفِه(۲) اَوْهامُ الْواصِفینَ. ابْتَدَعَ بِقُدْرَتِهِ الْخَلْقَ ابْتِداعًا، وَ اخْتَرَعَهُمْ عَلی مَشِیَّتِه اخْتِراعًا. ثُمَّ سَلَکَهُمْ فی طُرُقِ(۳) اِرادَتِه، وَ بَعَثَهُمْ فی سِلْکِ(۴) مَحَبَّتِه، لا یَمْلِکُونَ تَاَخُّرًا(۵) عَمّا قَدَّمَهُمْ اِلَیْهِ، وَ لا یَسْتَطیعُونَ تَقَدُّمًا اِلی مآ اَخَّرَهُمْ عَنْهُ. وَ جَعَلَ لِکُلِّ رُوحٍ مِنْهُمْ قُوتًا(۶) مَقْسُومًا مِنْ رِزْقِه، لا یَنْقُصُ مِنْهُمْ(۷) مَنْ زادَهُ ناقِصٌ، وَ لا یَزیدُ مَنْ نَقَصَ مِنْهُمْ زآئِدٌ. ثُمَّ ضَرَبَ لَهُ فِی الْحَیوهِ اَجَلًا مَوْقُوتًا، وَ نَصَبَ لَهُ اَمَدًا مَحْدُودًا، یَتَخَطَّأُ اِلَیْهِ بِاَیّامِ عُمْرِه،(۸) وَ یَرْهَقُهُ بِاَعْوامِ دَهْرِه، حَتّی اِذا بَلَغَ اَقْصی اَثَرِه، وَ اسْتَوْعَبَ حِسابَ عُمْرِه(۹) قَبَضَهُ اِلی ما نَدَبَهُ اِلَیْهِ مِنْ مَحْبُوبِ(۱۰) ثَوابِه، اَوْ مَحْذُورِ عِقابِه، لِیَجْزِیَ الَّذینَ اَسآؤُا بِما عَمِلُوا وَ یَجْزِیَ الَّذینَ اَحْسَنُوا بِالْحُسْنی. عَدْلًا مِنْهُ، تَقَدَّسَتْ اَسْماؤُهُ، وَ تَظاهَرَتْ نَعْمآؤُهُ،(۱۱) لا یُسْئَلُ عَمّا یَفْعَلُ وَ هُمْ یُسْئَلُونَ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی لَوْ سَتَرَ(۱۲) عَنْ عِبادِه مَعْرِفَهَ حَمْدِه عَلی ما اَوْلاهُمْ(۱۳) مِنْ مِنَنِهِ الْمُتَتابِعَهِ، وَ اَسْبَغَ عَلَیْهِمْ مِنْ

۱- ۱) عنوان هذا الدعاء فی المشهور: «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا ابْتَدَأَ بِالدُّعَاءِ بَدَأَ بِالتَّحْمِیدِ لِلّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الثَّنَاءِ عَلَیْهِ، فَقَالَ».

۲- ۲) نَعْتِهِ

۳- ۳) سَلَکَ بِهِمْ طَریقَ

۴- ۴) سَبیلِ

۵- ۵) تَأْخِیرًا

۶- ۶) + مَعْلُومًا

۷- ۷) - مِنْهُمْ

۸- ۸) عُمُرِهِ

۹- ۹) عُمُرِهِ

۱۰- ۱۰) مَوْفُورِ

۱۱- ۱۱) آلَاوءُهُ

۱۲- ۱۲) حَبَسَ

١٣- ١٣) أَبْلَاهُمْ

نِعَمِهِ الْمُتَظاهِرَه، لَتَصَرَّفُوا فى فَضْلِه(١) فَلَمْ يَحْمَدُوهُ، وَ تَوَسَّعُوا فى رِزْقِه فَلَمْ يَشْكُرُوهُ. وَ لَوْ كانُوا كَذلِكَ لَخَرَجُوا مِنْ حُدُودِ الْأِنْسانِيَّهِ وَ لَدَخَلُوا فى حَريم(٢) الْبَهيمِيَّهِ، فَكانُوا كَما وَصَفَ فى مُحْكَمِ كِتابِه: اِنْ هُمْ اِلّا كَالْأَنْعامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبيلًا. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ عَلى ما عَرَّفَنا مِنْ نَفْسِه، وَ اَلْهَمَنا مِنْ شُكْرِه، وَ فَتَحَ لَنا مِنْ اَبْوابِ الْعِلْمِ بِرُبُوبِيَّتِه، وَ دَلَّنا عَلَيْهِ مِنَ الْأِخْلاصِ لَهُ فى تَوْحيدِه، وَ جَنَّبَنا مِنَ الْأِلْحادِ وَ الشَّكِّ فى اَمْرِه. حَمْدًا يَعْمُرُ(٣) بِه مَنْ(٤) حَمِدَهُ مِنْ جَميعِ(٥) خَلْقِه، وَ يَسْبِقُ مَنْ سَبَقَ بِه(٦) اِلى رِضاهُ وَ عَفْوِه. حَمْدًا يُضيءُ(٧) بِه ظُلُماتِ الْبَرْزَخِ، وَ يَسْهُلُ عَلَيْنا سُبُلُ(٨) الْمَبْعَثِ، وَ يُشَرَّفُ بِه مَنازِلُنا(٩) عِنْدَ مَواقِفِ الْأَشْهادِ، يَوْمَ تُجْزى كُلُّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ وَ هُمْ لا يُظْلَمُونَ يَوْمَ لا يُغْنى مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْـءًا وَ لا هُمْ يُنْصَرُونَ. حَمْدًا يَرْتَفِعُ عَنّا(١٠) اِلى اَعْلى عِلِّيّينَ فى كِتابٍ مَرْقُومٍ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ. حَمْدًا تُنيرُ(١١) بِه عُيُونُنا اِذا بَرَقَتِ(١٢) الْأَبْصارُ، وَ تُبَيِّضُ بِه وُجُوهَنا(١٣) اِذا اسْوَدَّتِ الْأَبْشارُ. حَمْدًا نَعْتُرُ(١٤) بِه مِنْ اَليمِ عَذابِ(١٥) اللّهِ اِلى كَريمِ ثَوابِه.(١٦) حَمْدًا نُزاحِمُ بِه مَلاآئِكَهَ اللّهِ(١٧) الْمُقَرَّبينَ، وَ نُضآمُّ بِه اَنْبِياءَهُ الْمُرْسَلينَ فى دارِ الْمُقامَهِ الَّتى لا تَزُولُ، وَ مَحَلِّ كَرامَتِهِ الَّتى لا تَحُولُ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى اخْتارَ لَنا مَحاسِنَ الْاَخْلاقِ،(١٨) وَ اَجْرى عَلَيْنا طَيِّباتِ الْاَرْزاقِ.(١٩) وَ جَعَلَ لَنا(٢٠) بِالْمَلَكَهِ عَلى جَميعِ الْخَلْقِ، فَكُلُّ خَلْقِه مُنْقادٌ(٢١) لَنا بِقُدْرَتِه، وَ صآئِرَهٌ لَنا(٢٢) اِلى طاعَتِنا بِعِزَّتِه. وَ(٢٣) اَغْلَقَ عَنّا بابَ الْحاجَهِ اِلّا اِلَيْهِ، فَكَيْفَ

١- ١) مِنَنِهِ

٢- ٢) إِلَى حَدِّ

٣- ٣) نُعَمَّرُ

۴- ۴) فِيمَنْ

۵- ۵) - جَمِيع

۶- ۶) نَسْبِقُ بِهِ مَنْ سَبَقَ

٧- ٧) + لَنَا

٨- ٨) يُسَهِّلُ عَلَيْنَا بِهِ سَبِيلَ

٩- ٩) يُشَرِّفُ بِهِ مَنَازِلَنَا

١٠- ١٠) مِنَّا

١١- ١١) تَقَرُّ

١٢- ١٢) بَرِقَتِ

١٣- ١٣) تَبْيَضُّ بِهِ وُجُوهُنَا

١۴- ١۴) نُعْتَقُ

١۵- ١۵) نَارِ

١۶- ١۶) جِوَارِ اللَّهِ

١٧- ١٧) مَلَائِكَتَهُ

١٨- ١٨) الْخَلْقِ

١٩- ١٩) الرِّزْقِ

٢٠- ٢٠) + الْفَضِيلَةَ

٢١- ٢١) خَلِيقَتِهِ مُنْقَادَةٌ

٢٢- ٢٢) - لَنَا

٢٣- ٢٣) + الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى

نُطيقُ حَمْدَهُ؟ اَمْ مَتى نُوءَدّى شُكْرَهُ؟ لا مَتى؟ وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى رَكَّبَ فينا الاتِ الْبَسْطِ، وَ جَعَلَ لَنا اَدَواتِ الْقَبْضِ، وَ مَتَّعَنا بِاَرْواحِ الْحَيوهِ، وَ اَثْبَتَ فينا جَوارِحَ الْأَعْمالِ، وَ غَذّانا بِطَيِّباتِ الْمَعاشِ،(۱) وَ اَغْنانا بِفَضْلِه، وَ اَقْنانا بِمَنِّه. ثُمَّ اَمَرَنا لِيَخْتَبِرَ طاعَتَنا، وَ نَهانا لِيَبْتَلِىَ شُكْرَنا، فَخالَفْنا عَنْ طَريقِ اَمْرِه، وَ رَكِبْنا مُتُونَ زَجْرِه، فَلَمْ يَبْتَدِرْنا بِعُقُوبَتِه، وَ لَمْ يُعاجِلْنا بِنِقْمَتِه، بَلْ تَاَنّى(۲) بِرَحْمَتِه تَكَرُّمًا، وَ انْتَظَرَ فينا(۳) بِرَاْفَتِه حِلْمًا. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى اَدَلَّنا(۴) عَلَى التَّوْبَهِ الَّتى لَمْ نُفِدْها اِلاّ مِنْ فَضْلِه، فَلَوْ لَمْ نَعْتَدِدْ مِنْ فَضْلِه اِلّا بِها لَقَدْ حَسُنَ بَلآؤهُ عِنْدَنا، وَ جَلَّ اِحْسانُهُ اِلَيْنا، وَ جَسُمَ فَضْلُهُ عَلَيْنا. فَما هكَذا كانَتْ سُنَّتُهُ فِى التَّوْبَهِ لِمَنْ(۵) قَبْلَنا، لَقَدْ وَضَعَ عَنّا ما لا طاقَهَ لَنا بِه، فَلَمْ(۶) يُكَلِّفْنا اِلّا وُسْعًا، وَ لَمْ يُجَشِّمْنا اِلّا يُسْرًا، وَ لَمْ يَدَعْ لِأَحَدٍ مِنّا حُجَّهً وَ لا عُذْرًا. فَالْهالِكُ مِنّا مَنْ هَلَكَ عَلَيْهِ، وَ السَّعيدُ مِنّا مَنْ رَغِبَ اِلَيْهِ وَ الْمَحْرُومُ مِنّا مَنْ اَخْطَاَهُ عَفْوُهُ.(۷) وَ الْحَمْدُ لِلّهِ بِكُلِّ ما حَمِدَهُ بِه اَدْنى مَلآئِكَتِه اِلَيْهِ وَ اَكْرَمُ خَلآىءِقِه(۸) عَلَيْهِ وَ اَرْضى حامِديهِ لَدَيْهِ. حَمْدًا يَفْضُلُ سآئِرَ الْحَمْدِ كَفَضْلِ رَبِّنا عَلى جَميعِ خَلْقِه. ثُمَّ لَهُ الْحَمْدُ مَكانَ كُلِّ نِعْمَهٍ لَهُ عَلَيْنا وَ عَلى جَميعِ عِبادِهِ الْماضينَ وَ الْباقينَ عَدَدَ مآ اَحاطَ بِه عِلْمُهُ مِنْ جَميعِ الْأَشْيآءِ، وَ مَكانَ كُلِّ واحِدٍ(۹) مِنْها عَدَدُها جَميعًا(۱۰) اَضْعافًا مُضاعَفَهً اَبَدًا سَرْمَدًا اِلى يَوْمِ الْقِيمَهِ. حَمْدًا لا مُنْتَهى لِحَدِّه، وَ لا حِسابَ لِعَدِّه،(۱۱) وَ لا مَبْلَغَ لِغايَتِه، وَ لاَ انْقِطاعَ لِأَمَدِه. حَمْدًا يَكُونُ وُصْلَهً اِلى(۱۲) عَفْوِه، وَ سَبَبًا اِلى رِضْوانِه، وَ ذَريعَهً اِلى مَغْفِرَتِه، وَ طَريقًا اِلى جَنَّتِه، وَ خَفيرًا مِنْ نَقِمَتِه،(۱۳) وَ اَمْنًا مِنْ غَضَبِه، وَ ظَهيرًا عَلى طاعَتِه، وَ حاجِزًا عَنْ مَعْصِيَتِه، وَ عَوْنًا عَلى تَاْدِيَهِ حَقِّه وَ وَظآئِفِه. حَمْدًا نُسْتَعَدُ(۱۴) بِه فى السُّعَدآءِ مِنْ اَوْلِيآئِه، وَ نَصيرُ بِه فى نَظْمِ الشُّهَدآءِ بِسُيُوفِ اَعْدآئِه.(۱۵)

۱- ۱) الرِّزْق

۲- ۲) تَأَنَّانَا

۳- ۳) مُرَاجَعَتَنَا

۴- ۴) دَلَّنَا

۵- ۵) + كَانَ

۶- ۶) وَ لَمْ

۷- ۷) - وَ الْمَحْرُومُ مِنَّا مَنْ اَخْطَاَهُ عَفْوُهُ

۸- ۸) خَلِيقَتِهِ

۹- ۹) وَاحِدَهٍ

۱۰- ۱۰) - جَمِيعًا

۱۱- ۱۱) لِعَدَدِهِ

۱۲- ۱۲) + طَاعَتِهِ وَ

۱۳- ۱۳) نِقِمَتِهِ

۱۴- ۱۴) نَسْعَدُ

۱۵- ۱۵) + إِنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيدٌ.

دعای دوم

(۲)

وَ كانَ مِنْ دُعآئه عليه السّلــُم

بَعد هذا التّحميد الصّلوآه على النّبیّ صَلَّى اللّهُ عَليه و اله(۱)

وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى مَنَّ عَلَيْنا بِنَبِيِّه مُحَمَّدٍ(۲) صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَ الِه دُونَ الْأُمَمِ الْماضِيَهِ وَ الْقُرُونِ السّالِفَهِ، بِقُدْرَتِهِ الَّتى لا تَعْجِزُ عَنْ شَیْءٍ وَ اِنْ عَظُمَ، وَ لا يَفُوتُها شَیْ ءٌ وَ اِنْ لَطُفَ. فَخَتَمَ بِنا عَلى جَميعِ مَنْ ذَرَأَ وَ بَرَأَ،(۳) وَ جَعَلَنا شُهَدآءَ عَلى مَنْ جَحَدَ، وَ كَثَّرَنا بِمَنِّه عَلى مَنْ قَلَّ. اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ اَمينِکَ عَلى وَحْيِکَ، وَ نَجيبِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَ صَفِيِّکَ مِنْ عِبادِکَ، اِمامِ الرَّحْمَهِ، وَ قآئِدِ الْخَيْرِ، وَ مِفْتاحِ الْبَرَکَهِ كَما نَصَبَ لِأَمْرِکَ نَفْسَهُ. وَ عَرَّضَ فيکَ لِلْمَكْرُوهِ بَدَنَهُ. وَ كاشَفَ فِى الدُّعآءِ اِلَيْکَ لُحْمَتَهُ وَ(۴) حآمَّتَهُ. وَ حارَبَ فى مَرْضاتِکَ(۵) اُسْرَتَهُ. وَ قَطَعَ فى اِحْيآءِ دينِکَ رَحِمَهُ. وَ اَقْصَى الْأَدْنَيْنَ عَلى جُحُودِهِمْ عَنْکَ. وَ اَدْنَى(۶) الْأَقْصَيْنَ عَلَى اسْتِجابَتِهِمْ لَکَ. وَ والى فيکَ الْأَبْعَدينَ. وَ عادى فيکَ الْأَقْرَبينَ. و اَدْاَبَ نَفْسَهُ فى تَبْليغِ رِسالَتِکَ. وَ اَتْعَبَها فِى الدُّعآءِ(۷) اِلى مِلَّتِکَ. وَ شَغَلَها بِالنُّصْحِ لِأَهْلِ دَعْوَتِکَ. وَ هاجَرَ اِلى بِلادِ الْغُرْبَهِ، وَ مَحَلِّ النَّاْیِ عَنْ مَوْطِنِ رَحْلِه، وَ مَوْضِعِ رِجْلِه، وَ مَسْقَطِ رَاْسِه، وَ مَاْنَسِ نَفْسِه، اِرادَهً مِنْهُ لِأِعْزازِ دينِکَ، وَ اسْتِنْصارًا عَلى اَهْلِ الْكُفْرِ بِکَ. حَتَّى اسْتَتَبَّ لَهُ ما حاوَلَ فى اَعْدآئِکَ. وَ اسْتَتَمَّ لَهُ ما دَبَّرَ فى اَوْلِيآئِکَ. فَنَهَدَ اِلَيْهِمْ مُسْتَفْتِحًا بِعَوْنِکَ، وَ مُتَقَوِّيًا عَلى ضَعْفِه بِنَصْرِکَ. فَغَزاهُمْ فى عُقْرِ(۸) دِيارِهِمْ وَ هَجَمَ عَلَيْهِمْ فى بُحْبُوحَهِ قَرارِهِمْ

ص : ۶۸

۱- *) عنوان هذا الدعاء فى المشهوره: «وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ هَذَا التَّحْمِيدِ فِى الصَّلَاهِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ».

۲- ۱) بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ

۳- ۲) – وَ بَرَأَ

۴- ۳) – لُحْمَتَهُ وَ

۵- ۴) رِضَاکَ

۶- ۵) جُحُودِهِمْ وَ قَرَّبَ

۷- ۶) بِالدُّعَاءِ

۸- ۷) عُقْرِ

حَتّی ظَهَرَ اَمْرُکَ، وَ عَلَتْ کَلِمَتُکَ، وَ لَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ. اَللّهُمَّ فَارْفَعْهُ بِما کَدَحَ فیکَ اِلَی الدَّرَجهِ الْعُلْیا مِنْ جَنَّتِکَ. حَتّی لا یُساوی فی مَنْزِلَهٍ، وَ لا یُکافی(۱) فی مَرْتَبَهٍ، وَ لا یُوازیه(۲) لَدَیْکَ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ، وَ لا نَبیٌّ مُرْسَلٌ. وَ عَرِّفْهُ فی اَهْلِه الطّاهِرینَ وَ اُمَّتِهِ الْمُوءْمِنینَ مِنْ حُسْنِ الشَّفاعَهِ اَجَلَّ ما وَعَدْتَهُ. یا نافِذَ الْعِدَهِ، یا وافِیَ الْقَوْلِ، یا زَکِیَّ الْفَضْلِ یا رَضِیَّ الطَّوْلِ(۳) یا مُبَدِّلَ السَّیِّئاتِ بِاَضْعافِها مِنَ الْحَسَناتِ اِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظیمِ.

۱- ۱) لَا یُکَافَأَ

۲- ۲) لَا یُوَازِیَهُ

۳- ۳) - یَا زَکِیَّ الْفَضْلِ یَا رَضِیَّ الطَّوْلِ

دعای سوم

(۳)

وَ کانَ من دُعآئه علیه السّلـم

اِذَا اعْتَرَفَ بِالتَّقْصیر عَنْ تادِیَهِ الشُّکْرِ(۱)

اَللّهُمَّ اِنَّ اَحَدًا لا یَبْلُغُ مِنْ شُکْرِکَ غایَهً وَ اِنْ اَبْعَدَ(۲) اِلّا حَصَلَ عَلَیْهِ مِنْ اِحْسانِکَ ما یَلْزِمُهُ شُکْرُکَ.(۳) وَ لا یَبْلُغُ مَبْلَغًا مِنْ طاعَتِکَ وَ اِنِ اجْتَهَدَ اِلّا کانَ مُقَصِّرًا دُونَ اسْتِحْقاقِکَ بِفَضْلِکَ. فَاَشْکَرُ عِبادِکَ عاجِزٌ عَنْ شُکْرِکَ، وَ اَعْبَدُهُمْ مُقَصِّرٌ عَنْ طاعَتِکَ. لا یَجِبُ لِأَحِدٍ مِنْهُمْ(۴) اَنْ تَغْفِرَ لَهُ بِاسْتِحْقاقِهِ، وَ لاآ اَنْ تَرْضی عَنْهُ بِاسْتیجابِه. فَمَنْ غَفَرْتَ لَهُ فَبِطَوْلِکَ، وَ مَنْ رَضیتَ عَنْهُ فَبِفَضْلِکَ. تَشْکُرُ یَسیرَ ما تُشْکَرُ بِه،(۵) وَ تُثیبُ عَلی قَلیلِ ما تُطاعُ بِه حَتّی اِذا(۵)(۶) کَاَنَّ شُکْرَ عِبادِکَ الَّذی اَوْجَبْتَ عَلَیْهِ ثَوابَهُمْ وَ اَعْظَمْتَ عَنْهُ جَزآءَهُمْ اَمْرٌ مَلَکُوا اسْتَطاعَهَ(۷) الاِمْتِناعِ مِنْهُ دُونَکَ فَکافَاْتَهُمْ،(۸) اَوْ لَمْ یَکُنْ سَبَبُهُ بِیَدِکَ فَجازَیْتَهُمْ.(۹) مَلَکْتَ -یا اِلهی- اَمْرَهُمْ قَبْلَ اَنْ یَمْلِکُوا عِبادَتَکَ، وَ اَعْدَدْتَ ثَوابَهُمْ قَبْلَ اَنْ یُفیضُوا فی (۱۰)طاعَتِکَ، وَ ذلِکَ اَنَّ سُنَّتَکَ الْاَفْضالُ، وَ عادَتَکَ الْاِحْسانُ، وَ سَبیلَکَ الْعَفْوُ. کُلُّ الْبَرِیَّهِ مُعْتَرِفٌ اَنَّکَ(۱۱) غَیْرُ ظالِمٍ لِمَنْ عاقَبْتَ، وَ شاهِدٌ(۱۲) بِاَنَّکَ مُتَفَضِّلٌ(۱۳) عَلی مَنْ عافَیْتَ، وَ کُلُّهُمْ(۱۴) مُقِرٌّ عَلی نَفْسِه بِالتَّقْصیر عَمّا اسْتَوْجَبْتَ. فَلَوْ لا اَنَّ الشَّیْطانَ یَخْدِعُهُمْ(۱۵) عَنْ

ص : ۷۰

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۷».

۲- ۲) - وَ اِنْ اَبْعَدَ۵) شَکَرْتَهُ

۳- ۳) یُلْزِمُهُ شُکْرًا

۴- ۴) - مِنْهُمْ

۵- ۶) فیهِ حَتّی

۶- **) کذا

۷- ۷) اسْتِطَاعَهَ

۸- ۸) فَکَافَیْتَهُمْ

۹- ۹) + بَلْ

۱۰- ۱۰) فَکُلُّ الْبَرِیَّهِ مُعْتَرِفَهٌ بِأَنَّکَ

۱۱- ۱۱) شَاهِدَهٌ

۱۲- ۱۲) مُتَفَضَّلٌ

۱۳- ۱۳) کُلٌّ

۱۴- ۱۴) یَخْتَدِعُهُمْ

طاعَتِکَ ما عَصاکَ اَحَدٌ،(۱) وَ لَوْ لاـ اَنَّهُ یُصَوِّرُ(۲) لَهُمُ الْباطِلَ فی صُورَهِ(۳) الْحَقِّ ما ضَلَّ عَنْ طَریقِکَ ضآلٌّ. فَسُبْحانَکَ ما اَبْیَنَ کَرَمَکَ فی مُعامَلَهِ مَنْ عَصاکَ اَوْ اَطاعَکَ(۴) تَشْکُرُ لِلْمُطیعِ ما اَنْتَ تَوَلَّیْتَهُ لَهُ، وَ تُمْلِی لِلْعاصی فیما تَمْلِکُ مُعاجَلَتَهُ فیهِ. اَعْطَیْتَ کُلًّا مِنْهُما ما لا یَجِبُ(۵) لَهُ، وَ تَفَضَّلْتَ عَلی کُلٍّ مِنْهُما بِما یُقَصِّرُ عَنْهُ عَمَلُهُ.(۶) وَ لَوْ کافَاْتَ الْمُطیعَ عَلی مآ اَنْتَ تَوَلَّیْتَهُ لَاَوْشَکَ اَنْ یَفْقِدَ ثَوابَکَ، وَ اَنْ تَزُولَ عَنْهُ نِعَمُکَ، وَ لکِنَّکَ(۷) جازَیْتَهُ عَلَی الْمُدَّهِ الْقَصیرَهِ الْفَنا(۸)* بِالْمُدَّهِ الطَّویلَهِ الْخالِدَهِ، وَ عَلَی الْغایَهِ الْقَریبَهِ الزّآئِلَهِ بِالْغایَهِ الْمَدیدَهِ الْباقِیَهِ. ثُمَّ لَمْ تَسُمْهُ الْقِصاصَ فیما اَکَلَ مِنْ رِزْقِکَ الَّذی تَقَوّی(۹) بِهِ عَلی طاعَتِکَ، وَ لَمْ تَحْمِلْهُ عَلَی الْمُناقَشَهِ(۱۰) فِی الْاٰلاتِ الَّتی تَسَبَّبَ بِاسْتِعْمالِها اِلی مَغْفِرَتِکَ، وَ لَوْ

۱- ۱) عَاصٍ

۲- ۲) صَوَّرَ

۳- ۳) مِثَالِ

۴- ۴) أَطَاعَکَ أَوْ عَصَاکَ

۵- ۵) لَمْ یَجِبْ

۶- ۶) یَقْصُرُ عَمَلُهُ عَنْهُ

۷- ۷) نِعْمَتُکَ وَ لَکِنَّکَ بِکَرَمِکَ

۸- ۸) الْفَانِیَهِ

۹- ۹) یَقْوَی

۱۰- ۱۰) الْمُنَاقَشَاتِ

فَعَلْتَ ذلِکَ بِه لَـذَهَبَ جَمیعُ(۱) ما کَـدَحَ لَهُ وَ جُمْلَهُ(۲) ما سَـعی فیهِ جَزآءً لِلصُّغْری مِنْ(۳) مِنَنِـکَ، وَ لَبَقِیَ رَهْنًا(۴) بَیْنَ یَدَیْکَ بِسآئِرِ نِعَمِکَ، فَمَتی کانَ یَسْـتَحِقُّ شَـیْـءًا مِنْ ثَوابِکَ؟ لا! مَتی؟! هذِه(۵) یـا اِلهی حـالُ مَنْ اَطاعَکَ، وَ سَبیلُ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ، فَاَمَّا الْعاصی اَمْرَکَ وَ الْمُواقِعُ نَهْیَکَ فَلَمْ تُعاجِلْهُ بِنِقْمَتِکَ(۶) لِکَیْ یَسْـتَبْدِلَ بِحالِه فی مَعْصِیَتِکَ حالَ الْاِنابَهِ اِلی طاعَتِکَ، وَ لَقَـدْ کانَ یَسْتَحِقُّ یا اِلهی(۷) فی اَوَّلِ ما هَمَّ بِعِصْیانِکَ کُلَّما اَعْدَدْتَ لِجَمیعِ خَلْقِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ. فَجَمیعُ ما اَخَّرْتَ عَنْهُ مِنْ وَقْتِ الْعَذابِ(۸) وَ اَبْطَاْتَ بِه عَلَیْهِ مِنْ سَطَواتِ النِّقْمَهِ فَتَرْکٌ(۹) مِنْ حَقِّکَ، وَ رِضًا بِدُونِ واجِبِکَ. فَمَنْ اَکْرَمُ یـا اِلهی مِنْکَ، وَ مَنْ اَشْـقی مِمَّنْ هَلَکَ عَلَیْکَ؟ لا! مَنْ؟ فَتَبارَکْتَ اَنْ تُوصَفَ اِلّا بِالْاِحْسانِ، وَ کَرُمْتَ عَنْ(۱۰) اَنْ یُخافَ مِنْکَ اِلاَّ الْعَدْلُ، لا یُخْشی جَوْرُکَ عَلی مَنْ عَصاکَ، وَ لا یُخافُ اِغْفالُکَ ثَوابَ مَنْ اَرْضاکَ.(۱۱)

۱- ۱) بِجَمِیعِ

۲- ۲) جُمْلَهِ

۳- ۳) + اَیَادِیکَ وَ

۴- ۴) رَهِینًا

۵- ۵) هَذَا

۶- ۶) بِنَقِمَتِکَ

۷- ۷) - یَا اِلَهِی

۸- ۸) مِنَ الْعَذَابِ

۹- ۹) النَّقِمَهِ وَ الْعِقَابِ تَرْکٌ

۱۰- ۱۰) - عَنْ

۱۱- ۱۱) + فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِی أَمَلِی، وَ زِدْنِی مِنْ هُدَاکَ مَا أَصِلُ بِهِ إِلَی التَّوْفِیقِ فِی عَمَلِی، إِنَّکَ مَنَّانٌ کَرِیمٌ.

دعای چهارم

(۴)

و من دُعآئِه علیه السّلـم

لنفسه و اهل ولایته(۱)

یا مَنْ لا تَنْقَضی عَجآئِبُ عَظَمَتِه(۲) اُحْجُبْنا عَنِ الْإلْحادِ فی عَظَمَتِکَ. وَ یا مَنْ لا تَنْتَهی مُـدَّهُ مُلْکِه(۳) اَعْتِقْ رِقابَنا مِنْ نَقِمَتِکَ. وَ یا مَنْ لا تَفْنی خَزآئِنُ رَحْمَتِه(۴) اجْعَلْ لَنا نَصیبًا فی رَحْمَتِکَ. وَ یا مَنْ لا تَنْقَطِعُ(۵) دُونَ رُوءْیَتِهِ الْأَبْصارُ(۶) اَدْنِنا اِلَیْکَ.(۷) وَ یا مَنْ تَصْغُرُ عِنْدَ خَطَرِهِ الْأَخْطارُ(۸) کَرِّمْنـا عَلَیْکَ. وَ یا مَنْ لَـیْتَنی(۹)(۱۰) عِنْدَهُ بَواطِنُ الْأَخْبارِ(۱۱) لا تَفْضَحْنا لَدَیْکَ. اللّهُمَّ اَغْنِنا عَنْ هِبَةِ الْواهِبینَ.(۱۲) بِهِبَتِـکَ، وَ اکْفِنـا وَحْشَهَ الْقاطِعینَ. بِصِـلَتِکَ، حَتّی لا نَرْغَبَ اِلی اَحَـدٍ مَعَ بَـذْلِکَ، وَ لا نَسْـتَوْحِشَ مِنْ اَحَـدٍ مَعَ فَضْلِکَ. اَللّهُمَّ(۱۳) کِـدْ لَنا وَ لا تَکِدْ عَلَیْنا، وَ امْکُرْ لَنا وَ لا تَمْکُرْ بِنا، وَ اَدِلْ لَنا وَ لا تُدِلْ عَلَیْنا. اَللّهُمَّ قِنا مِنْکَ، وَ اهْدِنا بِکَ،(۱۴) وَ لا تُباعِدْنا عَنْکَ: اِنَّ مَنْ تَقِه یَسْلَمْ وَ مَنْ تَهْدِه یَعْلَمْ، وَ مَنْ تُقَرِّبْهُ اِلَیْکَ یَغْنَمْ.(۱۵)اَللّهُمَّ اِنَّما

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۵» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ لِنَفْسِهِ و لِأَهْلِ وَلَایَتِهِ».

۲- ۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ

۳- ۳) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۴- ۴) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۵- ۵) تَنْقَطِعُ

۶- ۶) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۷- ۷) إلَی قُرْبِکَ

۸- ۸) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۹- ۹) تَظْهَرُ

۱۰- ۱۰) کذا

۱۱- ۱۱) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۲- ۱۲) الْوَهَّابِینَ

۱۳- ۱۳) + فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۴- ۱۴) مِنَّا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنَا مِنْکَ، وَ احْفَظْنَا بِکَ، وَ اهْدِنَا إِلَیْکَ

۱۵- ۱۵) + اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اکْفِنَا حَدَّ نَوَائِبِ الزَّمَانِ، وَ شَرَّ مَصَایِدِ الشَّیْطَانِ، وَ مَرَارَهَ صَوْلَهِ السُّلْطَانِ

يَكْفِى الْكَفاةُ(١) بِفَضْلِ قُوَّتِكَ فَاكْفِنا،(٢) وَ اِنَّما يُعْطِى الْمُعْطُونَ مِنْ فَضْلِ جِدَتِكَ فَاَعْطِنَا،(٣) وَ اِنَّما يَهْتَدِى الْمُهْتَدُونَ بِنُورِ حِكْمَتِكَ فَاهْدِنَا.(۴) اَللّهُمَّ اِنَّکَ مَنْ والَيْتَ لَمْ يَضْرُرْهُ خِذْلانُ الْخاذِلِينَ، وَ مَنْ اَعْطَيْتَ لَمْ يَمْنَعْهُ(۵) مَنْعُ الْمانِعِينَ، وَ مَنْ هَدَيْتَ لَمْ يُغْوِه اِضْلالُ الْمُضِلّينَ. فَامْنَعْنا(۶) بِعِزِّكَ، مِنْ عِبادِكَ، وَ اَغْنِنا عَنْ غَيْرِكَ بِاِرْفادِكَ، وَ اسْلُكْ بِنا سُبُلَ(٧) الْحَقِّ بِاِرْشادِكَ. اَللّهُمَّ وَ اكْفِنا حَدَّ نَوآىءِبِ الزَّمانِ، وَ سُوآءَ مَصآىءِدِ الشَّيْطانِ وَ مَرارَةَ صَوْلَةِ السُّلْطانِ فَاجْعَلْ(٨) سَلامَةَ قُلُوبِنا فى ذِكْرِ عَظَمَتِكَ، وَ فَراغَ اَبْدانِنا فى شُكْرِ نِعْمَتِكَ، وَ انْطِلاقَ اَلْسُنِنا(٩) فى وَصْفِ مِنَّتِكَ. اَللّهُمَّ(١٠) اجْعَلْنا مِنْ دُعاتِكَ الدّاعِينَ اِلَيْكَ، وَ مِنْ(١١) هُداتِكَ الدّآلّينَ عَلَيْكَ، وَ مِنْ خآصَّتِكَ الْحاضِرِينَ(١٢) لَدَيْكَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

ص : ٧۴

١- ١) يَكْتَفِى الْمُكْتَفُونَ

٢- ٢) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا

٣- ٣) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْطِنَا

۴- ۴) وَجْهِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اهْدِنَا

۵- ۵) يَنْقُصْهُ

۶- ۶) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ امْنَعْنَا

٧- ٧) سَبِيلَ

٨- ٨) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ

٩- ٩) أَلْسِنَتِنَا

١٠- ١٠) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

١١- ١١) - مِنْ

١٢- ١٢) الْخَاصِّينَ

دعای پنجم

(۵)

و من دُعآئه علیه السّلـم

فی الأِستعاذه من المکاره و سیّ الاخلاق و مُذآمّ الأفعال(۱)

اَللّهُمَّ اِنّا نَعُوذُ(۲) بِـکَ مِنْ هَیَجـانِ الْحِرْصِ، وَ سَوْرَهِ الْغَضَـبِ، وَ غَلَبَهِ الْحَسَـدِ، وَ ضَـعْفِ الصَّبْرِ، وَ قِلَّهِ الْقَناعَهِ، وَ شَـکاسَهِ الْخُلْقِ، وَ اِلْحـاحِ الشَّهْوَهِ، وَ مَلَکَهِ الْحَمِیَّهِ. وَ مُتـابَعَهِ الْهَوی، وَ مُخـالَفَهِ الْهُـدی، وَ سِـنَهِ الْغَفْلَهِ، وَ تَعـاطِی الْکُلْفَهِ، وَ ایثـارِ الْباطِـلِ عَلَی الْحَقِّ، وَ الْأِصْـرارِ عَلَی الْمَـاثِمِ، وَ اسْـتِکْثارِ الطّاعَهِ، وَ اسْتِقْلالِ الْمَعْصِیَه.(۳) وَ مُباهـاتِ الْمُکْثِرِینَ، وَ الْـأِزْرآءِ بِالْمُقِلّینَ، وَ سُوآءِ الْوَلایَهِ(۴) لِمَنْ تَحْتَ اَیْدینا، وَ تَرْکِ الشُّکْرِ لِمَنِ اصْطَنَعَ الْعارِفَهَ عِنْدَنا. وَ(۵) اَنْ نَعْضُدَ ظالِمًا، اَوْ نَخْذُلَ مَلْهُوفًا، وَ اَنْ(۶) نَرُومَ ما لَیْسَ لَنا بِحَقٍّ، وَ اَنْ نَقُولَ الْعِلْمَ(۶) بِغَیْرِ عِلْمٍ. وَ نَعُوذُ بِـکَ اَنْ نَنْطَوِیَ عَلی غِشِّ مُسْـلِمٍ،(۷) وَ اَنْ نُعْجِبَ بِاَعْمالِنـا، وَ اَنْ(۸) نَمُـدَّ فی امالِنا. وَ نَعُوذُ بِـکَ مِنْ سُوآءِ السَّرِیرَهِ، وَ احْتِقـارِ الصَّغیرَهِ، وَ اَنْ یَسْـتَحْوِذَ عَلَیْنا الشَّیْطانُ، وَ اَنْ(۹) یَنْکُبَنَا الزَّمانُ، اَوْ یُهَضِّمُنَا(۱۰) السُّلْطانُ. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ تَناوُلِ الْأِسْـرافِ، وَ مِنْ فُقْدانِ(۱۱) الْکَفـافِ. وَ نَعُوذُ بِـکَ مِنْ شَـماتَهِ الْأَعْـدآءِ، وَ مِنَ الْفَقْرِ اِلَی الْأَکْفآءِ، وَ مِنْ مَعیشَهٍ فی شِدَّهٍ، وَ میتَهٍ عَلی غَیْرِ عُدَّهٍ. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحَسْرَهِ الْعُظْمی،

۱– ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۸» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی الِاسْـتِعَاذَهِ مِنَ الْمَکَارِهِ وَ سَیِّـئِ الْأَخْـلَاقِ وَ مَذَامِّ الْأَفْعَالِ».

۲– ۲) إِنیِّ أَعُوذُ

۳– ۳) الْمَأْثَمِ وَ اسْتِصْغَارِ الْمَعْصِیَهِ وَ اسْتِکْبَارِ الطَّاعَهِ

۴– ۴) الْوِلَایَهِ۶) أَوْ

۵– ۵) أَوْ

۶– ۷) أَوْ نَقُولَ فِی الْعِلْمِ

۷– ۸) أَحَدٍ

۸– ۹) – أَنْ

۹– ۱۰) أَوْ

۱۰– ۱۱) یَتَهَضَّمَنَا

۱۱– ۱۲) فِقْدَانِ

وَ الْمُصیبَهِ الْکَبْری، وَ الشَّقآءِ الْاَءشْقی، وَ مِنْ سُوآءِ(۱) الْمَـءابِ، وَ حِرْمَانِ الثَّوابِ، وَ حُلُولِ الْعِقابِ.(۲)

۱- ۱) أَشْقَی الشَّقَاءِ، وَ سُوءِ

۲- ۲) + اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِی مِنْ کُلِّ ذَلِکَ بِرَحْمَتِکَ وَ جَمِیعَ الْمُوءْمِنِینَ وَ الْمُوءْمِنَاتِ، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دعای ششم

(۶)

وَ مِنْ دُعآئِه علیه السّلامُ

فی الاشتیاق الی طلب المغفره من اللّه جلّ جلاله(۱)

اَللّهُمَّ(۲) صَیِّرْنا اِلی مَحَبَّتِکَ(۳) مِنَ التَّوْبَهِ، وَ اَزِلْنا عَلی(۴) مَکْرُوهِکَ مِنَ الْاِصْرارِ. اَللّهُمَّ وَ مَتی وَقَفْنا بَیْنَ تَقْصیرِ(۵) فی دینٍ وَ(۶) دُنْیا، فَاَوْقِعِ التَّقْصیرَ(۷) بِاَسْرَعِهِما فَنآءً، وَ اجْعَلِ التَّوْبَهَ فی اَطْوَلِهِما بَقآءً. وَ اِذا هَمَمْنا بِهَمَّیْنِ یُرْضیکَ اَحَدُهُما عَنّا، وَ یُسْخِطُکَ اَحَدُهُما(۷) عَلَیْنا، فَمِلْ بِنا اِلی ما لا یُرْضیکَ(۸) عَنّا، وَ اَوْهِنْ قُوَّتَنا عَمّا یُسْخِطُکَ عَلَیْنا. وَ لا تُخَلِّ فی ذلِکَ بَیْنَ نُفُوسِنا وَ اخْتِیارِها، فَاِنَّها مُخْتارَهٌ لِلْباطِلِ اِلّا ما عَصَمْتَ وَ(۹) اَمّارَهٌ بِالسُّوآءِ اِلّا ما وَقَیْتَ.(۱۰) اَللّهُمَّ وَ اِنَّکَ مِنَ الضُّعْفِ خَلَقْتَنا، وَ عَلَی الْوَهْنِ بَنَیْتَنا، وَ مِنْ مآءٍ مَهینٍ ابْتَدَاْتَنا، فَلا حَوْلَ لَنا اِلّا بِقُوَّتِکَ، وَ لا قُوَّهَ عِنْدَنا اِلاّ بِعِزَّتِکَ.(۱۱) فَاَیِّدْنا بِتَوْفیقِکَ، وَ سَدِّدْنا بِتَسْدیدِکَ، وَ اَعْمِ اَبْصارَ قُلُوبِنا عَمّا خالَفَ مَحَبَّتَکَ، وَ لا تَجْعَلْ لِشَیْ ءٍ مِنْ جَوارِحِنا نُفُوذًا فی مَعْصِیَتِکَ. اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ،(۱۲) وَ اجْعَلْ هَمَساتِ قُلُوبِنا، وَ حَرَکاتِ اَعْضآئِنا وَ لَمَحاتِ اَعْیُنِنا،(۱۳) فی مُوجِباتِ ثَوابِکَ، حَتّی لا تَفُوتَنا حَسَنَهٌ نَسْتَحِقُّ بِها جَزآءَکَ، وَ لا تَبْقی لَنا سَیِّئَهٌ نَسْتَوْجِبُ بِها عِقابَکَ.

ص : ۷۷

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۹» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی الِاشْتِیَاقِ...».

۲- ۲) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۳- ۳) مَحْبُوبِکَ

۴- ۴) عَنْ

۵- ۵) نَقْصَیْنِ۷) النَّقْصَ

۶- ۶) أَوْ

۷- ۸) الْآخَرُ

۸- ۹) یُرْضِیکَ

۹- ۱۰) وَفَّقْتَ

۱۰- ۱۱) رَحِمْتَ

۱۱- ۱۲) لَنَا إِلَّا بِعَوْنِکَ

۱۲- ۱۳) آلِهِ

۱۳- ۱۴) + وَ لَهَجَاتِ أَلْسِنَتِنَا

دعای هفتم

(۷)

و کانَ مِن دُعآئِه علیه السّلـم

فی اللَّجَأِ اِلَی اللّهِ تعالی(۱)

اَللّهُمَّ اِنْ تَشَاْ تَعْفُ عَنّا بِفَضْلِکَ،(۲) وَ اِنْ تَشَاْ تُعاقِبْنا بِعَدْلِکَ.(۳) فَسَهِّلْ لَنا عَفْوَکَ بِمَنِّکَ، وَ اَجِرْنا مِنْ عَذابِکَ بِتَجاوُزِکَ، فَاِنَّهُ لا طاقَهَ لَنا بِعَدْلِکَ، وَ لا نَجاهَ لِأَحَدٍ مِنّا دُونَ عَفْوِکَ. یا غَنِیَّ الْأَغْنِیآءِ،(۴) نَحْنُ عِبادُکَ بَیْنَ یَدَیْکَ، وَ نَحْنُ(۵) اَفْقَرُ الْفُقَرآءِ اِلَیْکَ، فَاجْبُرْ فاقَتَنا بِوُسْعِکَ، وَ لا تَقْطَعْ رَجآءَنا بِمَنْعِکَ، فَتَکُونَ قَدْ اَشْقَیْتَ مَنِ اسْتَسْعَدَ بِکَ، وَ حَرَمْتَ مَنِ اسْتَرْفَدَ مِنْ فَضْلِکَ.(۶) فَاِلی مَنْ حینَئِذٍ مُنْقَلَبُنا عَنْکَ؟ وَ اِلی اَیْنَ مَذْهَبُنا عَنْ بابِکَ؟ سُبْحانَکَ نَحْنُ الْمُضْطَرُّونَ الَّذینَ اَوْجَبْتَ اِجابَتَهُمْ، وَ اَهْلُ السُّوآءِ الَّذینَ وَعَدْتَ الْکَشْفَ عَنْهُمْ. وَ اَشْبَهُ الْأَشْیآءِ بِمَشِیَّتِکَ، وَ اَوْلَی الْأُمُورِ بِکَ فی عَظَمَتِکَ رَحْمَهُ مَنِ اسْتَرْحَمَکَ، وَ غَوْثُ مَنِ اسْتَغاثَ بِکَ، فَارْحَمْ تَضَرُّعَنا اِلَیْکَ، وَ اَغِثْنا(۷) اِذْ طَرَحْنا اَنْفُسَنا بَیْنَ یَدَیْکَ. اَللّهُمَّ اِنَّ الشَّیْطانَ قَدْ شَمِتَ بِنا اِذْ شایَعْناهُ عَلی مَعْصِیَتِکَ(۸) وَ لا تُشْمِتْهُ بِنا بَعْدَ تَرْکِنا اِیّاهُ لَکَ، وَ رَغْبَتِنا عَنْهُ اِلَیْکَ.

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۰».

۲- ۲) فَبِفَضْلِکَ

۳- ۳) تُعَذِّبْنَا فَبِعَدْلِکَ

۴- ۴) + هَا

۵- ۵) أَنَا

۶- ۶) فَضْلَکَ۸) + فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۷- ۷) أَغِثْنَا

دعای هشتم

(۸)

وَ مِن دُعآئه علیه السّل_م

فی الثّنآء و التعظیم و اختم بخیر(۱)

یا مَنْ ذِکْرُهُ شَرَفٌ لِلذّاکِرینَ،(۲) وَ یـا مَنْ طاعَتُهُ نَجاهٌ لِلْمُطیعینَ. صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اشْـغَلْ قُلُوبَنا بِـذِکْرِکَ عَنْ کُلِّ ذِکْرٍ، وَ اَلْسِـنَتَنا بِشُـکْرِکَ عَنْ کُلِّ شُـکْرٍ، وَ جَوارِحَنا بِطاعَتِکَ عَنْ کُلِّ طاعَهٍ. فَاِنْ قَدَّرْتَ لَنا فَراغًا مِنْ شُغْلٍ. فَاجْعَلْهُ فَراغَ سَلامَهٍ، لا تُدْرِکُنا فیهِ تَبِعَهٌ، وَ لا ـ تَلْحَقُنا مَعَهُ سَـیِّئَهٌ،(۳) حَتّی یَنْصَرِفَ(۴) کُتّابُ السَّیِّئاتِ عَنّا بِصُـحُفٍ(۵) خـالِیَهٍ مِنْ ذِکْرِ سَـیِّ_ءاتِنا، وَ یَتَوَلّی کُتّابُ الْحَسَناتِ عَنّا مَسْرُورینَ بِما کَتَبُوا مِنْ حَسَناتِنا. فَاِذَا(۶) انْقَضَتْ اَیّامُ حَیاتِنا، وَ تَصَرَّمَتْ مُدَّهُ(۷) اَعْمارِنا، وَ اسْتَحْضَرَتْنا دَعْوَتُکَ الَّتی لا بُدَّ مِنْها وَ مِنْ اِجابَتِها. فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اجْعَلْ خِتامَ ما تُحْصـی عَلَیْنا کَتَبَهُ اَعْمالِنا. تَوْبَهً مَقْبُولَهً لا تُوقِفُنا بَعْدَها عَلی ذَنْبٍ اجْتَرَحْنـاهُ، وَ لا ـ مَعْصِـیَهٍ اقْتَرَفْناهـا. وَ لا تَکْشِفْ عَنّا سِتْرًا(۸) عَلی رُؤُسِ الْأَشْـهادِ، یَـوْمَ تَبْلُوا(۹) اَخْبـارَ الْعِبادِ.(۹) اِنَّکَ رَحیـمٌ بِمَنْ دَعاکَ، وَ مُسْتَجیبٌ لِمَنْ ناداکَ.

ص : ۷۹

۱– ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۱» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّ_لَامُ بِخَوَاتِمِ الْخَیْرِ».

۲– ۲) + وَ یَا مَنْ شُکْرُهُ فَوْزٌ لِلشَّاکِرِینَ

۳– ۳) فِیهِ سَأْمَهٌ

۴– ۴) + عَنَّا

۵– ۵) بِصَحِیفَهٍ

۶– ۶) وَ إِذَا

۷– ۷) مُدَدُ۹) تَبْلُو

۸– ۸) + سَتَرْتَهُ

۹– ۱۰) عِبَادِکَ

دعای نهم

(۹)

وَ مِنْ دُعآئه عَلَیْه السّلـــُم

لِنَفْسِه فی التّضّرع وَ الْخُشُوع و طلب التّوبه الی اللّه عزّ و جلّ(۱)

اَللّهُمَّ اِنَّهُ یَحْجُبُنی عَنْ مَسْئَلَتِکَ خِلالٌ ثَلاثٌ، وَ یَحْدُونی(۲) عَلَیْها خَلَّةٌ واحِدَةٌ. یَحْجُبُنی اَمْرٌ اَمَرْتَنی(۳) به. فَاَبْطَاْتُ عَنْهُ، وَ نَهْیٌ نَهَیْتَنی عَنْهُ. فَاَسْرَعْتُ اِلَیْهِ، وَ نِعْمَةٌ اَسْدَیْتَها اِلَیَّ.(۴) فَقَصَّرْتُ عَنْ(۵) شُکْرِها. وَ یَحْدُونی عَلی مَسْاَلَتِکَ تَفَضُّلُکَ عَلی مَنْ اَقْبَلَ بِوَجْهِه اِلَیْکَ، وَ وَفَدَ بِحُسْنِ ظَنِّه عَلَیْکَ،(۶) اِذْ جَمیعُ اِحْسانِکَ تَفَضُّلٌ، وَ اِذْ کُلُّ نِعَمِکَ ابْتِداءٌ. فَهآ ءَنَذا(۷) یا اِلهی. واقِفٌ بِبابِ عِزِّکَ وُقُوفَ الْمُسْتَسْلِم الذَّلیلِ، وَ سآئِلُکَ عَلَی الْحَیآءِ مِنّی سُوءالَ الْبآئِسِ الْمُعیلِ. مُقِرٌّ لَکَ بِاَنّی لَمْ اَسْتَسْلِمْ وَقْتَ اِحْسانِکَ اِلّا بِالْأِقْلاعِ عَنْ عِصْیانِکَ، وَ لَمْ اَخْلُ فی تِلْکَ(۸) الْحالاتِ کُلِّها مِنْ اِحْسانِکَ وَ اِنّی لَمْ اَسْلِمْ فی اَوْقاتِ اِحْسانِکَ

ص : ۸۰

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۲» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی الِاعْتِرَافِ وَ طَلَبِ التَّوْبَهِ إِلَی اللَّهِ تَعَالَی».

۲- ۲) تَحْدُونی

۳- ۳) أَمَرْتَ

۴- ۴) أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَیَّ

۵- ۵) فِی

۶- ۶) إِلَیْکَ

۷- ۷) أَنَا ذَا

۸- ۸) - تِلْکَ

مِنْ عِصْيانِكَ. فَهَلْ،(١) يا اِلهى، عِنْدَكَ اِقْرارُهُ بِسُوآءِ مَا اكْتَسَبَ؟(٢) وَ هَلْ يُنْجيهِ(٣) مِنْكَ اعْتِرافُهُ(۴) بِقَبيحِ مَا ارْتَكَبَ؟(۵) اَمْ وَجَبَ لَهُ فى مَقامِه هذا سُخْطُكَ؟(۶) اَمْ لَزِمَهُ فى وَقْتِ دُعآئِه(٧) مَقْتُكَ؟ سُبْحانَكَ، لا اَيْئَسُ مِنْ رَحْمَتِكَ(٨) وَ قَدْ فَتَحْتَ لى بابَ التَّوْبَهِ اِلَيْهِ،(٩) بَلْ اَقُولُ مَقالَهَ(١٠) الْعَبْدِ(١١) الظّالِمِ لِنَفْسِه الْمُسْتَخِفِّ بِحُرْمَهِ رَبِّه. اَلَّذى عَظُمَتْ ذُنُوبُهُ فَجَلَّتْ، وَ اَدْبَرَتْ اَيّامُهُ فَوَلَّتْ. حَتّى اِذا رَأى مُدَّهَ الْعَمَلِ قَدِ انْقَضَتْ وَ غايَهَ الْعُمُرِ قَدِ انْتَهَتْ، وَ اَيْقَنَ اَنَّهُ لا مَحيصَ لَهُ مِنْكَ، وَ لا مَهْرَبَ لَهُ عَنْكَ، تَلَقّاكَ بِالْأِنابَهِ، وَ اَخْلَصَ لَكَ التَّوْبَهَ، فَقامَ اِلَيْكَ بِقَلْبٍ طاهِرٍ،(١٢) ثُمَّ دَعاكَ بِصَوْتٍ حائِلٍ(١٣) خَفِيٍّ. قَدْ تَطَأْطَأَ لَكَ فَانْحَنى، وَ نَكَسَ(١۴) رَأْسَهُ فَانْثَنى، قَدْ اَرْعَشَتْ خَشْيَتُهُ رِجْلَيْهِ، وَ غَرَّقَتْ دُمُوعُهُ خَدَّيْهِ، يَدْعُوكَ(١۵) يا اَرْحَمَ مَنِ انْتابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَ يا اَعْطَفَ مَنْ اَطافَ بِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ، وَ يا مَنْ عَفْوُهُ اَكْثَرُ مِنْ نَقِمَتِه، وَ يا مَنْ رِضاهُ اَوْفَرُ مِنْ سَخَطِه. وَ يا مَنْ تَحَمَّدَ اِلى خَلْقِه بِحُسْنِ التَّجاوُزِ، وَ يا مَنْ عَوَّدَ عِبادَهُ قَبُولَ الْأِنابَهِ، وَ يا مَنِ اسْتَصْلَحَ فاسِدَهُمْ بِالتَّوْبَهِ وَ يا مَنْ رَضِىَ مِنْ فِعْلِهِمْ بِالْيَسيرِ، وَ يا مَنْ كافى قَليلَهُمْ بِالْكَثيرِ، وَ يا مَنْ ضَمِنَ لَهُ(١۶) اِجابَهَ الدُّعآءِ، وَ يا مَنْ وَعَدَهُمْ(١٧) بِتَفَضُّلِه حُسْنَ الْجَزآءِ. ما اَنَا بِاَعْصى مَنْ عَصاكَ فَغَفَرْتَ لَهُمْ، وَ لا(١٨) اَنَا بِاَلْوَمِ مَنِ اعْتَذَرَ اِلَيْكَ فَقَبِلْتَ مِنْهُمْ، وَ لا(١٩) اَنَا بِاَظْلَمِ مَنْ تابَ اِلَيْكَ فَعُدْتَ عَلَيْهِمْ.(٢٠) اَتُوبُ اِلَيْكَ فى مَقامى هذا تَوْبَهَ نادِمٍ عَلى ما فَرَّطَ، مُشْفِقٌ(٢١) مِمّا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ، خالِصِ الْحَيآءِ مِمّا

١- ١) مِنِ امْتِنَانِكَ، فَهَلْ يَنْفَعُنِى

٢- ٢) إِقْرَارِى عِنْدَكَ بِسُوءِ مَا اكْتَسَبْتُ

٣- ٣) يُنْجِينِى

۴- ۴) اعْتِرَافِى لَكَ

۵- ۵) ارْتَكَبْتُ

۶- ۶) أَوْجَبْتَ لِى فِى مَقَامِى هَذَا سُخْطَكَ

٧- ٧) لَزِمَنِى فِى وَقْتِ دُعَاىَ

٨- ٨) مِنْكَ

٩- ٩) إِلَيْكَ

١٠- ١٠) مَقَالَ

١١- ١١) + الذَّلِيلِ

١٢- ١٢) + نَقِيٍّ

١٣- ١٣) خَائِلٍ

١۴- ١۴) نَكَّسَ

١۵- ١۵) + بِيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَ

١۶- ١۶) لَهُمْ

١٧- ١٧) + عَلَى نَفْسِهِ

١٨- ١٨) لَهُ، وَ مَا

١٩- ١٩) مِنْهُ، وَ مَا

٢٠- ٢٠) عَلَيْهِ

٢١- ٢١) فَرَطَ مِنْهُ، مُشْفِقٍ

وَقَع بِه.(١) عالِم بِاَنَّ الْعَفْوَ عَنِ الذَّنْبِ الْعَظيم لا يَتعاظَمُك، وَ اَنَّ التَّجاوُزَ عَنِ الْأِثْم الْجَليلِ لا يَكْبُرُ عَلَيْك،(٢) وَ اَنَّ احْتِمالَ الْجِناياتِ الْفاحِشَهِ لا يَتَكَاَّدُك، وَ اَنَّ اَحَبَّ عِبادِك(٣) مَنْ تَرَكَ الاِسْتِكْبارَ عَلَيْك، فَجانَبَ(۴) الْأِصْرارَ، وَ لَزِمَ الاِسْتِغْفارَ. فَاَنَا(۵) اَبْرَءُ اِلَيْك مِنْ اَنْ اَسْتَكْبِرَ، وَ اَعُوذُ بِك مِنْ اَنْ اُصِرَّ، وَ اَسْتَغْفِرُك لِما قَصَّرْتُ فيهِ، وَ اَسْتَعينُ بِك عَلى ما عَجَزْتُ عَنْهُ. اَللّهُمَّ فَهَبْ(۶) لى ما يَجِبُ لَك عَلَيَّ،(٧) وَ عافِنى مِمّا اَسْتَوْجِبُهُ مِنْك، وَ اَجِرْنى مِمّا يَخافُهُ اَهْلُ الْأِساءَهِ، فَاِنَّك مَلِيٌّ،(٨) مَرْجُوٌّ بِالْمَغْفِرَهِ،(٩) مَعْرُوفٌ بِالتَّجاوُزِ، لَيْسَ لِحاجَتى مَطْلَبٌ سِواك، وَ لا لِذَنْبى غافِرٌ غَيْرُك، حاشاك. وَ لا اَخافُ عَلى نَفْسى اِلّا اِيّاك، اِنَّك اَهْلُ التَّقْوى وَ اَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ، وَ اقْضِ حاجَتى، وَ اَنْجِحْ طَلِبَتى، وَ اغْفِرْ ذَنْبى، وَ امِنْ خَوْفَ نَفْسى، اِنَّك عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ، وَ ذلِك عَلَيْك يَسيرٌ، امينَ يا(١٠) رَبَّ الْعالَمينَ.

ص : ٨٢

١- ١) فِيهِ

٢- ٢) لَا يَسْتَصْعِبُك

٣- ٣) + إِلَيْك

۴- ۴) وَ جَانَبَ

۵- ۵) وَ أَنَا

۶- ۶) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ

٧- ٧) عَلَيَّ لَك

٨- ٨) مَلِيءٌ بِالْعَفْوِ

٩- ٩) لِلْمَغْفِرَهِ

١٠- ١٠) - يَا

دعای دهم

(۱۰)

وَ مِنْ دُعآئِه علیه السّلــم

فی الاعتذار منْ ذُنُوبٍ ذَکَرَها(۱)

اَللّهُمَّ اِنّی اَعْتَذِرُ اِلَیْکَ مِنْ مَظْلُوم ظُلِمَ بِحَضْرَتی فَلَمْ اَنْصُرْهُ، وَ مِنْ مَعْرُوفٍ اُزِلَّ(۲) اِلَیَّ فَلَمْ اَشْکُرْهُ، وَ مِنْ مُسیآءٍ اعْتَذَرَ اِلَیَّ فَلَمْ اَعْذِرْهُ، وَ مِنْ ذی فاقَهٍ سَاَلَنی فَلَمْ اُوثِرْهُ، وَ مِنْ شَیْخ اِسْلام عاشَرَنی فَلَمْ اُوَقِّرْهُ،(۳) وَ مِنْ حَقٍّ ذی حَقٍّ لَزِمَنی(۴) فَلَمْ اُوَفِّرْهُ، وَ مِنْ عَیْبِ مُسْلِم(۵) ظَهَرَ لی فَلَمْ اَسْتُرْهُ، وَ مِنْ کُلِّ اِثْم عَرَضَ لی فَلَمْ اَهْجُرْهُ. اَعْتَذِرُ اِلَیْکَ یا اِلهی مِنْهُنَّ وَ مِنْ نَظآئِرِهِنَّ اِعْتِذارَ نَدامَهٍ یَکُونُ واعِظًا عَمّا(۶) بَیْنَ یَدَیَّ مِنْ اَشْباهِهِنَّ. فَاجْعَلْ(۷) نَدامَتی عَلی ما وَقَعْتُ بِه(۸) مِنَ الزَّلّاتِ، وَ عَزْمی عَلی تَرْکِ ما یَعْرِضُ لی مِنَ السَّیِّءاتِ(۹) تُوجِبُ لی مَحَبَّتَکَ، یا مُحِبَّ التَّوّابینَ.

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۸» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی الِاعْتِذَارِ مِنْ تَبِعَاتِ الْعِبَادِ وَ مِنَ التَّقْصِیرِ فِی حُقُوقِهِمْ وَ فِی فَکَاکِ رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ».

۲- ۲) أُسْدِیَ

۳- ۳) - وَ مِنْ شَیْخٍ... اُوَقِّرْهُ

۴- ۴) + لِمُوءْمِنٍ

۵- ۵) مُوءْمِنٍ

۶- ۶) لِمَا

۷- ۷) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ

۸- ۸) فِیهِ

۹- ۹) + تَوْبَهً

دعای یازدهم

(۱۱)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَیْه السَّلامُ

فی الأخلاص الدّعآء لِلّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الرَّغْبَهُ اِلَیْه(۱)

اَللّهُمَّ اِنّی اَخْلَصْتُ نَفْسی بِتَضَرُّعی(۲) اِلَیْکَ. وَ اَقْبَلْتُ بِکُلّی عَلَیْک. وَ صَرَفْتُ وَجْهی عَمَّنْ اِحْتاجَ(۳) اِلی رِفْدِک. وَ قَلَبْتُ مَسْئَلَتی مَنْ(۴) لَمْ یَسْتَغْنِ عَنْ فَضْلِک. وَ رَاَیْتُ اَنَّ طَلَبَ الْمُحْتاجِ اِلَی الْمُحْتاجِ سَفَهٌ مِنْ وَرآئِه(۵) وَ ضَلَّهٌ مِنْ عَقْلِه. فَکَمْ(۶) رَاَیْتُ یا اِلهی مِنْ اُناسٍ طَلَبُوا الْعِزَّ بِغَیْرِکَ فَذَلُّوا، وَ رامُوا الثَّرْوَهَ(۷) فَافْتَقَرُوا، وَ حاوَلُوا الأِرْتِفاعَ فَاتَّضَعُوا. فَصَحَّ بِمُعایَنَهِ اَمْثالِهِمْ مَنْ حازَمَ(۸) اِعْتِبارُهُ، وَ اَرْشَدَهُ اِلی طَریقِ صَوابِه اِخْتِیارُهُ. فَاَنْتَ(۹) دُونَ کُلِّ مَسْؤُلٍ مَوْضِعُ مَسْئَلَتی، وَ دُونَ کُلِّ مَطْلُوبٍ اِلَیْهِ وَلِیُّ حاجَتی.(۱۰) الْمَخْصُوصُ قَبْلَ کُلِّ مَدْعُوٍّ بِدَعْوَتی، لا یَشْرَکُکَ اَحَدٌ فی رَجآئی، وَ لا یَتَّفِقُ اَحَدٌ(۱۱) فی دُعآئی، وَ لا یَنْظِمُهُ وَ اِیّاکَ نِدآئی. لَکَ یا اِلهی وَحْدانِیَّهُ الْعِزِّ،(۱۲) وَ مَلَکَهُ الْقُدْرَهِ،(۱۲) وَ فَضیلَهُ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّهِ، وَ دَرَجَهُ الْعُلُوِّ وَ الرِّفْعَه. وَ مَنْ سِواکَ مَرْحُومٌ فی قُدْرَتِه،(۱۳) مَغْلُوبٌ عَلی اَمْرِه،(۱۴) مُخْتَلِفُ الْحالاتِ، مُنْتَقِلٌ(۱۶) فِی الصِّفاتِ.(۱۵)

ص : ۸۴

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۸» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ مُتَفَزِّعًا إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ».

۲- ۲) بِانْقِطَاعِی

۳- ۳) یَحْتَاجُ

۴- ۴) عَمَّنْ

۵- ۵) رَأْیِهِ

۶- ۶) + قَدْ

۷- ۷) + مِنْ سِوَاکَ

۸- ۸) حَازِمٌ وَفَّقَهُ

۹- ۹) + یَا مَوْلَایَ

۱۰- ۱۰) + أَنْتَ۱۲) الْعَدَدِ

۱۱- ۱۱) + مَعَکَ

۱۲- ۱۳) + الصَّمَدِ

۱۳- ۱۴) عُمْرِهِ

۱۴- ۱۵) + مَقْهُورٌ عَلَی شَأْنِهِ۶۱) مُتَنَقِّلٌ

۱۵- ۱۷) + فَتَعَالَیْتَ عَنِ الْأَشْبَاهِ وَ الْأَضْدَادِ، وَ تَکَبَّرْتَ عَنِ الْأَمْثَالِ وَ الْأَنْدَادِ، فَسُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

دعای دوازدهم

(۱۲)

و مِن دُعآئه علیه السلــم

فی مَسْئَلَهِ السّتْر و الوقایه(۱)

اَللّهُمَّ افْرِشْ لی(۲) مِهادَ رَحْمَتِکَ،(۳) وَ اَوْرِدْنی مَشارِعَ کَرامَتِکَ،(۴) وَ اَحْلِلْنی بُحْبُوحَهَ جَنَّتِکَ، وَ لا تَسُمْنی بالرَّدِّ عَنْکَ، وَ لا تَحْرِمْنی بِالْخَیْبَهِ مِنْکَ. وَ لا تُقاصَّنی بِما اجْتَرَحْتُ وَ لا تُناقِشْنی بِمَا اکْتَسَبْتُ، وَ لا تُبْرِزْ مَکْتُومی، وَ لا تَکْشِفْ مَسْتُوری، وَ لا تَحْمِلْ عَلی میزانِ الْاِنْصافِ عَمَلی، وَ لا تُعْلِنْ عَلَی عُیُونِ الْمَلَأِ خَبَری. اَخْفِ عَلَیْهِمْ(۵) ما یَکُونُ(۶) عَلَیَّ عارًا، وَ اطْوِ عَنْهُمْ ما یُلْحِقُنی عِنْدَهُمْ(۷) شَنارًا. شَرِّفْ دَرَجَتی بِرِضْوانِکَ، وَ اَکْمِلْ کَرامَتی بِغُفْرانِکَ، وَ انْظِمْنی فی اَصْحابِ الْیَمینِ، وَ وَجِّهْنی فی مَسالِکِ الْآمِنینَ، وَ اجْعَلْنی فی فَوْجِ الْفآئِزینَ، وَ اعْمُرْ بی مَجالِسَ الصّالِحینَ، آمینَ یا(۸) رَبَّ الْعالَمینَ.

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۱» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی طَلَبِ السِّتْرِ وَ الْوِقَایَهِ».

۲- ۲) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَفْرِشْنِی

۳- ۳) کَرَامَتِکَ

۴- ۴) رَحْمَتِکَ

۵- ۵) عَنْهُمْ

۶- ۶) + نَشْرُهُ

۷- ۷) عِنْدَکَ

۸- ۸) - یَا

دعای سیزدهم

(۱۳)

وَ مِنْ دُعآئِه علیه السّلـــم

فی معن الرّزق(۱)

اَللّهُمَّ اِنَّکَ ابْتَلَیْتَنـا فیآ اَرْزاقِنا بِسُوآءِ الصَّبْرِ،(۲) وَ فی اآجالِنا بِطُولِ الْأَمَلِ حَتَّی الْتـَمَسْـنآ اَرْزاقَنا(۳) مِنْ عِنْـدِ الْمَرْزُوقینَ، وَ طَمِعْنا بِآمالِنـا فی اَعْمارِ الْمُعَمَّرینَ. فَهَبْ(۴) لَنـا یَقینًا صادِقًا تَکْفینا بِه مَؤُنَه(۵) الطَّلَبِ، وَ اَلْهِمْنـا ثِقَهً خالِصَهً تُعْفینا بِها مِنْ شِـدَّهِ النَّصَبِ. وَ اجْعَلْ ما صَـرَّحْتَ بِه مِنْ عِدَتِکَ فی وَحْیِکَ، وَ اَتْبَعْتَهُ مِنْ قَسَـمِکَ فی کِتابِکَ قَطْعًا(۶) لِأهْتِـمامِنا بِالرِّزْقِ الَّتی کَلَّفْتَ(۷) بِه، وَ حَسْـمًا لِلْأِشْـتِغالِ بِما ضَمِنْتَ الْکِفایَهَ لَهُ فَقُلْتَ وَ قَوْلُکَ الْحَقُّ الْأَصْدَقُ،! وَ اَقْسَمْتَ وَ قَسَمُکَ الْأَبَرُّ الْأَوْفی: وَ فِی السَّماءِ رِزْقُکُمْ وَ ما تُوعَدُونَ. ثُمّ قُلت: فَوَ رَبِّ السَّماءِ وَ الْأَرْضِ اِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ ما اَنَّکُمْ تَنْطِقُونَ.

ص : ۸۷

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۹» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا قُتِّرَ عَلَیْهِ الرِّزْقُ».

۲- ۲) الظَّنِّ

۳- ۳) أَرْزَاقَکَ

۴- ۴) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ

۵- ۵) مِنْ مَؤُونَهِ

۶- ۶) قَاطِعًا

۷- ۷) الَّذِی تَکَفَّلْتَ

دعای چهاردهم

(۱۴)

و من دعآئِه علیه السّلــم

فی انتظار الموت(۱)

اَللّهُمَّ(۲) اكْفِنا طُولَ الْأَمَلِ، وَ قَصِّرْهُ عَنّا بِصِدْقِ الْحَذَرِ(۳) حَتّى لا نُوءَمِّلَ اسْتِتْــمامَ ساعَةٍ بَعْدَ ساعَةٍ، وَ لا اسْتيفآءَ يَوْم بَعْدَ يَوْم، وَ لا اتِّصالَ نَفْسٍ بِنَفْسٍ،(۴) وَ لا لُحُوقَ قَدَمٍ بِقَدَم.(۵) سَلِّمْنا مِنْ غُرُورِه، وَ آمِنّا مِنْ شُرُورِه، وَ انْصِبِ الْمَوْتَ بَيْنَ اَيْدينا نَصْبًا، وَ لا تَجْعَلْ ذِكْرَنا اِيّاهُ(۶) غِبًّا. وَ اجْعَلْ لَنا مِنْ صالِحِ الْاَعْمالِ مَجْعَلاً(۷) نَسْتَبْطِئُ مَعَهُ الْمَصيرَ اِلَيْکَ، وَ نَحْرِصُ لَهُ عَلى وَشْكِ اللَّحاقِ بِکَ حَتّى يَكُونَ الْمَوْتُ مَأْنَسَنَا الَّذى نَأْنَسُ بِه، وَ مَأْلَفَنَا الَّذى نَشْتاقُ اِلَيْهِ، وَ حآمَّتَنا الَّتى نُحِبُّ الدُّنُوَّ مِنْها. فَاِذآ اَوْرَدْتَهُ عَلَيْنا وَ اَنْزَلْتَهُ بِنا فَاَسْعِدْنا بِه زآئِرًا، وَ آنِسْنا بِه قادِمًا، وَ لا تُشْقِنا بِضِيافَتِه، وَ لا تُخْزِنا بِزِيارَتِه، وَ اجْعَلْهُ بابًا مِنْ اَبْوابِ مَغْفِرَتِکَ، وَ مِفْتاحًا مِنْ مَفاتيحِ رَحْمَتِکَ. اَمِتْنا مُهْتَدينَ غَيْرَ ضآلّينَ، طآئِعينَ غَيْرَ مُسْتَكْبِرينَ،(۸) تآئِبينَ غَيْرَ(۹) مُصِرّينَ، يا ضامِنَ جَزآءِ الْمُحْسِنينَ، وَ يا مُصْلِحَ(۱۰) عَمَلِ الْمُفْسِدينَ.

ص : ۸۸

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۰» بعنوان «وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نُعِيَ إِلَيْهِ مَيِّتٌ، أَوْ ذَكَرَ الْمَوْتَ».

۲- ۲) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۳- ۳) الْعَمَلِ

۴- ۴) نَفَسٍ بِنَفَسٍ

۵- ۵) + وَ

۶- ۶) لَهُ

۷- ۷) عَمَلًا

۸- ۸) مُسْتَكْرِهِينَ

۹- ۹) + عَاصِينَ وَ لَا

۱۰- ۱۰) مُسْتَصْلِحَ

دعای پانزدهم

(۱۵)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَیْه السّلـم

فی الدَّیْنِ(۱)

اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ(۲) الْعافِیَهَ مِنْ دَیْنٍ تُخْلِقُ بِه وَجْهی،(۳) وَ یَتَشَعَّبُ لَهُ ذِهْنی،(۴) وَ یَطُولُ بِمُمارَسَتِه شُغْلی. وَ اَعُوذُ بِکَ،(۵) مِنْ هَمِّ الدَّیْنِ وَ فِکْرِه، وَ شُغْلِ الدَّیْنِ وَ سَهَرِه، وَ اَعُوذُ بِه مِنْ(۶) ذِلَّتِه فِی الْحَیاهِ، وَ مِنْ تَبِعِه(۷) بَعْدَ الْوَفاهِ، فَاَجِرْنی(۸) مِنْهُ بِوُسْعٍ فاضِلٍ اَوْ کَفافٍ واصِلٍ. اَللّهُمَّ(۹) احْجُبْنی عَنِ السَّرَفِ،(۱۰) وَ قَوِّمْنی بِالْاِقْتِصادِ،(۱۱) وَ عَلِّمْنی حُسْنَ التَّقْدیرِ، وَ اقْبِضْنی بِلُطْفِکَ عَنِ التَّبْذیرِ، وَ اَجْرِ مِنْ اَسْبابِ الْحَلالِ رَزّاقی،(۱۲) وَ وَجِّهْ مِنْ(۱۳) اَبْوابِ الْبِرِّ نَفَقَتی، وَ اَدْرِرْ عَلَیَّ(۱۴) مِنَ الْمالِ ما لا یَحْدِثُ(۱۵) لی مَخیلَهً اَوْ اَتَاَدّی بِه(۱۶) اِلی بَغْیٍ اَوْ(۱۶) اَتَعَقَّبُ بِه(۱۷) طُغْیانًا. اَللّهُمَّ حَبِّبْ اِلَیَّ صُحْبَهَ الْفُقَرآءِ.(۱۸) وَ ما زَوَیْتَ عَنّی مِنْ مَتاعِ الدُّنْیا الْفانِیَهِ فَاذْخَرْهُ لی فی خَزآئِنِکَ الْباقِیَهِ. وَ اجْعَلْ ما خَوَّلْتَنی مِنْ حُطامِها،

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۰» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّـلَامُ فِی الْمَعُونَهِ عَلَی قَضَاءِ الدَّیْنِ».

۲- ۲) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِیَ

۳- ۳) + وَ یَحَارُ فِیهِ ذِهْنِی

۴- ۴) فِکْرِی

۵- ۵) + یَا رَبِّ

۶- ۶) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِی مِنْهُ،

۷- ۷) تَبِعَتِهِ وَ أَسْتَجِیرُ بِکَ، یَا رَبِّ، مِنْ

۸- ۸) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِی

۹- ۹) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۰- ۱۰) + وَ الازْدِیَادِ

۱۱- ۱۱) بِالْبَذْلِ وَ الِاقْتِصَادِ

۱۲- ۱۲) أَرْزَاقِی

۱۳- ۱۳) فِی

۱۴- ۱۴) إِنْفَاقِی، وَ ازْوِ عَنِّی۱۶) تَأَدِّیًا

۱۵- ۱۵) مَا یُحْدِثُ

۱۶- ۱۷) + مَا

۱۷- ۱۸) مِنْهُ

١٨– ١٩) + وَ أَعِنِّى عَلَى صُحْبَتِهِمْ بِحُسْنِ الصَّبْرِ

وَ عَجِّلْتَ(۱) مِنْ مَتاعِها بُلْغَةً اِلی جُوارِکَ،(۲) وَ وُصْلَةً اِلی قُرْبِکَ: وَ ذَریعَةً اِلی جَنَّتِکَ، اِنَّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظیمِ، وَ اَنْتَ الْجَوادُ الْکَریمُ.

۱- ۱) + لِی

۲- ۲) جِوَارِکَ

دعای شانزدهم

(۱۶)

و من دُعآئه علیه السّلـمُ

فی الْاءِعْتِرافِ بِالذَّنْبِ(۱)

اَللّهُمَّ یـا ذا الْمُلْکِ الْمُتَابِّدِ بِالْخُلُودِ. وَ السُّلْطانِ الْمُمْتَنِعِ بِغَیْرِ عَوْنٍ.(۲) وَ(۳) الْباقی عَلی اباد(۴) الدُّهور.(۵) عَزَّ سُلْطانُکَ عِزًّا لا حَدَّ لِاَوَّلِه،(۶) وَ لا مُنْتَهی لِاءخِره.(۷) وَ اسْتَعْلی مُلْکُکَ عُلُوًّا سَقَطَتِ الْاَشْیآءُ دُونَ بُلُوغِ اَمَدِه.(۸) لا یَبْلُغُ اَدْنی مَا اسْتَاْثَرْتَ بِه مِنْ ذلِکَ اَقْصی نَعْتِ النّاعِتینَ. ضَلَّتْ فیکَ الصِّفاتُ، وَ تَفَسَّخَتْ دُونَکَ النُّعُوتُ، وَ حارَتْ فی کِبْرِیآئِکَ لَطآئِفُ الْاَوْهام. کَذلِکَ اَنْتَ اللّهُ فی اَزَلِیَّتِکَ،(۹) وَ عَلی ذلِکَ اَنْتَ دآئِمٌ لا یَزُولُ.(۱۰) وَ اَنَا الْعَبْدُ الضَّعیفُ عَمَلًا، الْجَسیمُ اَمَلًا، خَرَجَتْ مِنْ یَدی اَسْبابُ الْوُصُلاتِ اِلّا وُصْلَهَ رَحْمَتِکَ،(۱۱) وَ تَقَطَّعَتْ عَنّی عِصَمُ الْاءآمالِ اِلّا ما اَنَا مُعْتَصِمٌ بِه مِنْ عَفْوِکَ. قَلَّ عِنْدی ما اَعْتَدُّ بِه مِنْ طاعَتِکَ، و کَثُرَ عَلَیَّ مآ اَبُوآءُ بِه مِنْ مَعْصِیَتِکَ وَ لَنْ یَضیقَ عَنْکَ(۱۲) عَفْوٌ عَنْ عَبْدِکَ وَ اِنْ اَسآءَ فَاعْفُ عَنّی. اَللّهُمَّ وَ قَدْ اَشْرَفَ عَلی خَفایا الْاَعْمالِ عِلْمُکَ، وَ انْکَشَفَ کُلُّ مَسْتُورٍ عِنْدَ(۱۳) خُبْرِکَ، فَلا(۱۴) تَنْطَوی عَنْکَ دَقآئِقُ الْاُمُورِ، وَ لا تَعْزُبُ(۱۵) غَیِّباتُ

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۲» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنْ صَلَاهِ اللَّیْلِ لِنَفْسِهِ فِی الِاعْتِرَافِ بِالذَّنْبِ».

۲- ۲) جُنُودٍ وَ لَا أَعْوَانٍ

۳- ۳) + الْعِزِّ

۴- ۴) مَرِّ

۵- ۵) + وَ خَوَالِی الْأَعْوَامِ وَ مَوَاضِی الْأَزْمَانِ وَ الْأَیَّامِ

۶- ۶) لَهُ بِأَوَّلِیَّهٍ

۷- ۷) لَهُ بِآخِرِیَّهٍ

۸- ۸) + وَ

۹- ۹) الْأَوَّلُ فِی أَوَّلِیَّتِکَ

۱۰- ۱۰) لَا تَزُولُ

۱۱- ۱۱) مَا وَصَلَهُ رَحْمَتُکَ

۱۲- ۱۲) عَلَیْکَ

۱۳- ۱۳) دُونَ

۱۴- ۱۴) وَ لَا

۱۵- ۱۵) + عَنْکَ

السَّرآئِرِ. وَ قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيَّ عَدُوُّكَ الَّذِى اسْتَنْظَرَكَ لِغَوايَتى فَاَنْظَرْتَهُ، وَ اسْتَمْهَلَكَ اِلى يَوْمِ الدّينِ لِاِضْلالى فَاَمْهَلْتَهُ. فَاَوْقَعَنى بِصَغآئِرِ(١) ذُنُوبٍ مُوبِقَةٍ، وَ كَبآئِرِ اَعْمالٍ مُرْدِيَةٍ حَتّى اِذا قارَفْتُ مَعْصِيَتَكَ، وَ اسْتَوْجَبْتُ بِسُوءِ سَعْيى سَخْطَتَكَ، فَتَلَ عَنّى عِذارَ غَدْرِهِ، وَ تَلَقّانى بِكَلِمَةِ كُفْرِهِ، وَ تَوَلَّى الْبَرآءَةَ مِنّى، وَ اَدْبَرَ مُوَلِّيًا عَنّى، فَاَصْحَرَنى لِغَضَبِكَ فَريدًا، وَ اَخْرَجَنى اِلى فَنآءِ(٢) نَقِمَتِكَ طَريدًا. لا شَفيعٌ يَشْفَعُ لى اِلَيْكَ، وَ لا خَفيرٌ يُؤْمِنُنى عَلَيْكَ، وَ لا حِصْنٌ يَحْجُبُنى عَنْكَ، وَ لا مَلاذٌ اَلْجَأُ اِلَيْهِ مِنْكَ. فَهذا مَقامُ الْعآئِذِ،(٣) وَ مَحَلُّ الْمُعْتَرِفِ لَكَ، فَلا يَضيقَنَّ عَنّى فَضْلُكَ، وَ لا يَقْصُرَنَّ دُونى عَفْوُكَ، وَ لآ اَكُنْ اَخْيَبَ عِبادِكَ التّآئِبينَ، وَ لا اَقْنَطَ وُفُودِ(۴) الْاٰمِلينَ، وَ اغْفِرْ لى، اِنَّكَ خَيْرُ الْغافِرينَ. اَللّهُمَّ اِنَّكَ(۵) نَهَيْتَنى فَرَكِبْتُ، وَ سَوَّلَ لِىَ الشَّيْطانُ الْخَطَا فَعَصَيْتُ.(۶) وَ لا اَسْتَشْهِدُ عَلى صِيامى نَهارًا، وَ لا اَسْتَجيرُ بِتَهَجُّدى لَيْلًا، وَ لا تُثْنى عَلَيَّ بِاِحْيآئِها سُنَّةٌ حاشا فُرُوضِكَ الَّتى مَنْ ضَيَّعَها هَلَكَ. وَ لَسْتُ اَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِفَضْلِ نافِلَةٍ مَعَ كَثيرِ ما اَغْفَلْتُ مِنْ وَظآئِفِ فُرُوضِكَ، وَ تَعَدَّيْتُ مِنْ غاياتِ(٧) حُدُودِكَ اِلى حُرُماتٍ انْتَهَكْتُها، وَ كَبآئِرِ ذُنُوبٍ اجْتَرَحْتُها، كانَتْ عافِيَتُكَ لى مِنْ فَضايِحِها سِتْرًا وَ هذا مَقامُ مَنِ اسْتَحْيا لِنَفْسِهِ مِنْكَ، وَ سَخِطَ عَلَيْها، وَ رَضِيَ عَنْكَ، فَتَلَقّاكَ بِنَفْسٍ خاشِعَةٍ، وَ رَقَبَةٍ خاضِعَةٍ، وَ ظَهْرٍ مُثْقَلٍ مِنَ الْخَطايا واقِفًا بَيْنَ الرَّغْبَةِ اِلَيْكَ وَ الرَّهْبَةِ مِنْكَ. وَ اَنْتَ اَوْلى مَنْ اَطْلُبُ مَنْ(٨) رَجاهُ، وَ اَمَنُ(٩) مَنْ خَشِيَهُ وَ اتَّقاهُ، فَاَطْلُبْنى(١٠) يا رَبِّ ما رَجَوْتُ، وَ اَمِنّى ما حَذِرْتُ، وَ عُدْ عَلَيَّ بِعآئِدَةِ رَحْمَتِكَ، اِنَّكَ اَكْرَمُ الْمَسْؤُلينَ. اَللّهُمَّ وَ اِذْ سَتَرْتَنى بِعَفْوِكَ، وَ تَغَمَّدْتَنى بِفَضْلِكَ فى دارِ الْحَيوةِ(١١) بِحَضْرَةِ الْاَكْفآءِ فَاَجِرْنى مِنْ فَضيحاتِ دارِ الْبَقآءِ عِنْدَ تَواقُفِ(١٢) الْاَشْهادِ مِنَ الْمَلآئِكَةِ الْمُقَرَّبينَ، وَ الرُّسُلِ الْمُكَرَّمينَ، وَ الشُّهَدآءِ وَ الصّالِحينَ، وَ(١٣) مِنْ جارٍ كُنْتُ اُكاتِمُهُ سَيِّئاتى، وَ(١۴) ذى رَحِمٍ كُنْتُ

١- ١) وَ قَدْ هَرَبْتُ إِلَيْكَ مِنْ صَغَائِرِ

٢- ٢) فِنَاءِ

٣- ٣) + بِكَ

۴- ۴) وُفُودِكَ

۵- ۵) + أَمَرْتَنِى فَتَرَكْتُ، وَ

۶- ۶) لِيَ الْخَطَاءَ خَاطِرُ السُّوءِ فَفَرَّطْتُ

٧- ٧) عَنْ مَقَامَاتِ

٨- ٨) - أَطْلُبُ مَنْ

٩- ٩) أَحَقُّ

١٠- ١٠) فَأَعْطِنِى

١١- ١١) الْفَنَاءِ

١٢- ١٢) مَوَاقِفِ

١٣- ١٣) - وَ

١۴- ١۴) + مِنْ

اَحْتَشِمُ مِنْهُ فى سَريراتى. لَمْ اَثِقْ بِهِمْ رَبِّ فِى السِّتْرِ عَلَيَّ، وَ وَثِقْتُ بِکَ(۱) فِى الْمَغْفِرَه،(۲) وَ اَنْتَ اَوْلى مَنْ وُثِقَ بِه، وَ اَعْطى مَنْ رُغِبَ اِلَيْهِ، وَ اَرَقُّ(۳) مَنِ اسْتُرْحِمَ، فَارْحَمْنى. اَللّٰهُمَّ وَ اَنْتَ حَدَرْتَنى مآءً مَهينًا عَنْ(۴) صُلْبٍ مُتَطابِقِ(۵) الْعِظام، حَرِجِ الْمَسْلَکِ(۶) اِلى رَحِمٍ ضَيِّقَةٍ سَتَرْتَها بِالْحُجُبِ، تُصَرِّفُنى حالًا عَنْ حالٍ حَتّى انْتَهَيْتَ بى اِلى تَمامِ الصُّورَه، وَ اَثْبَتَّ فِيَّ الْجَوارِحَ كَما نَعَتَّ فى كِتابِكَ: نُطْفَةً ثُمَّ عَلَقَةً ثُمَّ مُضْغَةً ثُمَّ عِظامًا(۷) ثُمَّ كَسَوْتَ الْعِظامَ لَحْمًا، ثُمَّ اَنْشَأْتَنى خَلْقًا اخَرَ كَما شِئْتَ. حَتّى اِذَا احْتَجْتُ اِلى رِزْقِكَ، وَ لَمْ اَسْتَغْنِ عَنْ غِياثِ فَضْلِكَ، جَعَلْتَ لى قُوتًا مِنْ فَضْلِ طَعامٍ وَ شَرابٍ اَجْرَيْتَهُ لِأَمَتِکَ الَّتى اَسْكَنْتَنى جَوْفَها، وَ اَوْدَعْتَنى قَرارَ رَحِمِها. وَ لَمْ(۸) تَكِلْنى يا رَبِّ فى تِلْكَ الْحالِ(۹) اِلى حَوْلى، اَوْ تَضْطَرُّنى اِلى قُوَّتى لَكانَ الْحَوْلُ عَنّى مَغيبًا،(۱۰) وَ لَكانَتِ الْقُوَّةُ مِنّى بَعيدَةً. فَقُتَّنى(۱۱) بِفَضْلِكَ قيتَةَ(۱۲) الْبَرِّ اللَّطيفِ، تَفْعَلُ بى ذلِكَ(۱۳) تَطَوُّلًا عَلَيَّ اِلى غايَتى هذِه، لا اَعْدَمُ بِرَّكَ، وَ لا يُبْطِئُ عَنّى(۱۴) حُسْنُ صَنيعِكَ، وَ لا تَخْلُصُ(۱۵) مَعَ ذلِكَ ثِقَتى فَاَتَفَرَّغَ لِما هُوَ اَحْظى لى عِنْدَكَ. وَ(۱۶) قَدْ مَلَكَ الشَّيْطانُ عِنانى فى سُوآءِ الظَّنِّ وَ ضَعْفِ الْيَقينِ، فَاَنَا اَشْكُو سُوآءَ مُجاوَرَتِه لى، وَ طاعَةَ نَفْسى لَهُ، وَ اَسْتَعْصِمُكَ مِنْ هَلَكَتِه،(۱۷) وَ اَتَضَرَّعُ اِلَيْكَ.(۱۸) فى اَنْ تُسَهِّلَ اِلى رِزْقى سُبُلى، وَ اَنْ تُقَنِّعَنى بِمَقْدُورِكَ(۱۹) لى، وَ اَنْ تُرْضِيَنى بِحِصَّتى،(۲۰) وَ اَنْ تَجْعَلَ ما بَقِيَ(۲۱) مِنْ جِسْمى وَ عُمُرى(۲۲) فى سَبيلِ طاعَتِكَ، اِنَّكَ خَيْرُ الرّازِقينَ.

ص : ۹۳

۱- ۱) + رَبِّ

۲- ۲) + لِی

۳- ۳) أَرْأَفُ

۴- ۴) مِنْ

۵- ۵) مُتَضَایِقِ

۶- ۶) الْمَسَالِکِ

۷- ۷) عَظْمًا

۸- ۸) لَوْ

۹- ۹) الْحَالَاتِ

۱۰- ۱۰) مُعْتَزِلًا

۱۱- ۱۱) فَغَذَوْتَنِی

۱۲- ۱۲) غِذَاءَ

۱۳- ۱۳) ذَلِکَ بِی

۱۴- ۱۴) بِی

۱۵- ۱۵) لَا تَتَأَکَّدُ

۱۶- ۱۶) - وَ

۱۷- ۱۷) مَلَکَتِهِ

۱۸- ۱۸) + فِی صَرْفِ کَیْدِهِ عَنِّی. وَ أَسْأَلُکَ

۱۹- ۱۹) سَبِيلًا، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَى ابْتِدَائِکَ بِالنِّعَمِ الْجِسَامِ، وَ إِلْهَامِکَ الشُّكْرَ عَلَى الْإِحْسَانِ وَ الْإِنْعَامِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ سَهِّلْ عَلَيَّ رِزْقِی، وَ أَنْ تُقَنِّعَنِی بِتَقْدِيرِکَ

۲۰- ۲۰) + فِيما قَسَمْتَ لِی

۲۱- ۲۱) ذَهَبَ

۲۲- ۲۲) عُمْرِی

اللّهُمَّ اِنّى اَعُوذُ بِكَ مِنْ نارٍ تَغَلَّظْتَ بِها عَلى مَنْ عَصاكَ، وَ اَوْعَدْتَ(۱) بِها مَنْ صآدَّكَ وَ(۲) صَدَفَ عَنْ رِضاكَ،(۳) مِنْ نارٍ نُورُها ظُلْمَةٌ، وَ هَيِّنُها اَلِيمٌ، وَ بَعيدُها قَريبٌ،(۴) مِنْ نارٍ يَأْكُلُ بَعْضُها بَعْضًا،(۵) وَ يَصُولُ بَعْضُها عَلى بَعْضٍ.(۶) مِنْ نارٍ تَذَرُ الْعِظامَ رَميمًا، وَ تَسْقى اَهْلَها حَميمًا،(۷) مِنْ نارٍ لا تُبْقى عَلى مَنْ تَضَرَّعَ اِلَيْها، وَ لا تَرْحَمُ مَنِ اسْتَعْطَفَها، وَ لا تَقْدِرُ عَلَى التَّخْفيفِ عَنْ مَنْ خَنَعَ(۸) لَها(۹) تَلْقى سُكّانَها بِاَحَرِّ ما لَدَيْها مِنْ اَليمِ النَّكالِ وَ شَديدِ الْوَبالِ. وَ اَعُوذُ بِكَ مِنْ عَقارِبِهَا الْفاغِرَةِ اَفْواهُها، وَ حَيّاتِها الصّالِقَةِ بِاَنْيابِها، وَ شَرابِهَا الَّذى يُقَطِّعُ الاْءَمْعآءَ(۱۰) وَ اَسْتَهْديكَ لِما باعَدَ مِنْها، وَ اَخَّرَ عَنْها. فَاَجِرْنى(۱۱) مِنْها بِفَضْلِ رَحْمَتِكَ، وَ اَقِلْنى عَثَراتِكَ(۱۲) بِحُسْنِ اِقالَتِكَ، وَ لا تَخْذُلْنى يا خَيْرَ الْمُجيرينَ.(۱۳) اَللّهُمَّ وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ،(۱۴) اِذا ذُكِرَ الْأَبْرارُ، وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ،(۱۵) مَا اخْتَلَفَ اللَّيْلُ وَ النَّهارُ، صَلوةً لا يَنْقَطِعُ اَمَدُها،(۱۶) وَ لا يُحْصى عَدَدُها، صَلوةً تَشْحَرُ(۱۷) الْهَوآءَ، وَ تَمْلَأُ الْاَرْضَ وَ السَّماءَ. صَلِّ(۱۸) عَلَيْهِ حَتّى يَرْضى، وَ صَلِّ عَلَيْهِ مِنْ بَعْدِ(۱۹) الرِّضا صَلوةً لا حَدَّ لَها وَ لا مُنْتَهى، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ.

۱- ۱) تَوَعَّدْتَ

۲- ۲) - صَآدَّكَ وَ

۳- ۳) + وَ

۴- ۴) + وَ

۵- ۵) بَعْضَهَا بَعْضٌ

۶- ۶) + وَ

۷- ۷) + وَ

۸- ۸) عَمَّنْ خَشَعَ

۹- ۹) + وَ اسْتَسْلَمَ إِلَيْهَا

۱۰- ۱۰) أَمْعَاءَ وَ أَفْئِدَهَ سُكَّانِهَا، وَ يَنْزِعُ قُلُوبَهُمْ

۱۱- ۱۱) اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِي

۱۲- ۱۲) عَثَرَاتِي

۱۳- ۱۳) + اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَقِي الْكَرِيهَهَ، وَ تُعْطِي الْحَسَنَهَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

۱۴- ۱۴) اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۱۵- ۱۵) + وَ آلِهِ

۱۶- ۱۶) مَدَدُهَا

۱۷- ۱۷) تَشْحَنُ

۱۸- ۱۸) صَلَّى اللَّهُ

۱۹- ۱۹) صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بَعْدَ

دعای هفدهم

(۱۷)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَيْهِ السّلـامُ

لِأَبَوَيْهِ(۱)

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ، وَ اَهْلِ بَيْتِهِ الطّاهِرينَ، وَ اخْصُصْهُمْ بِاَفْضَلِ صَلَواتِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ بَرَکاتِکَ وَ سَلامِکَ. وَ اخْصُصِ اللّهُمَّ والِدَیَّ بِالْکَرامَهِ لَدَيْکَ، وَ الصَّلوهِ مِنْکَ، يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ. وَ(۲) صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اَلْهِمْنی عِلْمَ ما يَجِبُ لاِءَبَوَیَّ(۳) عَلَیَّ اِلْهامًا، وَ اجْمَعْ لی عِلْمَ ذلِکَ کُلِّه تَمامًا، وَ(۴) اسْتَعْمِلْنی بِما تُلْهِمُنی،(۵) وَ وَفِّقْنی لِلنُّفُوذِ فيما تُبَصِّرُنی مِنْ عِلْمِه حَتّی لا يَفُوتَنی اِسْتِعْمالُ شَیْ ءٍ عَلَّمْتَنيهِ، وَ لا تَثْقُلَ اَرْکانی عَنِ الْحَفُوفِ فيمَا اَلْهَمْتَنيهِ.(۶) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی اَهابُهُما هَيْبَهَ السُّلْطانِ الْعَسُوفِ، وَ اَبَرُّهُما بِرَّ الْاُمِّ الرَّؤُفِ، حَتّی يَکُونَ بِرّی(۷) اَقَرَّ لِعَيْنی مِنْ رَقْدَهِ النَّعْسانِ،(۸) وَ اَثْلَجَ لِصَدْری مِنْ شَرْبَهِ الظَّمْانِ حَتّیآ اُوثِرَ عَلی هَوایَ هَواهُما، وَ اُقَدِّمَ عَلی رِضایَ رِضاهُما وَ اَسْتَکْثِرَ بِرَّهُما بی وَ اِنْ قَلَّ، وَ اَسْتَقِلَّ بِرّی بِهِما وَ اِنْ کَثُرَ. اَللّهُمَّ اخْفِضْ(۹) لَهُما صَوْتی، وَ اَطِبْ لَهُما کَلامی، وَ اَلِنْ لَهُما عَريکَتی، وَ اَعْطِفْ لَهُما(۱۰) قَلْبی، وَ صَيِّرْنی بِهِما رَفيقًا، وَ عَلَيْهِما رَفيقًا.(۱۱)

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۴» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِأَبَوَيْهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ».

۲- ۲) اللَّهُمَّ

۳- ۳) لَهُمَا

۴- ۴) ثُمَّ

۵- ۵) + مِنْهُ

۶- ۶) + اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا شَرَّفْتَنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا أَوْجَبْتَ لَنَا الْحَقَّ عَلَى الْخَلْقِ بِسَبَبِهِ

۷- ۷) وَ اجْعَلْ طَاعَتِی لِوَالِدَیَّ وَ بِرِّی بِهِمَا

۸- ۸) الْوَسْنَانِ

۹- ۹) خَفِّضْ

۱۰- ۱۰) اعْطِفْ عَلَيْهِمَا

۱۱- ۱۱) شَفِيقًا

اَللّهُمَّ اشْكُرْ لَهُما تَرْبِيَتى، وَ اَثِبْهُما عَلى تَكْرِمَتى، وَ احْفَظْ لَهُما ما حَفِظاهُ مِنّى فى صِغَرى. اَللّهُمَّ وَ ما مَسَّهُما مِنّى مِنْ اَذًى، وَ(۱) خَلَصَ اِلَيْهِما عَنّى مِنْ مَكْرُوهٍ، اَوْ ضاعَ لَهُما قِبَلى(۲) مِنْ حَقٍّ فَاجْعَلْهُ حِطَّةً لِذُنُوبِهِما، وَ عُلُوًّا فى دَرَجَتِهِما،(۳) وَ زِيادَةً فى حَسَناتِهِما، يا مُبَدِّلَ السَّيِّئاتِ بِاَضْعافِها مِنَ الْحَسَناتِ. اَللّهُمَّ وَ ما تَعَدَّيا عَلَىَّ فيهِ مِنْ قَوْلٍ، اَوْ اَسْرَفا عَلَىَّ فيهِ مِنْ فِعْلٍ، اَوْ ضَيَّعاهُ لى مِنْ حَقٍّ، اَوْ قَصَّرا بى عَنْهُ مِنْ واجِبٍ فَقَدْ وَهَبْتُهُ لَهُما، وَ جُدْتُ بِه عَلَيْهِما، وَ رَغِبْتُ اِلَيْكَ فى وَضْعِ تَبِعاتِه(۴) عَنْهُما، فَاِنّى لا اَتَّهِمُهُما عَلى نَفْسى، وَ لا اَسْتَبْطِئُهُما فى بِرّى، وَ لا اَكْرَهُ ما تَوَلَّياهُ مِنْ اَمْرى. فَهُما يا رَبِّ(۵) اَوْجَبُ عَلَىَّ حَقًّا،(۶) وَ اَقْدَمُ اِلَىَّ اِحْسانًا،(۷) وَ اَعْظَمُ عَلَىَّ فيهِ مِنَّةً(۸) مِنْ اَنْ اُقاصَّهُما بِعَدْلٍ، اَوْ اُجازِيَهُما عَلى مِثْلٍ، اَيْنَ اِذَنْ(۹) يا اِلهى طُولُ شُغْلِهِما بِتَرْبِيَتى؟! وَ اَيْنَ شِدَّةُ تَعَبِهِما فى حِراسَتى؟! وَ اَيْنَ اِقْتارُهُما عَلى اَنْفُسِهِما لِلتَّوْسِعَهِ عَلَىَّ؟! هَيْهاتَ ما يَسْتَوْفِيانِ مِنّى حَقَّهُما، وَ لا يُدْرِكانِ(۱۰) ما يَجِبُ عَلَىَّ لَهُما، وَ ما(۱۱) اَنَا بِقاضٍ وَظيفَهَ خُرْمَتِهِما فَاَعِنّى(۱۲) يا خَيْرَ مَنِ اسْتُعينَ بِه، وَ وَفِّقْنى يا اَهْدى مَنْ رُغِبَ اِلَيْهِ، وَ لا تَجْعَلْنى فى اَهْلِ الْعُقُوقِ لِلْآباءِ وَ الْاُمَّهاتِ يَوْمَ تُجْزى كُلُّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ.(۱۳) لا تُنْسِنى ذِكْرَهُما فى اَدْبارِ صَلَواتى، وَ فى كُلِّ اِناءِ(۱۴) لَيْلى، وَ ساعَةً(۱۵) مِنْ ساعاتِ نَهارى. اَللّهُمَّ اغْفِرْ لَهُما بِدُعاىَ مَغْفِرَةً(۱۶) حَتْمًا، وَ ارْضَ عَنْهُما بِشَفاعَتى(۱۷) رِضًا عَزْمًا، وَ بَلِّغْهُما بِالْكَرامَهِ اِلى مَواطِنَ(۱۸) السَّلامَهِ.

ص : ۹۶

۱- ۱) أَوْ

۲- ۲) قِبَلِي لَهُمَا

۳- ۳) دَرَجَاتِهِمَا

۴- ۴) تَبِعَتِهِ

۵- ۵) يَا رَبِّ فَهُمَا

۶- ۶) حَقًّا عَلَيَّ

۷- ۷) إِحْسَانًا إِلَيَّ

۸- ۸) مِنَّةً لَدَيَّ

۹- ۹) إِذًا

۱۰- ۱۰) لَا أُدْرِكُ

۱۱- ۱۱) لَا

۱۲- ۱۲) خِدْمَتِهِمَا، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنِّي

۱۳- ۱۳) + وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ، وَ اخْصُصْ أَبَوَيَّ بِأَفْضَلِ مَا خَصَصْتَ بِهِ آبَاءَ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ وَ أُمَّهَاتِهِمْ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

۱۴- ۱۴) إِنِّي مِنْ آنَاءِ

۱۵- ۱۵) فِي كُلِّ سَاعَةٍ

۱۶- ۱۶) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِي بِدُعَائِي لَهُمَا، وَ اغْفِرْ لَهُمَا بِبِرِّهِمَا بِي مَغْفِرَةً

۱۷- ۱۷) + لَهُمَا

١٨- ١٨) مَوَاطِنَ

اَللّهُمَّ وَ اِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُكَ لَهُما فَشَفِّعْهُما فِيَّ، وَ اِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُكَ لى فَشَفِّعْنى فيهما حَتّى نَجْتَمِعَ بِرَاْفَتِكَ فى(۱) مَحَلِّ(۲) رَحْمَتِكَ، اِنَّكَ عَلى كُلِّ شَیْءٍ قَديرٌ وَ(۳) اِنَّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظيمِ.(۴)

ص : ۹۷

۱- ۱) + دَارِ كَرَامَتِكَ وَ

۲- ۲) + مَغْفِرَتِكَ وَ

۳- ۳) - اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ وَ

۴- ۴) + وَ الْمَنِّ الْقَدِيمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ.

دعای هجدهم

(۱۸)

و من دُعآئِه علَیه السلـم

لشیعته و اولیآئه اذا ذکرهم(۱)

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ تَوَلَّنی فی شیعَتی وَ اَوْلِیآئی(۲) الْعارِفینَ بِحَقِّنا، وَ الْمُنابِذینَ لِاَعْدآئِنا بِاَفْضَلِ وَلایَتِکَ. وَ وَفِّقْهُمْ لِاِقامَهِ سُنَّتِکَ، وَ الْأَخْذِ بِاَحْسَنِ ادابِکَ(۳) فی اِرْفاقِ ضَعیفِهِمْ، وَ سَدِّ خَلَّتِهِمْ، وَ عِیادَهِ مَریضِهِمْ، وَ هِدایَهِ مُسْتَرْشِدِهِمْ، وَ مُناصَحَهِ مُسْتَشیرِهِمْ، وَ تَعَهُّدِ قادِمِهِمْ، وَ کِتْمانِ اَسْرارِهِمْ، وَ سَتْرِ عَوْراتِهِمْ، وَ نُصْرَهِ مَظْلُومِهِمْ،(۴) وَ الْعَوْدِ عَلَیْهِمْ بِالْجِدَهِ وَ الْأِفْضالِ، وَ اِعْطآءِ ما یَجِبُ لَهُمْ قَبْلَ السُّؤالِ. وَ اجْعَلْنی اللّهُمَّ اَجْزی بِالْأِحْسانِ مُسیآئَهُمْ، وَ اُعْرِضُ بِالتَّجاوُزِ عَنْ ظالِمیهِمْ،(۵) وَ اَسْتَعْمِلُ حُسْنَ الظَّنِّ فی کآفَّتِهِمْ، وَ اَتَوَلّی بِالْبِرِّ عآمَّتَهُمْ عَنْهُ،(۶) وَ اَغُضُّ بَصَری عَنْهُمْ عِفَّهً، وَ اُلینُ جانِبی لَهُمْ تَواضُعًا، وَ اَرِقُّ عَلی اَهْلِ الْبَلاآءِ مِنْهُمْ رَحْمَهً، وَ اُسِرُّ لَهُمْ بِالْغَیْبِ مَوَدَّهً، وَ اُحِبُّ بَقآءَ النِّعْمَهِ عِنْدَهُمْ نُصْحًا، وَ اُوجِبُ لَهُمْ ما اُوجِبُ لِحآمَّتی.(۷) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ ارْزُقْنی مِثْلَ ذلِکَ مِنْهُمْ،(۸) وَ زِدْهُمْ بَصیرَهً فی حَقّی، وَ مَعْرِفَهً بِفَضْلی حَتّی یَسْعَدُوا بی وَ اسْعَدَ بِهِمْ، یا(۹) رَبَّ الْعالَمینَ.

ص : ۹۸

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۶» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ لِجِیرَانِهِ وَ أَوْلِیَآئِهِ إِذَا ذَکَرَهُمْ».

۲- ۲) جِیرَانِی وَ مَوَالِیَّ

۳- ۳) بِمَحَاسِنِ أَدَبِکَ

۴- ۴) + وَ حُسْنِ مُوَاسَاتِهِمْ بِالْمَاعُونِ

۵- ۵) ظَالِمِهِمْ

۶- ۶) - عَنْهُ

۷- ۷) + وَ أَرْعَی لَهُمْ مَا أَرْعَی لِخَاصَّتِی

۸- ۸) + وَ اجْعَلْ لِی أَوْفَی الْحُظُوظِ فِیما عِنْدَهُمْ

۹- ۹) آمِینَ

دعای نوزدهم

(۱۹)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَیْهِ السَّلـم للجیران

(۱)

اَللّهُمَّ(۲) تَوَلَّنی فی جیرانی بِاِقامَهِ(۳) سُنَّتِکَ، وَ الْأَخْذِ بِمَحاسِنِ اَدَبِکَ فی اِرْفاقِ ضَعیفِهِمْ، وَ سَدِّ خَلَّتِهِمْ، وَ تَعَهُّدِ قادِمِهِمْ،(۴) وَ عِیادَهِ مَریضِهِمْ، وَ هِدایَهِ مُسْتَرْشِدِهِمْ، وَ مُناصَحَهِ مُسْتَشیرِهِمْ،(۵) وَ کِتْمانِ اَسْرارِهِمْ، وَ سَتْرِ عَوْراتِهِمْ، وَ نُصْرَهِ مَظْلُومِهِمْ، وَ حُسْنِ مُواساتِهِمْ بِالْماعُونِ، وَ الْعَوْدِ عَلَیْهِمْ بِالْجِدَهِ وَ الْأِفْضالِ، وَ اِعْطآءِ ما یَجِبُ لَهُمْ قَبْلَ السُّوءآلِ. وَ الْجُودِ بِالنَّوالِ یا رَبَّ(۶) الْعالَمینَ.

ص: ۹۹

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۶» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ لِجِیرَانِهِ وَ أَوْلِیَآئِهِ إِذَا ذَکَرَهُمْ».

۲- ۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۳- ۳) جِیرَانِی وَ مَوَالِیَّ الْعَارِفِینَ بِحَقِّنَا، وَ الْمُنَابِذِینَ لِأَعْدَائِنَا بِأَفْضَلِ وَلَایَتِکَ. وَ وَفِّقْهُمْ لِإِقَامَهِ

۴- ۴) - وَ تَعَهُّدِ قَادِمِهِمْ

۵- ۵) + وَ تَعَهُّدِ قَادِمِهِمْ

۶- ۶) وَ اجْعَلْنِی اللَّهُمَّ أَجْزِی بِالْإِحْسَانِ مُسِیئَهُمْ، وَ أُعْرِضُ بِالتَّجَاوُزِ عَنْ ظَالِمِهِمْ،وَ أَسْتَعْمِلُ حُسْنَ الظَّنِّ فِی کَافَّتِهِمْ، وَ أَتَوَلَّی بِالْبِرِّ عَامَّتَهُمْ، وَ أَغُضُّ بَصَرِی عَنْهُمْ عِفَّهً، وَ أُلِینُ جَانِبِی لَهُمْ تَوَاضُعًا، وَ أَرِقُّ عَلَی أَهْلِ الْبَلَاءِ مِنْهُمْ رَحْمَهً، وَ أُسِرُّ لَهُمْ بِالْغَیْبِ مَوَدَّهً، وَ أُحِبُّ بَقَاءَ النِّعْمَهِ عِنْدَهُمْ نُصْحًا، وَ أُوجِبُ لَهُمْ مَا أُوجِبُ لِحَامَّتِی، وَ أَرْعَی لَهُمْ مَا أَرْعَی لِخَاصَّتِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی مِثْلَ ذَلِکَ مِنْهُمْ، وَ اجْعَلْ لِی أَوْفَی الْحُظُوظِ فِیما عِنْدَهُمْ، وَ زِدْهُمْ بَصِیرَهً فِی حَقِّی، وَ مَعْرِفَهً بِفَضْلِی حَتَّی یَسْعَدُوا بِی وَ أَسْعَدَ بِهِمْ، آمِینَ رَبَّ

دعای بیستم

(۲۰)

وَ مِنْ دُعآئه علیه السّلام

لاهل الثّغور(۱)

اَللّهُمَّ(۲) حَصِّنْ ثُغُورَ الْمُسْلِمینَ بِعِزَّتِکَ، وَ اَیِّدْ حُماتَها بِقُوَّتِکَ، وَ اَسْبِغْ عَطایاهُمْ مِنْ جِدَتِکَ. اَللّهُمَّ(۳) کَثِّرْ عِدَّتَهُمْ، وَ اشْحَذْ اَسْلِحَتَهُمْ، وَ احْرُسْ حَوْزَتَهُمْ، وَ امْنَعْ حُرْمَتَهُمْ،(۴) وَ اَلِّفْ جَمْعَهُمْ، وَ دَبِّرْ اَمْرَهُمْ، وَ واتِرْ بَیْنَ مِیَرِهِمْ، وَ تَوَحَّدْ بِکِفایَهِ قُوَّتِهِمْ،(۵) وَ اعْضُدْهُمْ بِالنَّصْرِ، وَ اَعِنْهُمْ بِالصَّبْرِ، وَ الْطُفْ لَهُمْ فِی الْمَکْرِ. اَللّهُمَّ(۶) عَرِّفْهُمْ ما یَجْهَلُونَ، وَ عَلِّمْهُمْ ما لا یَعْلَمُونَ، وَ بَصِّرْهُمْ ما لا یُبْصِرُونَ. اَللّهُمَّ(۷) اَنْسِهِمْ عِنْدَ لِقآئِهِمُ الْعَدُوَّ ذِکْرَ دُنْیاهُمُ الْخَدّاعَهِ الْغَرُورِ، وَ انْفِ(۸) عَنْ قُلُوبِهِمْ خَطَراتِ الْمالِ الْفَتُونِ، وَ اجْعَلِ الْجَنَّهَ نَصْبَ اَعْیُنِهِمْ، وَ لَوِّحْ مِنْها لِاَبْصارِهِمْ ما اَعْدَدْتَ فیها مِنْ مَساکِنِ الْخُلْدِ وَ مَنازِلِ الْکِرامَهِ(۹) وَ الْحُورِ الْحِسانِ وَ الْاَنْهارِ الْمُطَّرِدَهِ بِاَنْواعِ الْاَشْرِبَهِ وَ الْاَشْجارِ الْمُتَدَلِّیَهِ بِصُنُوفِ الثَّمَرِ حَتّی لا یَهُمَّ اَحَدٌ مِنْهُمْ بِاِدْبارٍ،(۱۰) وَ لا یُحْدِثُ(۱۱) نَفْسَهُ عَنْ قِرْنِه بِفرارٍ.(۱۲) اَللّهُمَّ وَ(۱۳) افْلُلْ بِذلِکَ عَدُوَّهُمْ، وَ اقْلِمْ عَنْهُمْ اَظْفارَهُمْ، وَ فَرِّقْ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ اَسْلِحَتِهِمْ، وَ اخْلَعْ وَثآئِقَ اَفْئِدَتِهِمْ، وَ باعِدْ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ اَزْوِدَتِهِمْ، وَ حَیِّرْهُمْ فی سُبُلِهِمْ، وَ ضَلِّلْهُمْ عَنْ وِجْهَتِهِمْ،(۱۴) وَ اقْطَعْ

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۷» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۳- ۳) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۴- ۴) حَوْمَتَهُمْ

۵- ۵) مُوءَنِهِمْ

۶- ۶) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۷- ۷) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۸- ۸) امْحُ

۹- ۹) الْکَرَامَهِ

۱۰- ۱۰) بِالْأَدْبَارِ

۱۱- ۱۱) لَا یُحَدِّثَ

۱۲- ۱۲) قِرْنِهِ بِفِرَارٍ

۱۳- ۱۳) - وَ

۱۴- ۱۴) وَجْهِهِمْ

عَنْهُمُ الْمَدَدَ، وَ انْقُصْ مِنْهُمُ الْعَدَدَ، وَ امْلَأْ اَفْئِدَتَهُمُ الرُّعْبَ، وَ اقْبِضْ اَيْدِيَهُمْ عَنِ الْبَسْطِ، وَ اخْرِسْ(۱) اَلْسِنَتَهُمْ عَنِ النُّطْقِ، وَ شَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ وَ نَكِّلْ بِهِمْ مَنْ وَرآئَهُمْ، وَ اقْطَعْ بِخِزْيِهِمْ اَطْماعَ مَنْ بَعْدَهُمْ. اَللّٰهُمَّ عَقِّمْ اَرْحامَ نِسآئِهِمْ، وَ يَبِّسْ اَصْلابَ رِجالِهِمْ، وَ اقْطَعْ نَسْلَ دَوآبِّهِمْ وَ اَنْعامِهِمْ، لا تَأْذَنْ لِسَمائِهِمْ فى قَطْرٍ، وَ لا لِاَرْضِهِمْ فى نَباتٍ. اَللّٰهُمَّ وَ وَفِّرْ(۲) بِذلِكَ عَدَدَ(۳) اَهْلِ الْأَسْلامِ، وَ حَصِّنْ بِهِ دِيارَهُمْ، وَ ثَمِّرْ بِهِ اَمْوالَهُمْ، وَ فَرِّغْهُمْ عَنْ مُحارَبَتِهِمْ لِعِبادَتِكَ، وَ عَنْ مُنابَذَتِهِمْ لِلْخَلْوَةِ بِكَ حَتّى لا يُعْبَدَ فى بِقاعِ الْأَرْضِ غَيْرُكَ، وَ لا تُعَفَّرَ لِاَحَدٍ(۴) جَبْهَةٌ دُونَكَ. اَللّٰهُمَّ اَذِلَّ بِاَهْلِ كُلِّ(۵) ناحِيَةٍ مِنَ الْمُسْلِمينَ(۶) مَنْ بِازآئِهِمْ مِنَ الْمُشْرِكينَ، وَ اَمْدِدْهُمْ بِمَلآئِكَةٍ مِنْ عِنْدِكَ مُرْدِفينَ حَتّى يَكْشِفُوهُمْ اِلى مُنْقَطَعِ التُّرابِ قَتْلًا فى رِضاكَ(۷) وَ اَسْرًا،(۸) يُقِرُّوا بِاَنَّكَ(۹) لا اِلٰهَ اِلّا اَنْتَ وَحْدَكَ لا شَريكَ لَكَ.(۱۰) وَ اعْمُمْ بِذلِكَ

ص : ۱۰۱

۱- ۱) اخْزِمْ

۲- ۲) قَوِّ

۳- ۳) مِحالَ

۴- ۴) + مِنْهُمْ

۵- ۵) اغْزُ بِكُلِّ

۶- ۶) + عَلَى

۷- ۷) أَرْضِكَ

۸- ۸) + أَوْ

۹- ۹) + أَنْتَ اللَّهُ الَّذِى

۱۰- ۱۰) + اللَّهُمَّ

اَعْداکَ(۱) فی اَقْطارِ الْبِلادِ مِنَ الْهِنْدِ وَ الرُّومِ وَ التُّرْکِ(۲) وَ الْحَبَشِ وَ النُّوْبَهِ وَ الزَّنْجِ وَ الصَّقالِبَهِ(۳) وَ الدَّیالِمَهِ وَ سآئِرِ اُمَمِ الشِّرْکِ، الَّذینَ تَخْفی اَسْماوءُهُمْ وَ صِفاتُهُمْ، وَ قَدْ اَحْصَیْتَهُمْ بِمَعْرِفَتِکَ، وَ اَشْرَفْتَ عَلَیْهِمْ بِقُدْرَتِکَ. اللّهُمَّ اشْغَلِ الْمُشْرِکینَ بِالْمُشْرِکینَ عَنْ تَناوُلِ اَطْرافِ الْمُسْلِمینَ،(۴) خُذْهُمْ بِالنَّقْصِ عَنْ تَنَقُّصِهِمْ، وَ ثَبِّطْهُمْ بِالْفُرْقَهِ عَنِ الاِحْتِشادِ عَلَیْهِمْ. اَللّهُمَّ اَخْلِ قُلُوبَهُمْ مِنَ الْأَمَنَهِ، وَ اَبْدانَهُمْ مِنَ الْقُوَّهِ، وَ اَذْهِلْ قُلُوبَهُمْ عَنِ الاِحْتِیالِ، وَ اَوْهِنْ اَرْکانَهُمْ عَنْ مُنازِلِ(۵) الرِّجالِ، وَ جَبِّنْهُمْ عَنْ مُقارَعَهِ الْأَبْطالِ، وَ ابْعَثْ(۶) جُنْدًا مِنْ مَلاَئِکَتِکَ بِبَأْسٍ مِنْ بَأْسِکَ کَفِعْلِکَ یَوْمَ بَدْرٍ، تَقْطَعُ بِهِمْ(۷) دابِرَهُمْ وَ تَحْصُدُ بِه شَوْکَتَهُمْ، وَ تُقِلُّ(۸) بِه عَدَدَهُمْ. اَللّهُمَّ وَ امْزُجْ مِیاهَهُمْ بِالْوَبآءِ، وَ اَطْعِمَتَهُمْ بِالْأَدْوآءِ، وَ(۹) بِلادَهُمْ بِالْخُسُوفِ، وَ اَلِحْ عَلَیْهِمْ(۱۰) بِالْقُذُوفِ، وَ اقْرَعْها(۱۱) بِالْمُحُولِ، وَ اجْعَلْ مِیَرَهُمْ فی اَبْعَدِ(۱۲) اَرْضِکَ(۱۳) عَنْهُمْ، وَ امْنَعْ حُصُونَها مِنْهُمْ، اَصِبْهُمْ بِالْجُوعِ الْمُقیمِ وَ السُّقْمِ الْأَلیمِ. اَللّهُمَّ وَ اَیُّما غازٍ غَزاهُمْ مِنْ اَهْلِ مِلَّتِکَ، اَوْ مُجاهِدٍ جاهَدَهُمْ مِنْ اَتْباعِ سُنَنِکَ(۱۴) لِیَکُونَ دینُکَ الْأَعْلی وَ حِزْبُکَ الْأَقْوی وَ حَظُّکَ الْأَوْفی فَلَقِّهِ الْبُشْری،(۱۵) وَ هَیِّئْ

ص : ۱۰۲

۱- ۱) أَعْدَاءَکَ

۲- ۲) + وَ الْخَزَرِ

۳- ۳) السَّقَالِبَهِ

۴- ۴) + وَ

۵- ۵) مُنَازَلَهِ

۶- ۶) + عَلَیْهِمْ

۷- ۷) بِهِ

۸- ۸) تُفَرِّقُ

۹- ۹) + ارْمِ

۱۰- ۱۰) أَلِحَّ عَلَیْهَا

۱۱- ۱۱) افْرَعْهَا

۱۲- ۱۲) أَحَصِّ

۱۳- ۱۳) + وَ أَبْعِدِهَا

۱۴- ۱۴) سُنَّتِکَ

۱۵- ۱۵) الْیُسْرَ

لَهُ الاْءمْنَ،(١) وَ تَوَلَّهُ بِالُّنجحِ، وَ تَخَيَّرْ لَهُ الْأَصْحابَ، وَ اسْتَفرِهْ(٢) لَهُ، الظَّهْرَ، وَ اَسْبِغْ عَلَيْهِ مِنَ(٣) النَّفَقهِ، وَ مَتِّعْهُ بِالنَّشاطِ، وَ اَطْفِ عَنْهُ حَرارَهَ الشَّوْقِ، وَ اَجِرْهُ مِنْ غَمِّ الْوَحْشَهِ، وَ اَنْسِه ذِكْرَ الْأَهْلِ وَ الْوَلَدِ. وَ اَدِمْ(۴) لَهُ حُسْنَ النِّيَّهِ، وَ تَوَلَّهُ بِالْعافِيَهِ، وَ اَصْحِبْهُ السَّلامَهَ، وَ اَعْفِه مِنَ الْجُبْنِ، وَ اَلْهِمْهُ الْجُرْأَهَ، وَ ارْزُقْهُ الشِّدَّهَ، وَ اَيِّدْهُ بِالنُّصْرَهِ، وَ عَلِّمْهُ(۵) السُّنَنَ، وَ سَدِّدْهُ فِی الْحُکْمِ، وَ اعْزِلْ عَنْهُ الرِّئآءَ،(۶) وَ خَلِّصْهُ مِنَ السُّمْعَهِ، وَ اجْعَلْ فِکْرَهُ وَ ذِکْرَهُ وَ ظَعْنَهُ وَ اِقامَتَهُ، فیکَ وَ لَکَ. فَاِذا صآفَّ عَدُوَّهُ وَ عَدُوَّکَ(٧) فَقَلِّلْهُمْ فی عَیْنِه، وَ صَغِّرْ شَأْنَهُمْ فی قَلْبِه، وَ اَدِلْهُ(٨) مِنْهُمْ، وَ لا تُدِلْهُمْ مِنْهُ، فَاِنْ خَتَمْتَ لَهُ بِالسَّعادَهِ، وَ قَضَیْتَ لَهُ بِالشَّهادَهِ فَبَعْدَ اَنْ یَجْتاحَ عَدُوَّکَ بِالْقَتْلِ، وَ بَعْدَ اَنْ یُدیخُهُمُ(٩) الْاَسْرُ، وَ بَعْدَ اَنْ تَأْمَنَ اَطْرافُ الْمُسْلِمینَ، وَ بَعْدَ اَنْ یُوَلِّیَ عَدُوُّکَ مُدْبِرینَ. اَللّهُمَّ وَ اَیُّما مُسْلِمٍ خَلَفَ غازِیًا اَوْ مُرابِطًا فی دارِه، اَوْ تَعَهَّدَ خالِفیهِ فی غَیْبَتِه، اَوْ اَعانَهُ بِطآئِفَهٍ مِنْ مالِه، اَوْ اَمَدَّهُ بِعِتادٍ، اَوْ شَحَذَهُ عَلی جِهادٍ، اَوْ اَتْبَعَهُ فی وَجْهِه دَعْوَهً، اَوْ رَعا لَهُ مِنْ وَرآئِه حُرْمَهً، فَآجِرْ لَهُ مِثْلَ اَجْرِه وَزْنًا بِوَزْنٍ وَ مِثْلًا بِمِثْلٍ، وَ عَوِّضْهُ مِنْ فِعْلِه عَوْضًا(١٠) حاضِرًا یَتَعَجَّلُ بِه نَفْعَ ما قَدَّمَ وَ سُرُورَ ما اَتی،(١١) اِلی اَنْ یَنْتَهِیَ بِهِ الْوَقْتُ اِلی مآ اَجْرَیْتَ لَهُ مِنْ فَضْلِکَ، وَ اَعْدَدْتَ لَهُ مِنْ کَرامَتِکَ. اَللّهُمَّ وَ اَیُّما مُسْلِمٍ اَهَمَّهُ اَمْرُ الْاِسْلامِ وَ اَهْلِه،(١٢) وَ اَحْزَنَهُ تَحَزُّبُ اَهْلِ الشِّرْکِ عَلَیْهِمْ، فَنَوی غَزْوًا، اَوْ هَمَّ بِجِهادٍ فَقَعَدَ بِه ضَعْفٌ، اَوْ اَبْطَأَتْ بِه فاقَهٌ، اَوْ اَخَّرَهُ عَنْهُ حادِثٌ، اَوْ عَرَضَ مِنْ دُونِ اِرادَتِه عارِضٌ فَلَمْ یَنْفَذْ لَهُ نِیَّتَهُ وَ لَمْ تَمضِ لَهُ اِرادَتَهُ فَاکْتُبِ(١٣) اسْمَهُ فِی الْعابِدینَ، وَ اَوْجِبْ لَهُ ثَوابَ الْمُجاهِدینَ، وَ اجْعَلْهُ فی نِظامِ الشُّهَدآءِ وَ الصّالِحینَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ،(١۴) صَلوهً عالِیَهً عَلَی الصَّلَواتِ،

١- ١) الْأَمْرَ

٢- ٢) اسْتَقْوِ

٣- ٣) فِی

۴- ۴) أَثْرِ

۵- ۵) + السِّیَرَ وَ

۶- ۶) الرِّیَاءَ

٧- ٧) عَدُوَّکَ وَ عَدُوَّهُ

٨- ٨) أَدِلْ لَهُ

٩- ٩) یَجْهَدَ بِهِمُ

١٠- ١٠) عِوَضًا

١١- ١١) + بِهِ

١٢- ١٢) - وَ اَهْلِهِ

١٣- ١٣) لَهُ دُونَ إِرَادَتِهِ مَانِعٌ فَاکْتُبِ

١۴- ١۴) + وَ آلِ مُحَمَّدٍ

مُشْرِفَةً فَوْقَ التَّحِیّاتِ، صَلوهً لا ـ یَنْتَهی اَمَدُها، وَ لا ـ یَنْقَطِعُ عَدَدُها کَاَتَمِّ ما مَضی مِنْ صَلَواتِکَ عَلی اَحَدٍ مِنْ اَوْلِیآئِکَ، اِنَّکَ الْمَنّانُ(١) الْمُبْدِئُ الْمُعیدُ الْفَعّالُ لِما یُریدُ بِرَحْمَتِکَ یا عَزیزُ یا غَفّارُ.(٢)

ص : ١٠۴

١- ١) + الْحَمیدُ

٢- ٢) تُریدُ.

دعای بیست و یکم

(۲۱)

و من دُعآئِه علیه السّلـم

اذا دخل شهر رمضان(۱)

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِه، وَ جَعَلَنا مِنْ اَهْلِه لِنَکُونَ لِإِحْسانِه مِنَ الشّاکِرینَ، وَ لِیَجْزِیَنا عَلی ذلِکَ جَزآءَ الْمُحْسِنینَ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی حَبانا بِدینِه، وَ اخْتَصَّنا بِمِلَّتِه، وَ سَبَّلَنا فی سُبُلِ اِحْسانِه لِنَسْلُکَها بِمَنِّه اِلی رِضْوانِه، حَمْدًا یَتَقَبَّلُهُ مِنّا، وَ یَرْضی بِه عَنّا. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی جَعَلَ مِنْ تِلْکَ السُّبُلِ(۲) شَهْرَ رَمَضانَ، شَهْرَ الصِّیامِ، وَ شَهْرَ الْإِسْلامِ، وَ شَهْرَ الطَّهُورِ، وَ شَهْرَ التَّمْحیصِ، وَ شَهْرَ الْقُرْءانِ الَّذی فیهِ الْفُرْقانِ.(۳) فَاَبانَ فَضیلَتَهُ عَلی سآئِرِ الشُّهُورِ بِما جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُماتِ الْمَوْقُوتَه،(۴) وَ الْفَضایِلِ الْمَشْهُورَه، فَحَرَّمَ فیهِ مآ اَحَلَّ فی غَیْرِه،(۵) وَ حَجَرَ فیهِ الْمَطاعِمَ وَ الْمَشارِبَ اِکْرامًا، وَ جَعَلَ لَهُ وَقْتًا بَیِّنًا لا یُجیزُ(۶) اَنْ یُقَدَّمَ قَبْلَهُ، وَ لا یَقْبَلُ اَنْ یُوءَخَّرَ عَنْهُ. ثُمَّ فَضَّلَ لَیْلَةً واحِدَةً مِنْ لَیالیهِ عَلی(۷) اَلْفِ شَهْرٍ، وَ سَمّاها لَیْلَةَ الْقَدْرِ، تَنَزَّلُ الْمَلاآئِکَةُ وَ الرُّوحُ سَلامٌ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ دآئِمَهُ(۸) الْبَرَکَهِ اِلی طُلُوعِ الْفَجْرِ.(۹) اللّهُمَّ فَاَلْهِمْنا(۱۰) مَعْرِفَهَ فَضْلِه وَ اِجْلالَ حُرْمَتِه، وَ التَحَفُّظَ مِمّا حَظَرْتَ فیه، وَ اَعِنّا عَلی صِیامِه بِکَفِّ الْجَوارِحِ عَنْ مَعاصیکَ، وَ اسْتِعْمالِها فیما(۱۱) یُرْضیکَ حَتّی لا نُصْغِیَ بِاَسْماعِنا اِلی لَغْوٍ، وَ لا نَسْرَحَ(۱۲) بِاَبْصارِنا فی(۱۳) لَهْوٍ. وَ(۱۴) لا نَبْسُطَ اَیْدِیَنا اِلی

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۴» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) + شَهْرَهُ

۳- ۳) شَهْرَ الْقِیَامِ، الَّذِی أُنْزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ، هُدًی لِلنَّاسِ، وَ بَیِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَی وَ الْفُرْقَانِ

۴- ۴) الْمَوْفُورَهِ

۵- ۵) + إِعْظَامًا

۶- ۶) + جَلَّ وَ عَزَّ

۷- ۷) + لَیَالِی

۸- ۸) فِیهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ کُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ، دَائِمُ

۹- ۹)+ عَلَی مَنْ یَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ بِمَا أَحْکَمَ مِنْ قَضَائِهِ

۱۰- ۱۰) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنَا

۱۱- ۱۱) فِیهِ بِمَا

۱۲- ۱۲) لَا نُسْرِعَ

۱۳- ۱۳) إِلَی

۱۴- ۱۴) + حَتَّی

مَحْظُورٍ، وَ لا نَخْطُوا(۱) بِاَقْدامِنا اِلى مَحْجُورٍ، وَ حَتّى لا تَعِىَ بُطُونُنا اِلّا ما اَحْلَلْتَ، وَ لا تَنْطِقَ بِاَلْسِنَتِنا(۲) اِلّا بِما مَثَّلْتَ، وَ لا نَتَكَلَّفَ اِلّا ما يُدْنى مِنْ ثَوابِكَ، وَ لا نَتَعاطى اِلّا الَّذى يَقِى عَنْ(۳) عِقابِكَ، ثُمَّ خَلِّصْ ذلِكَ كُلَّهُ مِنْ رِئآءِ الْمُرآئينَ، وَ سُمْعَهِ الْمُسْمِعينَ، لا نُشْرِكُ فيهِ اَحَدًا دُونَكَ، وَ لا نَبْتَغى بِه(۴) مُرادًا سِواكَ. اَللّهُمَّ وَفِّقْنا فيهِ لِمَواقيتِ الصَّلوهِ(۵) الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الَّتى حَدَّدْتَ،(۶) وَ اَوْقاتِهَا الَّتى وَقَّتَّ. وَ اَنْزِلْنا فيهِ(۷) مَنْزِلَهَ الْمُصيبينَ لِمَنازِلِهَا، الْحافِظينَ لِاَرْكانِها،(۸) عَلى ما سَنَّهُ مُحَمَّدٌ(۹) عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ(۱۰) فى رُكُوعِها وَ سُجُودِها وَ رُكُودِها(۱۱) وَ جَميعِ فَواضِلِها عَلى اَتَمِّ الطَّهُورِ وَ اَسْبَغِه، وَ اَبْيَنِ الْخُشُوعِ وَ اَبْلَغِه. وَ وَفِّقْنا فيهِ لِأَنْ نَبُلَّ(۱۲) اَرْحامَنا بِالْبِرِّ وَ الصِّلَهِ، وَ اَنْ نَتَعَهَّدَ(۱۳) جيرانَنا بِالْأِفْضالِ وَ الْعَطِيَّهِ، وَ اَنْ نُخَلِّصَ اَمْوالَنا مِنَ التَّبِعاتِ، وَ اَنْ نُطَهِّرَها بِاِخْراجِ الزَّكَواتِ، وَ اَنْ نُراجِعَ مَنْ هاجَرَنا، وَ اَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنا، وَ اَنْ نُسالِمَ مَنْ عادانا حاشاىَ(۱۴) مَنْ عُودِىَ فيكَ وَ لَكَ، فَاِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذى لا نُواليهِ، وَ الْحَرْبُ(۱۵) الَّذى لا نُفاديهِ.(۱۶) وَ اَنْ نَتَقَرَّبَ اِلَيْكَ(۱۷) مِنَ الْأَعْمالِ الزّاكِيَهِ بِما يُطَهِّرُنا(۱۸) بِه مِنَ الذُّنُوبِ، وَ يَعْصِمُنا فيما(۱۹) نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُيُوبِ، حَتّى لا يُورِدَ عَلَيْكَ اَحَدٌ مِنْ مَلآئِكَتِكَ اِلّا دُونَ ما يُورِدُونَ عَنّا(۲۰) مِنْ اَبْوابِ الطّاعَهِ(۲۱)،

۱- ۱) لَا نَخْطُوَ

۲- ۲) أَلْسِنَتُنَا

۳- ۳) مِنْ

۴- ۴) فِيهِ

۵- ۵) صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ قِفْنَا فِيهِ عَلَى مَوَاقِيتِ الصَّلَوَاتِ

۶- ۶) + وَ فُرُوضِهَا الَّتِى فَرَضْتَ، وَ وَظَائِفِهَا الَّتِى وَظَّفْتَ

۷- ۷) فِيهَا

۸- ۸) + الْمُوءَدِّينَ لَهَا فِى أَوْقَاتِهَا

۹- ۹) - مُحَمَّدٌ

۱۰- ۱۰) + صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ

۱۱- ۱۱) - وَ رُكُودِهَا

۱۲- ۱۲) نَصِلَ

۱۳- ۱۳) نَتَعَاهَدَ

۱۴- ۱۴) حَاشَى

۱۵- ۱۵) الْحِزْبُ

۱۶- ۱۶) لَا نُصَافِيه

۱۷- ۱۷) + فِيهِ

۱۸- ۱۸) تُطَهِّرُنَا

۱۹- ۱۹) تَعْصِمُنَا فِيهِ مِمَّا

۲۰- ۲۰) نُورِدُ

٢١– ٢١) + لَكَ

وَ اَنْواعِ الْقُرْبَهِ اِلَيْکَ. اَللّهُمَّ اِنّا نَسْئَلُکَ(١) بِحَقِّ هذَا الشَّهْرِ، وَ حَقِّ(٢) مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فيهِ مِنْ اِبْتِدآئِه اِلی وَقْتِ فَنآئِه: مِنْ مَلَکٍ قَرَّبْتَهُ، اَوْ نَبِیٍّ اَرْسَلْتَهُ، اَوْ عَبْدٍ صالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، اَنْ تُجَنِّبَنا مِنَ الْاِلْحادِ(٣) فی تَوْحيدِکَ، وَ التَّقْصيرِ(۴) فی تَمْجيدِکَ، وَ الْاِغْفالِ لِحُرْمَتِکَ، وَ الْعَمی عَنْ سُنَّتِکَ، وَ الْاِنْخِداعِ(۵)لِعَدُوِّکَالشَّيْطانِ الرَّجيمِ. اَللّهُمَّ اَهِّلْنا فيهِ لِما وَعَدْتَ اَوْلِيآءَکَ مِنْ کَرامَتِکَ، وَ اَوْجِبْ لَنا ما اَوْجَبْتَ لِاَهْلِ الْاِسْتِقْصآءِ لِطاعَتِکَ، وَ اجْعَلْنا فی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفيعَ الْاَعْلی بِرَحْمَتِکَ. اَللّهُمَّ وَ اِنَّ(۶) لَکَ فی کُلِّ لَيْلَهٍ مِنْ لَيالی شَهْرِنا هذا رِقابًا(٧) يُعْتِقُها عَفْوُکَ، وَ(٨) يَهَبُها صَفْحُکَ فَاجْعَلْ رِقابَنا مِنْ تِلْکَ الرِّقابِ، وَ اجْعَلْنا لِشَهْرِنا مِنْ خَيْرِ اَهْلٍ وَ اَصْحابٍ.(٩) وَ امْحَقْ ذُنُوبَنا مَعَ اِمْحاقِ(١٠) هِلالِه، وَ اسْلَخْ عَنّا تَبِعاتِنا مَعَ انْسِلاخِ اَيّامِه حَتّی يَنْقَضِیَ عَنّا وَ قَدْ صَفَّيْتَنا(١١) مِنَ الْخَطيآتِ، وَ خَلَّصْتَنا(١٢) مِنَ السَّيِّئاتِ. اَللّهُمَّ اِنْ عُدْنا(١٣) فَعَدِّلْنا، وَ اِنْ زِغْنا(١۴) فيهِ فَقَوِّمْنا، وَ اِنِ اشْتَمَلَ عَلَيْنا عَدُوُّکَ الشَّيْطانُ فَاسْتَنْقِذْنا.(١۵) اَللّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبادَتِنا،(١۶) وَ زَيِّنْ اَوْقاتَهُ بِطاعَتِنا،(١٧) وَ اَعِنّا فی نَهارِه عَلَی صِيامِه، وَ فی لَيْلِه عَلَی الصَّلوهِ لَکَ(١٨) وَ التَّضَرُّعِ اِلَيْکَ،

ص : ١٠٧

١- ١) إِنِّی أَسْأَلُکَ

٢- ٢) بِحَقِّ

٣- ٣) أَنْ تُصَلِّیَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَهِّلْنَا فِيهِ لِمَا وَعَدْتَ أَوْلِيَاءَکَ مِنْ کَرَامَتِکَ، وَ أَوْجِبْ لَنَا فِيهِ مَا أَوْجَبْتَ لِأَهْلِ الْمُبَالَغَهِ فِی طَاعَتِکَ، وَ اجْعَلْنَا فِی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقَّ الرَّفِيعَ الْأَعْلَی بِرَحْمَتِکَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ جَنِّبْنَا الْاِلْحَادَ

۴- ۴) التَّقْصِيرَ

۵- ۵) وَ الشَّکَّ فِی دِينِکَ، وَ الْعَمَی عَنْ سَبِيلِکَ، وَ الْإِغْفَالَ لِحُرْمَتِکَ، وَ الِانْخِدَاعَ

۶- ۶) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِذَا کَانَ

٧- ٧) رِقَابٌ

٨- ٨) أَوْ

٩- ٩) + اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

١٠- ١٠) امِّحَاقِ

١١- ١١) + فِيهِ

١٢- ١٢) أَخْلَصْتَنَا فِيهِ

١٣- ١٣) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِنْ مِلْنَا فِيهِ

١۴- ١۴) زُغْنَا

١۵- ١۵) فَاسْتَنْقِذْنَا مِنْهُ

١۶- ١۶) + إِيَّاکَ

١٧- ١٧) + لَکَ

١٨- ١٨) - لَکَ

وَ الْخُشُوعِ لَـکَ، وَ الـذِّلَّهِ بَیْنَ یَـدَیْکَ حَتّی لا ـ یَشْـهَدَ نَهـارُهُ عَلَیْنـا بِغَفْلَهٍ، وَ لا ـ لَیْلُهُ بِتَفْریطٍ. اَللّهُمَّ وَ اجْعَلْنا فی سآئِرِ الشُّهُورِ وَ الْأَیّامِ کَذلِکَ ما عَمِرْنا،(۱) وَ اجْعَلْنا مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ الَّذینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فیها خالِدُونَ.(۲) اَللّهُمَّ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ

۱- ۱) عَمَّرْتَنَا

۲- ۲) + وَ الَّذِینَ یُوءْتُونَ مَا آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَهٌ، أَنَّهُمْ إِلَی رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ، وَ مِنَ الَّذِینَ یُسَارِعُونَ فِی الْخَیْرَاتِ وَ هُمْ لَهَا سَابِقُونَ

وَ عَلی الِ مُحَمَّدٍ،(۱) فی کُلِّ وَقْتٍ وَ کُلِّ اَوانٍ وَ عَلی کُلِّ حالٍ عَدَدَ ما صَلَّیْتَ عَلی مَنْ صَلَّیْتَ،(۲) وَ اَضْعافَ ذلِکَ کُلِّه فِی الْاَضْعافِ(۳) الَّتی لا یُحْصیها غَیْرُکَ، اِنَّکَ فَعّالٌ لِما تُریدُ.

۱- ۱) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۲- ۲) + عَلَیْهِ

۳- ۳) بِالْأَضْعَافِ

دعای بیست و دوم

(۲۲)

و من دُعآئِه علیه السّلـم

فی وداع شَهْر رَمَضانَ(۱)

اَللّهُمَّ یـا مَنْ لا یَرْغَبُ فِی الْجَزآءِ. وَ یا مَنْ لا یَنْـدَمُ عَلَی الْعَطآءِ. وَ یا مَنْ لا یُکافِئُ عَبْـدَهُ عَلَی السَّوآءِ. هِبَتُکَ(۲) ابْتِدآءٌ، وَ عَفْوُکَ تَفضُّلٌ، وَ عُقُوبَتُکَ عَـدْلٌ، وَ قَضـآؤُکَ خِیَرَهٌ. اِنْ اَعْطَیْتَ لَمْ تَشُبْ عَطـآءَکَ بِمَنٍّ، وَ اِنْ مَنَعْتَ لَمْ یَکُنْ مَنْعُکَ تَعَـدِّیًا. تَشْـکُرُ مَنْ شَکَرَکَ.(۳) وَ تُکـافِئُ مَنْ حَمِـدَکَ وَ اَنْتَ عَلَّمْتَهُ حَمْـدَکَ. تَسْـتُرُ عَلی مَنْ لَوْ شِـئْتَ فَضَـحْتَهُ، وَ تَجُودُ عَلی مَنْ لَوْ شِـئْتَ مَنَعْتَهُ، وَ کِلاهُمـا مِنْکَ اَهْلُ الْفَضـیحَهِ وَ الْمَنْعِ اِلّا(۴) اَنَّکَ بَنَیْـتَ اَفْعالَـکَ عَلَی التَّفَضُّلِ، وَ اَجْرَیْتَ قُـدْرَتَکَ عَلَی التَّجـاوُزِ. وَ تَلَقَّیْـتَ مَنْ عَصـاکَ بِالْحِلْمِ، وَ اَمْهَلْتَ مَنْ قَصَـدَ نَفْسَـهُ(۵) بِـالظُّلْمِ، تَسْـتَنْظِرُهُمْ بِاَناتِـکَ اِلَی الْاِنـابَهِ، وَ تَتْرُکُ مُعالَجَتَهُمْ(۶) اِلَی التَّوْبَـهِ لِکَیْ لا یَهْلِـکَ عَلَیْکَ هالِکُهُمْ، وَ لِئَلّا(۷) یَشْـقی بِنِعْمَتِـکَ شَـقِیُّهُمْ اِلّـا عَنْ طُولِ الْاِعْـذارِ اِلَیْهِ، وَ بَعْـدَ تَرادُفِ الْحُجَجِ(۸) عَلَیْهِ، کَرَمًـا مِنْ فِعْلِکَ،(۹) وَ عآئِدَهً مِنْ عَطْفِکَ یا حَلیمُ. اَنْتَ الَّذی فَتَحْتَ لِعِبادِکَ بابًا اِلی عَفْوِکَ،(۱۰) سَمَّیْتَهُ التَّوْبَهَ، وَ جَعَلْتَ عَلَی ذلِکَ الْبابِ دَلیلًا مِنْ وَحْیِکَ لِئَلّا یَضِلُّوا عَنْهُ، فَقُلْتَ(۱۱): تُوبُوا اِلَی اللّهِ تَوْبَهً نَصُوحًا عَسی رَبُّکُمْ اَنْ یُکَفِّرَ عَنْکُمْ سَیِّـئاتِکُمْ وَ یُدْخِلَکُمْ جَنّاتٍ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهارُ.(۱۲) فما عُذْرُ مَنْ اَغْفَلَ دُخُولَ(۱۳) الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۵» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) مِنَّتُکَ

۳- ۳) + وَ أَنْتَ أَلْهَمْتَهُ شُکْرَکَ

۴- ۴) أَهْلٌ مِنْکَ لِلْفَضِیحَهِ وَ الْمَنْعِ غَیْرَ

۵- ۵) لِنَفْسِهِ

۶- ۶) مُعَاجَلَتَهُمْ

۷- ۷) لَا

۸- ۸) الْحُجَّهِ

۹- ۹) عَفْوِکَ یَا کَرِیمُ

۱۰- ۱۰) + وَ

۱۱- ۱۱) + تَبَارَکَ اسْمُکَ

۱۲- ۱۲) + یَوْمَ لَـا یُخْزِی اللَّهُ النَّبِیَّ وَ الَّذِینَ آمَنُوا مَعَهُ، نُورُهُـمْ یَسْـعَی بَیْنَ أَیْـدِیهِمْ وَ بِـأَیْمَـانِهِمْ، یَقُولُونَ رَبَّنَـا أَتْمِمْ لَنَـا نُورَنَـا، وَ اغْفِـرْ لَنَا، إِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ

۱۳- ۱۳) + ذَلِکَ

الْبـابِ وَ اِقـامَهِ الـدَّليلِ. وَ اَنْتَ الَّذی زِدْتَ فِی السَّوْمِ عَلی نَفْسِکَ لِعِبادِکَ، تُریـدُ رِبْحَهُمْ فی مُتاجَرَتِکَ، وَ فَوْزَهُمْ بِالزِّیادَهِ عَلَیْکَ، فَقُلْتَ(۱) مَنْ جآءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثالِها، وَ مَنْ جآءَ بِالسَّیِّئَهِ فَلا یُجْزی اِلّا مِثْلَها. وَ قُلْتَ: مَثَلُ الَّذینَ یُنْفِقُونَ اَموالَهُمْ فی سَبیلِ اللّهِ کَمَثَلِ حَبَّهٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنابِلَ فی کُلِّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبَّهٍ.(۲) وَ ما اَنْزَلْتَ مِنْ نَظآئِرِهِنَّ فِی الْقُرْءانِ(۳) وَ اَنْتَ الَّذی دَلَلْتَهُمْ(۴) مِنْ غَیْبِکَ (۵) الَّذی فیهِ حَظُّهُمْ عَلی ما لَوْ سَتَرْتَهُ (۶) لَمْ تُدْرِکْهُ اَبْصارُهُمْ، وَ لَمْ تَصُمْهُ (۷) اَسْماعُهُمْ، وَ لَمْ تُفْضِ عَلَیْهِ(۸) اَوْهامُهُمْ، فَقُلْتَ:

ص : ۱۱۱

۱- ۱) مُتَاجَرَتِهِمْ لَکَ، وَ فَوْزَهُمْ بِالْوِفَادَهِ عَلَیْکَ، وَ الزِّیَادَهِ مِنْکَ، فَقُلْتَ تَبَارَکَ اسْمُکَ وَ تَعَالَیْتَ

۲- ۲) + وَ اللَّهُ یُضَاعِفُ لِمَنْ یَشَاءُ وَ قُلْتَ: مَنْذَا الَّذِی یُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَیُضَاعِفَــهُ لَهُ أَضْعَافًا کَثِیرَهً

۳- ۳) + مِنْ تَضَاعِیفِ الْحَسَنَاتِ

۴- ۴) + بِقَوْلِکَ

۵- ۵) + وَ تَرْغِیبِکَ

۶- ۶) + عَنْهُمْ

۷- ۷) تَعِهِ

۸- ۸) تَلْحَقْهُ

اُذْكُرُونى اَذْكُرْكُمْ،(١) وَ قُلْتَ: لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزيدَنَّكُمْ،(٢) وَ قُلْتَ: اُدْعُونى اَسْتَجِبْ لَكُمْ، وَ قُلْتَ: مَنْ ذَا الَّذى يُقْرِضُ اللّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضاعِفَهُ لَهُ وَ ذَكَرُوكَ(٣) وَ شَكَرُوكَ(۴) وَ دَعَوْكَ(۵) وَ تَصَدَّوْا(۶) لَكَ(٧) وَ فيها كانَتْ نَجاتُهُمْ مِنْ غَضَبِكَ، وَ فَوْزُهُمْ بِرِضاكَ. وَ لَوْ دَلَّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقًا مِنْ نَفْسِه عَلى مِثْلِ الَّذى دَلَلْتَ عَلَيْهِ عِبادَكَ مِنْكَ كانَ(٨) مَحْمُودًا،(٩) فَلَكَ الْحَمْدُ ما وُجِدَ فى حَمْدِكَ مَذْهَبٌ، وَ ما بَقِىَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِه، وَ مَعْنًى يُصْرَفُ(١٠) اِلَيْهِ. يا مَنْ تَحَمَّدَ اِلى عِبادِه بِالْاِحْسانِ وَ الْفَضْلِ، وَ عامَلَهُمْ(١١) بِالْمَنِّ وَ الطَّوْلِ، ما اَفْشى فينا نِعَمَكَ،(١٢) وَ اَسْبَغَ عَلَيْنا مِنَّتَكَ، وَ اَخَصَّنا بِبِرِّكَ! هَدَيْتَنا لِدينِكَ الَّذى اصْطَفَيْتَ، وَ مِلَّتِكَ الَّتِى ارْتَضَيْتَ، وَ سَبيلِكَ الَّذى سَهَّلْتَ، وَ بَصيرَتِنا ما يُوجِبُ الزُّلْفَةَ اِلَيْكَ،(١٣) وَ الْوُصُولَ اِلى كَرامَتِكَ. اَللّهُمَّ وَ اَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفايا تِلْكَ الْوَظآئِفِ، وَ خَصايِصِ تِلْكَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضانَ الَّذِى اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سآئِرِ الشُّهُورِ، وَ تَخَيَّرْتَهُ مِنْ جَميعِ الْأَزْمِنَهِ،(١۴) وَ اثَرْتَهُ عَلى كُلِّ الْاَوْقاتِ لِما(١۵) اَنْزَلْتَ فيهِ مِنَ الْقُرْانِ،(١۶) وَ فَرَضْتَ فيهِ مِنَ الصِّيامِ، وَ جَعَلْتَ(١٧) فيهِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ الَّتى هِىَ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ. ثُمَّ اثَرْتَنا بِه عَلى سآئِرِ الْاُمَمِ، وَ اصْطَفَيْتَنا بِفَضْلِه دُونَ اَهْلِ الْمِلَلِ، فَصُمْنا بِاَمْرِكَ نَهارَهُ، وَ قُمْنا بِقَوْلِكَ(١٨) لَيْلَهُ، مُتَعَرِّضينَ بِصِيامِه وَ قِيامِه لِما عَرَّضْتَنا لَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَ سَبَّبْتَنا لَهُ(١٩) مِنْ مَثُوبَتِكَ، وَ اَنْتَ الْمَليآءُ بِما رُغِبَ اِلَيْكَ فيهِ،(٢٠) الْجَوادُ بِما سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِكَ، الْقَريبُ اِلى مَنْ حاوَلَ

١- ١) + وَ اشْكُرُوا لِى وَ لَا تَكْفُرُونِ

٢- ٢) + وَ لَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ

٣- ٣) إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ. فَسَمَّيْتَ دُعَاءَكَ عِبَادَةً، وَ تَرْكَهُ اسْتِكْبَارًا، وَ تَوَعَّدْتَ عَلَى تَرْكِهِ دُخُولَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ. فَذَكَرُوكَ بِمَنِّكَ

۴- ۴) + بِفَضْلِكَ

۵- ۵) + بِأَمْرِكَ

۶- ۶) تَصَدَّقُوا

٧- ٧) + طَلَبًا لِمَزِيدِكَ

٨- ٨) + مَوْصُوفًا بِالْإِحْسَانِ، وَ مَنْعُوتًا بِالِامْتِنَانِ، وَ

٩- ٩) + بِكُلِّ لِسَانٍ

١٠- ١٠) يَنْصَرِفُ

١١- ١١) غَمَرَهُمْ

١٢- ١٢) نِعْمَتَكَ

١٣- ١٣) بَصَّرْتَنَا الزُّلْفَهَ لَدَيْكَ

١۴- ١۴) + وَ الدُّهُورِ

١۵- ١۵) أَوْقَاتِ السَّنَهِ بِمَا

١۶- ١۶) + وَ النُّورِ وَ ضَاعَفْتَ فِيهِ مِنَ الْإِيمَانِ

١٧- ١٧) وَ رَغَّبْتَ فِيهِ مِنَ الْقِيَامِ، وَ أَجْلَلْتَ

۱۸– ۱۸) بِعَوْنِکَ

۱۹– ۱۹) تَسَبَّبْنَا إِلَيْهِ

۲۰– ۲۰) فِيهِ إِلَيْکَ

قُرْبَک. وَ قَدْ اَقامَ فینا هـذَا الشَّهْرُ مُقامَ حِدٍّ،(۱) وَ صَحِبَنا صُحْبَهَ سُرُورٍ،(۲) وَ اَرْبَحَنا اَفْضَلَ اَرْباحِ الْعالَمینَ، ثُمَّ قَدْ فارَقَنا عِنْدَ تَمام وَقْتِه، وَ انْقِطاعِ مُدَّتِه، وَ وَفآءِ عَدَدِه. فَنَحْنُ مُوَدِّعُوهُ وَداعَ(۳) مَنْ عَزَّ فِراقُهُ عَلَيْنا،(۴) وَ اَوْحَشَنا اِنْصِرافُهُ عَنّا، وَ لَزِمَنا لَهُ الذِّمامُ الْمَحْفُوظُ، وَ الْحُرْمَهُ الْمَرْعِیَّهُ، وَ الْحَقُّ الْمَقْضِیُّ، فَنَحْنُ الْقآئِلُونَ:(۵) اَلسَّلامُ عَلَيْکَ یا شَهْرَ اللّهِ الاْءَکْرَمِ،(۶) وَ یا عیدَ اَوْلِیآئِهِ الاْعْظَمَ.(۷) اَلسَّلامُ عَلَيْکَ یا اَکْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْأَوْقاتِ، وَ یا خَیْرَ شَهْرٍ فِی الْأَیّامِ وَ السّاعاتِ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ قُرِّبَتْ(۸) فیهِ الاْءمالُ، وَ یُسِّرَتْ(۹) فیهِ الْأَعْمالُ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ قَرینٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُودًا، وَ فَجَعَ(۱۰) فَقْدُهُ مَفْقُودًا.(۱۱) اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ اَلیفٍ انَسَ مُقْبِلًا فَسَرَّ، وَ اَوْحَشَ مُدْبِرًا فَمَضی.(۱۲) اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ ناصِرٍ اَعانَ عَلَی الشَّیْطانِ، وَ صاحِبٍ سَهَّلَ سَبیلَ(۱۳) الْإِحْسانِ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ مُجاوِرٍ رَقَّتْ فیهِ الْقُلُوبُ، وَ قَلَّتْ فیهِ الذُّنُوبُ.(۱۴) اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما اَکْثَرَ عُتَقآءَ اللّهِ فیکَ! وَ ما اَسْعَدَ مَنْ رَعی حُرْمَتَکَ!(۱۵) اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما کانَ اَمْحاکَ لِلذُّنُوبِ، وَ اَسْتَرَکَ لِأَنْواعِ الْعُیُوبِ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما کانَ اَطْوَلَکَ عَلَی الْمُجْرِمینَ، وَ اَهْیَبَکَ فی صُدُورِ الْمُوءْمِنینَ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ لا تُنافِسُهُ الْأَیّامُ.(۱۶) مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ سَلامٌ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ غَیْرَ کَریهِ الْمُصاحَبَهِ، وَ لا ذَمیمِ الْمُلابَسَهِ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ کَما وَفَدْتَ عَلَيْنا بِالْبَرَکاتِ، وَ غَسَلْتَ عَنّا دَنَسَ الْخَطیآئاتِ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ غَیْرَ مُوَدَّعٍ بَرَمًا وَ لا مَتْرُوکٍ صِیامُهُ سَأَمًا. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِه، وَ مَحْزُونٍ عَلَيْهِ بَعْدَ(۱۷)

۱- ۱) حَمْدٍ

۲- ۲) مَبْرُورٍ

۳- ۳) وِدَاعَ

۴- ۴) + وَ غَمَّنَا

۵- ۵) قَائِلُونَ

۶- ۶) الْأَکْبَرَ

۷- ۷) - الاْعْظَمَ

۸- ۸) قَرُبَتْ

۹- ۹) نُشِرَتْ

۱۰- ۱۰) أَفْجَعَ

۱۱- ۱۱) + وَ مَرْجُوٍّ آلَمَ فِرَاقُهُ

۱۲- ۱۲) مُنْقَضِیًا فَمَضَّ السَّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ مُجَاوِرٍ رَقَّتْ فِیهِ الْقُلُوبُ، وَ قَلَّتْ فِیهِ الذُّنُوبُ

۱۳- ۱۳) سُبُلَ

۱۴- ۱۴) - السَّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ... فِیهِ الذُّنُوبُ

۱۵- ۱۵) + بِکَ

۱۶- ۱۶) + السَّلَامُ عَلَيْکَ

۱۷- ۱۷) قَبْلَ

فَوْته. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ کَمْ مِنْ سُوآءٍ صُرِفَ بِکَ عَنّا، وَ کَمْ مِنْ خَيْرٍ اُفيضَ بِکَ عَلَيْنا. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ وَ عَلی لَيْلَهِ الْقَدْرِ الَّتی جَعَلَهَا اللّهُ خَيْرًا(۱) مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ وَ عَلی فَضْلِکَ الَّذی حُرِمْناهُ، وَ عَلی ما مِنْ بَرَکَتِکَ سُلِبْناهُ. اَلسَّلامُ عَلَيْکَ ما کانَ اَحْرَصَنا بِالْاَمْسِ عَلَيْکَ! وَ اَشَدَّ شَوْقَنَا الْيَوْمَ اِلَيْکَ.(۲) اَللّهُمَّ اِنّا اَهْلُ هذَا الشَّهْرِ الَّذی شَرَّفْتَنا بِه، وَ وَفَّقْتَنا بِمَنِّکَ.(۳) اَنْتَ وَلِيُّ ما اثَرْتَنا بِه مِنْ مَعْرِفَتِه، وَ هَدَيْتَنا لَهُ مِنْ سُنَّتِه، وَ قَدْ تَوَلَّيْنا(۴) صِيامَهُ وَ قِيامَهُ عَلی تَقْصيرٍ، وَ اَدَّيْنا مِنْ حَقِّکَ فيهِ قَليلاً.(۵) اَللّهُمَّ فَلَکَ اِقْرارُنا(۶) بِالْاِسآءَهِ، وَ اِعْتِرافُنا(۷) بِالْاِضاعَهِ، وَ لَکَ مِنْ قُلُوبِنا عُقْدَهُ(۸) النَّدَمِ، وَ مِنْ اَلْسِنَتِنا صِدْقُ الْاِعْتِدادِ،(۹) فَاْجُرْنا عَلی ما اَصَبْنا بِه(۱۰) فيهِ مِنَ التَّفْريطِ اَجْرًا نَسْتَبْدِلُ(۱۱) بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ،(۱۲) وَ نَعْتاضُ بِه مِنْ اَنْواعِ الذُّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَيْهِ. وَ اَوْجِبْ لَنا عُذْرَکَ عَلی ما قَصَّرْنا فيهِ مِنْ حَقِّکَ، وَ ابْلُغْ مِنْ اَعْمارِنا(۱۳) ما بَيْنَ اَيْدينا مِنْ شَهْرِ رَمَضانَ الْمُقْبِلِ، فَاِذا بَلَّغْتَناهُ فَاَعِنّا عَلی تَناوُلِ ما اَنْتَ اَهْلُهُ مِنَ الْعِبادَهِ، وَ اَدِّنا اِلَی الْقِيامِ بِما يَسْتَحِقُّهُ مِنَ الطّاعَهِ، وَ اَجْرِ لَنا مِنْ صالِحِ الْعَمَلِ ما يَکُونُ دَرَکًا لِحَقِّکَ فِی الشَّهْرَيْنِ وَ فی(۱۴) شُهُورِ الدَّهْرِ. اَللّهُمَّ وَ ما هَمَمْنا(۱۵) بِه فی شَهْرِنا هذا مِنْ لَمَمٍ،(۱۶) اَوْ واقَعْنا فيهِ مِنْ ذَنْبٍ، اَوِ(۱۷) اکْتَسَبْنا فيهِ مِنْ خَطيآئَهٍ عَنْ(۱۸) تَعَمُّدٍ مِنّا، اَوْ عَنْ(۱۹) نِسْيانٍ ظَلَمْنا بِه(۲۰) اَنْفُسَنا، اَوِ انْتَهَکْنا

ص : ۱۱۴

۱- ۱) هِیَ خَيْرٌ

۲- ۲) السَّلَامُ عَلَيْکَ مَا کَانَ أَحْرَصَنَا بِالْأَمْسِ عَلَيْکَ! وَ أَشَدَّ شَوْقَنَا غَدًا إِلَيْکَ! السَّلَامُ عَلَيْکَ وَ عَلَی فَضْلِکَ الَّذِی حُرِمْنَاهُ، وَ عَلَی مَاضٍ مِنْ بَرَکَاتِکَ سُلِبْنَاهُ

۳- ۳) + لَهُ حِينَ جَهِلَ الْأَشْقِيَاءُ وَقْتَهُ، وَ حُرِمُوا لِشَقَائِهِمْ فَضْلَهُ

۴- ۴) + بِتَوْفِيقِکَ

۵- ۵) فِيهِ قَلِيلًا مِنْ کَثِيرٍ

۶- ۶) الْحَمْدُ اِقْرَارًا

۷- ۷) اعْتِرَافًا

۸- ۸) عَقْدُ

۹- ۹) الِاعْتِذَارِ

۱۰- ۱۰) أَصَابَنَا

۱۱- ۱۱) نَسْتَدْرِکُ

۱۲- ۱۲) + فِيهِ

۱۳- ۱۳) بِأَعْمَارِنَا

۱۴- ۱۴) مِنْ

۱۵- ۱۵) أَلْمَمْنَا

۱۶- ۱۶) + أَوْ إِثْمٍ

۱۷- ۱۷) وَ

۱۸- ۱۸) عَلَی

١٩- ١٩) عَلَى

٢٠- ٢٠) فِيهِ

بِه حُرْمَةً مِنْ غَيْرِنا، فَاسْتُرْهُ(۱) بِسِتْرِکَ، وَ اعْفُ عَنّا بِعَفْوِکَ، وَ لا تَنْصِبْنا فيهِ لِاَعْيُنِ الشّامِتينَ، وَ لا تَبْسُطْ عَلَيْنا(۲) اَلْسُنَ الطّاعِنينَ، وَ اسْتَعْمِلْنا بِما يَكُونُ حِطَّةً وَ كَفّارَةً لِما اَنْكَرْتَ مِنْهُ(۳) بِرَاْفَتِكَ الَّتى لا تَنْفَدُ، وَ فَضْلِكَ الَّذى لا يَنْقَضى.(۴) اَللّهُمَّ(۵) اجْبُرْ مُصيبَتَنا بِشَهْرِنا، وَ بارِكْ لَنا فى يَوْمِ عيدِنا،(۶) وَ اجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ(۷) عَلَيْنا اَجْلَبِه لِعَفْوٍ، وَ اَمْحاهُ لِذَنْبٍ، وَ اغْفِرْ لَنا ما خَفِىَ مِنْ ذُنُوبِنا وَ ما عَلَنَ. اَللّهُمَّ اسْلَخْنا بِانْسِلاخِ هذَا الشَّهْرِ مِنْ خَطايانا، وَ اَخْرِجْنا بِخُرُوجِه عَنْ(۸) سَيِّئاتِنا، وَ اجْعَلْنا مِنْ اَسْعَدِ اَهْلِه،(۹) وَ اَوْفَرِهِمْ قِسْمًا فيهِ.(۱۰) اَللّهُمَّ وَ مَنْ رَعى حُرْمَتَهُ(۱۱) حَقَّ رِعايَتِه، وَ حَفِظَ حُدُودَهُ(۱۲) حَقَّ حِفْظِه،(۱۳) اَوْ تَقَرَّبَ اِلَيْكَ بِقُرْبَةٍ اَوْجَبَتْ رِضاكَ لَهُ، وَ عَطَفْتَ بِرَحْمَتِكَ(۱۴) عَلَيْهِ، فَهَبْ لَنا مِثْلَهُ مِنْ وُجْدِكَ، وَ اَعْطِنا اَضْعافَهُ،(۱۵) فَاِنَّ فَضْلَكَ لا يَغيضُ، وَ اِنَّ خَزائِنَكَ لا تَنْقُصُ،(۱۶) وَ اِنَّ مَعادِنَ اِحْسانِكَ لا تَفْنى.(۱۷) اَللّهُمَّ(۱۸) وَ اكْتُبْ لَنا مِثْلَ اُجُورِ مَنْ صامَهُ، اَوْ تَعَبَّدَ لَكَ فيهِ اِلى يَوْمِ الْقِيمَهِ. اَللّهُمَّ وَ(۱۹) اِنّا نَتُوبُ(۲۰) فى يَوْمِ فِطْرِنَا -الَّذى جَعَلْتَهُ لِلْمُوءْمِنِ(۲۱) عيدًا وَ سُرُورًا، وَ لِاَهْلِ مِلَّتِكَ مَجْمَعًا وَ مُحْتَشَدًا- مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْناهُ، اَوْ سُوآءٍ اَسْلَفْناهُ، اَوْ

۱- ۱) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتُرْنَا

۲- ۲) + فِيهِ

۳- ۳) مِنَّا فِيهِ

۴- ۴) لَا يَنْقُصُ

۵- ۵) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۶- ۶) + وَ فِطْرِنَا

۷- ۷) + مَرَّ

۸- ۸) مِنْ

۹- ۹) + بِهِ وَ أَجْزَلِهِمْ قِسْمًا فِيهِ

۱۰- ۱۰) حَظًّا مِنْهُ

۱۱- ۱۱) هَذَا الشَّهْرَ

۱۲- ۱۲) حُرْمَتَهُ

۱۳- ۱۳) حِفْظِهَا وَ قَامَ بِحُدُودِهِ حَقَّ قِيَامِهَا، وَ اتَّقَى

۱۴- ۱۴) عَطَفَتْ رَحْمَتَكَ ذُنُوبَهُ حَقَّ تُقَاتِهَا

۱۵- ۱۵) + مِنْ فَضْلِكَ

۱۶- ۱۶) + بَلْ تَفِيضُ

۱۷- ۱۷) + وَ إِنَّ عَطَاءَكَ لَلْعَطَاءُ الْمُهَنَّا

۱۸- ۱۸) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۱۹- ۱۹) - وَ

۲۰- ۲۰) + إِلَيْكَ

٢١- ٢١) لِلْمُوءْمِنِينَ

خَطْرَهِ(۱) شَرِّ اَضْمَرْناها،(۲) تَوْبَهَ مَنْ لاـ يَنْطَوی عَلی رُجُوعٍ اِلی ذَنْبٍ، وَ لا عَوْدٍ(۳) فی خَطیآئِهِ، تَوْبَهً نَصُوحًا خَلَصَتْ مِنَ الشَّکِ وَ الْاِرْتیابِ، فَتُقَلَّها(۴) مِنّا، وَ ارْضَ بِها(۵) عَنّا، وَ ثَبِّتْنا عَلَیْها. اَللّٰهُمَّ وَ(۶) ارْزُقْنا خَوْفَ غَمِّ(۷) الْوَعیدِ، وَ شَوْقَ ثَوابِ الْمَوْعُودِ، حَتّی نَجِدَ لَذَّهَ ما نَدْعُوکَ بِهِ، وَ کَاْبَهَ(۸) ما نَسْتَجیرُکَ مِنْهُ. وَ اجْعَلْنا عِنْدَکَ مِنَ التَّوّابینَ الَّذینَ اَوْجَبْتَ لَهُمْ مَحَبَّتَکَ، وَ قَبِلْتَ مِنْهُمْ مُراجَعَهَ طاعَتِکَ، یا اَعْدَلَ الْعادِلینَ. اَللّٰهُمَّ تَجاوَزْ عَنْ ابآئِنا وَ اُمَّهاتِنا وَ اَهْلِ دینِنا جَمیعًا مَنْ سَلَفَ مِنْهُمْ وَ مَنْ غَبَرَ اِلی یَوْمِ الْقِیمَهِ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّنا وَ عَلی(۹) الِهِ کَما صَلَّیْتَ عَلی مَلاآئِکَتِکَ الْمُطَهَّرینَ وَ اَنْبِیآءِکَ الْمُرْسَلینَ وَ(۱۰) عِبادِکَ الصّالِحینَ،(۱۱) صَلوهً تَبْلُغُنا بَرَکَتُها، وَ یَنالُنا نَفْعُها، وَ یَغْمُرُنا بُشْرُها(۱۲) وَ یُسْتَجابُ لَنا(۱۳) دُعآؤُنا، اِنَّکَ اَکْرَمُ مَنْ رَغِبْنا(۱۴) اِلَیْهِ،(۱۵) وَ اَعْطی مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِهِ، وَ اَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ.

۱- ۱) خَاطِرِ

۲- ۲) أَضْمَرْنَاهُ

۳- ۳) لَا یَعُودُ بَعْدَهَا

۴- ۴) فَتَقَبَّلْهَا

۵- ۵) - بِهَا

۶- ۶) - وَ

۷- ۷) عِقَابِ

۸- ۸) کَأْبَهَ

۹- ۹) - عَلَی

۱۰- ۱۰) الْمُقَرَّبِینَ، وَ صَلِّ عَلَیْهِ وَ آلِهِ کَمَا صَلَّیْتَ عَلَی أَنْبِیَائِکَ الْمُرْسَلِینَ، وَ صَلِّ عَلَیْهِ وَ آلِهِ کَمَا صَلَّیْتَ عَلَی

۱۱- ۱۱) + وَ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِکَ یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ

۱۲- ۱۲) - وَ یَغْمُرُنَا بُشْرُهَا

۱۳- ۱۳) لَهَا

۱۴- ۱۴) رُغِبَ

۱۵- ۱۵) + وَ أَکْفَی مَنْ تُوُکِّلَ عَلَیْهِ

دعای بیست و سوم

(۲۳)

وَ مِنْ دُعآئِه علیه السّل_مُ

فی خَتمِ القرءان

(۱)

اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَعَنْتَنی عَلی خَتْمِ کِتابِکَ الَّذی(۲) جَعَلْتَهُ مُهَیْمِنًا عَلی کُلِّ کِتابٍ اَنْزَلْتَهُ، وَ فَضَّلْتَهُ عَلی کُلِّ حَدیثٍ قَصَصْتَهُ. وَ فُرْقانًا فَرَقْتَ بِه بَیْنَ حَلالِکَ وَ حَرامِکَ، وَ قُرْءانًا اَعْرَبْتَ بِه عَنْ شَرایعِ اَحْکامِکَ وَ کِتابًا فَصَّلْتَهُ لِعِبادِکَ تَفْصیلًا، وَ وَحْیًا اَنْزَلْتَهُ عَلی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ(۳) عَلَیْهِ وَ الِه تَنْزیلًا. وَ جَعَلْتَهُ نُورًا نَهْدی(۴) مِنْ ظُلَمِ الضَّلالَهِ(۵) بِاتِّباعِه، وَ شِفآءً لِمَنْ اَنْصَتَ بِفَهْمِ(۶) التَّصْدیقِ اِلَی اسْتِماعِه، وَ میزانَ قِسْطٍ لا یَحیفُ عَنِ الْحَقِّ لِسانُهُ، وَ نُورَ هُدًی لا یَطْفَأُ عَنِ الشُّبُهاتِ(۷) بُرْهانُهُ، وَ عَلَمَ نَجاهٍ لا یَضِلُّ مَنْ اَمَّ قَصْدَ سُنَّتِه، وَ لا تَنالُ اَیْدِی الْهَلَکاتِ مَنْ تَعَلَّقَ بِعُرْوَهِ عِصْمَتِه. اَللّهُمَّ فَاِذْ اَفَدْتَنَا الْمَعُونَهَ عَلی تِلاوَتِه، وَ سَهَّلْتَ حَواشِیَ(۸) اَلْسِنَتِنا بِحُسْنِ عِبارَتِه، فَاجْعَلْنا مِمَّنْ یَرْعاهُ حَقَّ رِعایَتِه، وَ یَدینُ لَکَ بِاعْتِقادِ التَّسْلیمِ بِحُکْمِ(۹) ایاتِه، وَ یَفْزَعُ اِلَی الْاِقْرارِ بِمُتَشابِهِه، وَ مُوضِحاتِ بَیانِه.(۱۰) اَللّهُمَّ اِنَّکَ اَنْزَلْتَهُ عَلی نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ عَلی(۱۱) الِه مُجْمَلًا، وَ اَلْهَمْتَهُ عِلْمَ عَجآئِبِه مُجْمَلًا،(۱۲) وَ وَرَّثْتَنا عِلْمَهُ مُفَسَّرًا، وَ فَضَّلْتَنا عَلی مَنْ جَهِلَ عِلْمَهُ، وَ قَوَّیْتَنا عَلَیْهِ لِتَرْفَعَنا فَوْقَ مَنْ لَمْ یُطِقْ حَمْلَهُ. اَللّهُمَّ فَکَما جَعَلْتَ قُلُوبَنا لَهُ حَمَلَهً، وَ عَرَّفْتَنا بِفَضْلِکَ(۱۳)

ص : ۱۱۷

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۲» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ عِنْدَ خَتْمِ الْقُرْآنِ».

۲- ۲) + أَنْزَلْتَهُ نُورًا، وَ

۳- ۳) صَلَوَاتُکَ

۴- ۴) نَهْتَدِی

۵- ۵) + وَ الْجَهَالَهِ

۶- ۶) بِفَهَمِ

۷- ۷) الشَّاهِدِینَ

۸- ۸) جَوَاسِیَ

۹- ۹) لِمُحْکَمِ

۱۰- ۱۰) مُوضَحَاتِ بَیِّنَاتِهِ

۱۱- ۱۱) - عَلَی

۱۲- ۱۲) مُکَمَّلًا

۱۳- ۱۳) بِرَحْمَتِکَ

شَرَفَهُ وَ فَضْلَهُ، فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ الْخَطیبِ بِه، وَ عَلی الِهِ الْخُزّانِ لَهُ، وَ اجْعَلْنا مِمَّنْ یَعْتَرِفُ بِاَنَّهُ مِنْ عِنْدِکَ حَتّی لا یُعارِضَنَا الشَّکُّ فی تَصْدیقِه، وَ لا یَخْتَلِجَنَا الزَّیْغُ عَنْ قَصْدِ طَریقِه. اَللّهُمَّ فَصَلِ(۱) عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اجْعَلْنا مِمَّنْ یَعْتَصِمُ بِحَبْلِه، وَ یَاْوی مِنَ الْمُتَشابِهاتِ اِلی حِرْزِ مَعْقِلِه، وَ یَسْکُنُ فی ظِلِّ جَناحِه، وَ یَهْتَدی بِضَوْءِ صَباحِ نَهارِه،(۲) وَ یَسْتَصْبِحُ بِمِصْباحِه، وَ لا یَلْتَمِسُ الْهُدی فی غَیْرِه. اَللّهُمَّ وَ کَما نَصَبْتَ بِه مُحَمَّدًا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ الِه(۳) عَلَمًا لِلدَّلالَهِ عَلَیْکَ، وَ اَنْهَجْتَ بِآلِه عَلَیْهِمُ السَّلامُ(۴) سُبُلَ الرِّضا اِلَیْکَ. فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اجْعَلْنا لِقُرءآنٍ(۵) وَسیلَهً لَنا اِلی اَشْرَفِ مَنازِلِ الْکَرامَهِ، وَ سُلَّمًا نَعْرُجُ فیهِ اِلی مَحَلِّهِ(۶) السَّلامَهِ، وَ سَبَبًا نَحْوی(۷) بِهِ النَّجاهَ فی عَرْصَهِ الْقِیمَهِ، وَ ذَریعَهً نَقْدَمُ بِها عَلی نَعیمِ دارِ الْمُقامَهِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ احْطُطْ بِالْقُرْءانِ عَنّا ثِقْلَ الْأَوْزارِ، وَ هَبْ لَنا بِه(۸) حُسْنَ شَمائِلِ الْأَبْرارِ، وَ اقْفُ بِنا اثارَ الَّذینَ قامُوا لَکَ بِه اناۤءَ اللَّیْلِ وَ(۹) النَّهارِ حَتّی تُطَهِّرَنا مِنْ کُلِّ دَنَسٍ بِتَطْهیرِه، وَ تَقْفُوا بِنا اَثَرَ(۱۰) الَّذینَ اسْتَضاۤؤُا بِنُورِه.(۱۱) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اجْعَلِ الْقُرْانَ لَنا فی ظُلَمِ اللَّیْلِ(۱۲) مُونِسًا،(۱۳) وَ لِاَقْدامِنا عَنْ نَقْلِها اِلَی الْمَعاصی حابِسًا،(۱۴) وَ لِجَوارِحِنا عَنِ اقْتِرافِ الْاٰثامِ زاجِرًا، وَ لِما طَوَتِ الْغَفْلَهُ عَنّا مِنْ تَصَفُّحِ الْاِعْتِبارِ ناشِرًا، حَتّی تُوصِلَ اِلی قُلُوبِنا فَهْمَ عَجاۤئِبِه، وَ زَواجِرَ اَمْثالِهِ الَّتی ضَعُفَتِ الْجِبالُ الرَّواسی عَلَی صَلابَتِها عَنِ احْتِمالِه. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اَدِمْ بِالْقُرْءانِ صَلاحَ ظاهِرِنا، وَ احْجُبْ بِه خَطَراتِ الْوَساوِسِ عَنْ صِحَّهِ ضَمائِرِنا، وَ اغْسِلْ بِه قُلُوبَنا(۱۵) وَ عَلاۤئِقَ اَوْزارِنا، وَ اجْمَعْ بِه مُنْتَشَرَ اُمُورِنا، وَ اَرْوِ بِه فی مَوْقِفِ

۱- ۱) صَلِّ

۲- ۲) صَباحِهِ، وَ یَقْتَدِی بِتَبَلُّجِ إِسْفَارِهِ

۳- ۳) - صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ

۴- ۴) - عَلَیْهِمُ السَّلَامُ

۵- ۵) اجْعَلِ الْقُرْآنَ

۶- ۶) مَحَلِّ

۷- ۷) نُجْزَی

۸- ۸) - بِهِ

۹- ۹) + أَطْرَافَ

۱۰- ۱۰) تَقْفُوَ بِنَا آثَارَ

۱۱- ۱۱) + وَ لَمْ یُلْهِهِمُ الْأَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَیَقْطَعَهُمْ بِخُدَعِ غُرُورِهِ

۱۲- ۱۲) اللَّیَالِی

۱۳- ۱۳) + وَ مِنْ نَزَغَاتِ الشَّیْطَانِ وَ خَطَرَاتِ الْوَسَاوِسِ حَارِسًا

۱۴- ۱۴) + وَ لِأَلْسِنَتِنَا عَنِ الْخَوْضِ فِی الْبَاطِلِ مِنْ غَیْرِ مَا آفَهٍ مُخْرِسًا

۱۵- ۱۵) دَرَنَ قُلُوبِنَا

الْعَرْضِ عَلَيْکَ ظَمَأَ هَواجِرِنا، وَ اکْسُنا بِهِ حُلَلَ الْأَمانِ یَوْمَ الْفَزَعِ الْأَکْبَرِ فی نُشُورِنا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ، وَ اجْبُرْ بِالْقُرْانِ خَلَّتَنا مِنْ عَدَمِ الْإِمْلاقِ، وَ سُقْ اِلَیْنا بِهِ رَغَدَ الْعَیْشِ وَ خِصْبَ سَعَهِ الْأَرْزاقِ، وَ جَنِّبْنا بِهِ مِنَ الضَّرآئِبِ الْمُتَقَوِّمَهِ،(۱) وَ اعْصِمْنا بِهِ مِنْ هُوَّهِ الْکُفْرِ وَ دَواعِی النِّفاقِ حَتّی یَکُونَ لَنا فِی الْقِیمَهِ اِلی رِضْوانِکَ وَ جِنانِکَ قآئِدًا، وَ لَنا فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ(۲) عَنْ سُخْطِکَ وَ(۳) حُدُودِکَ ذآئِدًا، وَ لَنا(۴) عِنْدَکَ بِتَحْلیلِ حَلالِهِ وَ تَحْریمِ حَرامِهِ شاهِدًا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ، وَ هَوِّنْ بِالْقُرْانِ عِنْدَ الْمَوْتِ عَلی اَنْفُسِنا کَرْبَ السِّیاقِ، وَ جَهْدَ الْأَنینِ، وَ تَرادُفَ الْحَشارِجِ اِذا بَلَغَتِ النَّفْسُ(۵) التَّراقِیَ، وَ قیلَ مَنْ راقٍ؟ وَ تَجَلّی مَلَکُ الْمَوْتِ لِقَبْضِها مِنْ حُجُبِ الْغُیُوبِ، وَ رَماها عَنْ قَوْسِ الْمَنایا بِاَسْهُمِ وَحْشَهِ الْفِراقِ،(۶) وَ دَنا مِنّا اِلَی الْاٰخِرَهِ رَحیلٌ،(۷) وَ صارَتِ الْأَعْمالُ قَلاۤئِدَ فِی الْأَعْناقِ، وَ کانَتِ الْقُبُورُ هِیَ الْمَاْوی اِلی میقاتِ یَوْمِ التَّلاقِ. اَللّهُمَّ فَصَلِّ(۸) عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ، وَ بارِکْ لَنا فی حُلُولِ دارِ الْبِلی، وَ طُولِ الْمُقامِ(۹) بَیْنَ اَطْباقِ الثَّری، وَ اجْعَلِ الْقُبُورَ بَعْدَ فِراقِ الدُّنْیا خَیْرَ مَنازِلِنا، وَ افْسَحْ لَنا بِرَحْمَتِکَ فی ضیقِ مَداخِلِنا،(۱۰) وَ لا تَفْضَحْنا فی حاضِری الْقِیمَهِ بِمَواقِفِ(۱۱) اثامِنا. وَ ارْحَمْ بِالْقُرْانِ فی مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَیْکَ ذُلَّ مَقامِنا، وَ ثَبِّتْ بِهِ عِنْدَ اضْطِرابِ جِسْرِ جَهَنَّمَ یَوْمَ الْمَجازِ عَلَیْها ذلِکَ(۱۲)(۱۳) اَقْدامِنا،(۱۴) وَ نَجِّنا(۱۵) مِنْ کُلِّ کَرْبٍ یَوْمَ الْقِیمَهِ وَ شَدآئِدِ اَهْوالِ یَوْمِ الطّآمَّهِ. وَ بَیِّضْ وُجُوهَنا یَوْمَ تَسْوَدُّ وُجُوهُ الظَّلَمَهِ فی یَوْمِ الْحَسْرَهِ وَ النَّدامَهِ، وَ اجْعَلْ لَنا فی صُدُورِ الْمُوءْمِنینَ وُدًّا، وَ لا تَجْعَلِ الْحَیوهَ عَلَیْنا نَکِدًا.(۱۶) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ(۱۷) عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ کَما بَلَّغَ رِسالَتَکَ، وَ صَدَعَ بِاَمْرِکَ، وَ نَصَحَ

۱- ۱) الضَّرَائِبَ الْمَذْمُومَهَ وَ مَدَانِیَ الْأَخْلَاقِ

۲- ۲) - وَ الْآخِرَهِ

۳- ۳) + تَعَدِّی

۴- ۴) لِمَا

۵- ۵) النُّفُوسُ

۶- ۶) + وَ دَافَ لَهَا مِنْ ذُعَافِ الْمَوْتِ کَأْسًا مَسْمُومَهَ الْمَذَاقِ

۷- ۷) + وَ انْطِلَاقٌ

۸- ۸) صَلِّ

۹- ۹) الْمُقَامَهِ

۱۰- ۱۰) مَلَاحِدِنَا

۱۱- ۱۱) بِمُوبِقَاتِ

۱۲- ۱۲) کذا

۱۳- ۱۳) زَلَلَ

۱۴- ۱۴) + وَ نَوِّرْ بِهِ قَبْلَ الْبَعْثِ سُدَفَ قُبُورِنَا

۱۵- ۱۵) + بِهِ

۱۶- ۱۶) نَکَدًا

۱۷- ۱۷) - وَ آلِهِ

لِعِبـادِکَ. اَللّهُمَّ اجْعَلْ نَبِیَّنا(۱) یَوْمَ الْقِیمَهِ اَقْرَبَ النَّبِیّینَ مِنْـکَ مَجْلِسًـا، وَ اَمْکَنَهُمْ مِنْکَ شَـفاعَهً، وَ اَجَلَّهُمْ عِنْـدَکَ قَـدْرًا، وَ اَوْجَهَهُمْ عِنْدَکَ جاهًـا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه،(۲) وَ شَـرِّفْ بُنْیـانَهُ، وَ عَظِّمْ بُرْهـانَهُ، وَ ثَقِّلْ میزانَهُ، وَ تَقَبَّلْ شَـفاعَتَهُ، وَ قَرِّبْ وَسـیلَتَهُ، وَ بَیِّضْ وَجْهَهُ، وَ اَتْمِمْ(۳) نُورَهُ، وَ ارْفَعْ دَرَجَتَهُ. وَ اَحْیِنا عَلی سُنَّتِه، وَ تَوَفَّنا عَلی مِلَّتِه وَ خُذْ بِنا مِنْهاجَهُ، وَ اسْلُکْ بِنا سَبیلَهُ، وَ اجْعَلْنا مِنْ اَهْلِ مِلَّتِه،(۴) وَ احْشُرْنا فی زُمْرَتِه، وَ اَوْرِدْنا حَوْضَهُ، وَ اسْقِنا بِکَاْسِه. وَ صَلِّ عَلَیْهِ وَ عَلی اَهْلِ بَیْتِه،(۵) صَلوهً تُبَلِّغُهُ بِها(۶) ما یَاْمُلُ مِنْ خَیْرِکَ وَ فَضْلِکَ وَ کَرامَتِکَ، اِنَّکَ ذُو رَحْمَهٍ واسِعَهٍ، وَ فَضْلٍ کَریمٍ.(۷)

ص : ۱۲۰

۱- ۱) + صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَی آلِهِ

۲- ۲) آلِ مُحَمَّدٍ

۳- ۳) أَتِمَّ

۴- ۴) طَاعَتِهِ

۵- ۵) اللَّهُمَّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۶- ۶) + أَفْضَلَ

۷- ۷) + اللَّهُمَّ اجْزِهِ بِمَا بَلَّغَ مِنْ رِسَالَاتِکَ، وَ أَدَّی مِنْ آیَاتِکَ، وَ نَصَـحَ لِعِبَادِکَ، وَ جَاهَـدَ فِی سَبِیلِکَ، أَفْضَلَ مَا جَزَیْتَ أَحَدًا مِنْ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرَّبِینَ، وَ أَنْبِیَائِکَ الْمُرْسَلِینَ الْمُصْطَفَیْنَ، وَ السَّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَی آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ وَ رَحْمَهُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ.

دعای بیست و چهارم

(۲۴)

و کانَ مِنْ دُعآئِه علیه السّلام

اذا نظر الی الهلال

(۱)

اَیُّهَا الْخَلْقُ الْمُطیعُ، الدّآئِمُ(۲) السَّریعُ، الْمُتَرَدِّدُ فی مَنازِلِ التَّقْدیرِ، الْمُتَصَرِّفُ فی فَلَکِ التَّدْبیرِ. امَنْتُ بِمَنْ نَوَّرَ بِکَ الظُّلَمَ، وَ اَوْضَحَ بِکَ الْبُهَمَ، وَ جَعَلَکَ ایَهً مِنْ ایاتِ مُلْکِه، وَ عَلامَهً مِنْ عَلاماتِ سُلْطانِه، فَامْتَهَنَکَ(۳) بِالزِّیادَهِ وَ النُّقْصانِ، وَ الطُّلُوعِ وَ الْأُفُولِ، وَ الْإِنارَهِ وَ الْکُسُوفِ، وَ(۴) فی کُلِّ ذلِکَ اَنْتَ لَهُ مُطیعٌ، وَ اِلی اِرادَتِه سَریعٌ. سُبْحانَهُ ما اَعْجَبَ ما دَبَّرَ فی اَمْرِکَ! وَ اَلْطَفَ ما صَنَعَ فی شَأْنِکَ! جَعَلَکَ مِفْتاحَ شَهْرٍ حادِثٍ لِأَمْرٍ حادِثٍ. فَاسْئَلُ(۵) اللّهَ رَبّی وَ رَبَّکَ، وَ خالِقی وَ خالِقَکَ، وَ مُقَدِّری وَ مُقَدِّرَکَ، وَ مُصَوِّری وَ مُصَوِّرَکَ اَنْ تُصَلِّیَ(۶) عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اَنْ یَجْعَلَکَ(۷) هِلالَ اَمْنٍ مِنَ الْاٰفاتِ، وَ سَلامَهٍ مِنَ السَّیِّئاتِ، هِلالَ سَعْدٍ لا نَحْسَ فیهِ، وَ یُمْنٍ لا نَکَدَ مَعَهُ، وَ یُسْرٍ لا یُمازِجُهُ عُسْرٌ، وَ خَیْرٍ لا یَشُوبُهُ شَرٌّ، هِلالَ اَمْنٍ وَ ایمانٍ، وَ نِعْمَهٍ وَ اِحْسانٍ.(۸) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اجْعَلْنا مِنْ اَرْضی مَنْ طَلَعَ عَلَیْهِ، وَ اَزْکی مَنْ نَظَرَ اِلَیْهِ، وَ اَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فیهِ، وَ وَفِّقْنا(۹) لِلتَّوْبَهِ، وَ اعْصِمْنا فیهِ(۱۰) مِنْ(۱۱) مَعْصِیَتِکَ. وَ اَوْزِعْنا فیهِ شُکْرَ نِعْمَتِکَ، وَ اَلْبِسْنا فیهِ خَیْرَ(۱۲) الْعافِیَهِ،

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۳».

۲- ۲) الدَّائِبُ

۳- ۳) وَ امْتَهَنَکَ

۴- ۴) - وَ

۵- ۵) فَاَسْأَلُ

۶- ۶) یُصَلِّیَ

۷- ۷) + هِلَالَ بَرَکَهٍ لَا تَمْحَقُهَا الْأَیَّامُ، وَ طَهَارَهٍ لَا تُدَنِّسُهَا الْآثَامُ

۸- ۸) + وَ سَلَامَهٍ وَ إِسْلَامٍ

۹- ۹) + فِیهِ

۱۰- ۱۰) + مِنَ الْحَوْبَهِ، وَ احْفَظْنَا فِیهِ

۱۱- ۱۱) + مُبَاشَرَهِ

۱۲- ۱۲) جُنَنَ

وَ اَمْنِنْ(۱) عَلَیْنا بِاسْتِکْمالِ طاعَتِکَ فیهِ اِنَّهُ الْمَنّانُ الْحَنّانُ،(۲) وَ صَلَّی اللّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ وَ سَلّم.(۳)

ص : ۱۲۲

۱- ۱) أَتْمِمْ

۲- ۲) الْمِنَّهَ، إِنَّکَ الْمَنَّانُ الْحَمِیدُ

۳- ۳) الطَّیِّبینَ الطَّاهِرِینَ.

دعای بیست و پنجم

(۲۵)

وَ مِنْ دُعآئه علیه السّلام

فی ذکْر التّوبه

(۱)

اَللّهُمَّ یا مَنْ لا یَصِفُهُ نَعْتُ النّاعِتینَ.(۲) وَ یا مَنْ لا یُجاوِزُهُ رَجآءُ الرّاجینَ. وَ یا مَنْ لا یَضیعُ لَدَیْهِ اَجْرُ الْمُحْسِنینَ. وَ یا مَنْ هُوَ مُنْتَهی رَغْبَهِ الْمُتَّقینَ.(۳) هذا مَقامُ مَنْ تَداوَلَتْهُ اَیْدِی الذُّنُوبِ، وَ قادَتْهُ اَزِمَّهُ الْخَطایا، اِسْتَحْوَذَ عَلَیْهِمُ(۴) الشَّیْطانُ، فَقَصَّرَ عَمّا اَمَرْتَ بِه تَفْریطًا، وَ تَعاطی ما نَهَیْتَ عَنْهُ تَغْریرًا. کَالْجاهِلِ بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهِ، اَوْ کَالْمُنْکِرِ فَضْلَ اِحْسانِکَ اِلَیْهِ حَتّی اِذَا انْفَتَحَ لَهُ بَصَرُ الْهُدی، وَ تَقَشَّعَتْ عَنْهُ سَحآئِبُ الْعَمی، اَحْصی ما ظَلَمَ بِه نَفْسَهُ، وَ فَکَّرَ فیما خالَفَ فیهِ(۵) رَبَّهُ، فَرَأی کَبیرًا عُصِیَ بِه کَبیرٌ وَ جَلیلًا خُولِفَ بِه جَلیلٌ.(۶) فَاَقْبَلَ نَحْوَکَ(۷) مُسْتَحْیِیًا مِنْکَ، وَ وَجَّهَ رَغْبَتَهُ اِلَیْکَ ثِقَهً بِکَ، فَاَمَّکَ بِطَمَعِه یَقینًا، وَ لَقِیَکَ(۸) بِخَوْفِه اِخْلاصًا، قَدْ خَلا طَمَعُهُ مِنْ کُلِّ مَطْمُوعٍ فیهِ غَیْرِکَ، وَ اَفْرَجَ(۹) رَوْعُهُ مِنْ کُلِّ مَحْذُورٍ مِنْهُ سِواکَ. فَمَثَلَ بَیْنَ یَدَیْکَ مُتَضَرِّعًا، وَ غَمَّضَ بَصَرَهُ اِلَی الْأَرْضِ مُتَخَشِّعًا، وَ طَاْطَأَ رَاْسَهُ لِعِزِّکَ(۱۰) مُتَذَلِّلًا، وَ اَبَثَّکَ مِنْ سِرِّه ما اَنْتَ اَعْلَمُ بِه خُنُوعًا،(۱۱) وَ عَدَّدَ مِنْ ذُنُوبِه کَما(۱۲) اَنْتَ اَحْصی لَهُ(۱۳) خُشُوعًا، وَ اسْتَغاثَ بِکَ مِنْ عَظیمِ ما

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۱» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی ذِکْرِ التَّوْبَهِ وَ طَلَبِهَا».

۲- ۲) الْوَاصِفِینَ

۳- ۳) خَوْفِ الْعَابِدِینَ. وَ یَا مَنْ هُوَ غَایَهُ خَشْیَهِ الْمُتَّقِینَ

۴- ۴) وَ اسْتَحْوَذَ عَلَیْهِ

۵- ۵) بِهِ

۶- ۶) کَبِیرَ عِصْیَانِهِ کَبِیرًا وَ جَلِیلَ مُخَالَفَتِهِ جَلِیلًا

۷- ۷) + مُوءَمِّلًا لَکَ

۸- ۸) قَصَدَکَ

۹- ۹) أَفْرَخَ

۱۰- ۱۰) لِعِزَّتِکَ

۱۱- ۱۱) مِنْهُ خُضُوعًا

۱۲- ۱۲) مَا

۱۳- ۱۳) لَهَا

وَقَع بِه فى عِلْمِـك وَ قَبيحِ مـا فَضَـحَهُ فى حُكْمِكَ: مِنْ ذُنُوبٍ اَدْبَرَتْ عَنْهُ(۱) لَـذّاتُها فَـذَهَبَتْ، وَ اَقامَتْ تَبِعاتُها فَلَزِمَتْ. لا يُنْكِرُ يا اِلهى عَـدْلَكَ اِنْ عاقَبْتَهُ، وَ لا يَسْـتَعْظِمُ يا اِلهى(۲) عَفْـوَكَ اِنْ عَفَوْتَ عَنْهُ،(۳) لِـأَنَّكَ الرَّبُّ الْكَريمُ الَّذى لا يَتَعاظَمُهُ غُفْرانُ الـذَّنْبِ الْعَظيمِ. اِلهى فَها اَنَذا(۴) قَدْ جِئْتُكَ مُطيعًا لِأَمْرِكَ فيمـا اَمَرْتَ لـلـرا(۵)(۶) الدُّعاءِ، مُنْتَجِزًا لِما وَعَدْتَ(۷) مِنَ الْأِجابَةِ، اِذْ تَقُولُ: اُدْعُونى اَسْتَجِبْ لَكُمْ. اَللّهُمَّ فَاَلْقِنى(۸) بِمَغْفِرَتِكَ كَما لَقيتُكَ بِاِقْرارى، وَ ارْفَعَنى(۹) عَنْ مَصارِعِ الذُّنُوبِ كَما وَضَعْتُ لَكَ نَفْسى، وَ اسْتُرْنى بِسِتْرِكَ كَما تَاَنَّيْتَنى بِالْأِنْتِقامِ(۱۰) مِنّى. اَللّهُمَّ وَ ثَبِّتْ فى طاعَتِكَ نِيَّتى، وَ احْكُمْ(۱۱) فى عِبادَتِكَ بَصيرَتى، وَ وَفِّقْنى مِنَ الْأَعْمـالِ لِما تَغْسِلُ بِه دَنَسَ الْخَطايا عَنّى، وَ تَوَفَّنى عَلى(۱۲) مِلَّةِ نَبِيِّكَ(۱۳) اِذا تَوَفَّيْتَنى. اَللّهُمَّ اِنّى اَتُوبُ اِلَيْكَ فى مَقامى هـذا مِنْ كَبـآئِرِ ذُنُوبى وَ صَـغآئِرِها، وَ بَواطِنِ سَيِّـئاتى وَ ظَواهِرِهـا، وَ سَوالِفِ زَلّاتى وَ حَوادِثِها، تَوْبَةَ مَنْ لا يُحَـدِّثُ نَفْسَهُ بِمَعْصِـيَةٍ، وَ لا يُضْـمِرُ اَنْ يَعُـودَ فى خَطيـآئَةٍ. وَ قَـدْ قُلْتَ(۱۴) فى مُحْكَـمِ كِتابِـكَ وَ هُـوَ الَّذى يَقْبَلُ(۱۵) التَّوْبَـةَ عَـنْ عِبـادِه، وَ يَعْفُـوا(۱۶) عَنِ السَّيِّـئاتِ، وَ تُحِـبُّ التَّوّابين، فَـاقْبَلْ(۱۷) تَوْبَتى كَمـا وَعَـدْتَ، وَ اعْفُ عَنْ سَيِّـئاتى كَمـا ضَـمِنْتَ، وَ اَوْجِبْ لى مَحَبَّتَكَ كَما شَرَطْتَ. وَ لَكَ يا رَبّى(۱۸) شَرْطى اَلّا اَعُودَ فى مَكْرُوهِكَ، وَ ضَمانى اَلّا(۱۹) اَرْجِعَ اِلى(۲۰) مَذْمُومِكَ، وَ عَهْدى اَنْ اَهْجُرَ جَميعَ مَعاصيكَ. اَللّهُمَّ اِنَّكَ اَعْلَمُ بِما عَلِمْتُ(۲۱) فَاغْفِرْ لى،(۲۲) وَ اصْرِفْنى بِقُدْرَتِكَ اِلى ما اَحْبَبْتَ.

۱- ۱) - عَنْهُ

۲- ۲) - يَا إِلَهِى

۳- ۳) + وَ رَحِمْتَهُ

۴- ۴) اللَّهُمَّ فَهَا أَنَا ذَا

۵- ۵) كذا

۶- ۶) بِهِ مِنَ

۷- ۷) مُتَنَجِّزًا وَعْدَكَ فِيما وَعَدْتَ بِهِ

۸- ۸) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ الْقَنِى

۹- ۹) ارْفَعْنِى

۱۰- ۱۰) عَنِ الانْتِقَامِ

۱۱- ۱۱) أَحْكِمْ

۱۲- ۱۲) + مِلَّتِكَ وَ

۱۳- ۱۳) + مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۴- ۱۴) + يَا إِلَهِى

۱۵- ۱۵) إِنَّكَ تَقْبَلُ

۱۶- ۱۶) عِبَادِكَ وَ تَعْفُو

۱۷- ۱۷) فَاقْبَلْ

۱۸- ۱۸) رَبِّ

١٩- ١٩) أَنْ لَا

٢٠- ٢٠) فِي

٢١- ٢١) عَمِلْتُ

٢٢- ٢٢) + مَا عَلِمْتَ

اَللّهُمَّ وَ عَلَیَّ(۱) تبعاتٌ قَدْ نسیتُها،(۲) وَ کُلّهُنَّ بِعَیْنِکَ الَّتی لا تَنامُ، وَ عِلْمِکَ الَّذی لا یَنْسی، فَعَوِّضْ مِنْها اَهْلَها،(۳) وَ خَفِّفْ عَنّی ثِقْلَها، وَ اعْصِمْنی مِنْ اَنْ اُقارِفَ مِثْلَها. اَللّهُمَّ(۴) اِنَّهُ لا وَفآءَ لی بِالتَّوْبَهِ اِلّا عَنْ عِصْمَتِکَ،(۵) وَ لاَ اسْتِمْساکَ بی عَنِ الْخَطایا اِلّا عَنْ قُوَّتِکَ، فَقَوِّنی بِقُوَّهٍ کافِیَهٍ، وَ تَوَلَّنی بِعِصْمَهٍ مانِعَهٍ. اَللّهُمَّ وَ(۶) اَیُّما عَبْدٍ مِنْ عِبادِکَ(۷) تابَ اِلَیْکَ وَ هُوَ فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ فاسِخٌ لِتَوْبَتِه، وَ عآئِدٌ فی ذَنْبِه،(۸) فَاَنَا(۹) اَعُوذُ بِکَ اَنْ اَکُونَ کَذلِکَ، فَاجْعَلْ تَوْبَتی هذِه تَوْبَهً لا اَحْتاجُ بَعْدَها اِلی تَوْبَهٍ تَوْبَهً مُوجِبَهً لِمَحْوِ ما سَلَفَ، وَ السَّلامَهِ فیما بَقِیَ. اَللّهُمَّ وَ(۱۰) اِنّی اَعْتَذِرُ اِلَیْکَ مِنْ جَهْلی، وَ اَسْتَوْهِبُکَ سُوآءَ فِعْلی، فَاضْمُمْنی اِلی کَنَفِ رَحْمَتِکَ تَطَوُّلًا، وَ اسْتُرْنی بِسِتْرِ عافِیَتِکَ تَفَضُّلًا. اَللّهُمَّ وَ اِنّی اَتُوبُ اِلَیْکَ مِنْ کُلِّ ما خالَفَ عَنْ اِرادَتِکَ، اَوْ اَزالَ(۱۱) عَنْ مَحَبَّتِکَ مِنْ خَطَراتِ قَلْبی، وَ لَحَظاتِ عَیْنی، وَ حِکایاتِ لِسانی، تَوْبَهً یَسْلَمُ(۱۲) بِها کُلُّ جارِحَهٍ عَلَی حِیالِها مِنْ تَبِعاتِکَ، وَ تَأْمَنُ ما(۱۳) یَخافُ الْمُعْتَدُونَ مِنْ اَلیمِ سَطَواتِکَ. اَللّهُمَّ فَارْحَمْ وَحْدَتی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَ وَجیبَ قَلْبی مِنْ خَشْیَتِکَ، وَ اضْطِرابَ اَرْکانی مِنْ هَیْبَتِکَ، فَقَدْ اَقامَتْنی یا رَبِّ ذُنُوبی مُقامَ(۱۴) الْخِزْیِ بِفِنآئِکَ، فَاِنْ سَکَتُّ لَمْ یَنْطِقْ عَنّی اَحَدٌ، وَ اِنْ شَفَعْتُ فَلَسْتُ بِاَهْلِ الشَّفاعَهِ. اَللّهُمَّ فَشَفِّعْ(۱۵) فی خَطایایَ کَرَمَکَ، وَ عُدْ عَلَی سَیِّئاتی بِعَفْوِکَ، وَ لا تَجْزِنی جَزآئی مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَ ابْسُطْ عَلَیَّ طَوْلَکَ، وَ جَلِّلْنی بِسِتْرِکَ، وَ افْعَلْ بی فِعْلَ عَزیزٍ تَضَرَّعَ اِلَیْهِ(۱۶) ذَلیلٌ فَرَحِمَهُ، اَوْ غَنِیٍّ تَعَرَّضَ لَهُ(۱۷) فَقیرٌ فَنَعَشَهُ. اَللّهُمَّ لا خَفیرَ لی مِنْکَ فَلْیَخْفُرْنی

۱- ۱) + تَبِعَاتٌ قَدْ حَفِظْتُهُنَّ، وَ

۲- ۲) نَسِیتُهُنَّ

۳- ۳) + وَ احْطُطْ عَنِّی وِزْرَهَا

۴- ۴) + وَ

۵- ۵) بِعِصْمَتِکَ

۶- ۶) - وَ

۷- ۷) - مِنْ عِبَادِکَ

۸- ۸) + وَ خَطِیئَتِهِ

۹- ۹) فَإِنِّی

۱۰- ۱۰) - وَ

۱۱- ۱۱) إِرَادَتَکَ أَوْ زَالَ

۱۲- ۱۲) تَسْلَمُ

۱۳- ۱۳) مِمَّا

۱۴- ۱۴) مَقَامَ

۱۵- ۱۵) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ شَفِّعْ

۱۶- ۱۶) + عَبْدٌ

۱۷- ۱۷) + عَبْدٌ

عِزُّکَ، وَ لا شَفیعَ لی اِلَیْکَ فَلْیَشْفَعْ لی فَضْلُکَ، وَ قَدْ اَوْجَلَتْنی خَطیآئاتی(۱) فَلْیُوءْمِنّی عَفْوُکَ. فَما کُلَّ ما نَطَقْتُ بِه عَنْ جَهْلٍ مِنّی بِسَرآیءِری،(۲) وَ لا نِسْیانٍ لِما سَبَقَ مِنْ ذَمیمِ فِعْلی، وَ(۳) لکِنْ لِتَسْمَعَ سَماوءُکَ وَ مَنْ فیها وَ اَرْضُکَ وَ مَنْ عَلَیْها ما اَظْهَرْتُ لَکَ مِنَ النَّدَمِ، وَ لَجَاْتُ

۱- ۱) خَطَایَایَ

۲- ۲) بِسُوءِ أَثَرِی

۳- ۳) - وَ

اِلَیْهِ(۱) فیهِ مِنَ التَّوْبَه. فَلَعَلَّ بَعْضَهُمْ بِرَحْمَتِکَ یَرْحَمُ(۲) لِسُوآءِ مَوْقِفی، اَوْ تُدْرِکُهُ الرِّقَّهُ(۳) لِسُوآءِ حالی فَیَنالَنی مِنْهُ بِدَعْوَهٍ هِیَ اَسْمَعُ لَدَیْکَ مِنْ دُعآئی، وَ(۴) شَفاعَهٍ اَوْکَدُ عِنْدَکَ مِنْ شَفاعَتی یَکُونُ(۵) بِها نَجاتی مِنْ غَضَبِکَ وَ فَوْزی(۶) بِرِضاکَ. اَللّهُمَّ اِنْ یَکُنِ النَّدَمُ تَوْبَهً اِلَیْکَ فَاَنَا اَنْدَمُ النّادِمینَ، وَ اِنْ یَکُنِ التَّرْکُ لِمَعْصِیَتِکَ اِنابَهً فَاَنَا اَوَّلُ الْمُنیبینَ، وَ اِنْ یَکُنِ الأِسْتِغْفارُ حِطَّهً لِلذُّنُوبِ فَاَنَا اَوَّلُ(۷) الْمُسْتَغْفِرینَ. اَللّهُمَّ فَکَما اَمَرْتَ بِالتَّوْبَهِ، وَ ضَمِنْتَ الْقَبُولَ،(۸) فاقْبَلْ(۹) تَوْبَتی، وَ لا تَرْجِعْنی مَرْجِعَ الْخَیْبَهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، اِنَّکَ اَنْتَ التَّوّابُ(۱۰) الرَّحیمُ.(۱۱) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی(۱۲) الِه، کَما اَسْعَدْتَنا بِاَتْباعِه،(۱۳) وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی(۱۴) الِه، صَلوهً تَشْفَعُ لَنا(۱۵) یَوْمَ الْفاقَهِ اِلَیْکَ، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ، وَ اَنْتَ اَرْحَمُ الرّاحِمینَ.(۱۶)

۱- ۱) إلَیْکَ

۲- ۲) یَرْحَمُنِی

۳- ۳) + عَلَیَّ

۴- ۴) أَوْ

۵- ۵) تَکُونُ

۶- ۶) فَوْزَتِی

۷- ۷) فَإِنِّی لَکَ مِنَ

۸- ۸) + وَ حَثَثْتَ عَلَی الدُّعَاءِ، وَ وَعَدْتَ الْإِجَابَه، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۹- ۹) وَ اقْبَلْ

۱۰- ۱۰) + عَلَی الْمُذْنِبِینَ وَ

۱۱- ۱۱) + لِلْخَاطِئِینَ الْمُنِیبِینَ

۱۲- ۱۲) - عَلَی

۱۳- ۱۳) هَدَیْتَنَا بِهِ، وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا اسْتَنْقَذْتَنَا بِهِ

۱۴- ۱۴) - عَلَی

۱۵- ۱۵) + یَوْمَ الْقِیَامَه وَ

۱۶- ۱۶) هُوَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ.

دعای بیست و ششم

(۲۶)

و من دُعآئه علیه السّلـام

عِند الحوایج الی اللّه تعالی

(۱)

یا(۲) مُنْتَهی طَلَبِ(۳) الْحاجاتِ. وَ یا مَنْ عِنْدَهُ نَیْلُ الطَّلِباتِ. وَ یا مَنْ لا یَبیعُ نِعَمَهُ بِالْأَثْمانِ. وَ یا مَنْ لا یُکَدِّرُ عَطایاهُ بِالْإِمْتِنانِ. وَ یا مَنْ یُسْتَغْنی بِه وَ لا یُسْتَغْنی عَنْهُ. وَ یا مَنْ یُرْغَبُ اِلَیْهِ وَ لا یُرْغَبُ عَنْهُ. وَ یا مَنْ لا تُفْنی خَزآئِنَهُ الْمَسآئِلُ. وَ یا مَنْ لا تُبَدِّلُ حِکْمَتَهُ الْوَسآئِلُ. وَ یا مَنْ لا یَنْقَطِعُ(۴) عَنْهُ حَوآئِجُ الْمُحْتاجینَ. وَ یا مَنْ لا یُعْنیهِ(۵) دُعآءُ الرّاغِبینَ.(۶) تَمَدَّحْتَ بِالْغَنآءِ عَنْ خَلْقِکَ وَ اَنْتَ اَهْلُ الْغِنی عَنْهُمْ. وَ نَسَبْتَهُمْ اِلَی الْفَقْرِ وَ هُمْ اَهْلُ الْفَقْرِ اِلَیْکَ. فَمَنْ حاوَلَ سَدَّ خَلَّتِه مِنْ عِنْدِکَ، وَ رامَ صَرْفَ الْفاقَهِ(۷) عَنْ نَفْسِه بِکَ فَقَدْ طَلَبَ حاجَتَهُ فی مَظَنَّتِها،(۸) وَ اَتی طَلِبَتَهُ مِنْ وِجْهَتِها.(۹) وَ مَنْ تَوَجَّهَ بِحاجَتِه اِلی اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ اَوْ جَعَلَهُ سَبَبَ نُجْحِها دُونَکَ فَقَدْ تَعَرَّضَ مِنْکَ(۱۰) لِلْحِرْمانِ، وَ اسْتَحَقَّ مِنْ عِنْدِکَ فَوْتَ الْاِحْسانِ. اَللّهُمَّ وَ لی اِلَیْکَ حاجَةٌ قَدْ قَصُرَ(۱۱) عَنْها جُهْدی، وَ تَقَطَّعَتْ دُونَها حِیَلی، وَ سَوَّلَتْ لی نَفْسی رَفْعَها اِلی مَنْ یَرْفَعُ حَوآئِجَهُ اِلَیْکَ، وَ لا یَسْتَغْنی فی خآصَّتِه(۱۲) عَنْکَ، وَ هِیَ زَلَّةٌ مِنْ زَلَلِ الْخاطِئینَ، وَ عَثْرَةٌ مِنْ عَثَراتِ الْمُذْنِبینَ.(۱۳) وَ قُلْتُ: سُبْحانَ رَبّی کَیْفَ

ص : ۱۲۸

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۳» و عنوانه فیها «وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِی طَلَبِ الْحَوَائِجِ...».

۲- ۲) اللَّهُمَّ يَا

۳- ۳) مَطْلَبِ

۴- ۴) لَا تَنْقَطِعُ

۵- ۵) لَا يُعَنِّيهِ

۶- ۶) الدَّاعِينَ

۷- ۷) الْفَقْرِ

۸- ۸) مَظَانِّهَا

۹- ۹) وَجْهِهَا

۱۰- ۱۰) - مِنْكَ

۱۱- ۱۱) قَصَّرَ

۱۲- ۱۲) طَلِبَاتِهِ

۱۳- ۱۳) + ثُمَّ انْتَبَهْتُ بِتَذْكِيرِكَ لِی مِنْ غَفْلَتِی، وَ نَهَضْتُ بِتَوْفِيقِكَ مِنْ زَلَّتِی، وَ رَجَعْتُ وَ نَكَصْتُ بِتَسْدِيدِكَ عَنْ عَثْرَتِی

يَسْئَلُ مُحْتاجٌ مُحْتاجًا؟ وَ اَنّى يَرْغَبُ مُعْدِمٌ اِلى مُعْدِمٍ؟ فَقَصَدْتُ لَكَ،(۱) يا اِلهى بِالرَّغْبَهِ، وَ اَوْفَدْتُ عَلَيْكَ رَجآئى بِالثِّقَهِ بِكَ. وَ عَلِمْتُ اَنَّ كَثيرَ ما اَسْئَلُكَ يَسيرٌ فى وُجْدِكَ، وَ اَنَّ خَطيرَ ما اَسْتَوْهِبُكَ حَقيرٌ فى وُسْعِكَ، وَ اَنَّ كَرَمَكَ لا يَضيقُ عَنْ سُوءالِ اَحَدٍ، وَ اَنَّ يَدَكَ بِالْعَطآءِ(۲) اَعْلى مِنْ كُلِّ يَدٍ. اَللّهُمَّ فَاحْمِلْنى(۳) بِكَرَمِكَ عَلَى التَّفَضُّلِ، وَ لا تَحْمِلْنى بِعَدْلِكَ عَلَى الأِسْتِحْقاقِ، فَما اَنَا بِاَوَّلِ راغِبٍ رَغِبَ اِلَيْكَ فَاَعْطَيْتَهُ وَ هُوَ يَسْتَحِقُّ الْمَنْعِ، وَ اَفْضَلْتَ(۴) عَلَيْهِ وَ هُوَ يَسْتَوْجِبُ الْحِرْمانَ. اَللّهُمَّ(۵) فَلا(۶) تَقْطَعْ رَجآئى عَنْكَ، وَ لا تَبُتَّ سَبَبى مِنْكَ، وَ لا تُوَجِّهْنى فى حاجَتى هذِهِ وَ فى(۷) غَيْرِها اِلى سِواكَ. وَ تَوَلَّنى بِنُجْحِ طَلِبَتى وَ قَضآءِ حاجَتى وَ نَيْلِ سُوءلى قَبْلَ زَوالى عَنْ مَوْقِفى(۸) بِتَيْسيرِكَ لِيَ الْعَسيرَ وَ حُسْنِ تَقْديرِكَ.(۹) وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ عَلى الِ مُحَمَّدٍ(۱۰) صَلوةً دآئِمَةً نامِيَةً لَا انْقِطاعَ لِأَبَدِها وَ لا مُنْتَهى لِأَمَدِها، وَ اجْعَلْ ذلِكَ عَوْنًا لى وَ سَبَبًا لِنَجاحِ طَلِبَتى، اِنَّكَ واسِعٌ كَريمٌ. وَ مِنْ حاجَتى يا رَبِّ كذا و كذا و يذكر حاجته و يسمّل ـها.(۱۱)

ص : ۱۲۹

۱- ۱) فَقَصَدْتُكَ

۲- ۲) بِالْعَطَايَا

۳- ۳) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْمِلْنِى

۴- ۴) وَ لَا بِأَوَّلِ سَائِلٍ سَأَلَكَ فَأَفْضَلْتَ

۵- ۵) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ كُنْ لِدُعَائِى

۶- ۶) وَ لَا مُجِيبًا، وَ مِنْ نِدَائِى قَرِيبًا، وَ لِتَضَرُّعِى رَاحِمًا، وَ لِصَوْتِى سَامِعًا

۷- ۷) – فِى

۸- ۸) + هَذَا

۹- ۹) + لِى فِى جَمِيعِ الْأُمُورِ

۱۰- ۱۰) آلِهِ

۱۱- ۱۱) (تَذْكُرُ حَاجَتَكَ ثُمَّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ فِى سُجُودِكَ) فَضْلُكَ آنَسَنِى، وَ إِحْسَانُكَ دَلَّنِى، فَأَسْأَلُكَ بِكَ وَ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِمْ، أَن لَا تَرُدَّنِى خَائِبًا.

دعای بیست و هفتم

(۲۷)

و من دُعآئه عَلَیْهِ السّلـامُ

اِذا ظَلَمُوهُ

(۱)

یا مَنْ لا یَخْفی عَلَیْهِ اَنْبآءُ الْمُتَظَلِّمینَ. وَ یا مَنْ لا یَحْتاجُ فی قِصَّتِهِمْ(۲) اِلی شَهاداتِ الشّاهِدینَ. وَ یا مَنْ قَرُبَتْ نُصْرَتُهُ مِنَ الْمَظْلُومینَ. وَ یا مَنْ بَعُدَ عَوْنُهُ عَلَی(۳) الظّالِمینَ. قَدْ عَلِمْتَ، یا اِلهی، ما نالَنی به فُلانُ ابْنُ(۴) فُلانٍ مِمّا حَظَرْتَ عَلَیْهِ، وَ انْتَهَکَ مِنّی ما(۵) حَجَزْتَ عَلَیْهِ، بَطَرًا فی نِعْمَتِکَ عِنْدَهُ، وَ اغْتِرارًا بِنَکیرِکَ عَلَیْهِ. اَللّهُمَّ(۶) وَ خُذْ ظالِمی وَ عَدُوّی عَنْ ظُلْمی بِعِزِّکَ،(۷) وَ افْلُلْ حَدَّهُ عَنّی بِقُدْرَتِکَ، وَ اجْعَلْ لَهُ شُغْلاً(۸) فیما یَلیهِ، وَ عَجْزًا عَمَّنْ(۹) یُناویهِ. اَللّهُمَّ(۱۰) لا تُسَوِّغْ لَهُ ظُلْمی، وَ اَحْسِنْ عَلَیْهِ عَوْنی، وَ اعْصِمْنی مِنْ مِثْلِ اَفْعالِه، وَ لا تَجْعَلْنی بِمِثْلِ(۱۱) حالِه. اَللّهُمَّ(۱۲) وَ اَعْدِنی عَلَیْهِ عَدْوی حاضِرَةً، تَکُونُ مِنْ غَیْظی به شِفآءً، وَ مِنْ حَنَقی عَلَیْهِ وَفآءً یا حَنّانُ.(۱۳) اَللّهُمَّ(۱۴) عَوِّضْنی مِنْ ظُلْمِه لی عَفْوَکَ، وَ اَبْدِلْنی بِسُوآءِ صَنیعَتِه(۱۵) بی رَحْمَتَکَ، فَکُلُّ مَکْرُوهٍ جَلَلٌ دُونَ سَخَطِکَ، وَ کُلُّ مَرْزِئَةٍ سَوآءٌ مَعَ مَغْفِرَتِکَ.(۱۶) اَللّهُمَّ فَکَما کَرَّهْتَ اِلَیَّ اَنْ اُظْلَمَ فَقِنی مِنْ اَنْ اَظْلِمَ. اَللّهُمَّ لا اَشْکُوا(۱۷)

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۴» بعنـوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّـلَامُ إِذَا اعْتُدِیَ عَلَیْهِ أَوْ رَأَی مِنَ الظَّالِمِینَ مَا لَا یُحِبُّ».

۲- ۲) قَصَصِهِمْ

۳- ۳) عَنِ

۴- ۴) مِنْ فُلَانِ بْنِ

۵- ۵) وَ انْتَهَکَهُ مِنِّی مِمَّا

۶- ۶) + فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۷- ۷) بِقُوَّتِکَ

۸- ۸) شُغْلًا

۹- ۹) عَمَّا

۱۰- ۱۰) + وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ

۱۱- ۱۱) فِی مِثْلِ

۱۲- ۱۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۱۳- ۱۳) - یَا حَنَّانُ

۱۴- ۱۴) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ

۱۵- ۱۵) صَنِیعِهِ

۱۶- ۱۶) مَوْجِدَتِکَ

۱۷- ۱۷) لَا اَشْکُو

اِلى اَحَدٍ سِواكَ، وَ لا اَسْتَعينُ بِحاكِمٍ غَيْرِكَ، حاشاكَ، فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ صِلْ دُعآئى بِالْاِجابَةِ، وَ انْظِمْ(١) شِكايَتى بِالتَّغْييرِ. اَللّهُمَّ لا تَفْتِنّى بِالْقُنُوطِ مِنْ اِنْصافِكَ، وَ لا تَفْتِنْهُ بِالْاَمْنِ لِاِنْكارِكَ،(٢) فَيُصِرَّ عَلى ظُلْمى، وَ يُحاضِرَنى بِحَقّى، وَ عَرِّفْهُ عَمّا قَليلٍ ما اَوْعَدْتَ الظّالِمينَ، وَ عَرِّفْنى ما وَعَدْتَ فى(٣) اِجابَةِ الْمُضْطَرّينَ. اَللّهُمَّ(٤) وَفِّقْنى لِقَبُولِ ما قَضَيْتَ عَلَيَّ وَ لى، وَ اَرْضِنى(٥) بِما اَخَذْتَ لى وَ مِنّى، وَ اهْدِنى لِلَّتى هِيَ اَقْوَمُ، وَ اسْتَعْمِلْنى بِما هُوَ اَسْلَمُ. اَللّهُمَّ وَ اِنْ كانَتِ الْخِيَرَةُ لى عِنْدَكَ فى تَأْخيرِ الْاَخْذِ لى وَ تَرْكِ الْاِنْتِقامِ مِمَّنْ ظَلَمَنى اِلى يَوْمِ الْفَصْلِ وَ مَجْمَعِ الْحُكْمِ فَاَيِّدْنى(٦) مِنْكَ بِنِيَّةٍ صادِقَةٍ وَ صَبْرٍ دآئِمٍ. وَ اَعِذْنى مِنْ سُوءِ الرَّغْبَةِ وَ هَلَعِ اَهْلِ الْحِرْصِ، وَ صَوِّرْ فى قَلْبى مِثالَ مَا ادَّخَرْتَ لى مِنْ ثَوابِكَ، وَ اَعْدَدْتَ لِخَصْمى مِنْ(٧) عِقابِكَ، وَ اجْعَلْ ذلِكَ سَبَبًا لِقَناعَتى بِما قَضَيْتَ، وَ ثِقَتى بِما غَيَّرْتَ(٨) اِنَّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظيمِ، وَ اَنْتَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ.

١- ١) اقْرِنْ

٢- ٢) مِنْ إِنْكَارِكَ

٣- ٣) مِنْ

۴- ۴) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ

۵- ۵) لِي وَ عَلَيَّ، وَ رَضِّنِي

۶- ۶) الْخَصْم فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَيِّدْنِي

٧- ٧) + جَزَائِكَ وَ

٨- ٨) تَخَيَّرْتَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

دعای بیست و هشتم

(۲۸)

و من دُعآئه علیه السّلـم

اذا استقال مِنْ ذُنُوبه، او تضرّع فی طَلَبِ السِّتْرِ عَنْ عُيُوبه

(۱)

اَللّهُمَّ یا مَنْ بِرَحْمَتِه یَسْتَغیثُ الْمُذْنِبُونَ. وَ یا مَنْ اِلی ذِكْرِه(۲) یَفْزَعُ الْمُضْطَرُّونَ. وَ یا مَنْ لِخیفَتِه یَنْتَحِبُ الْخاطِئُونَ. یا اَنیسَ(۳) كُلِّ مُسْتَوْحِشٍ غَریبٍ، وَ یا فَرَجَ كُلِّ مَكْرُوبٍ حَریبٍ(۴) كَئیبٍ، وَ یا عَوْنَ(۵) كُلِّ مَخْذُولٍ فَریدٍ، وَ یا عَضُدَ كُلِّ مُحْتاجٍ طَریدٍ: اَنْتَ الَّذی وَسِعْتَ كُلَّ شَیْ ءٍ رَحْمَةً وَ عِلْمًا.(۶) اَنْتَ الَّذی جَعَلْتَ لِكُلِّ مَخْلُوقٍ فی نِعَمِكَ سَهْمًا.(۷) اَنْتَ الَّذی عَفْوُهُ اَعْلی مِنْ عِقابِه.(۸) اَنْتَ الَّذی تَسْعی رَحْمَتُهُ اَمامَ غَضَبِه.(۹) اَنْتَ الَّذی عَطآؤُهُ اَكْثَرُ مِنْ مَنْعِه.(۱۰) اَنْتَ الَّذی(۱۱) الْخَلاَئِقُ كُلُّهُمْ فی وُسْعِه.(۱۲) اَنْتَ الَّذی لا یَرْغَبُ فی جَزآءِ مَنْ اَعْطاهُ.(۱۳) اَنْتَ الَّذی لا یُفْرِطُ فی عِقابِ مَنْ عَصاهُ.(۱۴) اَنَا(۱۵) الَّذی اَمَرْتَهُ بِالدُّعآءِ، فَقالَ: لَبَّیْكَ،(۱۶) ها اَنَذا(۱۷) یا رَبِّ مَطْرُوحٌ بَیْنَ یَدَیْكَ. اَنَا الَّذی اَوْقَرَتِ الْخَطایا ظَهْرَهُ،(۱۸) اَنَا الَّذی اَفْنَتِ

---

۱ – ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۶» و عنوانه فیها «وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّـلَامُ إِذَا اسْتَقَالَ مِنْ ذُنُوبِهِ، أَوْ تَضَرَّعَ فِی طَلَبِ الْعَفْوِ عَنْ عُيُوبِهِ».

۲– ۲) ذِكْرِ إِحْسَانِهِ

۳– ۳) أُنْسَ

۴– ۴) – حَرِيبٍ

۵– ۵) غَوْثَ

۶– ۶) + وَ

۷– ۷) + وَ

۸– ۸) + وَ

۹– ۹) + وَ

۱۰– ۱۰) + وَ

۱۱– ۱۱) + اتَّسَعَ

۱۲– ۱۲) + وَ

۱۳– ۱۳) + وَ

۱۴– ۱۴) + وَ

۱۵– ۱۵) + یَا إِلَهِی عَبْدُکَ

۱۶– ۱۶) + وَ سَعْدَیْکَ

۱۷– ۱۷) أَنَا ذَا

۱۸– ۱۸) + وَ

الذَّنُوبُ عُمْرَهُ،(۱) اَنَا الَّذی بِجَهْلِهِ عَصاکَ، وَ لَمْ تَکُنْ مِنْهُ اَهْلاً(۲) لِذاکَ. هَلْ اَنْتَ، غافِرٌ لِمَنْ(۳) دَعاکَ فَأُبْلِغَ فِی الدُّعآءِ؟ اَمْ اَنْتَ غافِرٌ لِمَنْ بَکا اِلَیْکَ فَأَسْرِفَ(۴) فِی الْبُکآءِ؟ اَمْ اَنْتَ مُتَجاوِزٌ عَمَّنْ عَفَّرَ وَجْهَهُ لَکَ تَذْلیلاً؟(۵) اَمْ اَنْتَ مُغْنٍ مَنِ اشْتَکی(۶) اِلَیْکَ، فَقْرَهُ تَوَکُّلًا؟ یا(۷) اِلهی لا تُخَیِّبْ مَنْ لا یَجِدُ مُعْطِیًا غَیْرَکَ، وَ لا تَخْذُلْ مَنْ لا یَسْتَعینُ(۸) بِاَحَدٍ دُونَکَ. یا اِلهی لا تُدْبِرْ(۹) عَنّی وَ قَدْ اَقْبَلْتُ عَلَیْکَ، وَ لا تُحْرِمْنی(۱۰) وَ قَدْ رَغِبْتُ اِلَیْکَ، وَ لا تَجْبَهْنی بِالرَّدِّ وَ قَدِ انْتَصَبْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ. اَنْتَ الَّذی وَصَفْتَ نَفْسَکَ بِالرَّحْمَهِ، فَارْحَمْنی،(۱۱) وَ اَنْتَ الَّذی نَسَبْتَ(۱۲) نَفْسَکَ اِلَی الْعَفْوِ(۱۳) فَاعْفُ عَنّی. قَدْ تَری یا اِلهی، فَیْضانَ(۱۴) دَمْعی مِنْ خَشْیَتِکَ،(۱۵) وَ وَجیبَ قَلْبی مِنْ خیفَتِکَ، وَ انْتِفاضَ(۱۶) جَوارِحی مِنْ هَیْبَتِکَ. کُلُّ ذلِکَ حَیآءً(۱۷) مِنْکَ لِسُوآءِ عَمَلی، وَ لِذلِکَ(۱۸) کَلَّ لِسانی عَنْ مُناجاتِکَ، وَ غَمَدَ صَوْتی عَنِ الْجَوابِ اِلَیْکَ.(۱۹) یا اِلهی لَکَ(۲۰) الْحَمْدُ فَکَمْ مِنْ عآئِبَهٍ سَتَرْتَها عَلَیَّ فَلَمْ تَفْضَحْنی، وَ کَمْ مِنْ ذَنْبٍ غَطَّیْتَ(۲۱) عَلَیَّ فَلَمْ تَشْهَرْنی، وَ کَمْ مِنْ فاحِشَهٍ(۲۲) اَلْمَمْتُ بِها فَلَمْ تَهْتِکْ عَنّی سِتْرَها، وَ لَمْ تُقَلِّدْنی مَکْرُوهَ شَنارِها، وَ لَمْ تُبْدِ سَوْءاتِها لِمَنْ یَلْتَمِسُ مَعآئِبی مِنْ جیرَتی، وَ حَسَدَهِ نِعْمَتِکَ عِنْدی. فَلَمْ یُنَهْنِهْنی(۲۳) ذلِکَ عَنْ(۲۴) سُوآءِ ما عَهِدْتَ مِنّی!! فَمَنْ اَجْهَلُ مِنّی، یا اِلهی، بِرُشْدِهِ؟ وَ مَنْ اَغْفَلُ مِنّی عَنْ حَظِّهِ؟ وَ مَنْ اَبْعَدُ مِنّی مِنِ اسْتِصْلاحِ نَفْسِهِ

۱- ۱) عُمُرَهُ، وَ

۲- ۲) أَهْلًا مِنْهُ

۳- ۳) یَا إِلَهِی، رَاحِمٌ مَنْ

۴- ۴) بَکَاکَ فَأُسْرِعَ

۵- ۵) لَکَ وَجْهَهُ تَذَلُّلًا

۶- ۶) مَنْ شَکَا

۷- ۷) - یَا

۸- ۸) لَا یَسْتَغْنِی عَنْکَ

۹- ۹) إِلَهِی فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُعْرِضْ

۱۰- ۱۰) لَا تَحْرِمْنِی

۱۱- ۱۱) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْحَمْنِی

۱۲- ۱۲) سَمَّیْتَ

۱۳- ۱۳) بِالْعَفْوِ

۱۴- ۱۴) فَیْضَ

۱۵- ۱۵) خِیفَتِکَ

۱۶- ۱۶) خَشْیَتِکَ، وَ انْتِقَاضَ

۱۷- ۱۷) حَیَاءٌ

۱۸- ۱۸) لِذَاکَ خَمَدَ صَوْتِی عَنِ الْجَأْرِ إِلَیْکَ، وَ

۱۹- ۱۹) - وَ غَمَدَ صَوْتِی عَنِ الْجَوَابِ إِلَیْکَ

۲۰- ۲۰) فَلَكَ

۲۱- ۲۱) غَطَّيْتَهُ

۲۲- ۲۲) شَائِبَهٍ

۲۳- ۲۳) ثُمَّ لَمْ يَنْهَنِی

۲۴- ۲۴) + أَنْ جَرَيْتُ إِلَی

حینَ اُنْفِقُ ما اَجْرَیْتَ عَلَیْکَ(۱) مِنْ رِزْقِکَ فیمـا نَهَیْتَنی عَنْهُ مِنْ مَعْصِیَتِکَ؟ وَ مَنْ اَبْعَدُ غَوْرًا فِی الْباطِلِ، وَ اَشَدُّ اِقْدامًا عَلَی السُّوآءِ مِنّی حینَ اَقِفُ بَیْنَ دَعْوَتِکَ وَ دَعْوَهِ الشَّیْطـانِ فَاَتَّبِعُ دَعْوَتَهُ عَلی غَیْرِ عَمًی مِنْ(۲) مَعْرِفَهٍ بِه وَ لا نِسْیانٍ مِنْ حِفْظی لَهُ؟ وَ اَنَا حینَئِذٍ مُوقِنٌ بِاَنَّ مُنْتَهی دَعْوَتِکَ اِلَی الْجَنَّه، وَ مُنْتَهی دَعْوَتِه اِلَی النّارِ. سُبْحانَکَ ما اَعْجَبَ ما اَشْهَدُ بِه عَلی نَفْسی، وَ اُعَدِّدُهُ مِنْ مَکْتُومِ اَمْری. وَ اَعْجَبُ مِنْ ذلِکَ اَناتُکَ عَنّی، وَ اِبْطآؤُکَ عَنْ مُعاجَلَتی، وَ لَیْسَ ذلِکَ مِنْ کَرَمِکَ بِالْبَدیعِ، وَ لا مِنْ حِلْمِکَ بِالْبَدیئِ(۳) اَنَا یا اِلهی، اَکْثَرُ ذُنُوبًا، وَ اَقْبَحُ اثارًا، وَ اَشْنَعُ اَفْعالًا، وَ اَشَدُّ فِی الْباطِلِ تَهَوُّرًا، وَ اَضْعَفُ لِطاعَتِکَ(۴) تَیَقُّظًا، وَ اَقَلُّ لِوَعیدِکَ انْتِباهًا(۵) مِنْ اَنْ اُحْصِیَ لَکَ عُیُوبی، اَوْ اَقْدِرَ عَلی ذِکْرِ ذُنُوبی. وَ اِنَّما اُوَبِّخُ بِهذا نَفْسی طَمَعًا فی رَاْفَتِکَ الَّتی بِها صَلاحُ اَمْرِ الْمُذْنِبینَ، وَ رَجآءً لِعِصْمَتِکَ(۶) الَّتی بِها فَکاکُ رِقابِ الْخاطِئینَ. اَللّهُمَّ وَ هذِه رَقَبَتی قَدْ اَرَقَّتْها الذُّنُوبُ، فَاَعْتِقْها(۷) بِعَفْوِکَ، وَ انْقَلَتْها فَخَفِّفْ عَنْها(۸) بِمَنِّکَ. یا اِلهی لَوْ بَکَیْتُ اِلَیْکَ حَتّی تَسْقُطَ اَشْفاری،(۹) وَ انْتَحَبْتُ حَتّی یَنْقَطِعَ صَوْتی، وَ قُمْتُ لَکَ حَتّی تَیْبَسَ(۱۰) قَدَمایَ، وَ رَکَعْتُ لَکَ حَتّی یَنْخَلِعَ صُلْبی، وَ سَجَدْتُ لَکَ حَتّی تَتَفَقَّی(۱۱) حَدَقَتایَ، وَ اَکَلْتُ تُرابَ الْأَرْضِ طُولَ عُمْری، وَ شَرِبْتُ مآءَ الرَّمادِ اخِرَ دَهْری، وَ ذَکَرْتُکَ فی خِلالِ ذلِکَ حَتّی یَکِلَّ لِسانی، وَ(۱۲) لَمْ اَرْفَعْ طَرْفی اِلی افاقِ السَّماءِ اِسْتِحْیآءً(۱۳) مِنْکَ مَا اسْتَوْجَبْتُ بِذلِکَ مَحْوَ سَیِّئَهٍ واحِدَهٍ مِنْ سَیِّـئاتی. فَاِنْ(۱۴) کُنْتَ لا تَغْفِرُ لی اِلاّ(۱۵) حینَ اَسْتَوْجِبُ مَغْفِرَتَکَ، وَ لا تَعْفُو عَنّی

۱- ۱) عَلَیَّ

۲- ۲) مِنِّی فِی

۳- ۳) کَرَمِی عَلَیْکَ، بَلْ تَأَنِّیًا مِنْکَ لِی، وَ تَفَضُّلًا مِنْکَ عَلَیَّ لِأَنْ أَرْتَدِعَ عَنْ مَعْصِیَتِکَ الْمُسْخِطَه، وَ أُقْلِعَ عَنْ سَیِّئَاتِیَ الْمُخْلِقَه، وَ لِأَنَّ عَفْوَکَ عَنِّی أَحَبُّ إِلَیْکَ مِنْ عُقُوبَتِی. بَلْ

۴- ۴) عِنْدَ طَاعَتِکَ

۵- ۵) + وَ ارْتِقَابًا

۶- ۶) لِرَحْمَتِکَ

۷- ۷) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْتِقْهَا

۸- ۸) هَذَا ظَهْرِی قَدْ أَثْقَلَتْهُ الْخَطَایَا، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ خَفِّفْ عَنْهُ

۹- ۹) أَشْفَارُ عَیْنَیَّ

۱۰- ۱۰) تَتَنَشَّرَ

۱۱- ۱۱) تَتَفَقَّأَ

۱۲- ۱۲) ثُمَّ

۱۳- ۱۳) اسْتِحْیَاءً

۱۴- ۱۴) وَ إِنْ

۱۵- ۱۵) تَغْفِرُ لِی

اِلاّ(۱) حینَ اَسْتَحِقُّ عَفْوَکَ فَاِنَّ ذلِکَ غَیْرُ واجِبٍ لی بِالِاْسْتِحْقاقِ،(۲) وَ لا اَنَا اَهْلٌ لَهُ بِالِاْسْتیجابِ،(۳) اِذْ کانَ جَزآئی مِنْکَ فی اَوَّلِ ما عَصَیْتُکَ، اِنْ(۴) تُعَذِّبْنی وَ اَنْتَ لی غَیْرُ ظالِمٍ. اَللّهُمَّ(۵) فَاِذْ قَدْ تَغَمَّدْتَنی بِسِتْرِکَ فَلَمْ تَفْضَحْنی، وَ تَاَنَّیْتَ بی عَنْ کَرَمِکَ(۶) فَلَمْ

۱- ۱) تَعْفُو عَنِّی

۲- ۲) بِاسْتِحْقَاقٍ

۳- ۳) بِاسْتِیجَابٍ

۴- ۴) النَّارَ فَإِنْ

۵- ۵) فَأَنْتَ غَیْرُ ظَالِمٍ لِی. إِلَهِی

۶- ۶) تَأَنَّیْتَنِی بِکَرَمِکَ

تُعاجِلْنی، وَ حَلُمْتَ عَنّی بِتَفَضُّلِکَ فَلَمْ تُکَدِّرْ نِعَمَکَ(۱) عِنْدی فارْضَ(۲) طُولَ تَضَرُّعی، وَ شِدَّهَ مَسْکَنَتی، وَ سُوآءَ مَوْقِفی. اَللّهُمَّ(۳) وَ نَقِّنی(۴) مِنَ الْمَعاصی، وَ اسْتَعْمِلْنی بِالطّاعَهِ، وَ ارْزُقْنی حُسْنَ الْاِنابَهِ، وَ طَهِّرْنی بِالتَّوْبَهِ، وَ اَیِّدْنی بِالْعِصْمَهِ، وَ اسْتَصْلِحْنی بِالْعافِیَهِ، وَ اَذِقْنی حَلاوَهَ الْمَغْفِرَهِ، وَ اجْعَلْنی طَلیقَ عَفْوِکَ، وَ عَتیقَ رَحْمَتِکَ، وَ اکْتُبْ لی اَمانًا مِنْ سُخْطِکَ، وَ بَشِّرْنی بِذلِکَ فِی الْعاجِلِ دُونَ الْآجِلِ بُشْری اَعْرِفُها، وَ عَرِّفْنی فیهِ عَلامَهً اَتَبَیَّنُها. اِنَّ ذلِکَ لا یَضیقُ عَلَیْکَ فی قُدْرَتِکَ، وَ اَنْتَ(۵) عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ.

ص : ۱۳۶

۱- ۱) تُغَیِّرْ نِعْمَتَکَ عَلَیَّ، وَ لَمْ تُکَدِّرْ مَعْرُوفَکَ

۲- ۲) فَارْحَمْ

۳- ۳) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۴- ۴) قِنِی

۵- ۵) وُسْعِکَ، وَ لَا یَتَکَأَّدُکَ فِی قُدْرَتِکَ، وَ لَا یَتَصَعَّدُکَ فِی أَنَاتِکَ، وَ لَا یَؤُودُکَ فِی جَزِیلِ هِبَاتِکَ الَّتِی دَلَّتْ عَلَیْهَا آیَاتُکَ، إِنَّکَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ، وَتَحْکُمُ مَا تُرِیدُ، إِنَّکَ

دعای بیست و نهم

(۲۹)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَیْهِ السّل_ـمُ

اِذا اَصْبَحَ

(۱)

اَلْحَمْـدُ لِلّهِ الَّذی خَلَقَ اللَّیْلَ وَ النَّهارَ بِقُوَّتِه. وَ مَیَّزَ بَیْنَهُما بِقُـدْرَتِه. وَ جَعَلَ لِکُلِّ واحِـدٍ مِنْهُما حَـدًّا مَحْـدُودًا، وَ اَمَدًا مَوْقُوتًا.(۲) یُولِجُ کُلاًّ(۳) مِنْهُما فی صاحِبِه، وَ یُولِـجُ صاحِبَهُ فیهِ بِتَقْـدیرٍ مِنْهُ لِلْعِبادِ، فیم_ـا یَغْـذُوهُمْ بِه، وَ یَمْتَحِنُهُمْ(۴) عَلَیْهِ. فَخَلَقَ لَهُمُ اللَّیْلَ لِیَسْـکُنُوا فیهِ عَنْ(۵) حَرَکـاتِ التَّعَبِ وَ نَهَضـاتِ النَّصَبِ، وَ جَعَلَهُ لِباسًا لِیَلْبَسُوا مِنْ راحَتِه وَ مَنامِه، فَیَکُونَ ذلِکَ اَتَمَّ تَمامًا(۶) وَ قُوَّةً، وَ لِینالُوا بِه لَذَّةً وَ شَهْوَةً. وَ خَلَقَ لَهُمُ النَّهارَ مُبْصِرًا لِیَبْتَغُوا(۷) مِنْ فَضْلِه، وَ یَتَسَبَّبُوا(۸) اِلی رِزْقِه، وَ یَسْرَحُوا فی اَرْضِه، طَلَبًا لِما فیهِ نَیْلُ الْعاجِلِ مِنْ دُنْیاهُمْ، وَ دَرَکُ الْاٰجِلِ فی اُخرَتِهِمْ.(۹) بِکُلِّ ذلِکَ یُصْلِحُ شَاْنَهُمْ، وَ یَبْلُو اَخْبارَهُمْ، فَیَنْظُرُ(۱۰) کَیْفَ هُمْ فی اَوْقاتِ طاعَتِه، وَ مَنازِلِ فُرُوضِه، وَ مَواقِعِ اَحْکامِه، لِیَجْزِیَ الَّذینَ اَسآءُوا بِما عَمِلُوا، وَ یَجْزِیَ الَّذینَ اَحْسَنُوا بِالْحُسْنی. اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ما فَلَقْتَ لَنـا مِنَ الْاِصْـباحِ، وَ مَتَّعْتَنـا بِه مِنْ ضَوْءِ النَّهـارِ، وَ بَصَّرْتَنـا مِنْ مَطالِبِ الْاَقْواتِ، وَ وَقَیْتَنا فیهِ مِنْ طَوارِقِ الْاٰفاتِ. اَصْـبَحْنا وَ اَصْـبَحَتِ الْاَشْیآءُ کُلُّها بِجُمْلَتِها لَکَ: سَـماوءُها وَ اَرْضُها، وَ ما بَثَثْتَ فی کُلٍّ مِنْها، ساکِنِه وَ مُتَحَرِّکِه، وَ مُقیمِه وَ شاخِصِه،(۱۱) وَ ما عَلَنَ(۱۲) فِی الْهَوآءِ،

ص : ۱۳۷

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۶» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الصَّبَاحِ وَ الْمَسَاءِ».

۲- ۲) مَمْدُودًا

۳- ۳) کُلَّ وَاحِدٍ

۴- ۴) یُنْشِئُهُمْ

۵- ۵) مِنْ

۶- ۶) لَهُمْ جَمَامًا

۷- ۷) + فِیهِ

۸- ۸) لِیَتَسَبَّبُوا

۹- ۹) أُخْرَاهُمْ

۱۰- ۱۰) وَ یَنْظُرُ

۱۱- ۱۱) کُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا، سَاکِنُهُ وَ مُتَحَرِّکُهُ، وَ مُقِیمُهُ وَ شَاخِصُهُ

۱۲- ۱۲) عَلَا

وَ ما بَطَنَ فِی(۱) الثَّری. اَصْبَحْنا فی قَبْضَتِکَ، وَ مُلْکِکَ یَحْوینا(۲) سُلْطانُکَ، وَ تَضُمُّنا مَشِیَّتُکَ، وَ نَتَصَرَّفُ فی(۳) اَمْرِکَ، وَ نَتَقَلَّبُ فی تَدْبیرِکَ. لَیْسَ لَنا مِنَ الْاَمْرِ اِلّا ما قَضَیْتَ، وَ لا مِنَ الْخَیْرِ اِلّا ما اَعْطَیْتَ. وَ هذا یَوْمٌ حادِثٌ جَدیدٌ، وَ هُوَ عَلَیْنا شاهِدٌ عَتیدٌ، اِنْ اَحْسَنّا وَدَّعَنا بِحَمْدٍ، وَ اِنْ اَسَاْنا فارَقَنا بِذَمٍّ. اَللّهُمَّ فَارْزُقْنا(۴) حُسْنَ مُصاحَبَتِه، وَ اعْصِمْنا مِنْ سُوٓءِ مُفارَقَتِه بِارْتِکابِ جَریرَةٍ، اَوِ اقْتِرافِ صَغیرَةٍ اَوْ کَبیرَةٍ. وَ اَجْزِلْ لَنا فیهِ مِنَ الْحَسَناتِ، وَ اَخْلِنا فیهِ مِنَ السَّیِّـئاتِ، وَ امْلَأْ لَنا ما بَیْنَ طَرَفَیْهِ حَمْدًا وَ اَجْرًا وَ شُکْرًا(۵) وَ ذُخْرًا وَ فَضْلًا وَ اِحْسانًا. اَللّهُمَّ یَسِّرْ عَلَی الْکِرامِ الْکاتِبینَ مَؤُنَتَنا، وَ امْلَاْ لَنا مِنْ حَسَناتِنا صَحآئِفَنا، وَ لا تُخْزِنا عِنْدَهُمْ بِسُوٓءِ اَعْمالِنا. اَللّهُمَّ اجْعَلْ لَنا فی کُلِّ ساعَةٍ مِنْ ساعاتِه حَظًّا مِنْ عِبادَتِکَ،(۶) وَ نَصیبًا فی(۷) شُکْرِکَ وَ شاهِدَ صِدْقٍ مِنْ مَلآئِکَتِکَ. اَللّهُمَّ(۸) احْفَظْنا فیهِ(۹) مِنْ بَیْنِ اَیْدینا، وَ مِنْ خَلْفِنا وَ عَنْ اَیْمانِنا وَ عَنْ شَمائِلِنا وَ مِنْ جَمیعِ نَواحینا حِفْظًا عاصِمًا مِنْ مَعْصِیَتِکَ، هادِیًا اِلی طاعَتِکَ، مُسْتَعْمَلًا بِمَحَبَّتِکَ.(۱۰) اَللّهُمَّ(۱۱) وَفِّقْنا فی یَوْمِنا هذا وَ لَیْلَتِنا هذِه وَ فی جَمیعِ اَیّامِنا، لِاسْتِعْمالِ الْخَیْرِ، وَ هِجْرانِ الشَّرِّ، وَ شُکْرِ النِّعْمَهِ،(۱۲) وَ اتِّباعِ السُّنَنِ، وَ مُجانَبَهِ الْبِدَعِ، وَ الْاَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَ النَّهْیِ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَ حِیاطَهِ الْاِسْلامِ، وَ انْتِقاصِ الْباطِلِ وَ اِذْلالِه، وَ نُصْرَهِ الْحَقِّ وَ اِعْزازِه، وَ اِرْشادِ الضّآلِّ، وَ مُعاوَنَهِ الضَّعیفِ.(۱۳) اَللّهُمَّ(۱۴) وَ اجْعَلْهُ مِنْ اَفْضَلِ(۱۵) یَوْمٍ عَهِدْناهُ، وَ اَیْمَنِ(۱۶) صاحِبٍ صَحِبْناهُ، وَ خَیْرِ(۱۷) وَقْتٍ ظَلِلْنا فیهِ. وَ اجْعَلْنا(۱۸) اَرْضی مَنْ مَرَّ عَلَیْهِ اللَّیْلُ وَ النَّهارُ مِنْ

۱- ۱) کَنَّ تَحتَ

۲- ۲) یَحْوینَا مُلْکُکَ وَ

۳- ۳) عَنْ

۴- ۴) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنَا

۵- ۵) شُکْرًا وَ أَجْرًا

۶- ۶) عِبَادِکَ

۷- ۷) مِنْ

۸- ۸) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۹- ۹) - فِیهِ

۱۰- ۱۰) مُسْتَعْمِلًا لِمحَبَّتِک

۱۱- ۱۱) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۲- ۱۲) النِّعَم

۱۳- ۱۳) + وَ إِدْرَاکِ اللَّهِیفِ

۱۴- ۱۴) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۱۵- ۱۵) أَیْمَنَ

۱۶- ۱۶) أَفْضَلَ

۱۷- ۱۷) خَیْرَ

۱۸- ۱۸) + مِنْ

خَلْقِکَ، اَشْکَرَهُ لِما اَبْلَیْتَ(۱) مِنْ نِعَمِکَ، وَ اَقْوَمَهُ(۲) بِما شَرَعْتَ مِنْ شَرآئِعِکَ، وَ اَوْقَفَهُ عَمّا حَذَّرْتَ(۳) مِنْ نَهْیِکَ. اَللّهُمَّ اِنّی اُشْهِدُکَ وَ کَفی بِکَ شَهیدًا، وَ اُشْهِدُ سَماءَکَ وَ اَرْضَکَ وَ مَنْ اَسْکَنْتَها(۴) مِنْ مَلاآئِکَتِکَ وَ سآئِرِ خَلْقِکَ فی یَوْمی هذا وَ ساعَتی هذِه وَ لَیْلَتی هذِه وَ مُسْتَقَرّی هذا، اَنّی اَشْهَدُ اَنَّکَ(۵) لا اِلَهَ اِلّا اَنْتَ، قآئِمًا(۶) بِالْقِسْطِ، عادِلاً(۷) فِی الْحُکْمِ، وَفِیًّا بِالْحَقِّ، مالِکًا لِلْمُلْکِ.(۸) وَ اَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَ عَلی الِه(۹) عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ و خِیَرَتُکَ مِنْ خَلْقِکَ، حَمَّلْتَهُ رِسالَتَکَ فَاَدّاها، وَ اَمَرْتَهُ بِالنُّصْحِ لِاُمَّتِه فَنَصَحَ لَها. اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلَیْهِ کَاَتَمِّ(۱۰) ما صَلَّیْتَ عَلَی اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَ اتِه(۱۱) اَفْضَلَ ما اتَیْتَ اَحَدًا مِنْ عِبادِکَ، وَ اَجْزِه عَنّا(۱۲) اَکْرَمَ ما جَزَیْتَ اَحَدًا مِنَ الاَنْبِیآءِ(۱۳) عَنْ اُمَّتِه. اِنَّکَ(۱۴) الْمَنّانُ بِالْجَسیمِ، الْغافِرُ لِلْعَظیمِ، وَ اَنْتَ الاَرْحَمُ(۱۵) مِنْ کُلِّ رَحیمٍ.(۱۶)

ص : ۱۳۹

۱- ۱) جُمْلَهِ خَلْقِکَ، أَشْکَرَهُمْ لِمَا أَوْلَیْتَ

۲- ۲) أَقْوَمَهُمْ

۳- ۳) أَوْقَفَهُمْ عَمَّا حَذَّرْتَ

۴- ۴) أَسْکَنْتَهُمَا

۵- ۵) + أَنْتَ اللَّهُ الَّذِی

۶- ۶) قَائِمٌ

۷- ۷) عَدْلٌ

۸- ۸) رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ، مَالِکُ الْمُلْکِ، رَحِیمٌ بِالْخَلْقِ

۹- ۹) - صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ عَلَی آلِهِ

۱۰- ۱۰) عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، أَکْثَرَ

۱۱- ۱۱) + عَنَّا

۱۲- ۱۲) + أَفْضَلَ وَ

۱۳- ۱۳) مِنْ أَنْبِیَائِکَ

۱۴- ۱۴) + أَنْتَ

۱۵- ۱۵) أَرْحَمُ

۱۶- ۱۶) + فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ الْأَخْیَارِ الْأَنْجَبِینَ.

دعای سی ام

(۳۰)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَیْه السّلـ‍ـمُ

اِذا عُرِضَتْ لَهُ مُهِمّهٌ او نزلت به، ملمّهٌ و عند الکرب

(۱)

یـا مَـنْ تُحَـلُّ بِـه عُقَـدُ الْمَکـارِهِ، وَ یـا مَنْ تُفَرَّجُ بِهِ الشَّدآیِدُ،(۲) وَ یـا مَـنْ یُلْتَمَسُ بِهِ(۳) الْمَ‍ـخْرَجُ اِلی مَحَلِّ(۴) الْفَرَجِ. ذَلَّتْ بِقُدْرَتِکَ(۵) الصِّعابُ، وَ اتَّسَـقَتْ(۶) بِلُطْفِـکَ الْأَسْـبابُ، وَ جَری بِطـاعَتِکَ(۷) الْقَضـآءُ، وَ مَضَـتْ عَلی ذِکْرِکَ(۸) الْأَشْـیآءُ. فَهِیَ بِمَشِـیَّتِکَ دُونَ قَوْلِـکَ مُؤْتَمِرَهٌ، وَ بِاِرادَتِـکَ دُونَ وَحْیِکَ(۹) مُنْزَجِرَهٌ. اَنْتَ الْمَـدْعُوُّ لِلْمُهِمّـاتِ، وَ اَنْتَ الْمَفْزَعُ لِلْمُلِمّـاتِ،(۱۰) لا یَنْدَفِعُ مِنْها اِلّا ما دَفَعْتَ، وَ لا یَنْکَشِفُ مِنْها اِلّا ما کَشَـفْتَ. وَ قَدْ نَزَلَ بی یا رَبِّ ما تَکآدَنی(۱۱) ثِقْلُهُ، وَ اَلَمَّ بی ما قَدْ بَهَظَنی حَمْلُهُ. وَ بِقُدْرَتِکَ اَوْرَدْتَهُ عَلَیَّ،

ص : ۱۴۰

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۷» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا عَرَضَتْ لَهُ مُهِمَّهٌ...».

۲- ۲) یفْثَأُ بِهِ حَدُّ الشَّدَائِدِ

۳- ۳) مِنْهُ

۴- ۴) رَوْح

۵- ۵) لِقُدْرَتِکَ

۶- ۶) تَسَبَّبَتْ

۷- ۷) بِقُدرَتِکَ

۸- ۸) إِرَادَتِکَ

۹- ۹) نَهْیِکَ

۱۰- ۱۰) فِی الْمُلِمَّاتِ

۱۱- ۱۱) قَدْ تَکَأَّدَنِی

وَ سُلْطانِکَ(۱) وَجَّهْتَهُ اِلَیَّ. وَ لا(۲) مُصْدِرَ لِما اَوْرَدْتَ، وَ لا صارِفَ لِما وَجَّهْتَ، وَ لا فاتِحَ لِما اَغْلَقْتَ، وَ لا مُغْلِقَ لِما فَتَحْتَ، وَ لا مُیَسِّرَ لِما عَسَّرْتَ، وَ لا ناصِرَ لِما(۳) خَذَلْتَ. فَافْتَحْ لَنا(۴) بابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ، وَ اکْسِرْ عَنّا(۵) سُلْطانَ الْهَمِّ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ،(۶) وَ اَنِلْنی حُسْنَ النَّظَرِ فیما شَکَوْتُ، وَ اَذِقْنی حَلاوَهَ الصُّنْعِ فیما سَاَلْتُ، وَ هَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ(۷) فَرَجًا هَنیآءًا، وَ اجْعَلْ لی مِنْ لَدُنْکَ(۸) مَخْرَجًا وَحِیًّا. وَ لا تَشْغَلْنی بِالاِهْتِمامِ عَنْ تَعَهُّدِ(۹) فُرُوضِکَ، وَ اسْتِعْمالِ سُنَّتِکَ وَ مُوالاهِ اَوْلِیآئِکَ وَ مُعاداهِ اَعْدآئِکَ. وَ قَدْ ضِقْتُ یا رَبِّ لِما نَزَلَ بی(۱۰) ذَرْعًا، وَ امْتَلَاْتُ بِحَمْلِ ما حَدَثَ عَلَیَّ هَمًّا، وَ اَنْتَ الْقادِرُ عَلی کَشْفِ ما مُنیتُ بِه، وَ دَفْعِ ما وَقَعْتُ فیهِ، فَافْعَلْ(۱۱) ذلِکَ وَ اِنْ لَمْ اَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ، یا ذا الْعَرْشِ الْعَظیمِ.

۱- ۱) بِسُلْطَانِکَ

۲- ۲) فَلَا

۳- ۳) لِمَنْ

۴- ۴) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ افْتَحْ لِی یَا رَبِّ

۵- ۵) عَنِّی

۶- ۶) - وَ قُوَّتِکَ

۷- ۷) + رَحْمَهً وَ

۸- ۸) عِنْدِکَ

۹- ۹) تَعَاهُدِ

۱۰- ۱۰) فَقَدْ ضِقْتُ لِمَا نَزَلَ بِی یَا رَبِّ

۱۱- ۱۱) + بِی

دعای سی و یکم

(۳۱)

و من دُعآئِه عَلیه السّلـم

اذا نظر الی اصحاب الدُّنْیا

(۱)

الْحَمْـدُ لِلّهِ رِضًا بِحُکْمِ اللّهِ، شَـهِدْتُ اَنَّ اللّهَ قَسَمَ مَعایِشَ عِبادِه بِالْعَـدْلِ، وَ اَخَذَ عَلی جَمیعِ خَلْقِه بِالْفَضْلِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ،(۲) وَ لاـ تَفْتِنّی بِما مَتَّعْتَهُمْ،(۳) وَ لا تَفْتِنْهُمْ بِما مَتَّعْتَنی(۴) فَاَحْسُـدَ خَلْقَک، وَ اَغْمَطَ حُکْمَک. اَللّهُمَّ طِبْتُ(۵) بِقَضآئِک نَفْسًا، وَ وَسَّعْتُ لِمَواقِعِ(۶) حُکْمِک صَـدْرًا، وَ اَیْقَنْتُ اَنَّ(۷) قَضآءَک لَمْ یَجْرِ اِلّا بِالْخَیْرِ، فَاَشْـکُرُ(۸) لَـک عَلی ما زَوَیْتَ عَنّی اَوْفَرَ مِنْ شُکْری اِیّاکَ عَلَی ما خَوَّلْتَنی.(۹)

ص : ۱۴۲

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۵» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّـلَامُ فِی الرِّضَا إِذَا نَظَرَ...».

۲- ۲) آلِهِ

۳- ۳) أَعْطَیْتَهُمْ

۴- ۴) مَنَعْتَنِی

۵- ۵) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ طَیِّبْ

۶- ۶) نَفْسِی، وَ وَسِّعْ بِمَوَاقِعِ

۷- ۷) صَدْرِی، وَ هَبْ لِیَ الثِّقَهَ لِأُقِرَّ مَعَهَا بِأَنَّ

۸- ۸) بِالْخِیَرَه، وَ اجْعَلْ شُکْرِی

۹- ۹) + وَ اعْصِمْنِی مِنْ أَنْ أَظُنَّ بِذِی عَدَمٍ خَسَاسَهً، أَوْ أَظُنَّ بِصَاحِبِ ثَرْوَهٍ فَضْلًا، فَإِنَّ الشَّرِیفَ مَنْ شَـرَّفَتْهُ طَاعَتُک، وَ الْعَزِیزَ مَنْ أَعَزَّتْهُ عِبَادَتُک. فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتِّعْنَا بِثَرْوَهٍ لَا تَنْفَدُ، وَ أَیِّدْنَا بِعِزٍّ لَا یُفْقَدُ، وَ اسْـرَحْنَا فِی مُلْکِ الْأَبَدِ. إِنَّکَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ، الَّذِی لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُوًا أَحَدٌ.

دعای سی و دوم

(۳۲)

وَ مِنْ دُعآئِه (علیه السّلام)

اذا ذکِرَ الشَّیطان فاستعاذ منه و من عداوته و کیده

(۱)

اَللّهُمَّ ما(۲) سَوَّلَ لَنا الشَّیْطانُ(۳) مِنْ باطِلٍ فَعَرِّفْناهُ، وَ اِذا عَرَّفْتَناهُ فَقِناهُ، وَ بَصِّرْنا ما نُکآئِدُهُ بِه، وَ اَلْهِمْنا ما نُعِدُّهُ لَهُ، وَ اَیْقِظْنا عَنْ سِنَةِ الرُّکُونِ(۴) اِلَیْهِ، وَ اَحسِنْ بِتَوْفیقِکَ عَوْنَنا عَلَیْهِ. اَللّهُمَّ وَ اَشْرِبْ قُلُوبَنا اِنْکارَ عَمَلِه، وَ الْطُفْ لَنا فی نَقْضِ حِیَلِه.اَللّهُمَّ مَتِّعْنا مِنَ الْهُدی بِمِثْلِ ضَلالَتِه، وَ زَوِّدْنا ضِدَّ غَوایَتِه مِنَ التُّقی، وَ اَسْئَلُکَ(۵) بِنا خِلافَ سَبیلِه مِنَ الرَّدی. اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْ لَهُ فی قُلُوبِنا مَدْخَلاً، وَ لا تُوَطِّنْ لَهُ فیما لَدَیْنا مَنْزِلاً.(۶) اَللّهُمَّ(۷) حَوِّلْ سُلْطانَهُ عَنّا، وَ اقْطَعْ رَجآءَهُ مِنّا، وَ ادْرَاْهُ عَنْ وُلُوعِه(۸) بِنا. اَللّهُمَّ اجْعَلْنا وَ(۹) ابآءَنا وَ اُمَّهاتِنا وَ اَهالِیَنا وَ اَوْلادَنا(۱۰) وَ ذَوی اَرْحامِنا(۱۱) وَ جیرانَنا(۱۲) مِنْهُ فی حِرْزٍ حارِزٍ، وَ حِصْنٍ حافِظٍ، وَ کَهْفٍ مانِعٍ، وَ اَلْبِسْهُمْ وَ اِیّانا(۱۳) مِنْهُ جُنَنًا واقِیَةً، وَ اَعْطِنا(۱۴) عَلَیْهِ

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۷» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ نَزَغَاتِ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ وَ کَیْدِهِ وَ مَکَایِدِهِ، وَ مِنَ الثِّقَهِ بِأَمَانِیِّهِ وَ مَوَاعِیدِهِ وَ غُرُورِهِ وَ مَصَایِدِهِ. وَ أَنْ یُطْمِعَ نَفْسَهُ فِی إِضْلَالِنَا عَنْ طَاعَتِکَ، وَ امْتِهَانِنَا بِمَعْصِیَتِکَ، أَوْ أَنْ یَحْسُنَ عِنْدَنَا مَا حَسَّنَ لَنَا، أَوْ أَنْ یَثْقُلَ عَلَیْنَا مَا کَرَّهَ إِلَیْنَا. اللَّهُمَّ اخْسَأْهُ عَنَّا بِعِبَادَتِکَ، وَ اکْبِتْهُ بِدُؤُوبِنَا فِی مَحَبَّتِکَ، وَ اجْعَلْ بَیْنَنَا وَ بَیْنَهُ سِتْرًا لَا یَهْتِکُهُ، وَ رَدْمًا مُصْمِتًا لَا یَفْتُقُهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْهُ عَنَّا بِبَعْضِ أَعْدَائِکَ، وَ اعْصِمْنَا مِنْهُ بِحُسْنِ رِعَایَتِکَ، وَ اکْفِنَا خَتْرَهُ، وَ وَلِّنَا ظَهْرَهُ، وَ اقْطَعْ عَنَّا إِثْرَهُ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَمْتِعْنَا مِنَ الْهُدَی بِمِثْلِ ضَلَالَتِهِ، وَ زَوِّدْنَا مِنَ التَّقْوَی ضِدَّ غَوَایَتِهِ، وَ اسْلُکْ بِنَا مِنَ التُّقَی خِلَافَ سَبِیلِهِ مِنَ الرَّدَی. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ لَهُ فِی قُلُوبِنَا مَدْخَلًا، وَ لَا تُوطِنَنَّ لَهُ فِیما لَدَیْنَا مَنْزِلًا. اللَّهُمَّ وَ مَا

۳- ۳) - الشَّیْطَانُ

۴- ۴) الْغَفْلَهِ بِالرُّکُونِ

۵- ۵) کذا

۶- ۶) - اللَّهُمَّ مَتِّعْنَا مِنَ الْهُدَی... فِیما لَدَیْنَا مَنْزِلًا

۷- ۷) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۸- ۸) عَنِ الْوُلُوعِ

۹- ۹) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ

۱۰- ۱۰) أَوْلَادَنَا وَ أَهَالِیَنَا

۱۱- ۱۱) + وَ قَرَابَاتِنَا

۱۲- ۱۲) + مِنَ الْمُوءْمِنِينَ وَ الْمُوءْمِنَاتِ

۱۳- ۱۳) - وَ اِيَّانَا

۱۴- ۱۴) أَعْطِهِمْ

اَسْلِحَهً ماضِیَهً. اَللّهُمَّ وَ اعْمُمْ بِذلِکَ مَنْ شَهِدَ لَکَ بِالرُّبُوبِیَّهِ، وَ اَخْلَصَ لَکَ بِالْوَحْدانِیَّهِ، وَ عاداهُ لَکَ،(۱) وَ اسْتَظْهَرَ عَلَیْهِ بِکَ.(۲) اَللّهُمَّ احْلُلْ ما عَقَدَ، وَ افْتُقْ ما رَتَقَ، وَ افْسَخْ ما دَبَّرَ، وَ انْقُضْ ما اَبْرَمَ، وَ ثَبِّطْهُ اِذا عَزَمَ.(۳) اَللّهُمَّ(۴) اهْزِمْ جُنْدَهُ، وَ اَبْطِلْ کَیْدَهُ، وَ اهْدِمْ کَهْفَهُ، وَ اَرْغِمْ اَنْفَهُ. اَللّهُمَّ اجْعَلْنا فی نَظْمِ اَعْدآئِه، وَ اعْزِلْنا عَنْ عِدادِ اَوْلِیآئِه، فَلا(۵) نُطیعُ لَهُ اِذَا اسْتَهْوانا، وَ لا نَسْتَجیبُ لَهُ اِذا دَعانا، نَاْمُرُ بِمُناواتِه، مَنْ اَطاعَ اَمْرَنا، وَ نَعِظُ عَنْ مُتابَعَتِه مَنِ اتَّبَعَ زَجْرَنا. اَللّهُمَّ اَعِذْنا مِمَّا اسْتَعَذْناکَ مِنْهُ.(۶) وَ اسْمَعْ لَنا ما دَعَوْناکَ(۷) بِه، وَ اَعْطِنا ما اَغْفَلْناهُ، وَ احْفَظْ لَنا ما نَسیناهُ، وَ صَیِّرْنا بِذلِکَ فی دَرَجاتِ الصّالِحینَ.(۸) یا(۹) رَبَّ الْعالَمینَ.

۱- ۱) + بِحَقِیقَهِ الْعُبُودِیَّهِ

۲- ۲) بِکَ عَلَیْهِ فِی مَعْرِفَهِ الْعُلُومِ الرَّبَّانِیَّهِ

۳- ۳) وَ ثَبِّطْهُ إِذَا عَزَمَ، وَ انْقُضْ مَا أَبْرَمَ

۴- ۴) + وَ

۵- ۵) لَا

۶- ۶) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ خَاتِمِ النَّبِیِّینَ وَ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ وَ عَلَی أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَ أَعِذْنَا وَ أَهَالِیَنَا وَ إِخْوَانَنَا وَ جَمِیعَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِمَّا اسْتَعَذْنَا مِنْهُ، وَ أَجِرْنَا مِمَّا اسْتَجَرْنَا بِکَ مِنْ خَوْفِهِ.

۷- ۷) دَعَوْنَا

۸- ۸) + وَ مَرَاتِبِ الْمُؤْمِنِینَ

۹- ۹) آمِینَ

دعای سی و سوم

(۳۳)

وَ مِنْ دُعآئه علیه السّلـمُ

اذا مرض او نزل به کَرْبٌ اَوْ بَلِیَّهٌ

(۱)

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی ما لَمْ اَزَلْ اَتَصَرَّفُ فیهِ مِنْ سَلامَهِ بَدَنی، وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلی ما اَحْدَثْتَ لی مِنْ عِلَّهِ(۲) جَسَدی. فَما اَدْری، یا اِلهی، اَیُّ الْحالَیْنِ اَحَقُّ بِالشُّکْرِ لَکَ؟ وَ اَیُّ الْوَقْتَیْنِ(۳) اَوْلی بِالْحَمْدِ اِلَیْکَ؟(۴) اَ وَقْتُ الصِّحَّهِ الَّتی هَنَّاْتَنی فیها طَیِّبًا(۵) بِرِزْقِکَ،(۶) وَ نَشَّطْتَنی بِها لِابْتِغآءِ مَرْضاتِکَ وَ فَضْلِکَ، وَ قَوَّیْتَنی(۷) عَلی ما اَهَبْتَ(۸) بی اِلَیْهِ(۹) مِنْ طاعَتِکَ؟ اَمْ وَقْتُ الْعِلَّهِ الَّتی تَنْبیهًا(۱۰) وَ السُّقْمِ(۱۱)(۱۲) الَّتی اَتْحَفْتَنی بِهِ،(۱۳) تَخْفیفًا لِما ثَقُلَ بِهِ عَلَیَّ(۱۴) مِنَ الْخَطیآئاتِ، وَ تَطْهیرًا لِما انْغَمَسْتُ فیهِ مِنَ السَّیِّئاتِ، وَ تَنْبیهًا لِتَناوُلِ التَّوْبَهِ، وَ تَذْکیرًا بِمَحْیِ التَّوْبَهِ؟(۱۵) وَ فی خِلالِ ذلِکَ ما کَتَبَ لِیَ الْکاتِبانِ مِنْ زَکِیِّ الْاَعْمالِ، ما لا قَلْبٌ فَکَّرَ فیهِ، وَ لا لِسانٌ نَطَقَ بِه، وَ لا جارِحَهٌ تَکَلَّفَتْهُ، بَلْ اِفْضالًا مِنْکَ عَلَیَّ، وَ اِحْسانًا مِنْ صَنیعِکَ اِلَیَّ. اَللّهُمَّ فَحَبِّبْ(۱۶) اِلَیَّ ما رَضیتَ لی، وَ یَسِّرْ عَلَیَّ(۱۷) ما اَحْلَلْتَ بی، وَ طَهِّرْنی مِنْ ذَمیمِ(۱۸) ما اَسْلَفْتُ، وَ امْحُ عَنّی شَرَّ ما قَدَّمْتُ، وَ اَوْجِدْنی حَلاوَهَ الْعافِیَهِ،

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۵» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) بِی مِنْ عِلَّهٍ فِی

۳- ۳) الْوَقْتَیْنِ

۴- ۴) لَکَ

۵- ۵) کذا

۶- ۶) طَیِّبَاتِ رِزْقِکَ

۷- ۷) + مَعَهَا

۸- ۸) کذا

۹- ۹) وَفَّقْتَنِی لَهُ

۱۰- ۱۰) کذا

۱۱- ۱۱) کذا

۱۲- ۱۲) مَحَّصْتَنِی بِهَا، وَ النِّعَمِ

۱۳- ۱۳) بِهَا

۱۴- ۱۴) + ظَهْرِی

۱۵- ۱۵) لِـمَحْوِ الْحَوْبَهِ بِقَدِيمِ النِّعْمَهِ

۱۶- ۱۶) فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَبِّبْ

۱۷- ۱۷) لِی

۱۸- ۱۸) دَنَسِ

وَ اَذِقْنی بَرْدَ السَّلامَهِ، وَ اجْعَلْ مَخْرَجی عَنْ عِلَّتی اِلی عَفْوِکَ، وَ تَحَوُّلی عَنْ مَصْرَعی(۱) اِلی تَجاوُزِکَ،(۲) وَ سَلامَتی مِنْ هذِهِ الشِّدَّهِ اِلی فَرَجِکَ. اِنَّکَ الْمُتَفَضِّلُ بِالْاِحْسانِ، الْمُتَطَوِّلُ بِالاِمْتِنانِ، الْوَهّابُ الْکَریمُ.(۳)

۱- ۱) مُتَحَوَّلِی عَنْ صَرْعَتِی

۲- ۲) + وَ خَلَاصِی مِنْ کَرْبِی إِلَی رَوْحِکَ

۳- ۳) + ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ.

دعای سی و چهارم

(۳۴)

و من دُعآئِه (علیه السّلام)

اذا دفع عنه ما یحذر، او عجّل له مطلبه

(۱)

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی حُسْنِ قَضآئِکَ،(۲) بِما صَرَفْتَ عَنّی مِنْ بَلآئِکَ، فَلا تَجْعَلْ حَظّی مِنْ رَحْمَتِکَ ما عَجَّلْتَ لی مِنْ عافِیَتِکَ، فَاَکُونَ قَدْ شَقیتُ بِما اَحْبَبْتُ وَ سَعِدَ غَیْری بِما کَرِهْتُ. وَ اِنْ یَکُنْ ما ظَلِلْتُ فیهِ، اَوْ بِتُّ فیهِ مِنْ هذِهِ الْعافِیَهِ بَیْنَ یَدَیْ بَلآءٍ لا یَنْقَطِعُ، وَ وِزْرٍ لَا یَرْتَفِعُ فَقَدِّمْ لی ما اَخَّرْتَ، وَ اَخِّرْ عَنّی ما قَدَّمْتَ. فَغَیْرُ کَثیرٍ ما عاقِبَتُهُ الْفَنآءُ، وَ غَیْرُ قَلیلٍ ما عاقِبَتُهُ الْبَقآءُ.(۳)

ص : ۱۴۷

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۱۸» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) + وَ

۳- ۳) + وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ.

دعای سی و پنجم

(۳۵)

و من دُعآئه علیه السّلـم

اذا نظر الی السّحاب و البرق وَ سمع صَوْت الرّعد

(۱)

اَللّهُمَّ اِنَّ هـذَیْنِ ایَتانِ مِنْ ایاتِکَ، وَ(۲) عَوْنـانِ مِنْ اَعْوانِکَ، یَبْتَدِرانِ طاعَتَکَ بِرَحْمَهٍ نافِعَهٍ اَوْ نَقْمَهٍ(۳) ضآرَّهٍ، فَلا تُمْطِرْنا(۴) مَطَرَ السُّوآءِ،(۵) وَ لا تُلْبِسْنا بِهِما لِباسَ الْبَلاآءِ. اَللّهُمَّ(۶) اَنْزِلْ عَلَیْنا نَفْعَ هذِهِ السَّحابَهِ(۷) وَ بَرَکَتَها، وَ اصْرِفْ عَنّا اَذاها وَ مَضَرَّتَها، وَ لا تُصِبْنا مِنْها(۸) بِافَهٍ، وَ لا تُرْسِلْ عَلَی مَعایِشِنا بِها(۹) عاهَهً. اَللّهُمَّ وَ اِنْ کُنْتَ بَعَثْتَها نَقْمَهً(۱۰) وَ اَرْسَلْتَها سَخْطَهً فَاِنّا نَسْتَجیرُکَ مِنْ غَضَبِکَ، وَ نَبْتَهِلُ اِلَیْکَ فی سُوءالِ عَفْوِکَ، فَمَیِّلْها اِلی اَهْلِ حَرْبِکَ مِنَ(۱۱) الْمُشْرِکینَ، وَ اَدِرْ رَحا نِقْمَتِها(۱۲) عَلَی الْمُلْحِدینَ. اَللّهُمَّ اَذْهِبْ مَحْلَ بِلادِنا بِسُقْیاکَ، وَ اَخْرِجْ وَحَرَ صُدُورِنا بِرِزْقِکَ، وَ لا تَشْغَلْنا عَنْکَ بِغَیْرِکَ، وَ لا تَقْطَعْ عَنْ کآفَّتِنا مآدَّهَ نَصْرِکَ،(۱۳) فَاِنَّ الْغَنِیَّ مَنْ اَغْنَیْتَ، وَ اِنَّ السّالِمَ مَنْ وَقَیْتَ. ما عِنْدَ اَحَدٍ دُونَکَ دِفاعٌ، وَ لا بِاَحَدٍ مِنْ سَطَواتِکَ(۱۴) امْتِناعٌ، تَحْکُمُ بِما شِئْتَ عَلی مَنْ شِئْتَ، وَ تَمْضی ما(۱۵) اَرَدْتَ فیمَنْ اَرَدْتَ. فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ما وَقَیْتَنا مِنَ الْبَلاآءِ، وَ لَکَ الْحَمْدُ(۱۶) عَلی ما خَوَّلْتَنا مِنَ

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۶» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ...».

۲- ۲) + هَذَیْنِ

۳- ۳) نَقِمَهٍ

۴- ۴) + بِهِمَا

۵- ۵) السَّوْءِ

۶- ۶) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ

۷- ۷) السَّحَائِبِ

۸- ۸) فِیهَا

۹- ۹) - بِهَا

۱۰- ۱۰) نِقْمَهً

۱۱- ۱۱) فَمِلْ بِالْغَضَبِ إِلَی

۱۲- ۱۲) نَقِمَتِکَ

۱۳- ۱۳) بِرِّکَ

۱۴- ۱۴) عَنْ سَطْوَتِكَ
۱۵- ۱۵) تَقْضِی بِمَا
۱۶- ۱۶) الشُّكْرُ

النَّعْماءِ حَمْدًا يُخْلِفُ(۱) حَمْدَ الْحامِدينَ وَرآءَهُ، حَمْدًا يَمْلَأَ اَرْضَهُ وَ سَماءَهُ. اِنَّکَ الْمَنّانُ بِجسامِ(۲) الْمِنَنِ، الْوَهّابُ لِعِظامِ(۳) النِّعَمِ، الْقابِلُ يَسيرَ الْحَمْدِ، الشّاكِرُ قَليلَ الشُّكْرِ، الْمُـحْسِنُ الْمَجيدُ(۴) الْمُـجْمِلُ.(۵)

۱- ۱) يُخَلِّفُ

۲- ۲) بِجَسِيمِ

۳- ۳) لِعَظِيمِ

۴- ۴) - الْمَجِيدُ

۵- ۵) + ذُو الطَّوْلِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، إِلَيْکَ الْمَصِيرُ.

دعای سی و ششم

(۳۶)

وَ مِن دُعآئِه علیه السّلـم

اذا ابتلی او نظر الی مُبتلیً بفضیحهٍ بذنبٍ

(۱)

اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلى سَتْرِکَ(۲) بَعْدَ عِلْمِکَ، وَ مُعافاتِکَ بَعْدَ خُبْرِکَ، فَکُلُّنا قَدِ اقْتَرَفَ الْعآئِبَهَ فَلَمْ تَشْهَرْهُ، وَ ارْتَکَبَ الْفاحِشَهَ فَلَمْ تَفْضَحْهُ، وَ تَسَتَّرَ بِالْمَساوى فَلَمْ تَدْلُلْ عَلَیْهِ. کَمْ حُرْمَهٍ عَلى عَیْنِکَ قَدِ انْتَهَکْناها(۳) کُنْتَ الْمُطَّلِعَ عَلَیْها دُونَ النّاظِرینَ، وَ الْقادِرَ عَلَى اِعْلانِها فَوْقَ الْقادِرینَ، کانَتْ عافِیَتُکَ لَنا حِجابًا دُونَ اَبْصارِهِمْ، وَ رَدْمًا دُونَ اَسْماعِهِمْ. فَاجْعَلْ ما کَشَفْتَ مِنْ عَوْرَتِه، وَ اَبْرَزْتَ مِنْ دَخْلَتِه، وَ اَعْلَنْتَ مِنْ خُفْیَتِه(۴) واعِظًا لَنا،(۵) عَنْ سُوءِ الْخَلْوَهِ، وَ اِسْرارِ الْخَبْیَهِ، وَ اَنِبْ بِنا(۶) اِلَى التَّوْبَهِ الْماحِیَهِ، وَ الطَّریقَهِ(۷) الْمَحْمُودَهِ. وَ قُرْبِ الْوَقْتِ(۸) فیهِ، وَ لا تَسُمْنا بِالْغَفْلَهِ عَنْهُ،(۹) اِنّا اِلَیْهِ(۱۰) راغِبُونَ.(۱۱)

ص : ۱۵۰

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۳۴» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا ابْتُلِیَ أَوْ رَأَى مُبْتَلًى بِفَضِیحَهٍ بِذَنْبٍ».

۲- ۲) سِتْرِکَ

۳- ۳) نَهْیٍ لَکَ قَدْ أَتَیْنَاهُ، وَ أَمْرٍ قَدْ وَقَفْتَنَا عَلَیْهِ فَتَعَدَّیْنَاهُ، وَسَیِّئَهٍ اکْتَسَبْنَاهَا، وَخَطِیئَهٍ ارْتَکَبْنَاهَا

۴- ۴) سَتَرْتَ مِنَ الْعَوْرَهِ، وَ أَخْفَیْتَ مِنَ الدَّخِیلَهِ

۵- ۵) + وَ زَاجِرًا

۶- ۶) الْخُلُقِ، وَ اقْتِرَافِ الْخَطِیئَهِ، وَ سَعْیًا

۷- ۷) الطَّرِیقِ

۸- ۸) قَرِّبِ الْوَقْتَ

۹- ۹) الْغَفْلَهَ عَنْکَ

۱۰- ۱۰) إِلَیْکَ

۱۱- ۱۱) + وَ مِنَ الذُّنُوبِ تَائِبُونَ. وَ صَلِّ عَلَى خِیَرَتِکَ اللَّهُمَّ مِنْ خَلْقِکَ: مُحَمَّدٍ وَ عِتْرَتِهِ الصِّفْوَهِ مِنْ بَرِیَّتِکَ الطَّاهِرِینَ، وَ اجْعَلْنَا لَهُمْ سَامِعِینَ وَ مُطِیعِینَ کَمَا أَمَرْتَ.

دعای سی و هفتم

(۳۷)

وَ مِنْ دُعآئِه (علیه السّلـم)

فی التّحمید اذا اجتهد و کان یَدْعُوا به یَوْم الفِطْر اذا

انْصَرَفَ یوم الجُمعه یقوم و یستقبل القبله و یقول

(۱)

یا مَنْ یَرْحَمُ مَنْ لا یَرْحَمُهُ الْعِبادُ. وَ یا مَنْ یَقْبَلُ مَنْ لا تَقْبَلُهُ الْبِلادُ. وَ یا مَنْ لا یَحْتَقِرُ اَهْلَ الْحاجَهِ اِلَیْهِ.(۲) وَ یا مَنْ لا یَجْبَهُ بِالرَّدِّ اَهْلَ الدّآلَّهِ عَلَیْهِ. وَ یا مَنْ یَجْتَبی صَغیرَ ما یُتْحَفُ بِه، وَ یَشْکُرُ یَسیرَ ما یُعْمَلُ لَهُ.(۳) وَ یا مَنْ یَدْنُوا(۴) اِلی مَنْ دَنا مِنْهُ. وَ یا مَنْ یَدْعُوا(۵) اِلی نَفْسِه مَنْ اَدْبَرَ عَنْهُ. وَ یـا مَنْ لا یُغَیِّرُ بِالنِّعْمَهِ،(۶) وَ لا یُبادِرُ بِالنَّقِمَهِ. وَ یا مَنْ یُثْمِرُ الْحَسَنَهَ حَتّی یَنْتَهِیَ،(۷) وَ یَتَجاوَزُ عَنِ السَّیِّئَهِ حَتّی یُعَفِّیَها. اِنْصَرَمَ(۸) دُونَ مَدی کَرَمِکَ بِالْحاجاتِ، وَ امْتَلَأَتْ بِبَعْضِ(۹) جُودِکَ اَوْعِیَهُ الطَّلِباتِ، وَ تَفَسَّخَتْ دُونَ بُلُوغِ نَعْتِکَ الصِّفـاتُ، فَلَکَ الْعُلُوُّ الْأَعْلی فَوْقَ کُلِّ عالٍ، وَ الْجَلالُ الْاَمْجَدُ فَوْقَ کُلِّ جَلالٍ. کُلُّ جَلیلٍ عِنْدَکَ صَغیرٌ، وَ کُلُّ شَریفٍ فی جَنْبِ شَرَفِکَ حَقیرٌ، خـابَ الْوافِدُونَ عَلی غَیْرِکَ، وَ خَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ اِلّا لَکَ، وَ ضاعَ الْمُلِمُّونَ اِلّا بِکَ، وَ اَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ اِلّا مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَکَ. بابُکَ قَدْ فُتِحَ(۱۰) لِلرّاغِبینَ، وَ وَجْدُکَ(۱۱) مُباحٌ لِلسّآئِلینَ، وَ غایَتُکَ(۱۲) قَریبَهٌ مِنَ الدّاعینَ.(۱۳)

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۶» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی یَوْمِ الْفِطْرِ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ قَامَ قَائِمًا ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَهَ، وَ فِی یَوْمِ الْجُمُعَهِ، فَقَالَ».

۲- ۲) + وَ یَا مَنْ لَا یُخَیِّبُ الْمُلِحِّینَ عَلَیْهِ

۳- ۳) + وَ یَا مَنْ یَشْکُرُ عَلَی الْقَلِیلِ وَ یُجَازِی بِالْجَلِیلِ

۴- ۴) یَدْنُو

۵- ۵) یَدْعُو

۶- ۶) النِّعْمَهَ

۷- ۷) یُنْمِیَهَا

۸- ۸) انْصَرَفَتِ الْآمَالُ

۹- ۹) بِفَیْضِ

۱۰- ۱۰) مَفْتُوحٌ

۱۱- ۱۱) جُودُکَ

۱۲- ۱۲) إِغَاثَتُکَ

١٣- ١٣) الْمُسْتَغِيثِينَ

لا یَخیبُ عَلَیْکَ(۱) الاٰمِلُونَ، وَ لا یُحَقِّقُ(۲) مِنْ عَطآئِکَ الْمُتَعَرِّضُونَ، وَ لا یَشْقی بِنِقْمَتِکَ(۳) الْمُسْتَغْفِرُونَ. رِزْقُکَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصاکَ، وَ حِلْمُکَ مُعَرِّضٌ(۴) لِمَنْ ناواکَ، عادَتُکَ الْأِحْسانُ اِلَی الْمُسی ـلـ ینَ،(۵)(۶) وَ سُنَّتُکَ الْأِبْقآءُ عَلَی الْمُعْتَدینَ حَتّی لَقَدْ غَرَّتْهُمْ اَناتُکَ عَنِ النُّزُوعِ،(۷) وَ صَدَّهُمْ اِمْهالُکَ عَنِ الرُّجُوعِ.(۸) وَ اِنَّما تَاَنَّیْتَ بِهِمْ لِیَفیآؤُا اِلی اَمْرِکَ، وَ اَمْهَلْتَهُمْ ثِقَةً بِدَوامِ مُلْکِکَ، فَمَنْ کانَ مِنْ اَهْلِ السَّعادَهِ خَتَمْتَ لَهُ بِها، وَ مَنْ کانَ مِنْ اَهْلِ الشَّقاوَهِ خَذَلْتَهُ لَها. کُلُّهُمْ صآئِرُونَ، اِلی حُکْمِکَ، وَ اُمُورُهُمْ آئِلَةٌ اِلی اَمْرِکَ، لَمْ یَهِنْ عَلی طُولِ مُدَّتِهِمْ سُلْطانُکَ، وَ لَمْ یَدْحَضْ لِتَرْکِ مُعاجَلَتِهِمْ بُرْهانُکَ. حُجَّتُکَ قآئِمَةٌ،(۹) وَ سُلْطانُکَ ثابِتٌ لا یَزُولُ، فَالْوَیْلُ الدّآئِمُ لِمَنْ جَنَحَ عَنْکَ، وَ الْخَیْبَهُ الْخاذِلَهُ(۱۰) لِمَنْ خابَ مِنْکَ، وَ الشَّقآءُ الْاَشْقی لِمَنِ اغْتَرَّ بِکَ. ما اَکْثَرَ تَصَرُّفَهُ فی عَذابِکَ، وَ ما اَطْوَلَ تَرَدُّدَهُ فی عِقابِکَ، وَ ما اَبْعَدَ غایَتَهُ مِنَ الْفَرَجِ، وَ ما اَقْنَطَهُ مِنْ سُهُولَهِ الْمَخْرَجِ عَدْلًا مِنْ قَضآئِکَ لا تَجُورُ فیهِ، وَ اِنْصافًا مِنْ حُکْمِکَ لا تَحیفُ عَلَیْهِ. فَقَدْ ظاهَرْتَ الْحُجَجَ، وَ اَبْلَیْتَ الْأَعْذارَ، وَ قَدْ تَقَدَّمْتَ بِالْوَعیدِ، وَ تَلَطَّفْتَ فِی التَّرْغیبِ، وَ ضَرَبْتَ الْأَمْثالَ، وَ اَطَلْتَ الْأِمْهالَ، وَ اَخَّرْتَ وَ اَنْتَ مُسْتَطیعٌ لِلْمُعاجَلَهِ، وَ تَاَنَّیْتَ وَ اَنْتَ مَلیآءٌ بِالْمُبادَرَهِ. لَمْ تَکُنْ اَناتُکَ عَجْزًا، وَ لا تَعَمُّدُکَ(۱۱) وَهْنًا، وَ لا اِمْساکُکَ غَفْلَهً، وَ لا انْتِظارُکَ مُداراةً، بَلْ لِتَکُونَ حُجَّتُکَ اَبْلَغَ، وَ کَرَمُکَ اَکْمَلَ، وَ اِحسانُکَ اَوْفی، وَ نِعْمَتُکَ اَتَمَّ، کُلُّ ذلِکَ کانَ وَ لَمْ یَزَلْ،(۱۲) وَ هُوَ کآئِنٌ وَ لا یَزالُ. عَظَمَتُکَ(۱۳) اَجَلُّ مِنْ اَنْ تُوصَفَ بِکُلِّها، وَ مَجْدُکَ اَرْفَعُ مِنْ اَنْ یُحَدَّ بِکُنْهِهِ، وَ نِعَمُکَ(۱۴) اَکْثَرُ مِنْ اَنْ تُحْصی بِکُلِّها، وَ تُشْکَرُ عَنْ اَقَلِّها. وَ قُصارایَ(۱۵) السُّکُوتُ عَنْ

۱– ۱) مِنْکَ

۲– ۲) لَا یَیْأَسُ

۳– ۳) بِنَقِمَتِکَ

۴– ۴) مُعْتَرِضٌ

۵– ۵) کذا

۶– ۶) الْمُسِیئِینَ

۷– ۷) الرُّجُوعِ

۸– ۸) النُّزُوعِ

۹– ۹) + لَا تُدْحَضُ

۱۰– ۱۰) الْخَاذِلَهُ

۱۱– ۱۱) لَا إِمْهَالُکَ

۱۲– ۱۲) تَزَلْ

۱۳– ۱۳) لَا تَزَالُ. حُجَّتُکَ

۱۴– ۱۴) نِعْمَتُکَ

۱۵– ۱۵) بِأَسْرِهَا، وَ إِحْسَانُکَ أَکْثَرُ مِنْ أَنْ تُشْکَرَ عَلَی أَقَلِّهِ. وَ قَدْ قَصَّرَ بِی

تَحْميـدِكَ، وَ الأِـعْتِرافُ بِـالْعَجْزِ عَنْ تَمْجيـدِكَ، بِمـا اَنْتَ اَهْلُهُ لا رَغْبَةً عَنْهُ(۱)-يـا اِلهى- بَـلْ عَجْزًا. فَها اَنـَذا يا اِلهى(۲) اَوءُمُّكَ بِالْوِفادَهِ، وَ اَسْـئَلُكَ اَنْ تُحْسِنَ الْوِفادَهَ، فَاسْمَعْ(۳) نَجْوایَ، وَ اسْتَجِبْ دُعایَ،(۴) وَ لا تَخْتِمْ یَوْمى بِخَيَّتى بِخَيْبَهٍ،(۵)(۶) وَ لا تَجْبَهْنى بِالرَّدِّ عَنْ(۷) مَسْئَلَتى، وَ اَكْرِمْ مِنْ عِنْدِكَ مُنْصَرَفى،(۸) اِنَّكَ غَيْرُ ضآئِقٍ لِما(۹) تُريدُ، وَ لا عاجِزٍ عَمّا تُسْاَلُ، وَ اَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ.(۱۰)

ص : ۱۵۳

۱- ۱) فَهَهُنَى الْإِمْسَاكُ عَنْ تَمْجِيدِكَ، وَ قُصَارَایَ الْإِقْرَارُ بِالْحُسُورِ، لَا رَغْبَهً

۲- ۲) أَنَا ذَا

۳- ۳) حُسْنَ الرِّفَادَهِ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاسْمَعْ

۴- ۴) دُعَائِى

۵- ۵) كذا

۶- ۶) بِخَيْبَتِى

۷- ۷) فِى

۸- ۸) + وَ إِلَيْكَ مُنْقَلَبِى

۹- ۹) بِمَا

۱۰- ۱۰) + وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّهَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ.

دعای سی و هشتم

(۳۸)

و من دُعآئه علیه السّلـٰمُ

اِذا خُصَّ نَفْسه

(۱)

اَللّٰهُمَّ اَبْلِغْ(۲) بِایمـانی اَکْمَلَ الْأیمانِ، وَ اجْعَلْ یَقینی اَوْفَرَ(۳) الْیَقینِ، وَ انْتَهِ بِنِیَّتی اِلی اَحْسَنِ النِّیّاتِ، وَ بِعَمَلی اِلی اَحْسَنِ الْأَعْمـالِ. اَللّٰهُمَّ وَفِّرْ بِلُطْفِکَ نِیَّتی، وَ صَحِّحْ لِما(۴) عِنْدَکَ یَقینی، وَ اسْتَصْلِحْ بِقُدْرَتِکَ ما فَسَدَ مِنّی. اَللّٰهُمَّ(۵) ما یَشْغَلُنِی الْأِهْتِمامُ بِه، وَ اسْتَعْمِلْنی فیهِ(۶) بِما تَسْئَلُنی غَدًا عَنْهُ، وَ اسْتَفْرِغْ اَیّامی فیمـا خَلَقْتَنی لَهُ، وَ وَسِّعْ(۷) عَلَیَّ،(۸) وَ لا تَفْتِنّی بِالْبَطَرِ،(۹) وَ اَعِزَّنی وَ لا تَبْتُلْنی(۱۰) بِالْکِبْرِ، وَ عَبِّدْنی لَکَ وَ لا تُفْسِدْ عِبادَتی بِالْعُجْبِ، وَ اَجْرِ لِلنّاسِ عَلی یَدَیَّ(۱۱) الْخَیْرَ، وَ لا تَمْحَقْهُ بِالْمَنِّ، وَ هَبْ لی مَعالِیَ الْاَخْلاقِ، وَ اعْصِمْنی مِنَ الْفَخْرِ. اَللّٰهُمَّ(۱۲) لا تَرْفَعْنی فِی النّاسِ دَرَجَةً اِلّا حَطَطْتَنی عِنْدَ نَفْسی مِثْلَها، وَ لا تُحْدِثْ لی عِزًّا ظاهِرًا اِلّا اَحْدَثْتَ لی ذِلَّةً باطِنَةً عِنْدَ نَفْسی بِقَدَرِها. اَللّٰهُمَّ(۱۳) وَ مَتِّعْنی بِهُدًی صالِحٍ لا اَسْتَبْدِلُ بِه، وَ طَریقَه حَقٍّ لا اَزیغُ عَنْها، وَ نِیَّهِ رُشْدٍ لا اَنْفَتِلُ مِنْها،(۱۴) وَ عَمِّرْنی ما کانَ عُمُری(۱۵) بِذْلَةً فی طاعَتِکَ، فَاِذا کانَ عُمُری(۱۶) مَرْتَعًا لِلشَّیْطانِ فَاقْبِضْنی اِلَیْکَ قَبْلَ اَنْ یَسْبِقَ مَقْتُکَ اِلَیَّ، وَ(۱۷) یَسْتَحْکِمَ غَضَبُکَ عَلَیَّ. اَللّٰهُمَّ لا تَدَعْ خَصْلَةً تُعابُ مِنّی اِلّا

---

۱ – ۱) ورد هـذا الدعاء فی المشـهوره بالرقم «۲۰» و عنوانه فیهـا «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی مَکَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَرْضِیِّ الْأَفْعَالِ».

۲– ۲) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَلِّغْ

۳– ۳) أَفْضَلَ

۴– ۴) بِمَا

۵– ۵) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اکْفِنِی

۶– ۶) – فیهِ

۷– ۷) أَغْنِنِی وَ أَوْسِعْ

۸– ۸) + فِی رِزْقِکَ

۹– ۹) بِالنَّظَرِ

۱۰– ۱۰) تَبْتَلِیَنِّی

۱۱– ۱۱) یَدِیَ

۱۲– ۱۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۳- ۱۳) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ
۱۴- ۱۴) لَا أَشُكُّ فِيهَا
۱۵- ۱۵) عُمْرِى
۱۶- ۱۶) عُمْرِى
۱۷- ۱۷) أَوْ

اَصْـلَحْتَها، وَ لا ـ عآئِبَهً اُؤَنَّبُ بِها اِلّا اَحْسَـنْتَها،(١) وَ لا ـ اُكْرُومَهً فِیَّ نـاقِصَهً اِلّـا اَتْمَمْتَهـا. اَللّهُمَّ(٢) اَبْـدِلْنی مِنْ بِغْضَهِ اَهْـلِ الشَّنَـــءانِ الْمَــحَبَّهَ، وَ مِنْ حَسَـدِ اَهْـلِ الْبَغْیِ الْمَوَدَّهَ، وَ مِنْ ظِنَّهِ اَهْـلِ الصَّلاـحِ الثِّقَهَ، وَ مِنْ عَـداوَهِ الْـاَدْنَیْنَ الْوَلا ـیَهَ، وَ مِنْ عُقُوقِ ذَوِی الْأَرْحامِ الْبِرَّ،(٣) وَ مِنْ خِذْلانِ الْاَقْرَبینَ النُّصْـرَهَ، وَ مِنْ حُبِّ الْمَدّاقینَ(۴) تَصْحیحَ الْمِقَهِ، وَ مِنْ مَدْقِ(۵) الْمُلابِسینَ کَرَمَ الْعِشْرَهِ، وَ مِنْ مَرارَهِ خَوْفِ الظّالِمینَ حَلاوَهَ الْاَءْمَنَهِ.(۶) اَللّهُمَّ(٧) اجْعَلْ لی یَدًا عَلی مَنْ ظَلَمَنی، وَ لِسانًا عَلی مَنْ خاصَمَنی، وَ ظَفَرًا بِمَنْ عانَدَنی، وَ هَبْ لی مَکْرًا عَلی مَنْ کایَدَنی، وَ قُدْرَهً عَلی مَنِ اضْـطَهَدَنی، وَ تَکْذیبًا لِمَنْ قَصَـبَنی، وَ سَـلامَهً مِمَّنْ اَوْعَدَنی،(٨) وَ وَفِّقْنی لِطـاعَهِ مَنْ سَـدَّدَنی، وَ مُتابَعَهِ مَنْ اَرْشَدَنی. اَللّهُمَّ(٩) سَـدِّدْنی لِـاَنْ اُعـارِضَ مَنْ غَشَّنی بِالنُّصْـحِ، وَ اَجْزِیَ مَنْ هَجَرَنی بِالْبِرِّ، وَ اُثیبَ مَنْ حَرَمَنی بِالْبَـذْلِ، وَ اُکـافِیَ مَـنْ قَطَعَنی بِـالصِّلَهِ، وَ اُخـالِفَ مَنِ اغْتـابَنی اِلی حُسْنِ الـذِّکْرِ، وَ اَنْ اَشْـکُرَ بِالْحَسَـنَهِ،(١٠) وَ اُغْضِیَ عَـنِ السَّیِّئَهِ. اَللّهُمَّ(١١) حَلِّنی بِحِلْیَـهِ الصّـالِحینَ، وَ اَلْبِسْـنی زینَهَ الْیقینِ،(١٢) فی بَسْـطِ الْعَفْوِ،(١٣) وَ کَظْمِ الْغَیْـظِ، وَ اِطْفـآءِ النّآئِرَهِ،(١۴) وَ لینِ الْعَریکَهِ، وَ خَفْضِ الْجَناحِ، وَ حُسْنِ السّـیرَهِ، وَ سُکُونِ الرّیحِ، وَ طیبِ الْمُخالَفَهِ،(١۵) وَ السَّبْقِ اِلَی الْفَضیلَهِ، وَ ایثارِ التَّفَضُّلِ، وَ تَرْکِ التَّغْییرِ،(١۶) وَ الْاِفْضالِ عَلی غَیْرِ الْمُسْتَحِقِّ، وَ الْقَوْلِ بِالْحَقِّ وَ اِنْ عَزَّ، وَ اسْتِقْلالِ الْخَیْرِ وَ اِنْ کَثُرَ،(١٧) وَ اسْتِکْثارِ الشَّرِّ وَ اِنْ قَلَّ،(١٨) وَ اَکْمِلْ ذلِکَ لی بِدَوامِ الطّاعَهِ، وَ لُزُومِ الْجَماعَهِ،

١- ١) حَسَّنْتَهَا

٢- ٢) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ

٣- ٣) الْمَبَرَّهَ

۴- ۴) الْمُدَارِینَ

۵- ۵) رَدِّ

۶- ۶) الْأَمَنَهِ

٧- ٧) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

٨- ٨) تَوَعَّدَنِی

٩- ٩) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

١٠- ١٠) الْحَسَنَهَ

١١- ١١) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

١٢- ١٢) الْمُتَّقِینَ

١٣- ١٣) الْعَدْلِ

١۴- ١۴) + وَ ضَمِّ أَهْلِ الْفُرْقَهِ، وَ إِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَیْنِ، وَ إِفْشَاءِ الْعَارِفَهِ، وَ سَتْرِ الْعَائِبَهِ

١۵- ١۵) الْمُـــخَالَقَهِ

١۶- ١۶) التَّعْیِیرِ

١٧- ١٧) + مِنْ قَوْلِی وَ فِعْلِی

١٨- ١٨) + مِنْ قَوْلِی وَ فِعْلِی

وَ رَفْضِ اَهْلِ الْبِدَعِ، وَ اسْتِعْمالِ(۱) الرَّاْيِ الْمُخْتَرَعِ. اَللّهُمَّ(۲) اجْعَلْ اَوْسَعَ رِزْقِکَ عَلَيَّ اِذا کَبِرْتُ، وَ اَقْوى قُوَّتِکَ فِيَّ اِذا فنلت،(۳) وَ لا تدلّ عَلَيَّ الْکَسَل(۴) عَنْ عِبادَتِکَ، وَ لاَ الْعَمى عَنْ سُنَّتِکَ،(۵) وَ لاَ التَّعَرُّض بِخِلافِ(۶) مَحَبَّتِکَ، وَ لا مُجامَعَهِ مَنْ تَفَرَّقَ عَلَيْکَ،(۷) وَ لا مُفارَقَهِ مَنِ اجْتَمَعَ لَکَ.(۸) اَللّهُمَّ اجْعَلْنی اَصُولُ بِکَ عِنْدَ الضَّرُورَهِ، وَ اَسْاَلُکَ عِنْدَ الْحاجَهِ، وَ اَتَضَرَّعُ اِلَيْکَ عِنْدَ الْمَسْکَنَهِ، وَ لا تَفْتِنّی بِالْأِسْتِعانَهِ(۹) اِذَا اضْطُرِرْتُ، وَ التَّعَرُّضِ(۱۰) لِسُوءالِ غَيْرِکَ اِذَا افْتَقَرْتُ، وَ لاَ الْتَجأ(۱۱) اِلى مَنْ دُونَکَ اِذا رَهِبْتُ، فَاَسْتَحِقَّ بِذلِکَ خِذْلانَکَ وَ مَقْتَکَ(۱۲) وَ اِعْراضَکَ.(۱۳) اَللّهُمَّ اجْعَلْ ما يُلْقِى الشَّيْطانُ فی رُوعِی مِنْ فِکَرِهِ(۱۴) التَّمَنّی وَ التَّظَنّی وَ الْحَسَدِ ذِکْرًا لِعِضْمَتِکَ،(۱۵) وَ تَفَکُّرًا لِقُدْرَتِکَ،(۱۶) وَ تَدْبيرًا عَلَى عَدُوِّکَ، وَ ما اَجْرى عَلَيْهِ(۱۷) لِسانی مِنْ لَفْظَهٍ(۱۸) اَوْ هُجْرٍ اَوْ شَتْمِ عِرْضٍ اَوْ شَهادَهِ باطِلٍ وَ(۱۹) اغْتِيابِ(۲۰) غآئِبٍ اَوْ سَبِّ حاضِرٍ وَ ما اَشْبَهَ ذلِکَ نُطْقًا بِالْحَمْدِ لَکَ، وَ اِغْراقًا فِی الثَّناءِ عَلَيْکَ، وَ ذَهابًا فی تَمْجيدِکَ، وَ شُکْرًا لِنِعْمَتِکَ،(۲۱) وَ اِحصآءً لِمِنَنِکَ. اَللّهُمَّ(۲۲) لا اُظْلَمَنَّ وَ اَنْتَ مُطيقٌ لِلدَّفْعِ،(۲۳) وَ لا اَظْلِمَنَّ وَ اَنْتَ قادِرٌ(۲۴) عَلَى الْقَبْضِ مِنّی، وَ لا اَضِلَّنَّ وَ قَدْ اَمْکَنَتْکَ هِدايَتی، وَ لا اَفْتَقِرَنَّ وَ عِنْدَکَ(۲۵) وُسْعی، وَ لا اَبْخلن(۲۶)

۱- ۱) مُسْتَعْمِلِ

۲- ۲) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۳- ۳) کذا

۴- ۴) نَصِبْتُ، وَ لَا تَبْتَلِيَنِّی بِالْکَسَلِ

۵- ۵) سَبِيلِکَ

۶- ۶) بِالتَّعَرُّضِ لِخِلَافِ

۷- ۷) عَنْکَ

۸- ۸) إِلَيْکَ

۹- ۹) + بِغَيْرِکَ

۱۰- ۱۰) وَ لَا بِالْخُضُوعِ

۱۱- ۱۱) بِالتَّضَرُّعِ

۱۲- ۱۲) مَنْعَکَ

۱۳- ۱۳) + يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

۱۴- ۱۴) مِنَ

۱۵- ۱۵) لِعَظَمَتِکَ

۱۶- ۱۶) فِی قُدْرَتِکَ

۱۷- ۱۷) عَلَى

۱۸- ۱۸) لَفْظَهِ فُحْشٍ

۱۹- ۱۹) أَوِ

۲۰- ۲۰) + مُوءْمِنٍ

۲۱- ۲۱) + وَ اعْتِرَافًا بِإِحْسَانِکَ

۲۲- ۲۲) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۲۳- ۲۳) + عَنِّی

۲۴- ۲۴) الْقَادِرُ

۲۵- ۲۵) مِنْ عِنْدِکَ

۲۶- ۲۶) لَا أَطْغَيَنَّ

وَ مِنْ عِنْدِکَ وُجْدی. اَللّهُمَّ اِلی مَغْفِرَتِکَ تُبْتُ،(۱) وَ اِلی عَفْوِکَ(۲) اَشْتَقْتُ، وَ بِفَضْلِکَ وَثِقْتُ، وَ لَیْسَ عِنْدی ما یُوجِبُ لی مَغْفِرَتَکَ، وَ لا فی عَمَلی ما اَسْتَحِقُّ بِه عَفْوَکَ، وَ ما لی بَعْدَ اَنْ حَکَمْتُ عَلی نَفْسی اِلّا فَضْلُکَ، فَتَفَضَّلْ(۳) عَلَیَّ. اَللّهُمَّ(۴) اَنْطِقْنی بِالْهُدی، وَ اَلْهِمْنِی التَّقْوی، وَ وَفِّقْنی لِلَّتی هِیَ اَزْکی، وَ اسْتَعْمِلْنی بِما هُوَ اَرْضی. اَللّهُمَّ اسْلُکْ بِیَ الطَّریقَهَ الْمُثْلی، وَ اجْعَلْنی عَلی مِلَّتِکَ اَمُوتُ وَ اَحْیی. اَللّهُمَّ(۵) مَتِّعْنی بِالاِقْتِصادِ، وَ اجْعَلْنی مِنْ اَهْلِ السَّدادِ، وَ مِنْ اَدِلَّهِ الرَّشادِ، وَ مِنْ صالِحِی(۶) الْعِبادِ، وَ ارْزُقْنِی الْفَوْزَ فِی(۷) الْمَعادِ، وَ سَلامَهَ الْمِرْصادِ. اَللّهُمَّ خُذْ لِنَفْسِکَ مِنْ نَفْسی ما یُخَلِّصُها، وَ اَبْقِ لِنَفْسی مِنْ نَفْسی ما یُصْلِحُها، فَاِنَّ نَفْسی هالِکَهٌ اَوْ تُصْلِحَها وَ(۸) تَعْصِمَها. اَللّهُمَّ اَنْتَ عُمْدَتی اِنْ جَدَیْتُ، وَ اِلَیْکَ نَجْعَتی(۹) اِنْ حُرِمْتُ، وَ بِکَ اسْتِغاثَتی اِنْ کُرِبْتُ،(۱۰) وَ عِنْدَکَ مِمّا فاتَ خَلَفٌ، وَ لِما فَسَدَ مِنّا(۱۱) صَلاحٌ، وَ فیما اَنْکَرْتَ تَغْییرٌ، فَامْنُنْ عَلَیَّ بِالْعافِیَهِ قَبْلَ الْبَلاآءِ،(۱۲) وَ قَبْلَ الطَّلَبِ بِالْجِدَهِ، وَ قَبْلَ الضَّلالِ بِالرَّشادِ، وَ اکْفِنی مَؤُنَهَ مَعَرَّهِ الْعِبادِ، وَ هَبْ لی اَمْنَ یَوْمِ الْمَعادِ، وَ امْنِحْنی حُسْنَ الْاِرْشادِ. اَللّهُمَّ(۱۳) اغْذُنی بِنِعْمَتِکَ، وَ اَصْلِحْنی بِکَرَمِکَ، وَ داوِنی بِصُنْعِکَ، وَ دارِکْنی بِلُطْفِکَ، وَ اَحِلَّنی فی بُحْبُوحَهِ دارِکَ،(۱۴) وَ جَلِّلْنی رِضاکَ، اَللّهُمَّ(۱۵) وَفِّقْنی اِذا طالَتِ(۱۶) الْاُمُورُ لِاَهْداها، وَ اِذا تَشابَهَتِ الْاَعْمالُ لِاَزْکاها، وَ اِذا تَناقَضَتِ الْمِلَلُ لِاَرْضاها. اَللّهُمَّ تُوِّجْنی بِالسَّعَهِ وَ سُسْنی بِالدَّعَهِ، وَ هَبْ لِی الرَّعَهِ. اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْ عَیْشی کَدًّا، وَ لا لِسم(۱۷) دُعآئی رَدًّا، وَ لا تُعَرِّفْنی مِنْکَ ضِدًّا، فَاِنّی لا اَجْعَلُ لَکَ ضِدًّا.(۱۸) اَللّهُمَّ تَوَحَّدْ لی(۱۹) بِالْکِفایَهِ، وَ سُمْنی بِحُسْنِ الْوِلایَهِ،(۲۰) وَ هَبْ لی

۱- ۱) وَفَدْتُ

۲- ۲) + قَصَدْتُ، وَ إِلَی تَجَاوُزِکَ

۳- ۳) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَفَضَّلْ

۴- ۴) + وَ

۵- ۵) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۶- ۶) صَالِحِ

۷- ۷) فَوْزَ

۸- ۸) - تُصْلِحَهَا وَ

۹- ۹) عُدَّتِی إِنْ حَزِنْتُ، وَ أَنْتَ مُنْتَجَعِی

۱۰- ۱۰) کَرِثْتُ

۱۱- ۱۱) - مِنَّا

۱۲- ۱۲) قَبْلَ الْبَلَاءِ بِالْعَافِیَهِ

۱۳- ۱۳)+ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَادْرَأْ عَنِّی بِلُطْفِکَ،وَ

۱۴- ۱۴) أَظِلَّنِی فِی ذَرَاکَ

۱۵- ۱۵) وَ

۱۶- ۱۶) اشْتَکَلَتْ عَلَیَّ

۱۷- ۱۷) کذا

۱۸- ۱۸) - اللَّهُمَّ قُتْنِی بِالسَّعهِ... لَا اَجْعَلُ لَکَ ضِدًّا
۱۹- ۱۹) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوِّجْنِی
۲۰- ۲۰) حُسْنَ الْوِلَایَهِ

صِدْقَ الْهِدايَهِ، وَ لا تَفْتِنّی بِالسَّعَهِ، وَ امْنِحْنی حُسْنَ الدَّعَهِ، وَ لا تَجْعَلْ عَیْشی کَدًّا کَدًّا، وَ لا تَرُدَّ دُعآئی عَلَیَّ رَدًّا، فَاِنّی لا اَجْعَلُ لَکَ ضِدًّا، وَ لا اَدْعُو مَعَکَ نِدًّا. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ امْنَعْنی مِنَ السَّرَفِ، وَ حَصِّنْ رِزْقی مِنَ التَّلَفِ، وَ وَفِّرْ مَلَکَتی بِالْبَرَکَهِ فیهِ، وَ اَصِبْ بی سَبیلَ الْهِدایَهِ لِلْبِرِّ فیما اُنْفِقُ مِنْهُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ اکْفِنی مَؤُنَهَ الاِکْتِسابِ، وَ ارْزُقْنی مِنْ غَیْرِ احْتِسابٍ، فَلا اَشْتَغِلَ عَنْ عِبادَتِکَ بِالطَّلَبِ، وَ لا اَحْتَمِلَ اِصْرَ تَبِعاتِ الْمَکْسَبِ. اَللّهُمَّ فَاَطْلِبْنی بِقُدْرَتِکَ ما اَطْلُبُ، وَ اَجِرْنی بِعِزَّتِکَ مِمّا اَرْهَبُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ صُنْ وَجْهی بِالْیَسارِ، وَ لا تَبْتَذِلْ جاهی بِالْاِقْتارِ، فَاَسْتَرْزِقَ اَهْلَ رِزْقِکَ، وَ اَسْتَعْطِیَ شِرارَ خَلْقِکَ، فَاَفْتَتِنَ بِحَمْدِ مَنْ اَعْطانی، وَ اُبْتَلی بِذَمِّ مَنْ مَنَعَنی، وَ اَنْتَ مِنْ دُونِهِمْ وَلِیُّ الْاِعْطآءِ وَ الْمَنْعِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ ارْزُقْنی صِحَّهً فی عِبادَهٍ، وَ فَراغًا فی زَهادَهٍ، وَ عِلْمًا فِی اسْتِعْمالٍ، وَ وَرَعًا فی اِجْمالٍ. اَللّهُمَّ اخْتِمْ بِعَفْوِکَ اَجَلی، وَ حَقِّقْ فی رَجآءِ رَحْمَتِکَ اَمَلی، وَ سَهِّلْ اِلی بُلُوغِ رِضاکَ سُبُلی، وَ حَسِّنْ فی جَمیعِ اَحْوالی عَمَلی. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، وَ نَبِّهْنی لِذِکْرِکَ فی اَوْقاتِ الْغَفْلَهِ، وَ اسْتَعْمِلْنی بِطاعَتِکَ فی اَیّامِ الْمُهْلَهِ، وَ انْهَجْ لی اِلی مَحَبَّتِکَ سَبیلًا سَهْلَهً، اَکْمِلْ لی بِها خَیْرَ الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ. اَللّهُمَّ(۱) صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، کَاَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ عَلی اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ قَبْلَهُ، وَ اَنْتَ مُصَلٍّ عَلی اَحَدٍ بَعْدَهُ، وَ اتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْاخِرَهِ حَسَنَهً، وَ قِنا بِرَحْمَتِکَ عَذابَ النّارِ.

۱- ۱) + وَ

دعای سی و نهم

(۳۹)

وَ مِنْ دُعآئه عَلَیْه السّلـم

فی الأسترزاق و سُؤال البرکه

(۱)

اَللّهُمَّ یا کافِیَ الْفَرْدِ الضَّعیفِ، وَ واقِیَ الْأَمْرِ الْمَخُوفِ، اَفْرَدَتْنِی الْخَطایا فَلا صاحِبَ مَعی، وَ ضَعُفْتُ عَنْ غَضَبِکَ فَلا مُوءَیِّدَ لی، وَ اَشْرَفْتُ عَلی خَوْفِ لِقآئِکَ. وَ لا(۲) مُسَکِّنَ لِرَهْبَتی.(۳) وَ مَنْ یُوءْمِنُنی(۴) وَ اَنْتَ اَخَفْتَنی؟ وَ مَنْ یُساعِدُنی وَ اَنْتَ اَفْرَدْتَنی؟ وَ مَنْ یُؤَدِّنی(۵) وَ اَنْتَ اَضْعَفْتَنی؟ لا یَخْفُرُ لی،(۶) یا اِلهی، اِلّا رَبٌّ عَلی مَرْبُوبٍ، وَ لا یُوءْمِنُ اِلّا غالِبٌ مِنْ(۷) مَغْلُوبٍ، وَ لا یُعینُ اِلّا طالِبٌ عَلی مَطْلُوبٍ. وَ بِیَدِکَ، مِنْ جَمیعِ(۸) ذلِکَ السَّبَبُ،(۹) وَ اِلَیْکَ الْمَفَرُّ وَ الْمَهْرَبُ، فَاَطْلِبْنی بِقُدْرَتِکَ ما اَطْلُبُ، وَ اَجِرْنی بِقُوَّتِکَ مِمّا اَرْهَبُ. اَللّهُمَّ وَ صُنْ وَجْهی بِالْیَسارِ، وَ لا تَبْتَذِلْ جاهی بِالْاِقْتارِ، فَاَرْتَزِقَ اَهْلَ رِزْقِکَ، وَ اَسْتَعْطِیَ شِرارَ خَلْقِکَ، فَاُفْتَتَنَ بِحَمْدِ مَنْ اَعْطانی، وَ اُبْتَلی بِذَمِّ مَنْ مَنَعَنی، وَ اَنْتَ مِنْ دُونِهِمْ وَلِیُّ الْاِعْطآءِ وَ الْمَنْعِ. اَللّهُمَّ اکْفِنی مَؤُنَةَ الْاِکْتِسابِ، وَ ارْزُقْنی عَنْ غَیْرِ اِحْتِسابٍ، فَلا اَشْتَغِلَ عَنْ عِبادَتِکَ بِالطَّلَبِ، وَ تَبِعاتِ الْمُکْتَسَبِ. اَللّهُمَّ امْنَعْنی مِنَ السَّرَفِ، وَ حَصِّنْ رِزْقی مِنَ التَّلَفِ، وَ وَفِّرْ لی وَ عَلَیَّ مَا اشْتَمَلْتُ عَلَیْهِ الْبَرَکَهَ، وَ اَصِبْ بی سُبُلَ الْبِرِّ فیما اُنْفِقُ مِنْهُ. اَللّهُمَّ اِنّی اَسْاَلُکَ صِحَّةً فی عِبادَةٍ، وَ فَراغًا فی زَهادَةٍ، وَ عِلْمًا فِی اسْتِعْمالٍ، وَ وَرَعًا فی

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۱» بعنوان «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ إِذَا حَزَنَهُ أَمْرٌ وَ أَهَمَّتْهُ الْخَطَایَا».

۲- ۲) فَلَا

۳- ۳) لِرَوْعَتِی

۴- ۴) + مِنْکَ

۵- ۵) یُقَوِّینِی

۶- ۶) لَا یُجِیرُ

۷- ۷) عَلَی

۸- ۸) یَا إِلَهِی جَمِیعُ

۹- ۹) السَّبَبِ

اِجْمالٍ. اَللّهُمَّ اخْتِمْ بِعَفْوِکَ اَجَلی، وَ حَقِّقْ فی رَجآءِ رَحْمَتِکَ اَمَلی، وَ سَهِّلْ اِلی بُلُوغِ رِضاکَ سُبُلی، وَ حَسِّنْ فی جَمیعِ اَحْوالی عَمَلی. اَللّهُمَّ نَبِّهْنی لِذِکْرِکَ فی اَوْقاتِ الْغَفْلَهِ، وَ اسْتَعْمِلْنی بِطاعَتِکَ فی اَیّامِ الْمُهْلَهِ، وَ انْهَجْ لی اِلی مَحَبَّتِکَ سُبُلاً سَهْلَهً، اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی خَیْرَ الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ. وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه، کَاَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ عَلی اَحَدٍ بَعْدَهُ، وَ اتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْاٰخِرَهِ حَسَنَهً، وَ قِنا عَذابَ النّارِ.(۱) اَللّهُمَّ اِنَّکَ اِنْ صَرَفْتَ عَنّی وَجْهَکَ الْکَریمَ، اَوْ مَنَعْتَنی فَضْلَکَ الْجَسیمَ، اَوْ حَظَرْتَ عَلَیَّ رِزْقَکَ،(۲) لَمْ اَجِدِ السَّبیلَ اِلی شَیْءٍ مِنْ اَمَلی بِغَیْرِکَ، وَ لَمّا قدر(۳) عَلی مَا اعْتَدَلَ(۴)(۵) بِمَعُونَهِ سِواکَ، فَاِنّی عَبْدُکَ یا سَیِّدی(۶) وَ فی قَبْضَتِکَ، ناصِیَتی بِیَدِکَ. لا اَمْرَ لی مَعَ اَمْرِکَ، ماضٍ فِیَّ حُکْمُکَ، عَدْلٌ فِیَّ قَضآئُکَ، وَ لا قُوَّهَ لی عَلَی الْخُرُوجِ مِنْ سُلْطانِکَ، وَ لا اَسْتَطیعُ مُجاوَزَهَ قُدْرَتِکَ،(۷) وَ لا اَبْلُغُ رِضاکَ، وَ لا اَنالُ ما عِنْدَکَ اِلّا بِطاعَتِکَ وَ بِفَضْلِ رَحْمَتِکَ. اَللّهُمَّ(۸) اَصْبَحْتُ وَ اَمْسَیْتُ عَبْدًا داخِرًا لَکَ، لا اَمْلِکُ لِنَفْسی نَفْعًا وَ لا ضَرًّا وَ لا اَصْرِفُ عَنْها شَرًّا(۹) اِلّا بِکَ، اَشْهَدُ بِذلِکَ عَلی نَفْسی، وَ اَعْتَرِفُ لَکَ بِفَضْلِ(۱۰)(۱۱) قُوَّتی وَ قِلَّهِ حیلَتی، فَاَنْجِزْ لی ما وَعَدْتَنی، وَ تَمِّمْ لی ما اتَیْتَنی، فَاِنّی عَبْدُکَ الْمِسْکینُ الْمُسْتَکینُ الضَّعیفُ الضَّریرُ الذَّلیلُ(۱۲) الْحَقیرُ الْمَهینُ الْفَقیرُ الْخآئِفُ الْمُسْتَجیرُ. اَللّهُمَّ(۱۳) لا تَجْعَلْنی ناسِیًا لِذِکْرِکَ فیما اَوْلَیْتَنی، وَ لا غافِلًا عَنْ شُکْرِ اِحْسانِکَ(۱۴) فیما اَبْلَیْتَنی، وَ لا ائِسًا مِنْ اِجابَتِکَ لی وَ اِنْ اَبْطَاْتَ(۱۵) عَنّی، فی سَرّآءَ کُنْتُ اَوْ ضَرّآءَ، اَوْ شِدَّهٍ اَوْ رَخآءٍ، اَوْ عافِیَهٍ اَوْ بَلآءٍ، اَوْ بُؤْسٍ اَوْ نَعْمی،(۱۶) اَوْ فَقْرٍ اَوْ غِنًی. اَللّهُمَّ(۱۷) اجْعَلْ ثَنایَ(۱۸) عَلَیْکَ، وَ مَدْحی اِیّاکَ، وَ حَمْدی لَکَ فی کُلِّ حالاتی، حَتّی لا اَفْرَحَ

ص : ۱۶۰

۱- ۱) فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْ هَرَبِی، وَ أَنْجِحْ مَطْلَبِی

۲- ۲) + أَوْ قَطَعْتَ عَنِّی سَبَبَکَ

۳- ۳) کذا

۴- ۴) کذا

۵- ۵) غَیْرَکَ، وَ لَمْ أَقْدِرْ عَلَی مَا عِنْدَکَ

۶- ۶) - یَا سَیِّدِی

۷- ۷) + وَ لَا أَسْتَمِیلُ هَوَاکَ

۸- ۸) إِلَهِی

۹- ۹) لَا ضَرًّا

۱۰- ۱۰) کذا

۱۱- ۱۱) بِضَعْفِ

۱۲- ۱۲) - الذَّلِیلُ

۱۳- ۱۳) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۴- ۱۴) لِإِحْسَانِکَ

۱۵- ۱۵) أَبْطَأْتَ

۱۶- ۱۶) نَعْمَاءَ، أَوْ جِدَهٍ أَوْ لَأْوَاءَ

۱۷- ۱۷) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ
۱۸- ۱۸) ثَنَائِی

بِما اتَيْتَنی مِنَ الدُّنْیا، وَ لا اَحْزَنَ عَلی ما مَنَعْتَنی مِنْها،(۱) وَ اَشْعِرْ قَلْبی تَقْواکَ، وَ اسْتَعْمِلْ بَدَنی بِما(۲) تَقْبَلُهُ مِنّی، وَ اشْغَلْ بِطاعَتِکَ نَفْسی عَنْ کُلِّ ما تُورِدُهُ(۳) عَلَیَّ حَتّی لا اُحِبَّ شَیْئًا مِنْ سُخْطِکَ، وَ لا اَسْخَطَ شَیْئًا مِنْ رِضاکَ. اَللّهُمَّ(۴) فَرِّغْ قَلْبی لِمَحَبَّتِکَ، وَ اشْغَلْهُ بِذِکْرِکَ، وَ انْعَشْهُ بِخَوْفِکَ وَ بِالْوَجَلِ مِنْکَ، وَ قَوِّهِ بِالرَّغْبَهِ اِلَیْکَ، وَ اَمِلْهُ اِلی طاعَتِکَ، وَ اَجْرِ بِهِ فی اَحَبِّ السُّبُلِ اِلَیْکَ، وَ ذَلِّلْهُ بِالرَّغْبَهِ فیما عِنْدَکَ اَیّامَ حَیوتی کُلِّها. وَ اجْعَلْ تَقْواکَ مِنَ الدُّنْیا زادی، وَ اِلی رَحْمَتِکَ رِحْلَتی، وَ فی مَرْضاتِکَ مَدْخَلی، وَ اجْعَلْ فی جَنَّتِکَ مَثْوایَ، وَ هَبْ لی قُوَّهً اَحْتَمِلُ بِها جَمیعَ مَرْضاتِکَ، وَ اجْعَلْ فِراری(۵) اِلَیْکَ، وَ رَغْبَتی فیما عِنْدَکَ، وَ اَلْبِسْ قَلْبِی الْوَحْشَهَ مِنْ شِرارِ خَلْقِکَ، وَ هَبْ لِی الْاُنْسَ بِکَ وَ بِاَوْلِیآئِکَ وَ اَهْلِ طاعَتِکَ. وَ لا تَجْعَلْ لِفاجِرٍ وَ لا کافِرٍ عَلَیَّ مِنَّهً، وَ لا لَهُ عِنْدی یَدًا، وَ لا بی اِلَیْهِمْ حاجَهً، بَلِ اجْعَلْ سُکُونَ قَلْبی وَ اُنْسَ نَفْسی وَ اسْتِغْنآئی وَ کِفایَتی بِکَ وَ بِخِیارِ خَلْقِکَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِهِ، وَ اجْعَلْنی لَهُمْ قَرینًا، وَ اجْعَلْنی لَهُمْ نَصیرًا، وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِشَوْقٍ اِلَیْکَ، وَ بِالْعَمَلِ لَکَ بِما تُحِبُّ وَ تَرْضی، اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ، وَ ذلِکَ عَلَیْکَ یَسیرٌ.

ص : ۱۶۱

۱- ۱) فِیهَا

۲- ۲) فِیمَـا

۳- ۳) یَرِدُ

۴- ۴) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۵- ۵) فِرَارِیَ

دعای چهلم

(۴۰)

و کان من دعآئه علیه السّلــم

عند الشّدّه و الجهد و تَعَسُّرِ الامُور

(۱)

اَللّهُمَّ اِنَّکَ کَلَّفْتَنی مِنْ نَفْسِی ما اَنْتَ اَمْلَکُ بِه مِنّی، وَ قُدْرَتُکَ عَلَیْهِ وَ عَلَیَّ اَغْلَبُ مِنْ قُدْرَتی، فَاَعْطِنی مِنْ نَفْسی ما یُرْضیکَ عَنّی، وَ خُذْ لِنَفْسِکَ رِضاها مِنْ نَفْسی فی عافِیَهٍ. اَللّهُمَّ لا طاقَهَ لی بِالْجَهْدِ، وَ لا صَبْرَ لی عَلَی الْبَلاآءِ، وَ لا قُوَّهَ لی عَلَی الْفَقْرِ، وَ لا(۲) تَحْظُرْ عَلَیَّ رِزْقی، وَ لا تَکِلْنی اِلی خَلْقِکَ، بَلْ تَفَرَّدْ بِحاجَتی، وَ تَوَلَّ کِفایَتی.(۳) وَ انْظُرْ لی فی جَمیعِ اُمُوری، فَاِنَّکَ اِنْ وَکَلْتَنی اِلی نَفْسی عَجَزْتُ عَنْها وَ لَم اُقِمْ بِما فیهِ مَصْلِحَتُها،(۴) وَ اِنْ وَکَلْتَنی اِلی خَلْقِکَ تَجَهَّمُونی، وَ اِنْ اَلْجَاْتَنی اِلی قَرابَتی حَرَمُونی، وَ اِنْ اَعْطَوْا اَعْطَوْا قَلیلاً نَکِدًا، وَ مَنُّوا عَلَیَّ کَثیرًا،(۵) وَ ذَمُّوا طَویلاً.(۶) فَبِفَضْلِکَ،(۷) فَاَغْنِنی، وَ بِعَطِیَّتِکَ(۸) فَانْعَشْنی، وَ بِسَعَتِکَ، فَابْسُطْ یَدی، وَ بِما عِنْدَکَ فَاکْفِنی. اَللّهُمَّ(۹) وَ خَلِّصْنی مِنَ الْحِقْدِ، وَ احْظُرْنی(۱۰) عَنِ الذُّنُوبِ، وَ وَرِّعْنی عَنِ الْمَحارِمِ، وَ لا تجرنی(۱۱)(۱۲) عَلَی الْمَعاصی، وَ اجْعَلْ هَوایَ فیما(۱۳) عِنْدَکَ، وَ رِضایَ فیما یَرِدُ عَلَیَّ مِنْکَ، وَ بارِکْ لی فیما رَزَقْتَنی وَ فیما خَوَّلْتَنی وَ فیما اَعْطَیْتَنی(۱۴) وَ فیما اَنْعَمْتَ بِه عَلَیَّ، وَ اجْعَلْنی فی کُلِّ حالاتی مَحْفُوظًا، مَکْلُوآءًا، مَسْتُورًا، مَمْنُوعًا، مُعافًا،(۱۵) مُجارًا. اَللّهُمَّ(۱۶) اقْضِ عَنّی کُلَّ حَقٍّ(۱۷) اَلْزَمْتَنیهِ وَ فَرَضْتَهُ عَلَیَّ لَکَ

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۲».

۲- ۲) فَلَا

۳- ۳) + وَ انْظُرْ إِلَیَّ

۴- ۴) مَا فِیهِ مَصْلَحَتُهَا

۵- ۵) طَوِیلاً

۶- ۶) کَثِیرًا

۷- ۷) + اللَّهُمَّ

۸- ۸) بِعَظَمَتِکَ

۹- ۹) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۱۰- ۱۰) الْحَسَدِ وَ احْصُرْنِی

۱۱- ۱۱) کذا

۱۲- ۱۲) لَا تُجَرِّئْنِی

۱۳- ۱۳) - فِيما

۱۴- ۱۴) - وَ فِيما اَعْطَيْتَنِى

۱۵- ۱۵) مُعَاذًا

۱۶- ۱۶) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۷- ۱۷) مَا

فی وَجْهٍ مِنْ وُجُوهِ طاعَتِکَ اَوْ بِخَلْقٍ(۱) مِنْ خَلْقِکَ وَ ما(۲) ضَعُفَ عَنْهُ مِنْ(۳) ذلِکَ بَدَنی، وَ وَهَنَتْ عَنْهُ قُوَّتی، فَلَمْ(۴) تَنَلْهُ مَقْدُرَتی، وَ لَمْ یَسَعْهُ مالی وَ لا ذاتُ یَدی، ذَکَرْتُهُ اَوْ نَسیتُهُ.(۵) یا رَبِّ، مِمّا قَدْ اَحْصَیْتَهُ عَلَیَّ وَ اَغْفَلْتُهُ(۶) مِنْ نَفْسی، فَاَدِّه عَنّی مِنْ جَزیلِ عَطِیَّتِکَ وَ کَبیرِ(۷) ما عِنْدَکَ، فَاِنَّکَ واسِعٌ کَریمٌ، حَتّی لا یَبْقی عَلَیَّ مِنْهُ شَیْ ءٌ(۸) تُریدُ اَنْ تُقاصَّنی بِه مِنْ حَسَناتی، اَوْ تُضاعِفَ بِه مِنْ سَیِّئاتی یَوْمَ لِقاکَ(۹) یا رَبِّ. اَللّهُمَّ(۱۰) ارْزُقْنِی الرَّغْبَهَ فِی الْعَمَلِ لَکَ لِآخِرَتی حَتّی اَعْرِفَ صِدْقَ ذلِکَ مِنْ قَلْبی، وَ حَتّی یَکُونَ الْغالِبُ عَلَیَّ الزُّهْدَ فِی الدُّنْیا،(۱۱) وَ حَتّی اَعْمَلَ الْحَسَناتِ حُبًّا وَ(۱۲) شَوْقًا، وَ اَفِرَّ(۱۳) مِنَ السَّیِّئاتِ فَرَقًا وَ خَوْفًا، وَ هَبْ لی نُورًا اَمْشی بِه فِی النّاسِ، وَ اَهْتَدی بِه فِی الظُّلُماتِ، وَ اَسْتَضیآءُ بِه مِنَ الشَّکِّ وَ الشُّبُهاتِ. اَللّهُمَّ(۱۴) وَ ارْزُقْنی خَوْفَ غَمِّ الْوَعیدِ، وَ شَوْقَ ثَوابِ الْمَوْعُودِ، حَتّی اَجِدَ لَذَّهَ ما اَدْعُوکَ بِه،(۱۵) وَ کَاٰبَهَ ما اَسْتَجیرُکَ(۱۶) مِنْهُ. اَللّهُمَّ قَدْ تَعْلَمُ ما یُصْلِحُنی مِنْ اَمْرِ اخِرَتی وَ دُنْیایَ(۱۷) فَکُنْ بِحَوایِجی حَفِیًّا. اَللّهُمَّ(۱۸) ارْزُقْنِی الْحَقَّ عِنْدَ تَقْصیری فِی الشُّکْرِ لَکَ بِما اَنْعَمْتَ بِه(۱۹) عَلَیَّ فِی الْیُسْرِ وَ الْعُسْرِ وَ الصِّحَّهِ وَ السَّقَمِ، حَتّی اَتَعَرَّفَ مِنْ نَفْسی رَوْحَ الرِّضا وَ طُمَاْنینَهَ النَّفْسِ مِنّی بِما یُحِبُّ مِنْکَ(۲۰) فیما یَحدُثُ فی حالِ الْخَوْفِ وَ الْاَمْنِ وَ النَّفْعِ وَ الضَّرِّ.(۲۱) اَللّهُمَّ(۲۲) ارْزُقْنی سَلامَهَ الصَّدْرِ مِنَ الْحَسَدِ حَتّی لا اَحْسُدَ اَحَدًا مِنْ

ص : ۱۶۳

۱- ۱) لِخَلْقٍ

۲- ۲) إنْ

۳- ۳) عَنْ

۴- ۴) وَ لَمْ

۵- ۵) + هُوَ

۶- ۶) + أَنَا

۷- ۷) کَثِیرِ

۸- ۸) شَیْءٌ مِنْهُ

۹- ۹) أَلْقَاکَ

۱۰- ۱۰) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۱۱- ۱۱) دُنْیَایَ

۱۲- ۱۲) - حُبًّا وَ

۱۳- ۱۳) آمَنَ

۱۴- ۱۴) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۱۵- ۱۵) لَهُ

۱۶- ۱۶) أَسْتَجِیرُ بِکَ

۱۷- ۱۷) دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی

۱۸- ۱۸) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ

۱۹- ۱۹) - بِهِ

۲۰- ۲۰) یَجِبُ لَکَ

۲۱- ۲۱) الرِّضَا وَ السُّخْطِ وَ الضَّرِّ وَ النَّفْعِ

۲۲- ۲۲) + صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

خَلْقِکَ عَلی شَیْ ءٍ مِنْ فَضْلِکَ، وَ حَتّی لا اَری نِعْمَهً مِنْ نِعَمِکَ عَلی اَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فی دینٍ اَوْ دُنْیا اَوْ عافِیَهٍ اَوْ تَقْوی اَوْ سَعَهٍ اَوْ رَخـآءٍ اِلّا رَجَوْتُ لِنَفْسـی اَفْضَلَ مِنْ(۱) ذلِکَ بِکَ وَ مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ. اَللّهُمَّ(۲) ارْزُقْنِی التَّحَفُّظَ مِنَ الْخَطایا، وَ الْاِحْتِراسَ مِنَ الزَّلَلِ فِی الدُّنْیا وَ الْاخِرَهِ فی حالِ الرِّضا وَ الْغَضَبِ، حَتّی اَکُونَ بِما یَرِدُ(۳) مِنْهُما بِمَنْزِلَهٍ سَوآءً،(۴) عامِلًا بِطاعَتِکَ، مُوءْثِرًا لَها(۵) فِی الْاَوْلِیآءِ وَ الْاَعْدآءِ، حَتّی یَاْمَنَ عَدُوّی مِنْ ظُلْمی،(۶) وَ یَأْیَسَ وَلِیّی مِنْ مَیْلی وَ اِنْحِطاطِ(۷) هَوایَ. وَ اجْعَلْنی مِمَّنْ یَدْعُوکَ مُخْلِصًا فِی الرَّخآءِ وَ الشِّدَّهِ(۸) دُعآءَ الْمُـخْلِصینَ الْمُضْطَرّینَ لَکَ فِی الدُّعآءِ، اِنَّکَ اَنْتَ الْحَمیدُ الْمَجیدُ.(۹)

ص : ۱۶۴

۱- ۱) - مِنْ

۲- ۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۳- ۳) + عَلَیَّ

۴- ۴) سَوَاءٍ

۵- ۵) لِرِضَاکَ عَلَی مَا سِوَاهُمَا

۶- ۶) + وَ جَوْرِی

۷- ۷) انْحِطَاطِ

۸- ۸) - وَ الشِّدَّهِ

۹- ۹) حَمِیدٌ مَجِیدٌ.

دعای چهل و یکم

(۴۱)

وَ مِنْ دُعآئِه علیه السّلـــم

اذا سَأَلَ الْعافِیَهَ و شُکرها

(۱)

اَللّهُمَّ(۲) وَ اَلْبِسْنی عافِیَتَک، وَ جَلِّلْنی عافِیَتَک، وَ خُصَّنی(۳) بِعافِیَتِک، وَ غَشِّنی بِعافِیَتِک، وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِعافِیَتِک،(۴) وَ اَکْرِمْنی بِعافِیَتِک، وَ اَغْنِنی بِعافِیَتِک، وَ تَصَدَّقْ عَلَیَّ بِعافِیَتِک، وَ هَبْ لی عافِیَتَک، وَ اَفْرِشْنی عافِیَتَک، وَ اصْحَبْنی بِعافِیَتِک،(۵) وَ لا تُفَرِّقْ بَیْنی وَ بَیْنَ عافِیَتِک فِی الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ.(۶) اَللّهُمَّ(۷) عافِنی عافِیَهً کافِیَهً شافِیَهً عالِیَهً نامِیَهً، عافِیَهً تُوَلِّدُ فی بَدَنِی الْعافِیَهَ، عافِیَهَ الدُّنْیا وَ الْاٰخِرَهِ. وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِالصِّحَّهِ وَ الْأَمْنِ وَ السَّلامَهِ فی دینی وَ بَدَنی، وَ الْبَصیرَهِ فی قَلْبی، وَ النَّفاذِ فی اُمُوری، وَ الْخَشْیَهِ لَک، وَ الْخَوْفِ وَ الْوَجَلِ(۸) مِنْک، وَ الْقُوَّهِ عَلی ما اَمَرْتَنی بِه مِنْ طاعَتِک، وَ الْأِجْتِنابِ لِما نَهَیْتَنی عَنْهُ مِنْ مَعْصِیَتِک. اَللّهُمَّ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَهِ، وَ زِیارَهِ قَبْرِ رَسُولِک، صَلَواتُک(۹) وَ رَحْمَتُک وَ بَرَکاتُک عَلَیْهِ وَ عَلی الِه اَبَدًا دآئِمًا(۱۰) ما اَبْقَیْتَنی(۱۱)(۱۲) فی عامی هذا وَ فی کُلِّ عام، وَ اجْعَلْ ذلِک مِنّی(۱۳) مَقْبُولًا، مَشْکُورًا، مَذْکُورًا لَدَیْک، مَذْخُورًا.(۱۴) وَ اَنْطِقْ بِحَمْدِک وَ شُکْرِک وَ ذِکْرِک وَ حُسْنِ الثَّنآءِ عَلَیْک لِسانی، وَ اشْرَحْ لمن

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۳» و عنوانه فیها «وَ کانَ مِنْ دُعائِهِ عَلَیْهِ السَّــلَامُ إذَا سَأَلَ اللَّهَ الْعَافِیَهَ وَ شُکْرَهَا».

۲- ۲) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ

۳- ۳) حَصِّنِّی

۴- ۴) - وَ غَشِّنِی بِعَافِیَتِک، وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِعَافِیَتِک

۵- ۵) أَصْلِحْ لِی عَافِیَتَک

۶- ۶) - اِنَّکَ عَلَی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ

۷- ۷) + صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ

۸- ۸) - وَ الْوَجَلِ

۹- ۹) + عَلَیْهِ

۱۰- ۱۰) (وَ آلِ رَسُولِک) عَلَیْهِمُ السَّلَامُ، أَبَدًا

۱۱- ۱۱) کذا

۱۲- ۱۲) أَبْقَیْتَنِی

۱۳- ۱۳) - مِنِّی

۱۴- ۱۴) + عِنْدَكَ

اشد(۱)(۲) دینِکَ قَلْبی. وَ اَعِذْنی وَ ذُرِّیَّتی مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیم، وَ مِنْ شَرِّ السّآمَّهِ وَ الْهآمَّهِ و الْعآمَّهِ وَ اللّآمَّهِ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَیْطانٍ مَریدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَیْطانٍ(۳) عَنیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ مُتْرَفٍ حَفیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ ضَعیفٍ وَ شَدیدٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَریفٍ وَ وَضیعٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ صَغیرٍ وَ کَبیرٍ، وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ قَریبٍ وَ بَعیدٍ،(۴) وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دآبَّهٍ اَنْتَ اخِذٌ بِناصِیَتِها، اِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقیم. اَللّٰهُمَّ مَنْ اَرادَ بی شَرًّا(۵) فَاصْرِفْهُ عَنّی، وَ ازْجُرْ (۶) بِقُوَّتِکَ(۷) عَنّی مَکْرَهُ، وَ ادْرَأْ عَنّی شَرَّهُ، وَ رُدَّ کَیْدَهُ فی نَحْرِه. وَ اجْعَلْ مِنْ بَیْنِ یَدَیْه سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِه سَدًّا(۸) حَتّی تُعْمِیَ عَنّی بَصَرَهُ، وَ تُصِمَّ عَنْ ذِکْری سَمْعَهُ، وَ تُغَفِّلَ دُونَ اِخْطاری(۹) قَلْبَهُ، وَ تُخْرِسَ عَنّی لِسانَهُ، وَ تُقْنِعَ(۱۰) رَاْسَهُ، وَ تُذِلَّ عِزَّهُ، وَ تَکسِرَ جَبَرُوتَهُ، وَ تُذِلَّ رَقَبَتَهُ، وَ تَفْسَخَ کِبْرَهُ، وَ تُوءْمِنَنی مِنْ جَمیعِ ضَرِّه وَ شَرِّه وَ غَمْزِه وَ هَمْزِه(۱۱) وَ حَسَدِه وَ عَداوَتِه وَ حبالِه(۱۲) وَ مَصآئِدِه وَ رَجْلِه(۱۳) وَ خَیْلِه.(۱۴)

۱- ۱) کذا

۲- ۲) لِمَرَاشِدِ

۳- ۳) سُلْطَانٍ

۴- ۴) + وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ مَنْ نَصَبَ لِرَسُولِکَ وَ لِأَهْلِ بَیْتِهِ حَرْبًا مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ

۵- ۵) صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَنْ أَرَادَنِی بِسُوءٍ

۶- ۶) کذا

۷- ۷) ادْحَرْ

۸- ۸) بَیْنَ یَدَیْهِ سُدًّا

۹- ۹) تُقْفِلَ دُونَ إِخْطَارِی

۱۰- ۱۰) تَقْمَعَ

۱۱- ۱۱) + وَ لَمْزِهِ

۱۲- ۱۲) حَبَائِلِهِ

۱۳- ۱۳) رَجِلِهِ

۱۴- ۱۴) + إِنَّکَ عَزِیزٌ قَدِیرٌ.

دعای چهل و دوم

(۴۲)

و من دُعآئه عَلَیْه السّلـم

للوَلَدِ عَلَیْهِ السَّلـم

(۱)

اَللّهُمَّ وَ مُنَّ عَلَیَّ ببَقآءِ وَلَدی،(۲) وَ بِاِصْلاحِهِمْ(۳) و بِاِمْتاعی بِهِمْ. یا اِلهی اُمْدُدْ(۴) لی فی اَعْمـارِهِمْ، وَ زِدْ لی فی اجالِهِمْ، وَ رَبِّ لی صَغیرَهُمْ، وَ قَوِّ لی ضَعیفَهُمْ، وَ اَصْلِحْ(۵) لی اَبْدانَهُمْ وَ اَدْیانَهُمْ وَ اَخْلاقَهُمْ، وَ عافِهِمْ فی اَنْفُسِهِمْ وَ فی جَوارِحِهِمْ وَ فی کُلِّ ما عُنیتُ لـلـرّ(۶)(۷) اَمْرِهِمْ، فَاَدْرِرْ(۸) لی وَ عَلی یَدَیَّ(۹) اَرْزاقَهُمْ. وَ اجْعَلْهُمْ اَبْرارًا اَتْقِیآءَ بُصَرآءَ سامِعینَ عُقَلآءَ فَهِمینَ اَعِفّآءَ مَیامینَ اَزْکِیآءَ مُبارَکینَ سامِعینَ(۱۰) مُطیعینَ لَکَ، وَ لِاَوْلِیآئِکَ مُحِبّینَ مُناصِحینَ، وَ لِجَمیعِ اَعْدآئِکَ مُعادینَ(۱۱) وَ مُبْغِضینَ.(۱۲) اَللّهُمَّ اشْدُدْ بِهِمْ عَضُدی، وَ اَقِمْ بِهِمْ اَوَدی، وَ اَکْثِرْ(۱۳) بِهِمْ عَدَدی، وَ زَیِّنْ بِهِمْ مَحْضَری، وَ اَحْیِ بِهِمْ ذِکْری، وَ اکْفِنی بِهِمْ فی غَیْبَتی، وَ اَعِنّی بِهِمْ عَلی حاجَتی، وَ اجْعَلْهُمْ لی مُحِبّینَ، وَ عَلَیَّ حَدِبینَ مُقْبِلینَ مُسْتَقیمینَ وَ(۱۴) لی، مُطیعینَ، غَیْرَ عاصینَ وَ لا عآقّینَ وَ لا مُخالِفینَ وَ لا خاطِئینَ. وَ اَعِنّی عَلی تَرْبِیَتِهِمْ،(۱۵) وَ بِرِّهِمْ، وَ هَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ مَعَهُمْ اَوْلادًا ذُکُورًا، وَ اجْعَلْ ذلِکَ خَیْرًا لی،

۱- ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۲۵» و عنوانه فیها «وَ کانَ مِنْ دُعائِهِ عَلَیْهِ السَّلامُ لِوُلْدِهِ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ».

۲- ۲) وُلْدِی

۳- ۳) + لِی

۴- ۴) إِلَهِی امْدُدْ

۵- ۵) أَصِحَّ

۶- ۶) کذا

۷- ۷) بِهِ مِنْ

۸- ۸) وَ أَدْرِرْ

۹- ۹) یَدِی

۱۰- ۱۰) - عُقَلَاءَ فَهِمِینَ اَعِفَّآءَ... سَامِعِینَ

۱۱- ۱۱) مُعَانِدِینَ

۱۲- ۱۲) + آمِینَ

۱۳- ۱۳) کَثِّرْ

۱۴- ۱۴) - وَ
۱۵- ۱۵) + وَ تَأْدِيبِهِمْ

وَ اجْعَلْهُمْ لی(۱) عَلَی ما سَاَلْتُکَ. وَ اَعِذْنی وَ ذُرِّیَّتی مِنَ الشَّیطانِ الرَّجیم، فَاِنَّکَ خَلَقْتَنا وَ اَمَرْتَنا وَ نَهَیْتَنا وَ رَغَّبْتَنا فی ثَوابِ ما اَمَرْتَنا وَ رَهَّبْتَنا عِقابَهُ، وَ جَعَلْتَ لَنا عَدُوًّا یَکیدُنا، سَلَّطْتَهُ مِنّا عَلی ما لَمْ تُسَلِّطْنا عَلَیْهِ مِنْهُ، اَسْکَنْتَهُ صُدُورَنا، وَ اَجْرَیْتَهُ مَجْری(۲) دِمآئِنا، لا یَغْفُلُ اِنْ غَفَلْنا، وَ لا یَنْسی اِنْ نَسینا، یُوءْمِنُنا عِقابَکَ، وَ یُخَوِّفُنا تَغْییرَکَ.(۳) اِنْ هَمَمْنا بِفاحِشَهٍ شَجَّعَنا عَلَیْها، وَ اِنْ هَمَمْنا بِعَمَلٍ صالِحٍ ثَبَّطَنا عَنْهُ، یَتَعَرَّضُ لَنا بِالشَّهَواتِ، وَ یَنْصِبُ لَنا بِالشُّبُهاتِ، اِنْ وَعَدَنا کَذَبَنا، وَ اِنْ مَنّانا اَخْلَفَنا، وَ اِلّا تَصْرِفْ عَنّا کَیْدَهُ یُضْلِلْنا،(۴) وَ اِلّا تَقِنا خَبالَهُ یَسْتَزْلِلْنا.(۵) اَللّهُمَّ فَاقْهَرْ سُلْطانَهُ عَنّا بِسُلْطانِکَ حَتّی تَحْبِسَهُ عَنّا بِکَثیرِ(۶) الدُّعآءِ لَکَ وَ نَکُونَ(۷) مِنْ کَیْدِهِ فِی الْمَعْصُومینَ بِکَ. اَللّهُمَّ اَعْطِنی کُلَّ سُوءْلی، وَ اقْضِ لی جَمیعَ(۸) حَوایِجی، وَ لا تَمْنَعْنِی الْاِجابَهَ وَ قَدْ ضَمِنْتَها لی، وَ لا تَحْجُبْ دُعآئی عَنْکَ وَ قَدْ اَمَرْتَنی بِهِ، وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِکُلِّ ما یُصْلِحُنی فی آخِرَتی وَ دُنْیایَ(۹) ما ذَکَرْتُ مِنْهُ وَ ما نَسیتُ، اَوْ اَظْهَرْتُ اَوْ اَخْفَیْتُ اَوْ اَعْلَنْتُ اَوْ اَسْرَرْتُ. وَ اجْعَلْنی فی جَمیعِ ذلِکَ مِنَ الْمُفْلِحینَ(۱۰) بِسُوءالی اِیّاکَ، الْمُنْجِحینَ بِالطَّلَبِ اِلَیْکَ وَ(۱۱) الْمَمْنُوعینَ بِالتَّوَکُّلِ عَلَیْکَ. الْمُعَوَّذینَ(۱۲) بِالتَّعَوُّذِ بِکَ، الرّابِحینَ بِالنَّجاهِ(۱۳)(۱۴) عَلَیْکَ، الْمُحآدّینَ(۱۵) بِعِزِّکَ، الْمُوَسَّعِ(۱۶) عَلَیْهِمُ الرِّزْقُ الْحَلالُ مِنْ فَضْلِکَ، الْواسِعِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، الْمُعَزَّرینَ(۱۷) مِنَ الذُّلِّ بِکَ،(۱۸) الْمُـجارینَ مِنَ الظُّلْمِ بِعَدْلِکَ، وَ الْمُعافَیْنَ مِنَ الْبَلاآءِ بِرَحْمَتِکَ،(۱۹) الْمُغْنَیْنَ مِنَ الْفَقْرِ بِغِناکَ، وَ الْمَعْصُومینَ مِنَ الذُّنُوبِ وَ الزَّلَلِ وَ الْخَطایا،(۲۰) وَ الْمُوَفَّقینَ لِلْخَیْرِ وَ الرُّشْدِ وَ الصَّوابِ

۱- ۱) + عَوْنًا

۲- ۲) مَجارِیَ

۳- ۳) بِغَیْرِکَ

۴- ۴) یُضِلَّنا

۵- ۵) یَسْتَزِلَّنا

۶- ۶) بِکَثْرَهِ

۷- ۷) فَنُصْبِحَ

۸- ۸) - جَمِیعَ

۹- ۹) دُنْیایَ وَ آخِرَتِی

۱۰- ۱۰) الْمُصْلِحِینَ

۱۱- ۱۱) غَیْرِ

۱۲- ۱۲) الْمُعَوَّدِینَ

۱۳- ۱۳) کذا

۱۴- ۱۴) فِی التِّجارَهِ

۱۵- ۱۵) الْمُـجارِینَ

۱۶- ۱۶) الْمُوسَعِ

۱۷- ۱۷) الْمُعَزِّینَ

١٨- ١٨) + وَ

١٩- ١٩) + وَ

٢٠- ٢٠) الْخَطَاءِ بِتَقْوَاكَ

بطاعَتِکَ، وَ الْمُـحالِ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ الذُّنُوبِ بِقُدْرَتِکَ، التّارِکینَ لِکُلِّ مَعْصِیَتِکَ، السّاکِنینَ فی جَوارِکَ.(۱) اَللّهُمَّ اَعْطِنی(۲) جَمیعَ ذلِکَ بِتَوْفیقِکَ وَ اَجِرْنی بِرَحْمَتِکَ،(۳) مِنْ عَذابِ السَّعیرِ اِلهَ الْحَقِّ رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ(۴) اَعْطِ جَمیعَ الْمُسْلِمینَ وَ الْمُسْلِماتِ وَ الْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ مِثْلَ الَّذی سَاَلْتُکَ لِنَفْسی وَ لِوَلَدی فی عاجِلِ الدُّنْیا وَ اجِلِ الْاٰخِرَهِ، اِنَّهُ(۵) قَریبٌ مُجیبٌ(۶) عَلیمٌ عَفُوٌّ غَفُورٌ(۷) رَحیمٌ. اَللّهُمَّ(۸) وَ اتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً، وَ فِی الْاٰخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنا عَذابَ النّارِ، بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ.(۹)

ص : ۱۶۹

۱- ۱) جِوَارِکَ

۲- ۲) أَعْطِنَا

۳- ۳) رَحْمَتِکَ، وَ أَعِذْنَا

۴- ۴) السَّعِیرِ، وَ

۵- ۵) إِنَّکَ

۶- ۶) + سَمِیعٌ

۷- ۷) + رَؤُوفٌ

۸- ۸) - اللَّهُمَّ

۹- ۹) - بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

دعای چهل و سوم

(۴۳)

وَ مِنْ دُعآئِه عَلَیْهِ السّلـامُ

فی الْمُهِمّاتِ

(۱)

اِلهی هَدَیْتَنی فَلَهَوْتُ، وَ وَعَظْتَ فَقَسَوْتُ، وَ اَبْلَیْتَ الْجمیلَ فَعَصَیْتُ، وَ(۲) عَرَفْتُ فَاَصْرَرْتُ ثُمَّ عَرَفْتُهُ،(۳) فاسْتَغْفَرْتُ فَاَقَلْتَ، فَعُدْتُ فَسَتَرْتَ، فَلَکَ الْحَمْدُ اِلهی.(۴) تَقَحَّمْتُ اَوْدِیَهَ هَلاکٍ، وَ تَحَلَّلْتُ(۵) شِعابَ تَلَفٍ، تَعَرَّضْتُ فیها لِسَطَواتِکَ فَاسْتَحْقَقْتُ بِها حُلُولَ(۶) عُقُوباتِکَ. وَ وَسیلَتی اِلَیْکَ التَّوْحیدُ، وَ ذَریعَتی اَنّی لَمْ اُشْرِکْ بِکَ شَیْئًا، وَ لَمْ اَتَّخِذْ مَعَکَ اِلَهًا، وَ قَدْ فَرَرْتُ اِلَیْکَ مِنْ نَفْسی،(۷) وَ اِلَیْکَ مَفَرُّ الْمُسیآءِ، وَ مَفْزَعُ الْمُضَیِّعِ حَظَّ(۸) نَفْسِه فَلَکَ الْحَمْدُ اِلهی.(۹) فَکَمْ مِنْ عَدُوٍّ انْتَضی عَلَیَّ سَیْفَ عَداوَتِه، وَ شَحَذَ لی ظُبَهَ مُدْیَتِه، وَ اَرْهَفَ لی شَبا حَدِّه، وَ دافَ لی قَواتِلَ سَمِّه،(۱۰) وَ سَدَّدَ نَحْوی صَوآئِبَ سِهامِه، وَ لَمْ تَنَمْ عَنّی عَیْنُ حَراسَتِه، وَ اَظْهَرَ(۱۱) اَنْ یَسُومَنِی الْمَکْرُوهَ، وَ یُجَرِّعَنی ذُعافَ(۱۲) مَرارَتِه. فَنَظَرْتَ یا اِلهی اِلی ضَعْفی عَنِ احْتِمَالِ الْفَوادِحِ، وَ عَجْزی عَنِ الْأِنْتِصارِ مِمَّنْ قَصَدَنی بِمُحارَبَتِه، وَ وَحْدَتَنی(۱۳) فی کَثیرٍ مِنْ اَمْری عِنْدَ(۱۴) مَنْ ناوانی، وَ اَرْصَدَ لِی الْبَلآءَ(۱۵)

ص : ۱۷۰

---

۱ – ۱) ورد هذا الدعاء فی المشهوره بالرقم «۴۹» و عنوانه فیها «وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فِی دِفَاعِ کَیْدِ الْأَعْدَاءِ، وَ رَدِّ بَأْسِهِمْ».

۲– ۲) ثُمَّ

۳– ۳) مَا أَصْدَرْتَ إِذْ عَرَّفْتَنِیهِ

۴– ۴) إِلَهِی الْحَمْدُ

۵– ۵) الْهَلَاکِ، وَ حَلَلْتُ

۶– ۶) وَ بِحُلُولِهَا

۷– ۷) بِنَفْسِی

۸– ۸) لِحَظِّ

۹– ۹) الْمُلْتَجِئِ

۱۰– ۱۰) سُمُومِهِ

۱۱– ۱۱) حِرَاسَتِهِ، وَ أَضْمَرَ

۱۲– ۱۲) زُعَاقَ

۱۳– ۱۳) کذا

۱۴- ۱۴) وَحْدَتِی فِی کَثِیرِ عَدَدِهِ) بِالْبَلَاءِ

فیمـا لَمْ اُعْمِلْ فیهِ فِكْری. فَاَیَّدْتَنی بِنُصْرَتِكَ،(۱) وَ شَدَدْتَ اَزْری بِقُوَّتِكَ، ثُمَّ فَلَلْتَ لی حَدَّهُ، وَ صَیَّرْتَهُ مِنْ بَعْدِ جَمْعٍ(۲) وَحْدَهُ، وَ اَعْلَیْتَ كَعْبی عَلَیْهِ، وَ جَعَلْتَ مـا سَدَّدَهُ مَرْدُودًا اِلَیهِ،(۳) فَرَدَدْتَهُ یا اِلهی(۴) لَمْ یَشْفِ غَلیلَهُ، وَ لَمْ یَبْرُدْ حَرارَةُ غَیْظِهِ،(۵) قَدْ عَضَّ عَلی شَواهُ وَ اَدْبَرَ مُوَلِّیًا قَدْ اَخْفَقَتْ(۶) سَرایاهُ. وَ كَمْ مِنْ باغٍ بَغانی بِمَكآئِدِه، وَ نَصَبَ لی شَرَكَ مَصآئِدِه، وَ وَكَّلَ بی تَفَقُّدَ رِعایَتِه، وَ اَضْبَئَ اِلَیَّ اِضْبَآءَ السَّبُعِ لِطَریدَتِه اِنْتِظارًا لِانْتِهازِ الْفُرْصَهِ لِفَریسَتِه.(۷) وَ كَمْ مِنْ حاسِدٍ شَرِقَ لی بِغُصَّتِه،(۸) وَ شَجِیَ مِنّی بِغَیْظِه، وَ سَلَقَنی بِحَدِّ لِسانِه، وَ وَحَرَنی بِقَرْفِ عُیُوبِه، وَ جَعَلَ عِرْضی غَرَضًا لِمَرامیهِ، وَ قَلَّدَنی خِلالًا لَمْ تَزَلْ فیهِ.(۹) فَنادَیْتُكَ(۱۰) عالِمًا اَنَّهُ لَمْ یُضْطَهَدْ(۱۱) مَنْ اوی(۱۲) اِلی ظِلِّ كِفایَتِكَ، وَ لَمْ یَفْزَعِ الْقَوارِعُ(۱۳) مَنْ لَجَاَ اِلی مَعاقِلِ اِنْتِظارِكَ،(۱۴) فَحَصَّنْتَنی مِنْ بَاْسِه بِقُدْرَتِكَ. وَ كَمْ مِنْ سَحآئِبِ مَكْرُوهٍ جَلَّیْتَها،(۱۵) وَ سَحآئِبِ نِعَمٍ اَمْطَرْتَها عَلَیَّ، وَ جَداوِلِ رَحْمَهٍ نَشَرْتَها، وَ عافِیَهٍ اَلْبَسْتَها،(۱۶) وَ غَواشی كُرُباتٍ كَشَفْتَها، وَ اُمُورٍ كارِبَهٍ دَفَعْتَها، وَ اَعْیُنِ اَحْداثٍ طَمَسْتَها، وَ ناشِئَهِ رَحْمَهٍ نَشَرْتَها. اَللّهُمَّ(۱۷) وَ كَمْ مِنْ ظَنٍّ حَسَنٍ حَقَّقْتَ، وَ مِنْ عَدَمِ اِمْلاقٍ(۱۸) جَبَرْتَ، وَ مِنْ صَرْعَهٍ مُهْلِكَهٍ نَعَشْتَ، وَ مِنْ(۱۹) مَسْكَنَهٍ فادِحَهٍ(۲۰) حَوَّلْتَ.(۲۱) لا تُسْئَلُ

ص : ۱۷۱

۱- ۱) فَابْتَدَأْتَنِی بِنَصْرِكَ

۲- ۲) + عَدِیدٍ

۳- ۳) عَلَیْهِ

۴- ۴) - یَا اِلَهِی

۵- ۵) غَیْظَهُ، وَ لَمْ یَسْكُنْ غَلِیلُهُ

۶- ۶) أَخْلَفَتْ

۷- ۷) + وَ هُوَ یُظْهِرُ لِی بَشَاشَةَ الْمَلَقِ، وَ یَنْظُرُنِی عَلَی شِدَّهِ الْحَنَقِ. فَلَمَّا رَأَیْتَ یَا إِلَهِی تَبَارَكْتَ وَ تَعَالَیْتَ دَغَلَ سَرِیرَتِهِ، وَ قُبْحَ مَا انْطَوَی عَلَیْهِ، أَرْكَسْتَهُ لِأُمِّ رَأْسِهِ فِی زُبْیَتِهِ، وَ رَدَدْتَهُ فِی مَهْوَی حُفْرَتِهِ، فَانْقَمَعَ بَعْدَ اسْتِطَالَتِهِ ذَلِیلًا فِی رِبَقِ حِبَالَتِهِ الَّتِی كَانَ یُقَدِّرُ أَنْ یَرَانِی فِیهَا، وَ قَدْ كَادَ أَنْ یَحُلَّ بِی -لَوْ لَا رَحْمَتُكَ- مَا حَلَّ بِسَاحَتِهِ

۸- ۸) قَدْ شَرِقَ بِی بِغُصَّتِهِ

۹- ۹) + وَ وَحَرَنِی بِكَیْدِهِ، وَ قَصَدَنِی بِمَكِیدَتِهِ

۱۰- ۱۰) + یَا إِلَهِی مُسْتَغِیثًا بِكَ، وَاثِقًا بِسُرْعَهِ إِجَابَتِكَ

۱۱- ۱۱) لَا یُضْطَهَدُ

۱۲- ۱۲) أَوَی

۱۳- ۱۳) كَنَفِكَ، وَ لَا یَفْزَعُ

۱۴- ۱۴) مَعْقِلِ انْتِصَارِكَ

۱۵- ۱۵) + عَنِّی

۱۶- ۱۶) + وَ أَعْیُنِ أَحْدَاثٍ طَمَسْتَهَا

۱۷- ۱۷) - وَ اُمُورٍ كَارِبَهٍ... نَشَرْتَهَا اللَّهُمَّ

۱۸- ۱۸) وَ عَدَمٍ

۱۹- ۱۹) صَرْعَهٍ أَنْعَشْتَ، وَ

۲۰- ۲۰) - فَادِحَهٍ

۲۱ - ۲۱) + كُـلُّ ذَلِـكَ إِنْعَامًـا وَ تَطَوُّلًا مِنْـكَ، وَ فِى جَمِيعِـهِ انْهِمَاكًا مِنِّى عَلَى مَعَاصِـيكَ، لَمْ تَمْنَعْـكَ إِسَـاءَتِى عَـنْ إِتْمَـامِ إِحْسَـانِكَ، وَ لَا حَجَرَنِى ذَلِكَ عَنِ ارْتِكَابِ مَسَاخِطِكَ

عَمّا تَفْعَلُ. وَ لَقَدْ سُئِلْتَ فَاَعْطَيْتَ، وَ لَمْ تُسْئَلْ فَابْتَدَاْتَ، وَ اسْتُميحَ فَضْلُكَ فما اَكْدَيْتَ، اَبَيْتَ(۱) اِلّا اِحْساناً،(۲) وَ اَبَيْتُ اِلّا تَقَحُّمَ حُرُماتِكَ، وَ تَعَدّى حُدُودِكَ، وَ غَفَلْتُ(۳)(۴) عَنْ وَعيدِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ اِلهى مِنْ مُقْتَدِرٍ لا يُغْلَبُ، وَ ذى اَناةٍ لا يَعْجَلُ. هذا مَقامُ مَنِ اعْتَرَفَ لَكَ(۵) بِالتَّقْصيرِ، وَ شَهِدَ عَلَى نَفْسِه بِالتَّضْييعِ. اَللّهُمَّ اِنّى اَسْاَلُكَ(۶) بِالْمُحَمَّدِيَّهِ الرَّفيعَهِ،(۷) وَ اَتَوَجَّهُ اِلَيْكَ بِالْعَلَوِيَّهِ الْبَيْضآءِ فَاَعِذْنى(۸) مِنْ شَرِّ كَذا وَ كَذا، فَاِنَّ ذلِكَ لا يَضيقُ عَلَيْكَ فى مَجْدِكَ، وَ لا يُعْجِزُكَ(۹) فى قُدْرَتِكَ وَ اَنْتَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ.(۱۰)

۱- ۱) + يَا مَوْلَایَ

۲- ۲) + وَ امْتِنَاناً وَ تَطَوُّلًا وَ إِنْعَامًا

۳- ۳) كذا

۴- ۴) تَقَحُّمًا لِحُرُمَاتِكَ، وَ تَعَدِّيًا لِحُدُودِكَ، وَ غَفْلَةً

۵- ۵) بِسُبُوغِ النِّعَمِ، وَ قَابَلَهَا

۶- ۶) فَإِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ

۷- ۷) + وَ الْعَلَوِيَّهِ الْبَيْضَاءِ

۸- ۸) بِهِمَا أَنْ تُعِيذَنِی

۹- ۹) وُجْدِكَ، وَ لَا يَتَكَأَّدُكَ

۱۰- ۱۰) + فَهَبْ لِی يَا إِلَهِی مِنْ رَحْمَتِكَ وَ دَوَامِ تَوْفِيقِكَ مَا أَتَّخِذُهُ سُلَّمًا أَعْرُجُ بِهِ إِلَی رِضْوَانِكَ، وَ آمَنُ بِهِ مِنْ عِقَابِكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعای چهل و چهارم

(۴۴)

وَ مِن دُعآئه علیه السّلـم

فی الصَّلوه عَلی ادَمَ صَلّی اللّه علیه

(۱)

اَللّهُمَّ وَ اآدَمُ بَدِیعُ فِطْرَتِکَ، وَ اَوَّلُ مُعْتَرِفٍ مِنَ الطّینِ بِرُبُوبِیَّتِکَ، وَ بِکْرُ حُجَجِکَ عَلی عِبادِکَ، وَ الدَّلیلُ عَلَی الاِسْتِجارَهِ بِعَفْوِکَ مِنْ عِقابِکَ، وَ النّاهِجُ سُبُلَ تَوْبَتِکَ، وَ الْمُتَوَسِّلُ بَیْنَ الْخَلْقِ وَ بَیْنَ مَعْرِفَتِکَ. وَ الَّذی لَقَّنْتَهُ ما رَضیتَ بِه عَنْهُ بِمَنِّکَ عَلَیْهِ، وَ رَحْمَتِکَ لَهُ. وَ الْمُنیبُ الَّذی لَمْ یُصِرَّ عَلی مَعْصِیَتِکَ، وَ سابِقُ الْمُتَذَلِّلینَ بِحَلْقِ رَاْسِه فی حَرَمِکَ، وَ الْمُتَوَسِّلُ بَعْدَ الْمَعْصِیَهِ بِالطّاعَهِ اِلی عَفْوِکَ. وَ اَبُوا الْاَنْبِیآءِ الَّذینَ اُوذُوا فی جَنْبِکَ، وَ اَکْثَرُ سُکّانِ الْاَرْضِ سَعْیًا فی طاعَتِکَ. فَصَلِّ عَلَیْهِ اَنْتَ یا رَحْمنُ، وَ مَلاآئِکَتُکَ، وَ سُکّانُ سَمواتِکَ، وَ اَرْضِکَ، کَما عَظَّمَ حُرُماتِکَ. وَ دَلَّنا عَلی سَبیلِ مَرْضاتِکَ. یا اَرْحَم الرّاحِمینَ.

۱- ۱) لم یرد هذا الدعاء فی المشهوره.

هُو

عَلی حَسَبِ الأمر الأشرف الأرفع الأقدس الاعلی قد تشرّف بکتابه هذه

الصَّحیفَهِ الکاملَهِ الغیر المشهُوره العبدُ الْمحتاجُ الی رحمه رَبّه العلیّ الغَنیّ مُحمّد باقر

الحُسینی السُّلطانی الشُّوشتَری حامدًا للّه تعالی و مُصَلِّیًا علی نبیّه محمّدٍ و اله الطّاهرین

المعصُومین تعجیلًا. در عین غبن عین فی ۱۱۲۳.

ص : ۱۷۴

ادعیه ای که در صحیفه مشوره اضافه بر نسخه ابن اشکیب موجود است

اشاره

دعاهایی که در صحیفه سجّادیّه به روایت

حسین بن اشکیب

نیامده و در روایت مشهوره وارد شده است

ص : ۱۷۵

دعای سوم

(۳)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِی الصَّلَاهِ عَلَی حَمَلَهِ الْعَرْشِ وَ كُلِّ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ

اللَّهُمَّ وَ حَمَلَهُ عَرْشِکَ الَّذِینَ لَا یَفْتُرُونَ مِنْ تَسْبِیحِکَ، وَ لَا یَسْأَمُونَ مِنْ تَقْدِیسِکَ، وَ لَا یَسْتَحْسِرُونَ مِنْ عِبَادَتِکَ، وَ لَا یُؤْثِرُونَ التَّقْصِیرَ عَلَی الْجِدِّ فِی أَمْرِکَ، وَ لَا یَغْفُلُونَ عَنِ الْوَلَهِ إِلَیْکَ. وَ إِسْرَافِیلُ صَاحِبُ الصُّورِ، الشَّاخِصُ الَّذِی یَنْتَظِرُ مِنْکَ الْإِذْنَ، وَ حُلُولَ الْأَمْرِ، فَیُنَبِّهُ بِالنَّفْخَهِ صَرْعَی رَهَائِنِ الْقُبُورِ. وَ مِیکَائِیلُ ذُو الْجَاهِ عِنْدَکَ، وَ الْمَکَانِ الرَّفِیعِ مِنْ طَاعَتِکَ. وَ جِبْرِیلُ الْأَمِینُ عَلَی وَحْیِکَ، الْمُطَاعُ فِی أَهْلِ سَمَاوَاتِکَ، الْمَکِینُ لَدَیْکَ، الْمُقَرَّبُ عِنْدَکَ. وَ الرُّوحُ الَّذِی هُوَ عَلَی مَلَائِکَهِ الْحُجُبِ. وَ الرُّوحُ الَّذِی هُوَ مِنْ أَمْرِکَ، فَصَلِّ عَلَیْهِمْ، وَ عَلَی الْمَلَائِکَهِ الَّذِینَ مِنْ دُونِهِمْ: مِنْ سُکَّانِ سَمَاوَاتِکَ، وَ أَهْلِ الْأَمَانَهِ عَلَی رِسَالَاتِکَ. وَ الَّذِینَ لَا تَدْخُلُهُمْ سَأْمَهٌ مِنْ دُؤُوبٍ، وَ لَا إِعْیَاءٌ مِنْ لُغُوبٍ وَ لَا فُتُورٌ، وَ لَا تَشْغَلُهُمْ عَنْ تَسْبِیحِکَ الشَّهَوَاتُ، وَ لَا یَقْطَعُهُمْ عَنْ تَعْظِیمِکَ سَهْوُ الْغَفَلَاتِ. الْخُشَّعُ الْأَبْصَارِ فَلَا یَرُومُونَ النَّظَرَ إِلَیْکَ، النَّوَاکِسُ الْأَذْقَانِ، الَّذِینَ قَدْ طَالَتْ رَغْبَتُهُمْ فِیمَا لَدَیْکَ، الْمُسْتَهْتَرُونَ بِذِکْرِ آلَائِکَ، وَ الْمُتَوَاضِعُونَ دُونَ عَظَمَتِکَ وَ جَلَالِ کِبْرِیَائِکَ. وَ الَّذِینَ یَقُولُونَ إِذَا نَظَرُوا إِلَی جَهَنَّمَ تَزْفِرُ عَلَی أَهْلِ مَعْصِیَتِکَ: سُبْحَانَکَ مَا عَبَدْنَاکَ حَقَّ عِبَادَتِکَ. فَصَلِّ عَلَیْهِمْ وَ عَلَی الرَّوْحَانِیِّینَ مِنْ مَلَائِکَتِکَ، وَ أَهْلِ الزُّلْفَهِ عِنْدَکَ، وَ حُمَّالِ الْغَیْبِ إِلَی رُسُلِکَ، وَ الْمُؤْتَمَنِینَ عَلَی وَحْیِکَ. وَ قَبَائِلِ الْمَلَائِکَهِ الَّذِینَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، وَ أَغْنَیْتَهُمْ عَنِ الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ بِتَقْدِیسِکَ، وَ أَسْکَنْتَهُمْ بُطُونَ أَطْبَاقِ سَمَاوَاتِکَ. وَ الَّذِینَ عَلَی أَرْجَائِهَا إِذَا نَزَلَ الْأَمْرُ بِتَمَامِ وَعْدِکَ. وَ خُزَّانِ الْمَطَرِ وَ زَوَاجِرِ السَّحَابِ. وَ الَّذِی بِصَوْتِ زَجْرِهِ یُسْمَعُ زَجَلُ الرُّعُودِ، وَ إِذَا سَبَحَتْ بِهِ حَفِیفَهُ السَّحَابِ الْتَمَعَتْ صَوَاعِقُ الْبُرُوقِ. وَ مُشَیِّعِی الثَّلْجِ وَ الْبَرَدِ، وَ الْهَابِطِینَ مَعَ قَطْرِ الْمَطَرِ إِذَا نَزَلَ، وَ الْقُوَّامِ عَلَی خَزَائِنِ الرِّیَاحِ، وَ الْمُوَکَّلِینَ بِالْجِبَالِ فَلَا تَزُولُ. وَ الَّذِینَ عَرَّفْتَهُمْ مَثَاقِیلَ الْمِیَاهِ، وَ کَیْلَ مَا تَحْوِیهِ لَوَاعِجُ

الْأَمْطَارِ وَ عَوَالِجُهَا. وَ رُسُلِکَ مِنَ الْمَلَائِکَهِ إِلَی أَهْلِ الْأَرْضِ بِمَکْرُوهِ مَا یَنْزِلُ مِنَ الْبَلَاءِ وَ مَحْبُوبِ الرَّخَاءِ. وَ السَّفَرَهِ الْکِرَامِ الْبَرَرَهِ، وَ الْحَفَظَهِ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ، وَ مَلَکِ الْمَوْتِ وَ أَعْوَانِهِ، وَ مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ، وَ رُومَانَ فَتَّانِ الْقُبُورِ، وَ الطَّائِفِینَ بِالْبَیْتِ الْمَعْمُورِ، وَ مَالِکٍ، وَ الْخَزَنَهِ، وَ رِضْوَانَ، وَ سَدَنَهِ الْجِنَانِ. وَ الَّذِینَ لَا یَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ، وَ یَفْعَلُونَ مَا یُؤْمَرُونَ. وَ الَّذِینَ یَقُولُونَ: سَلَامٌ عَلَیْکُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَی الدَّارِ. وَ الزَّبَانِیَهِ الَّذِینَ إِذَا قِیلَ لَهُمْ: خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ثُمَّ الْجَحِیمَ صَلُّوهُ. ابْتَدَرُوهُ سِرَاعاً، وَ لَمْ یُنْظِرُوهُ. وَ مَنْ أَوْهَمْنَا ذِکْرَهُ، وَ لَمْ نَعْلَمْ مَکَانَهُ مِنْکَ، و بِأَیِّ أَمْرٍ وَکَّلْتَهُ. وَ سُکَّانِ الْهَوَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ الْمَاءِ، وَ مَنْ مِنْهُمْ عَلَی الْخَلْقِ. فَصَلِّ عَلَیْهِمْ یَوْمَ یَأْتِی کُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَ شَهِیدٌ. وَ صَلِّ عَلَیْهِمْ صَلَاهً تَزِیدُهُمْ کَرَامَهً عَلَی کَرَامَتِهِمْ وَ طَهَارَهً عَلَی طَهَارَتِهِمْ. اللَّهُمَّ وَ إِذَا صَلَّیْتَ عَلَی مَلَائِکَتِکَ وَ رُسُلِکَ، وَ بَلَّغْتَهُمْ صَلَاتَنَا عَلَیْهِمْ فَصَلِّ عَلَیْنَا بِمَا فَتَحْتَ لَنَا مِنْ حُسْنِ الْقَوْلِ فِیهِمْ، إِنَّکَ جَوَادٌ کَرِیمٌ.

ص : ۱۷۸

دعای چهارم

(۴)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي الصَّلَاةِ عَلَى أَتْبَاعِ الرُّسُلِ وَ مُصَدِّقِيهِمْ

اللَّهُمَّ وَ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَ مُصَدِّقُوهُمْ -مِنْ- أَهْلِ الْأَرْضِ بِالْغَيْبِ عِنْدَ مُعَارَضَةِ الْمُعَانِدِينَ لَهُمْ بِالتَّكْذِيبِ وَ الِاشْتِيَاقِ إِلَى الْمُرْسَلِينَ بِحَقَائِقِ الْإِيمَانِ. فِي كُلِّ دَهْرٍ وَ زَمَانٍ أَرْسَلْتَ فِيهِ رَسُولًا، وَ أَقَمْتَ لِأَهْلِهِ دَلِيلًا مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، مِنْ أَئِمَّةِ الْهُدَى، وَ قَادَةِ أَهْلِ التُّقَى عَلَى جَمِيعِهِمُ السَّلَامُ، فَاذْكُرْهُمْ مِنْكَ بِمَغْفِرَةٍ وَ رِضْوَانٍ. اللَّهُمَّ وَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ خَاصَّةً الَّذِينَ أَحْسَنُوا الصَّحَابَةَ وَ الَّذِينَ أَبْلَوُا الْبَلَاءَ الْحَسَنَ فِي نَصْرِهِ، وَ كَانَفُوهُ، وَ أَسْرَعُوا إِلَى وِفَادَتِهِ، وَ سَابَقُوا إِلَى دَعْوَتِهِ، وَ اسْتَجَابُوا لَهُ حَيْثُ أَسْمَعَهُمْ حُجَّةَ رِسَالَاتِهِ. وَ فَارَقُوا الْأَزْوَاجَ وَ الْأَوْلَادَ فِي إِظْهَارِ كَلِمَتِهِ، وَ قَاتَلُوا الْآبَاءَ وَ الْأَبْنَاءَ فِي تَثْبِيتِ نُبُوَّتِهِ، وَ انْتَصَرُوا بِهِ. وَ مَنْ كَانُوا مُنْطَوِينَ عَلَى مَحَبَّتِهِ، يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ فِي مَوَدَّتِهِ. وَ الَّذِينَ هَجَرَتْهُمُ الْعَشَائِرُ إِذْ تَعَلَّقُوا بِعُرْوَتِهِ، وَ انْتَفَتْ مِنْهُمُ الْقَرَابَاتُ إِذْ سَكَنُوا فِي ظِلِّ قَرَابَتِهِ. فَلَا تَنْسَ لَهُمُ اللَّهُمَّ مَا تَرَكُوا لَكَ وَ فِيكَ، وَ أَرْضِهِمْ مِنْ رِضْوَانِكَ، وَ بِمَا حَاشُوا الْخَلْقَ عَلَيْكَ، وَ كَانُوا مَعَ رَسُولِكَ دُعَاةً لَكَ إِلَيْكَ. وَ اشْكُرْهُمْ عَلَى هَجْرِهِمْ فِيكَ دِيَارَ قَوْمِهِمْ، وَ خُرُوجِهِمْ مِنْ سَعَةِ الْمَعَاشِ إِلَى ضِيقِهِ، وَ مَنْ كَثَّرْتَ فِي إِعْزَازِ دِينِكَ مِنْ مَظْلُومِهِمْ. اللَّهُمَّ وَ أَوْصِلْ إِلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ، الَّذِينَ يَقُولُونَ: رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ لِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ خَيْرَ جَزَائِكَ. الَّذِينَ قَصَدُوا سَمْتَهُمْ، وَ تَحَرَّوْا وِجْهَتَهُمْ، وَ مَضَوْا عَلَى شَاكِلَتِهِمْ. لَمْ يَثْنِهِمْ رَيْبٌ فِي بَصِيرَتِهِمْ، وَ لَمْ يَخْتَلِجْهُمْ شَكٌّ فِي قَفْوِ آثَارِهِمْ، وَ الِائْتِمَامِ بِهِدَايَةِ مَنَارِهِمْ. مُكَانِفِينَ وَ مُوَازِرِينَ لَهُمْ، يَدِينُونَ بِدِينِهِمْ، وَ يَهْتَدُونَ بِهَدْيِهِمْ، يَتَّفِقُونَ عَلَيْهِمْ، وَ لَا يَتَّهِمُونَهُمْ فِيمَا أَدَّوْا إِلَيْهِمْ. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى التَّابِعِينَ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ، وَ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ، وَ عَلَى ذُرِّيَّاتِهِمْ، وَ عَلَى مَنْ أَطَاعَكَ مِنْهُمْ. صَلَاةً تَعْصِمُهُمْ بِهَا مِنْ مَعْصِيَتِكَ، وَ تَفْسَحُ لَهُمْ فِي رِيَاضِ جَنَّتِكَ، وَ تَمْنَعُهُمْ بِهَا مِنْ كَيْدِ الشَّيْطَانِ، وَ تُعِينُهُمْ

بِهَا عَلَى مَا اسْتَعَانُوكَ عَلَيْهِ مِنْ بِرٍّ، وَ تَقِيهِمْ طَوَارِقَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ. وَ تَبْعَثُهُمْ بِهَا عَلَى اعْتِقَادِ حُسْنِ الرَّجَاءِ لَكَ، وَ الطَّمَعِ فِيمَا عِنْدَكَ وَ تَرْكِ التُّهَمَهِ فِيمَا تَحْوِيهِ أَيْدِي الْعِبَادِ. لِتَرُدَّهُمْ إِلَى الرَّغْبَهِ إِلَيْكَ وَ الرَّهْبَهِ مِنْكَ، وَ تُزَهِّدَهُمْ فِي سَعَهِ الْعَاجِلِ، وَ تُحَبِّبَ إِلَيْهِمُ الْعَمَلَ لِلْآجِلِ، وَ الِاسْتِعْدَادَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ. وَ تُهَوِّنَ عَلَيْهِمْ كُلَّ كَرْبٍ يَحُلُّ بِهِمْ يَوْمَ خُرُوجِ الْأَنْفُسِ مِنْ أَبْدَانِهَا. وَ تُعَافِيَهُمْ مِمَّا تَقَعُ بِهِ الْفِتْنَهُ مِنْ مَحْذُورَاتِهَا، وَ كَبَّهِ النَّارِ وَ طُولِ الْخُلُودِ فِيهَا. وَ تُصَيِّرَهُمْ إِلَى أَمْنٍ مِنْ مَقِيلِ الْمُتَّقِينَ.

ص : ١٨٠

دعای نوزدهم

(۱۹)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ، عَلَيْهِ السَّلَامُ

عِنْدَ الِاسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الْجَدْبِ

اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْغَيْثَ، وَ انْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ بِغَيْثِكَ الْمُغْدِقِ مِنَ السَّحَابِ، الْمُنْسَاقِ لِنَبَاتِ أَرْضِكَ، الْمُونِقِ فِي جَمِيعِ الْآفَاقِ. وَ امْنُنْ عَلَى عِبَادِكَ بِإِينَاعِ الثَّمَرَهِ، وَ أَحْيِ بِلَادَكَ بِبُلُوغِ الزَّهَرَهِ، وَ أَشْهِدْ مَلَائِكَتَكَ الْكِرَامَ السَّفَرَهَ. بِسَقْيٍ مِنْكَ نَافِعٍ، دَائِمٍ غُزْرُهُ، وَاسِعٍ دِرَرُهُ، وَابِلٍ سَرِيعٍ عَاجِلٍ. تُحْيِي بِهِ مَا قَدْ مَاتَ، وَ تَرُدُّ بِهِ مَا قَدْ فَاتَ، وَ تُخْرِجُ بِهِ مَا هُوَ آتٍ، وَ تُوَسِّعُ بِهِ فِي الْأَقْوَاتِ، سَحَاباً مُتَرَاكِماً هَنِيئاً مَرِيئاً طَبَقاً مُجَلْجَلًا، غَيْرَ مُلِثٍّ وَدْقُهُ، وَ لَا خُلَّبٍ بَرْقُهُ. اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثاً مُغِيثاً مَرِيعاً مُمْرِعاً عَرِيضاً وَاسِعاً غَزِيراً، تَرُدُّ بِهِ النَّهِيضَ، وَ تَجْبُرُ بِهِ الْمَهِيضَ. اللَّهُمَّ اسْقِنَا سَقْياً تُسِيلُ مِنْهُ الظِّرَابَ، وَ تَمْلَأُ مِنْهُ الْجِبَابَ، وَ تُفَجِّرُ بِهِ الْأَنْهَارَ، وَ تُنْبِتُ بِهِ الْأَشْجَارَ، وَ تُرْخِصُ بِهِ الْأَسْعَارَ فِي جَمِيعِ الْأَمْصَارِ، وَ تَنْعَشُ بِهِ الْبَهَائِمَ وَ الْخَلْقَ، وَ تُكْمِلُ لَنَا بِهِ طَيِّبَاتِ الرِّزْقِ، و تُنْبِتُ لَنَا بِهِ الزَّرْعَ، وَ تُدِرُّ بِهِ الضَّرْعَ، وَ تَزِيدُنَا بِهِ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِنَا. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ ظِلَّهُ عَلَيْنَا سَمُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ بَرْدَهُ عَلَيْنَا حُسُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ صَوْبَهُ عَلَيْنَا رُجُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ مَاءَهُ عَلَيْنَا أُجَاجاً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ ارْزُقْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ص : ۱۸۱

دعای سی و سوم

(۳۳)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِی الِاسْتِخَارَهِ

اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْضِ لِی بِالْخِيَرَهِ. وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَهَ الِاخْتِيَارِ، وَ اجْعَلْ ذَلِكَ ذَرِيعَهً إِلَى الرِّضَا بِمَا قَضَيْتَ لَنَا وَ التَّسْلِيمِ لِمَا حَكَمْتَ فَأَزِحْ عَنَّا رَيْبَ الِارْتِيَابِ، وَ أَيِّدْنَا بِيَقِينِ الْمُخْلِصِينَ. وَ لَا تَسُمْنَا عَجْزَ الْمَعْرِفَهِ عَمَّا تَخَيَّرْتَ فَنَغْمِطَ قَدْرَكَ، وَ نَكْرَهَ مَوْضِعَ رِضَاكَ، وَ نَجْنَحَ إِلَى الَّتِی هِیَ أَبْعَدُ مِنْ حُسْنِ الْعَاقِبَهِ، وَ أَقْرَبُ إِلَى ضِدِّ الْعَافِيَهِ. حَبِّبْ إِلَيْنَا مَا نَكْرَهُ مِنْ قَضَائِكَ، وَ سَهِّلْ عَلَيْنَا مَا نَسْتَصْعِبُ مِنْ حُكْمِكَ. وَ أَلْهِمْنَا الِانْقِيَادَ لِمَا أَوْرَدْتَ عَلَيْنَا مِنْ مَشِيَّتِكَ حَتَّى لَا نُحِبَّ تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ، وَ لَا تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ، وَ لَا نَكْرَهَ مَا أَحْبَبْتَ، وَ لَا نَتَخَيَّرَ مَا كَرِهْتَ. وَ اخْتِمْ لَنَا بِالَّتِی هِیَ أَحْمَدُ عَاقِبَهً، وَ أَكْرَمُ مَصِيرًا، إِنَّكَ تُفِيدُ الْكَرِيمَهَ، وَ تُعْطِی الْجَسِيمَهَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَیْ‏ءٍ قَدِيرٌ.

ص : ۱۸۲

دعای سی و نهم

(۳۹)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي طَلَبِ الْعَفْوِ وَ الرَّحْمَهِ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْسِرْ شَهْوَتِي عَنْ كُلِّ مَحْرَمٍ، وَ ازْوِ حِرْصِي عَنْ كُلِّ مَأْثَمٍ، وَ امْنَعْنِي عَنْ أَذَى كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَهٍ، وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَهٍ. اللَّهُمَّ وَ أَيُّمَا عَبْدٍ نَالَ مِنِّي مَا حَظَرْتَ عَلَيْهِ، وَ انْتَهَكَ مِنِّي مَا حَجَزْتَ عَلَيْهِ، فَمَضَى بِظُلَامَتِي مَيِّتاً، أَوْ حَصَلَتْ لِي قِبَلَهُ حَيّاً فَاغْفِرْ لَهُ مَا أَلَمَّ بِهِ مِنِّي، وَ اعْفُ لَهُ عَمَّا أَدْبَرَ بِهِ عَنِّي، وَ لَا تَقِفْهُ عَلَى مَا ارْتَكَبَ فِيَّ، وَ لَا تَكْشِفْهُ عَمَّا اكْتَسَبَ بِي، وَ اجْعَلْ مَا سَمَحْتُ بِهِ مِنَ الْعَفْوِ عَنْهُمْ، وَ تَبَرَّعْتُ بِهِ مِنَ الصَّدَقَهِ عَلَيْهِمْ أَزْكَى صَدَقَاتِ الْمُتَصَدِّقِينَ، وَ أَعْلَى صِلَاتِ الْمُتَقَرِّبِينَ. وَ عَوِّضْنِي مِنْ عَفْوِي عَنْهُمْ عَفْوَكَ، وَ مِنْ دُعَائِي لَهُمْ رَحْمَتَكَ حَتَّى يَسْعَدَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا بِفَضْلِكَ، وَ يَنْجُوَ كُلٌّ مِنَّا بِمَنِّكَ. اللَّهُمَّ وَ أَيُّمَا عَبْدٍ مِنْ عَبِيدِكَ أَدْرَكَهُ مِنِّي دَرَكٌ، أَوْ مَسَّهُ مِنْ نَاحِيَتِي أَذًى، أَوْ لَحِقَهُ بِي أَوْ بِسَبَبِي ظُلْمٌ فَفُتُّهُ بِحَقِّهِ، أَوْ سَبَقْتُهُ بِمَظْلِمَتِهِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَرْضِهِ عَنِّي مِنْ وُجْدِكَ، وَ أَوْفِهِ حَقَّهُ مِنْ عِنْدِكَ. ثُمَّ قِنِي مَا يُوجِبُ لَهُ حُكْمُكَ، وَ خَلِّصْنِي مِمَّا يَحْكُمُ بِهِ عَدْلُكَ، فَإِنَّ قُوَّتِي لَا تَسْتَقِلُّ بِنَقِمَتِكَ، وَ إِنَّ طَاقَتِي لَا تَنْهَضُ بِسُخْطِكَ، فَإِنَّكَ إِنْ تُكَافِنِي بِالْحَقِّ تُهْلِكْنِي، وَ إِلَّا تَغَمَّدْنِي بِرَحْمَتِكَ تُوبِقْنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْهِبُكَ -يَا إِلَهِي- مَا لَا يُنْقِصُكَ بَذْلُهُ، وَ أَسْتَحْمِلُكَ، مَا لَا يَبْهَظُكَ حَمْلُهُ. أَسْتَوْهِبُكَ -يَا إِلَهِي- نَفْسِيَ الَّتِي لَمْ تَخْلُقْهَا لِتَمْتَنِعَ بِهَا مِنْ سُوءٍ، أَوْ لِتَطَرَّقَ بِهَا إِلَى نَفْعٍ، وَ لَكِنْ أَنْشَأْتَهَا إِثْبَاتاً لِقُدْرَتِكَ عَلَى مِثْلِهَا، وَ احْتِجَاجاً بِهَا عَلَى شَكْلِهَا. وَ أَسْتَحْمِلُكَ مِنْ ذُنُوبِي مَا قَدْ بَهَظَنِي حَمْلُهُ، وَ أَسْتَعِينُ بِكَ عَلَى مَا قَدْ فَدَحَنِي ثِقْلُهُ. فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِنَفْسِي عَلَى ظُلْمِهَا نَفْسِي، وَ وَكِّلْ رَحْمَتَكَ بِاحْتِمَالِ إِصْرِي، فَكَمْ قَدْ لَحِقَتْ رَحْمَتُكَ بِالْمُسِيئِينَ، وَ كَمْ قَدْ شَمِلَ عَفْوُكَ الظَّالِمِينَ. فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنِي أُسْوَهَ مَنْ قَدْ أَنْهَضْتَهُ بِتَجَاوُزِكَ عَنْ مَصَارِعِ الْخَاطِئِينَ، وَ خَلَّصْتَهُ بِتَوْفِيقِكَ مِنْ وَرَطَاتِ الْمُجْرِمِينَ، فَأَصْبَحَ طَلِيقَ عَفْوِكَ مِنْ إِسَارِ

سُخْطِكَ، وَ عَتِيقَ صُنْعِكَ مِنْ وَثَاقِ عَدْلِكَ. إِنَّكَ إِنْ تَفْعَلْ ذَلِكَ يَا إِلَهِي تَفْعَلْهُ بِمَنْ لَا يَجْحَدُ اسْتِحْقَاقَ عُقُوبَتِكَ، وَ لَا يُبَرِّئُ نَفْسَهُ مِنِ اسْتِيجَابِ نَقِمَتِكَ. تَفْعَلْ ذَلِكَ يَا إِلَهِي بِمَنْ خَوْفُهُ مِنْكَ أَكْثَرُ مِنْ طَمَعِهِ فِيكَ، وَ بِمَنْ يَأْسُهُ مِنَ النَّجَاةِ أَوْكَدُ مِنْ رَجَائِهِ لِلْخَلَاصِ، لَا أَنْ يَكُونَ يَأْسُهُ قُنُوطًا، أَوْ أَنْ يَكُونَ طَمَعُهُ اغْتِرَارًا، بَلْ لِقِلَّةِ حَسَنَاتِهِ بَيْنَ سَيِّئَاتِهِ، وَ ضَعْفِ حُجَجِهِ فِي جَمِيعِ تَبِعَاتِهِ. فَأَمَّا أَنْتَ يَا إِلَهِي فَأَهْلٌ أَنْ لَا يَغْتَرَّ بِكَ الصِّدِّيقُونَ، وَ لَا يَيْأَسَ مِنْكَ الْمُجْرِمُونَ، لِأَنَّكَ الرَّبُّ الْعَظِيمُ الَّذِي لَا يَمْنَعُ أَحَدًا فَضْلَهُ، وَ لَا يَسْتَقْصِي مِنْ أَحَدٍ حَقَّهُ. تَعَالَى ذِكْرُكَ عَنِ الْمَذْكُورِينَ، وَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ عَنِ الْمَنْسُوبِينَ، وَ فَشَتْ نِعْمَتُكَ فِي جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ، فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

دعای چهل و هفتم

(۴۷)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي يَوْمِ عَرَفَةَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، رَبَّ الْأَرْبَابِ، وَ إِلَهَ كُلِّ مَأْلُوهٍ، وَ خَالِقَ كُلِّ مَخْلُوقٍ، وَ وَارِثَ كُلِّ شَيْءٍ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، وَ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ عِلْمُ شَيْءٍ، وَ هُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبٌ. أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَحَدُ الْمُتَوَحِّدُ الْفَرْدُ الْمُتَفَرِّدُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْمُتَكَرِّمُ، الْعَظِيمُ الْمُتَعَظِّمُ، الْكَبِيرُ الْمُتَكَبِّرُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْعَلِيُّ الْمُتَعَالِ، الشَّدِيدُ الْمِحَالِ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، السَّمِيعُ الْبَصِيرُ، الْقَدِيمُ الْخَبِيرُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، الدَّائِمُ الْأَدْوَمُ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ أَحَدٍ، وَ الْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ عَدَدٍ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الدَّانِي فِي عُلُوِّهِ، وَ الْعَالِي فِي دُنُوِّهِ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ، وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ الْحَمْدِ. وَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الَّذِي أَنْشَأْتَ الْأَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ سِنْخٍ، وَ صَوَّرْتَ مَا صَوَّرْتَ مِنْ غَيْرِ مِثَالٍ، وَ ابْتَدَعْتَ الْمُبْتَدَعَاتِ بِلَا احْتِذَاءٍ. أَنْتَ الَّذِي قَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا، وَ يَسَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَيْسِيرًا، وَ دَبَّرْتَ مَا دُونَكَ تَدْبِيرًا. أَنْتَ الَّذِي لَمْ يُعِنْكَ عَلَى خَلْقِكَ شَرِيكٌ، وَ لَمْ يُوَازِرْكَ فِي أَمْرِكَ وَزِيرٌ، وَ لَمْ يَكُنْ لَكَ مُشَاهِدٌ وَ لَا نَظِيرٌ. أَنْتَ الَّذِي أَرَدْتَ فَكَانَ حَتْمًا مَا أَرَدْتَ، وَ قَضَيْتَ فَكَانَ عَدْلًا مَا قَضَيْتَ، وَ حَكَمْتَ فَكَانَ نِصْفًا مَا حَكَمْتَ. أَنْتَ الَّذِي لَا يَحْوِيكَ مَكَانٌ، وَ لَمْ يَقُمْ لِسُلْطَانِكَ سُلْطَانٌ، وَ لَمْ يُعْيِكَ بُرْهَانٌ وَ لَا بَيَانٌ. أَنْتَ الَّذِي أَحْصَيْتَ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا، وَ جَعَلْتَ لِكُلِّ شَيْءٍ أَمَدًا، وَ قَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا. أَنْتَ الَّذِي قَصُرَتِ الْأَوْهَامُ عَنْ ذَاتِيَّتِكَ، وَ عَجَزَتِ الْأَفْهَامُ عَنْ كَيْفِيَّتِكَ، وَ لَمْ تُدْرِكِ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَيْنِيَّتِكَ. أَنْتَ الَّذِي لَا تُحَدُّ فَتَكُونَ مَحْدُودًا، وَ لَمْ تُمَثَّلْ فَتَكُونَ مَوْجُودًا، وَ لَمْ تَلِدْ فَتَكُونَ مَوْلُودًا. أَنْتَ الَّذِي لَا ضِدَّ مَعَكَ فَيُعَانِدَكَ، وَ لَا عِدْلَ

لَکَ فَیُکَاثِرَکَ، وَ لَا نِدَّ لَکَ فَیُعَارِضَکَ. أَنْتَ الَّذِی ابْتَدَأَ، وَ اخْتَرَعَ، وَ اسْتَحْدَثَ، وَ ابْتَدَعَ، وَ أَحْسَنَ صُنْعَ مَا صَنَعَ. سُبْحَانَکَ! مَا أَجَلَّ شَأْنَکَ، وَ أَسْنَى فِی الْأَمَاکِنِ مَکَانَکَ، وَ أَصْدَعَ بِالْحَقِّ فُرْقَانَکَ! سُبْحَانَکَ مِنْ لَطِیفٍ مَا أَلْطَفَکَ، وَ رَؤُوفٍ مَا أَرْأَفَکَ، وَ حَکِیمٍ مَا أَعْرَفَکَ. سُبْحَانَکَ مِنْ مَلِیکٍ مَا أَمْنَعَکَ، وَ جَوَادٍ مَا أَوْسَعَکَ، وَ رَفِیعٍ مَا أَرْفَعَکَ ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ وَ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْحَمْدِ. سُبْحَانَکَ بَسَطْتَ بِالْخَیْرَاتِ یَدَکَ، وَ عُرِفَتِ الْهِدَایَهُ مِنْ عِنْدِکَ، فَمَنِ الْتَمَسَکَ لِدِینٍ أَوْ دُنْیَا وَجَدَکَ. سُبْحَانَکَ خَضَعَ لَکَ مَنْ جَرَى فِی عِلْمِکَ، وَ خَشَعَ لِعَظَمَتِکَ مَا دُونَ عَرْشِکَ، وَ انْقَادَ لِلتَّسْلِیمِ لَکَ کُلُّ خَلْقِکَ. سُبْحَانَکَ لَا تُحَسُّ وَ لَا تُجَسُّ وَ لَا تُمَسُّ وَ لَا تُکَادُ وَ لَا تُمَاطُ وَ لَا تُنَازَعُ وَ لَا تُجَارَى وَ لَا تُمَارَى وَ لَا تُخَادَعُ وَ لَا تُمَاکَرُ. سُبْحَانَکَ سَبِیلُکَ جَدَدٌ. وَ أَمْرُکَ رَشَدٌ، وَ أَنْتَ حَیٌّ صَمَدٌ. سُبْحَانَکَ قَوْلُکَ حُکْمٌ، وَ قَضَاؤُکَ حَتْمٌ، وَ إِرَادَتُکَ عَزْمٌ. سُبْحَانَکَ لَا رَادَّ لِمَشِیَّتِکَ، وَ لَا مُبَدِّلَ لِکَلِمَاتِکَ. سُبْحَانَکَ بَاهِرَ الْآیَاتِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ، بَارِئَ النَّسَمَاتِ. لَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا یَدُومُ بِدَوَامِکَ. وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا خَالِدًا بِنِعْمَتِکَ. وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا یُوَازِی صُنْعَکَ. وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا یَزِیدُ عَلَى رِضَاکَ. وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا مَعَ حَمْدِ کُلِّ حَامِدٍ، وَ شُکْرًا یَقْصُرُ عَنْهُ شُکْرُ کُلِّ شَاکِرٍ. حَمْدًا لَا یَنْبَغِی إِلَّا لَکَ، وَ لَا یُتَقَرَّبُ بِهِ إِلَّا إِلَیْکَ. حَمْدًا یُسْتَدَامُ بِهِ الْأَوَّلُ، وَ یُسْتَدْعَى بِهِ دَوَامُ الْآخِرِ. حَمْدًا یَتَضَاعَفُ عَلَى کُرُورِ الْأَزْمِنَهِ، وَ یَتَزَایَدُ أَضْعَافًا مُتَرَادِفَهً. حَمْدًا یَعْجِزُ عَنْ إِحْصَائِهِ الْحَفَظَهُ، وَ یَزِیدُ عَلَى مَا أَحْصَتْهُ فِی کِتَابِکَ الْکَتَبَهُ. حَمْدًا یُوَازِنُ عَرْشَکَ الْمَجِیدَ وَ یُعَادِلُ کُرْسِیَّکَ الرَّفِیعَ. حَمْدًا یَکْمُلُ لَدَیْکَ ثَوَابُهُ، وَ یَسْتَغْرِقُ کُلَّ جَزَاءٍ جَزَاؤُهُ. حَمْدًا ظَاهِرُهُ وَفْقٌ لِبَاطِنِهِ، وَ بَاطِنُهُ وَفْقٌ لِصِدْقِ النِّیَّهِ. حَمْدًا لَمْ یَحْمَدْکَ خَلْقٌ مِثْلَهُ، وَ لَا یَعْرِفُ أَحَدٌ سِوَاکَ فَضْلَهُ. حَمْدًا یُعَانُ مَنِ اجْتَهَدَ فِی تَعْدِیدِهِ، وَ یُؤَیَّدُ مَنْ أَغْرَقَ نَزْعًا فِی تَوْفِیَتِهِ. حَمْدًا یَجْمَعُ مَا خَلَقْتَ مِنَ الْحَمْدِ، وَ یَنْتَظِمُ مَا أَنْتَ خَالِقُهُ مِنْ بَعْدُ. حَمْدًا لَا حَمْدَ أَقْرَبُ إِلَى قَوْلِکَ مِنْهُ، وَ لَا أَحْمَدَ مِمَّنْ یَحْمَدُکَ بِهِ. حَمْدًا یُوجِبُ بِکَرَمِکَ الْمَزِیدَ بِوُفُورِهِ، وَ تَصِلُهُ بِمَزِیدٍ بَعْدَ مَزِیدٍ طَوْلًا مِنْکَ. حَمْدًا یَجِبُ لِکَرَمِ وَجْهِکَ، وَ یُقَابِلُ عِزَّ جَلَالِکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، الْمُنْتَجَبِ الْمُصْطَفَى الْمُکَرَّمِ الْمُقَرَّبِ، أَفْضَلَ صَلَوَاتِکَ، وَ بَارِکْ عَلَیْهِ أَتَمَّ بَرَکَاتِکَ، وَ تَرَحَّمْ عَلَیْهِ أَمْتَعَ رَحَمَاتِکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً زَاکِیَهً لَا تَکُونُ صَلَاهٌ أَزْکَى مِنْهَا، وَ صَلِّ عَلَیْهِ صَلَاهً نَامِیَهً لَا تَکُونُ صَلَاهٌ أَنْمَى مِنْهَا، وَ صَلِّ عَلَیْهِ صَلَاهً رَاضِیَهً لَا تَکُونُ صَلَاهٌ فَوْقَهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً تُرْضِیهِ وَ تَزِیدُ عَلَى رِضَاهُ،

وَ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيكَ و تَزِيدُ عَلَى رِضَاكَ لَهُ وَ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً لَا تَرْضَى لَهُ إِلَّا بِهَا، وَ لَا تَرَى غَيْرَهُ لَهَا أَهْلًا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ صَلَاةً تُجَاوِزُ رِضْوَانَكَ، وَ يَتَّصِلُ اتِّصَالُهَا بِبَقَائِكَ، وَ لَا يَنْفَدُ كَمَا لَا تَنْفَدُ كَلِمَاتُكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تَنْتَظِمُ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ وَ أَنْبِيَائِكَ وَ رُسُلِكَ وَ أَهْلِ طَاعَتِكَ، وَ تَشْتَمِلُ عَلَى صَلَوَاتِ عِبَادِكَ مِنْ جِنِّكَ وَ إِنْسِكَ وَ أَهْلِ إِجَابَتِكَ، وَ تَجْتَمِعُ عَلَى صَلَاةِ كُلِّ مَنْ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُحِيطُ بِكُلِّ صَلَاةٍ سَالِفَةٍ وَ مُسْتَأْنَفَةٍ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ، صَلَاةً مَرْضِيَّةً لَكَ وَ لِمَنْ دُونَكَ، وَ تُنْشِئُ مَعَ ذَلِكَ صَلَوَاتٍ تُضَاعِفُ مَعَهَا تِلْكَ الصَّلَوَاتِ عِنْدَهَا، وَ تَزِيدُهَا عَلَى كُرُورِ الْأَيَّامِ زِيَادَةً فِي تَضَاعِيفَ لَا يَعُدُّهَا غَيْرُكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى أَطَائِبِ أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِكَ، وَ جَعَلْتَهُمْ خَزَنَةَ عِلْمِكَ، وَ حَفَظَةَ دِينِكَ، وَ خُلَفَاءَكَ فِي أَرْضِكَ، وَ حُجَجَكَ عَلَى عِبَادِكَ، وَ طَهَّرْتَهُمْ مِنَ الرِّجْسِ وَ الدَّنَسِ تَطْهِيرًا بِإِرَادَتِكَ، وَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَيْكَ، وَ الْمَسْلَكَ إِلَى جَنَّتِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُجْزِلُ لَهُمْ بِهَا مِنْ نِحَلِكَ وَ كَرَامَتِكَ، وَ تُكْمِلُ لَهُمُ الْأَشْيَاءَ مِنْ عَطَايَاكَ وَ نَوَافِلِكَ، وَ تُوَفِّرُ عَلَيْهِمُ الْحَظَّ مِنْ عَوَائِدِكَ وَ فَوَائِدِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ صَلَاةً لَا أَمَدَ فِي أَوَّلِهَا، وَ لَا غَايَةَ لِأَمَدِهَا، وَ لَا نِهَايَةَ لِآخِرِهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِمْ زِنَةَ عَرْشِكَ وَ مَا دُونَهُ، وَ مِلْءَ سَمَاوَاتِكَ وَ مَا فَوْقَهُنَّ، وَ عَدَدَ أَرَضِيكَ وَ مَا تَحْتَهُنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ، صَلَاةً تُقَرِّبُهُمْ مِنْكَ زُلْفَى، وَ تَكُونُ لَكَ وَ لَهُمْ رِضًى، وَ مُتَّصِلَةً بِنَظَائِرِهِنَّ أَبَدًا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَيَّدْتَ دِينَكَ فِي كُلِّ أَوَانٍ بِإِمَامٍ أَقَمْتَهُ عَلَمًا لِعِبَادِكَ، وَ مَنَارًا فِي بِلَادِكَ بَعْدَ أَنْ وَصَلْتَ حَبْلَهُ بِحَبْلِكَ، وَ جَعَلْتَهُ الذَّرِيعَةَ إِلَى رِضْوَانِكَ، وَ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ، وَ حَذَّرْتَ مَعْصِيَتَهُ، وَ أَمَرْتَ بِامْتِثَالِ أَوَامِرِهِ، وَ الِانْتِهَاءِ عِنْدَ نَهْيِهِ، وَ أَلَّا يَتَقَدَّمَهُ مُتَقَدِّمٌ، وَ لَا يَتَأَخَّرَ عَنْهُ مُتَأَخِّرٌ فَهُوَ عِصْمَةُ اللَّائِذِينَ، وَ كَهْفُ الْمُؤْمِنِينَ وَ عُرْوَةُ الْمُتَمَسِّكِينَ، وَ بَهَاءُ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ فَأَوْزِعْ لِوَلِيِّكَ شُكْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيْهِ، وَ أَوْزِعْنَا مِثْلَهُ فِيهِ، وَ آتِهِ مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا، وَ افْتَحْ لَهُ فَتْحًا يَسِيرًا، وَ أَعِنْهُ بِرُكْنِكَ الْأَعَزِّ، وَ اشْدُدْ أَزْرَهُ، وَ قَوِّ عَضُدَهُ، وَ رَاعِهِ بِعَيْنِكَ، وَ احْمِهِ بِحِفْظِكَ وَ انْصُرْهُ بِمَلَائِكَتِكَ، وَ امْدُدْهُ بِجُنْدِكَ الْأَغْلَبِ. وَ أَقِمْ بِهِ كِتَابَكَ وَ حُدُودَكَ وَ شَرَائِعَكَ وَ سُنَنَ رَسُولِكَ، صَلَوَاتُكَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، وَ أَحْيِ بِهِ مَا أَمَاتَهُ الظَّالِمُونَ مِنْ مَعَالِمِ دِينِكَ، وَ اجْلُ بِهِ صَدَاءَ الْجَوْرِ عَنْ طَرِيقَتِكَ، وَ أَبِنْ بِهِ الضَّرَّاءَ مِنْ سَبِيلِكَ، وَ أَزِلْ بِهِ النَّاكِبِينَ عَنْ صِرَاطِكَ، وَ امْحَقْ بِهِ بُغَاةَ قَصْدِكَ عِوَجًا. وَ أَلِنْ جَانِبَهُ لِأَوْلِيَائِكَ، وَ ابْسُطْ يَدَهُ عَلَى

أَعْدَائِکَ، وَ هَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ، وَ رَحْمَتَهُ وَ تَعَطُّفَهُ وَ تَحَنُّنَهُ، وَ اجْعَلْنَا لَهُ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ، وَ فِي رِضَاهُ سَاعِينَ، وَ إِلَى نُصْرَتِهِ وَ الْمُدَافَعَهِ عَنْهُ مُكْنِفِينَ، وَ إِلَيْکَ وَ إِلَى رَسُولِکَ صَلَوَاتُکَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِذَلِکَ مُتَقَرِّبِينَ. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى أَوْلِيَائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمُ، الْمُتَّبِعِينَ مَنْهَجَهُمُ، الْمُقْتَفِينَ آثَارَهُمُ، الْمُسْتَمْسِكِينَ بِعُرْوَتِهِمُ، الْمُتَمَسِّكِينَ بِوِلَايَتِهِمُ، الْمُؤْتَمِّينَ بِإِمَامَتِهِمُ، الْمُسَلِّمِينَ لِأَمْرِهِمُ، الْمُجْتَهِدِينَ فِي طَاعَتِهِمُ، الْمُنْتَظِرِينَ أَيَّامَهُمُ، الْمَادِّينَ إِلَيْهِمْ أَعْيُنَهُمُ الصَّلَوَاتِ الْمُبَارَكَاتِ الزَّاكِيَاتِ النَّامِيَاتِ الْغَادِيَاتِ الرَّائِحَاتِ. وَ سَلِّمْ عَلَيْهِمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ، وَ اجْمَعْ عَلَى التَّقْوَى أَمْرَهُمْ، وَ أَصْلِحْ لَهُمْ شُؤُونَهُمْ، وَ تُبْ عَلَيْهِمْ، إِنَّکَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ، وَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ، وَ اجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي دَارِ السَّلَامِ بِرَحْمَتِکَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمُ عَرَفَهَ يَوْمٌ شَرَّفْتَهُ وَ كَرَّمْتَهُ وَ عَظَّمْتَهُ، نَشَرْتَ فِيهِ رَحْمَتَکَ، وَ مَنَنْتَ فِيهِ بِعَفْوِکَ، وَ أَجْزَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتَکَ، وَ تَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَى عِبَادِکَ. اللَّهُمَّ وَ أَنَا عَبْدُکَ الَّذِي أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ قَبْلَ خَلْقِکَ لَهُ وَ بَعْدَ خَلْقِکَ إِيَّاهُ، فَجَعَلْتَهُ مِمَّنْ هَدَيْتَهُ لِدِينِکَ، وَ وَفَّقْتَهُ لِحَقِّکَ، وَ عَصَمْتَهُ بِحَبْلِکَ، وَ أَدْخَلْتَهُ فِي حِزْبِکَ، وَ أَرْشَدْتَهُ لِمُوَالَاهِ أَوْلِيَائِکَ، وَ مُعَادَاهِ أَعْدَائِکَ. ثُمَّ أَمَرْتَهُ فَلَمْ يَأْتَمِرْ، وَ زَجَرْتَهُ فَلَمْ يَنْزَجِرْ، وَ نَهَيْتَهُ عَنْ مَعْصِيَتِکَ، فَخَالَفَ أَمْرَکَ إِلَى نَهْيِکَ، لَا مُعَانَدَهً لَکَ، وَ لَا اسْتِكْبَارًا عَلَيْکَ، بَلْ دَعَاهُ هَوَاهُ إِلَى مَا زَيَّلْتَهُ وَ إِلَى مَا حَذَّرْتَهُ، وَ أَعَانَهُ عَلَى ذَلِکَ عَدُوُّکَ وَ عَدُوُّهُ، فَأَقْدَمَ عَلَيْهِ عَارِفًا بِوَعِيدِکَ، رَاجِيًا لِعَفْوِکَ، وَاثِقًا بِتَجَاوُزِکَ، وَ كَانَ أَحَقَّ عِبَادِکَ مَعَ مَا مَنَنْتَ عَلَيْهِ أَلَّا يَفْعَلَ. وَ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْکَ صَاغِرًا ذَلِيلًا خَاضِعًا خَاشِعًا خَائِفًا، مُعْتَرِفًا بِعَظِيمٍ مِنَ الذُّنُوبِ تَحَمَّلْتُهُ، وَ جَلِيلٍ مِنَ الْخَطَايَا اجْتَرَمْتُهُ، مُسْتَجِيرًا بِصَفْحِکَ، لَائِذًا بِرَحْمَتِکَ، مُوقِنًا أَنَّهُ لَا يُجِيرُنِي مِنْکَ مُجِيرٌ، وَ لَا يَمْنَعُنِي مِنْکَ مَانِعٌ. فَعُدْ عَلَيَّ بِمَا تَعُودُ بِهِ -عَلَى مَنِ اقْتَرَفَ- مِنْ تَغَمُّدِکَ، وَ جُدْ عَلَيَّ بِمَا تَجُودُ بِهِ -عَلَى مَنْ أَلْقَى بِيَدِهِ إِلَيْکَ- مِنْ عَفْوِکَ، وَ امْنُنْ عَلَيَّ -بِمَا لَا يَتَعَاظَمُکَ أَنْ تَمُنَّ بِهِ عَلَى مَنْ أَمَّلَکَ- مِنْ غُفْرَانِکَ. وَ اجْعَلْ لِي فِي هَذَا الْيَوْمِ نَصِيبًا أَنَالُ بِهِ حَظًّا مِنْ رِضْوَانِکَ، وَ لَا تَرُدَّنِي صِفْرًا مِمَّا يَنْقَلِبُ بِهِ الْمُتَعَبِّدُونَ لَکَ مِنْ عِبَادِکَ. وَ إِنِّي وَ إِنْ لَمْ أُقَدِّمْ مَا قَدَّمُوهُ مِنَ الصَّالِحَاتِ فَقَدْ قَدَّمْتُ تَوْحِيدَکَ وَ نَفْيَ الْأَضْدَادِ وَ الْأَنْدَادِ وَ الْأَشْبَاهِ عَنْکَ، وَ أَتَيْتُکَ مِنَ الْأَبْوَابِ الَّتِي أَمَرْتَ أَنْ تُؤْتَى مِنْهَا، وَ تَقَرَّبْتُ إِلَيْکَ بِمَا لَا يَقْرُبُ أَحَدٌ مِنْکَ إِلَّا بِالتَّقَرُّبِ بِهِ. ثُمَّ أَتْبَعْتُ ذَلِکَ بِالْإِنَابَهِ إِلَيْکَ، وَ التَّذَلُّلِ وَ الِاسْتِكَانَهِ لَکَ، وَ حُسْنِ الظَّنِّ بِکَ، وَ الثِّقَهِ بِمَا عِنْدَکَ، وَ شَفَعْتُهُ بِرَجَائِکَ الَّذِي قَلَّ مَا يَخِيبُ عَلَيْهِ رَاجِيکَ. وَ سَأَلْتُکَ مَسْأَلَهَ الْحَقِيرِ الذَّلِيلِ

الْبَائِسِ الْفَقِيرِ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيرِ، وَ مَعَ ذَلِكَ خِيفَةً وَ تَضَرُّعًا وَ تَعَوُّذًا وَ تَلَوُّذًا، لَا مُسْتَطِيلًا بِتَكَبُّرِ الْمُتَكَبِّرِينَ، وَ لَا مُتَعَالِيًا بِدَالَّهِ الْمُطِيعِينَ، وَ لَا مُسْتَطِيلًا بِشَفَاعَهِ الشَّافِعِينَ. وَ أَنَا بَعْدُ أَقَلُّ الْأَقَلِّينَ، وَ أَذَلُّ الْأَذَلِّينَ، وَ مِثْلُ الذَّرَّهِ أَوْ دُونَهَا، فَيَا مَنْ لَمْ يُعَاجِلِ الْمُسِيئِينَ، وَ لَا يَنْدَهُ الْمُتْرَفِينَ، وَ يَا مَنْ يَمُنُّ بِإِقَالَهِ الْعَاثِرِينَ، وَ يَتَفَضَّلُ بِإِنْظَارِ الْخَاطِئِينَ. أَنَا الْمُسِيءُ الْمُعْتَرِفُ الْخَاطِئُ الْعَاثِرُ. أَنَا الَّذِی أَقْدَمَ عَلَيْكَ مُجْتَرِئًا. أَنَا الَّذِی عَصَاكَ مُتَعَمِّدًا. أَنَا الَّذِی اسْتَخْفَى مِنْ عِبَادِكَ وَ بَارَزَكَ. أَنَا الَّذِی هَابَ عِبَادَكَ وَ أَمِنَكَ. أَنَا الَّذِی لَمْ يَرْهَبْ سَطْوَتَكَ، وَ لَمْ يَخَفْ بَأْسَكَ. أَنَا الْجَانِی عَلَى نَفْسِهِ. أَنَا الْمُرْتَهَنُ بِبَلِيَّتِهِ. أَنَا الْقَلِيلُ الْحَيَاءِ. أَنَا الطَّوِيلُ الْعَنَاءِ. بِحَقِّ مَنِ انْتَجَبْتَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ بِمَنِ اصْطَفَيْتَهُ لِنَفْسِكَ، بِحَقِّ مَنِ اخْتَرْتَ مِنْ بَرِيَّتِكَ، وَ مَنِ اجْتَبَيْتَ لِشَأْنِكَ، بِحَقِّ مَنْ وَصَلْتَ طَاعَتَهُ بِطَاعَتِكَ، وَ مَنْ جَعَلْتَ مَعْصِيَتَهُ كَمَعْصِيَتِكَ، بِحَقِّ مَنْ قَرَنْتَ مُوَالَاتَهُ بِمُوَالَاتِكَ، وَ مَنْ نُطْتَ مُعَادَاتَهُ بِمُعَادَاتِكَ، تَغَمَّدْنِی فِی يَوْمِی هَذَا بِمَا تَتَغَمَّدُ بِهِ مَنْ جَارَ إِلَيْكَ مُتَنَصِّلًا، وَ عَاذَ بِاسْتِغْفَارِكَ تَائِبًا. وَ تَوَلَّنِی بِمَا تَتَوَلَّى بِهِ أَهْلَ طَاعَتِكَ وَ الزُّلْفَى لَدَيْكَ وَ الْمَكَانَهِ مِنْكَ. وَ تَوَحَّدْنِی بِمَا تَتَوَحَّدُ بِهِ مَنْ وَفَى بِعَهْدِكَ، وَ أَتْعَبَ نَفْسَهُ فِی ذَاتِكَ، وَ أَجْهَدَهَا فِی مَرْضَاتِكَ. وَ لَا تُؤَاخِذْنِی بِتَفْرِيطِی فِی جَنْبِكَ، وَ تَعَدِّی طَوْرِی فِی حُدُودِكَ، وَ مُجَاوَزَهِ أَحْكَامِكَ. وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِی بِإِمْلَائِكَ لِی اسْتِدْرَاجَ مَنْ مَنَعَنِی خَيْرَ مَا عِنْدَهُ وَ لَمْ يَشْرَكْكَ فِی حُلُولِ نِعْمَتِهِ بِی. وَ نَبِّهْنِی مِنْ رَقْدَهِ الْغَافِلِينَ، وَ سِنَهِ الْمُسْرِفِينَ، وَ نَعْسَهِ الْمَخْذُولِينَ. وَ خُذْ بِقَلْبِی إِلَى مَا اسْتَعْمَلْتَ بِهِ الْقَانِتِينَ، وَ اسْتَعْبَدْتَ بِهِ الْمُتَعَبِّدِينَ، وَ اسْتَنْقَذْتَ بِهِ الْمُتَهَاوِنِينَ. وَ أَعِذْنِی مِمَّا يُبَاعِدُنِی عَنْكَ، وَ يَحُولُ بَيْنِی وَ بَيْنَ حَظِّی مِنْكَ، وَ يَصُدُّنِی عَمَّا أُحَاوِلُ لَدَيْكَ. وَ سَهِّلْ لِی مَسْلَكَ الْخَيْرَاتِ إِلَيْكَ، وَ الْمُسَابَقَهَ إِلَيْهَا مِنْ حَيْثُ أَمَرْتَ، وَ الْمُشَاحَّهَ فِيهَا عَلَى مَا أَرَدْتَ. وَ لَا تَمْحَقْنِی فِيمَن تَمْحَقُ مِنَ الْمُسْتَخِفِّينَ بِمَا أَوْعَدْتَ. وَ لَا تُهْلِكْنِی مَعَ مَنْ تُهْلِكُ مِنَ الْمُتَعَرِّضِينَ لِمَقْتِكَ. وَ لَا تُتَبِّرْنِی فِيمَنْ تُتَبِّرُ مِنَ الْمُنْحَرِفِينَ عَنْ سُبُلِكَ. وَ نَجِّنِی مِنْ غَمَرَاتِ الْفِتْنَهِ، وَ خَلِّصْنِی مِنْ لَهَوَاتِ الْبَلْوَى، وَ أَجِرْنِی مِنْ أَخْذِ الْإِمْلَاءِ. وَ حُلْ بَيْنِی وَ بَيْنَ عَدُوٍّ يُضِلُّنِی، وَ هَوًى يُوبِقُنِی، وَ مَنْقَصَهٍ تَرْهَقُنِی. وَ لَا تُعْرِضْ عَنِّی إِعْرَاضَ مَنْ لَا تَرْضَى عَنْهُ بَعْدَ غَضَبِكَ. وَ لَا تُؤْيِسْنِی مِنَ الْأَمَلِ فِيكَ فَيَغْلِبَ عَلَيَّ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَتِكَ. وَ لَا تَمْنَحْنِی بِمَا لَا طَاقَهَ لِی بِهِ فَتَبْهَظَنِی مِمَّا تُحَمِّلُنِيهِ مِنْ فَضْلِ مَحَبَّتِكَ. وَ لَا تُرْسِلْنِی مِنْ يَدِكَ إِرْسَالَ مَنْ لَا خَيْرَ فِيهِ، وَ لَا حَاجَهَ بِكَ إِلَيْهِ، وَ لَا إِنَابَهَ لَهُ. وَ لَا تَرْمِ بِی رَمْیَ مَنْ سَقَطَ مِنْ عَيْنِ رِعَايَتِكَ، وَ مَنِ اشْتَمَلَ عَلَيْهِ الْخِزْیُ مِنْ

عِنْدِکَ، بَلْ خُذْ بِیَدِی مِنْ سَقْطَهِ الْمُتَرَدِّینَ، وَ وَهْلَهِ الْمُتَعَسِّفِینَ، وَ زَلَّهِ الْمَغْرُورِینَ، وَ وَرْطَهِ الْهَالِکِینَ. وَ عَافِنِی مِمَّا ابْتَلَیْتَ بِهِ طَبَقَاتِ عَبِیدِکَ وَ إِمَائِکَ، وَ بَلِّغْنِی مَبَالِغَ مَنْ عُنِیتَ بِهِ، وَ أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ، وَ رَضِیتَ عَنْهُ، فَأَعَشْتَهُ حَمِیداً، وَ تَوَفَّیْتَهُ سَعِیداً. وَ طَوِّقْنِی طَوْقَ الْإِقْلَاعِ عَمَّا یُحْبِطُ الْحَسَنَاتِ، وَ یَذْهَبُ بِالْبَرَکَاتِ. وَ أَشْعِرْ قَلْبِیَ الِازْدِجَارَ عَنْ قَبَائِحِ السَّیِّئَاتِ، وَ فَوَاضِحِ الْحَوْبَاتِ. وَ لَا تَشْغَلْنِی بِمَا لَا أُدْرِکُهُ إِلَّا بِکَ عَمَّا لَا یُرْضِیکَ عَنِّی غَیْرُهُ. وَ انْزِعْ مِنْ قَلْبِی حُبَّ دُنْیَا دَنِیَّهٍ، تَنْهَی عَمَّا عِنْدَکَ، وَ تَصُدُّ عَنِ ابْتِغَاءِ الْوَسِیلَهِ إِلَیْکَ، وَ تُذْهِلُ عَنِ التَّقَرُّبِ مِنْکَ. وَ زَیِّنْ لِیَ التَّفَرُّدَ بِمُنَاجَاتِکَ بِاللَّیْلِ وَ النَّهَارِ. وَ هَبْ لِی عِصْمَهً تُدْنِینِی مِنْ خَشْیَتِکَ، وَ تَقْطَعُنِی عَنْ رُکُوبِ مَحَارِمِکَ، وَ تَفُکَّنِی مِنْ أَسْرِ الْعَظَائِمِ. وَ هَبْ لِیَ التَّطْهِیرَ مِنْ دَنَسِ الْعِصْیَانِ، وَ أَذْهِبْ عَنِّی دَرَنَ الْخَطَایَا، وَ سَرْبِلْنِی بِسِرْبَالِ عَافِیَتِکَ، وَ رَدِّنِی رِدَاءَ مُعَافَاتِکَ، وَ جَلِّلْنِی سَوَابِغَ نَعْمَائِکَ، وَ ظَاهِرْ لَدَیَّ فَضْلَکَ وَ طَوْلَکَ. وَ أَیِّدْنِی بِتَوْفِیقِکَ وَ تَسْدِیدِکَ، وَ أَعِنِّی عَلَی صَالِحِ النِّیَّهِ، وَ مَرْضِیِّ الْقَوْلِ، وَ مُسْتَحْسَنِ الْعَمَلِ، وَ لَا تَکِلْنِی إِلَی حَوْلِی وَ قُوَّتِی دُونَ حَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ. وَ لَا تُخْزِنِی یَوْمَ تَبْعَثُنِی لِلِقَائِکَ، وَ لَا تَفْضَحْنِی بَیْنَ یَدَیْ أَوْلِیَائِکَ، وَ لَا تُنْسِنِی ذِکْرَکَ، وَ لَا تُذْهِبْ عَنِّی شُکْرَکَ، بَلْ أَلْزِمْنِیهِ فِی أَحْوَالِ السَّهْوِ عِنْدَ غَفَلَاتِ الْجَاهِلِینَ لِآلَائِکَ، وَ أَوْزِعْنِی أَنْ أُثْنِیَ بِمَا أَوْلَیْتَنِیهِ، وَ أَعْتَرِفَ بِمَا أَسْدَیْتَهُ إِلَیَّ. وَ اجْعَلْ رَغْبَتِی إِلَیْکَ فَوْقَ رَغْبَهِ الرَّاغِبِینَ، وَ حَمْدِی إِیَّاکَ فَوْقَ حَمْدِ الْحَامِدِینَ. وَ لَا تَخْذُلْنِی عِنْدَ فَاقَتِی إِلَیْکَ، وَ لَا تُهْلِکْنِی بِمَا. أَسْدَیْتُهُ إِلَیْکَ، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِمَا جَبَهْتَ بِهِ الْمُعَانِدِینَ لَکَ، فَإِنِّی لَکَ مُسَلِّمٌ، أَعْلَمُ أَنَّ الْحُجَّهَ لَکَ، وَ أَنَّکَ أَوْلَی بِالْفَضْلِ، وَ أَعْوَدُ بِالْإِحْسَانِ، وَ أَهْلُ التَّقْوَی، وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، وَ أَنَّکَ بِأَنْ تَعْفُوَ أَوْلَی مِنْکَ بِأَنْ تُعَاقِبَ، وَ أَنَّکَ بِأَنْ تَسْتُرَ أَقْرَبُ مِنْکَ إِلَی أَنْ تَشْهَرَ. فَأَحْیِنِی حَیَاهً طَیِّبَهً تَنْتَظِمُ بِمَا أُرِیدُ، وَ تَبْلُغُ مَا أُحِبُّ مِنْ حَیْثُ لَا آتِی مَا تَکْرَهُ، وَ لَا أَرْتَکِبُ مَا نَهَیْتَ عَنْهُ، وَ أَمِتْنِی مِیتَهَ مَنْ یَسْعَی نُورُهُ بَیْنَ یَدَیْهِ وَ عَنْ یَمِینِهِ. وَ ذَلِّلْنِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَ أَعِزَّنِی عِنْدَ خَلْقِکَ، وَ ضَعْنِی إِذَا خَلَوْتُ بِکَ، وَ ارْفَعْنِی بَیْنَ عِبَادِکَ، وَ أَغْنِنِی عَمَّنْ هُوَ غَنِیٌّ عَنِّی، وَ زِدْنِی إِلَیْکَ فَاقَهً وَ فَقْراً. وَ أَعِذْنِی مِنْ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ، وَ مِنْ حُلُولِ الْبَلَاءِ، وَ مِنَ الذُّلِّ وَ الْعَنَاءِ، تَغَمَّدْنِی فِیمَا اطَّلَعْتَ عَلَیْهِ مِنِّی بِمَا یَتَغَمَّدُ بِهِ الْقَادِرُ عَلَی الْبَطْشِ لَوْ لَا حِلْمُهُ، وَ الْآخِذُ عَلَی الْجَرِیرَهِ لَوْ لَا أَنَاتُهُ. وَ إِذَا أَرَدْتَ بِقَوْمٍ فِتْنَهً أَوْ سُوءاً فَنَجِّنِی مِنْهَا لِوَاذاً بِکَ، وَ إِذْ لَمْ تُقِمْنِی مَقَامَ فَضِیحَهٍ فِی دُنْیَاکَ فَلَا تُقِمْنِی مِثْلَهُ فِی آخِرَتِکَ. وَ اشْفَعْ لِی أَوَائِلَ مِنَنِکَ بِأَوَاخِرِهَا، وَ قَدِیمَ فَوَائِدِکَ بِحَوَادِثِهَا، وَ لَا تَمْدُدْ

لِی مَدًّا یَقْسُو مَعَهُ قَلْبِی، وَ لَا تَقْرَعْنِی قَارِعَةً یَذْهَبُ لَهَا بَهَائِی، وَ لَا تَسِمْنِی خَسِیسَةً یَصْغُرُ لَهَا قَدْرِی وَ لَا نَقِیصَةً یُجْهَلُ مِنْ أَجْلِهَا مَکَانِی. وَ لَا تَرُعْنِی رَوْعَةً أُبْلِسُ بِهَا، وَ لَا خِیفَةً أُوجِسُ دُونَهَا، اجْعَلْ هَیْبَتِی فِی وَعِیدِکَ، وَ حَذَرِی مِنْ إِعْذَارِکَ وَ إِنْذَارِکَ، وَ رَهْبَتِی عِنْدَ تِلَاوَهِ آیَاتِکَ. وَ اعْمُرْ لَیْلِی بِإِیقَاظِی فِیهِ لِعِبَادَتِکَ، وَ تَفَرُّدِی بِالتَّهَجُّدِ لَکَ، وَ تَجَرُّدِی بِسُکُونِی إِلَیْکَ، وَ إِنْزَالِ حَوَائِجِی بِکَ، وَ مُنَازَلَتِی إِیَّاکَ فِی فَکَاکِ رَقَبَتِی مِنْ نَارِکَ، وَ إِجَارَتِی مِمَّا فِیهِ أَهْلُهَا مِنْ عَذَابِکَ. وَ لَا تَذَرْنِی فِی طُغْیَانِی عَامِهًا، وَ لَا فِی غَمْرَتِی سَاهِیًا حَتَّی حِینٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِی عِظَةً لِمَنِ اتَّعَظَ، وَ لَا نَکَالًا لِمَنِ اعْتَبَرَ، وَ لَا فِتْنَهً لِمَنْ نَظَرَ، وَ لَا تَمْکُرْ بِی فِیمَنْ تَمْکُرُ بِهِ، وَ لَا تَسْتَبْدِلْ بِی غَیْرِی، وَ لَا تُغَیِّرْ لِی اسْمًا، وَ لَا تُبَدِّلْ لِی جِسْمًا، وَ لَا تَتَّخِذْنِی هُزُوًا لِخَلْقِکَ، وَ لَا سُخْرِیًّا لَکَ، وَ لَا تَبَعًا إِلَّا لِمَرْضَاتِکَ، وَ لَا مُمْتَهَنًا إِلَّا بِالِانْتِقَامِ لَکَ. وَ أَوْجِدْنِی بَرْدَ عَفْوِکَ، وَ حَلَاوَهَ رَحْمَتِکَ وَ رَوْحِکَ وَ رَیْحَانِکَ، وَ جَنَّهِ نَعِیمِکَ، وَ أَذِقْنِی طَعْمَ الْفَرَاغِ لِمَا تُحِبُّ بِسَعَهٍ مِنْ سَعَتِکَ، وَ الِاجْتِهَادِ فِیما یُزْلِفُ لَدَیْکَ وَ عِنْدَکَ، وَ أَتْحِفْنِی بِتُحْفَهٍ مِنْ تُحَفَاتِکَ. وَ اجْعَلْ تِجَارَتِی رَابِحَهً، وَ کَرَّتِی غَیْرَ خَاسِرَهٍ، وَ أَخِفْنِی مَقَامَکَ، وَ شَوِّقْنِی لِقَاءَکَ، وَ تُبْ عَلَیَّ تَوْبَهً نَصُوحًا لَا تُبْقِ مَعَهَا ذُنُوبًا صَغِیرَهً وَ لَا کَبِیرَهً، وَ لَا تَذَرْ مَعَهَا عَلَانِیَهً وَ لَا سَرِیرَهً. وَ انْزَعِ الْغِلَّ مِنْ صَدْرِی لِلْمُؤْمِنِینَ، وَ اعْطِفْ بِقَلْبِی عَلَی الْخَاشِعِینَ، وَ کُنْ لِی کَمَا تَکُونُ لِلصَّالِحِینَ، وَ حَلِّنِی حِلْیَهَ الْمُتَّقِینَ، وَ اجْعَلْ لِی لِسَانَ صِدْقٍ فِی الْغَابِرِینَ، وَ ذِکْرًا نَامِیًا فِی الْآخِرِینَ، وَ وَافِ بِی عَرْصَهَ الْأَوَّلِینَ. وَ تَمِّمْ سُبُوغَ نِعْمَتِکَ، عَلَیَّ، وَ ظَاهِرْ کَرَامَاتِهَا لَدَیَّ، امْلَأْ مِنْ فَوَائِدِکَ یَدِی، وَ سُقْ کَرَائِمَ مَوَاهِبِکَ إِلَیَّ، وَ جَاوِرْ بِیَ الْأَطْیَبِینَ مِنْ أَوْلِیَائِکَ فِی الْجِنَانِ الَّتِی زَیَّنْتَهَا لِأَصْفِیَائِکَ، وَ جَلِّلْنِی شَرَائِفَ نِحَلِکَ فِی الْمَقَامَاتِ الْمُعَدَّهِ لِأَحِبَّائِکَ. وَ اجْعَلْ لِی عِنْدَکَ مَقِیلًا آوِی إِلَیْهِ مُطْمَئِنًّا، وَ مَثَابَهً أَتَبَوَّؤُهَا، وَ أَقَرُّ عَیْنًا، وَ لَا تُقَایِسْنِی بِعَظِیمَاتِ الْجَرَائِرِ، وَ لَا تُهْلِکْنِی یَوْمَ تُبْلَی السَّرَائِرُ، وَ أَزِلْ عَنِّی کُلَّ شَکٍّ وَ شُبْهَهٍ، وَ اجْعَلْ لِی فِی الْحَقِّ طَرِیقًا مِنْ کُلِّ رَحْمَهٍ، وَ أَجْزِلْ لِی قِسَمَ الْمَوَاهِبِ مِنْ نَوَالِکَ، وَ وَفِّرْ عَلَیَّ حُظُوظَ الْإِحْسَانِ مِنْ إِفْضَالِکَ. وَ اجْعَلْ قَلْبِی وَاثِقًا بِمَا عِنْدَکَ، وَ هَمِّی مُسْتَفْرَغًا لِمَا هُوَ لَکَ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا تَسْتَعْمِلُ بِهِ خَالِصَتَکَ، وَ أَشْرِبْ قَلْبِی عِنْدَ ذُهُولِ الْعُقُولِ طَاعَتَکَ، وَ اجْمَعْ لِیَ الْغِنَی وَ الْعَفَافَ وَ الدَّعَهَ وَ الْمُعَافَاهَ وَ الصِّحَّهَ وَ السَّعَهَ وَ الطُّمَأْنِینَهَ وَ الْعَافِیَهَ. وَ لَا تُحْبِطْ حَسَنَاتِی بِمَا یَشُوبُهَا مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَ لَا خَلَوَاتِی بِمَا یَعْرِضُ لِی مِنْ نَزَغَاتِ فِتْنَتِکَ، وَ صُنْ وَجْهِی عَنِ الطَّلَبِ إِلَی أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِینَ، وَ ذُبَّنِی عَنِ الْتِمَاسِ مَا

عِنْدَ الْفَاسِقِينَ. وَ لَا تَجْعَلْنِی لِلظَّالِمِینَ ظَهِیرًا، وَ لَا لَهُمْ عَلَی مَحْوِ کِتَابِکَ یَدًا وَ نَصِیرًا، وَ حُطْنِی مِنْ حَیْثُ لَا أَعْلَمُ حِیَاطَةً تَقِینِی بِهَا، وَ افْتَحْ لِی أَبْوَابَ تَوْبَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ رَأْفَتِکَ وَ رِزْقِکَ الْوَاسِعِ، إِنِّی إِلَیْکَ مِنَ الرَّاغِبِینَ، وَ أَتْمِمْ لِی إِنْعَامَکَ، إِنَّکَ خَیْرُ الْمُنْعِمِینَ. وَ اجْعَلْ بَاقِیَ عُمْرِی فِی الْحَجِّ وَ الْعُمْرَهِ ابْتِغَاءَ وَجْهِکَ، یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ، وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَ السَّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَبَدَ الْآبِدِینَ.

ص : ۱۹۲

دعای چهل و هشتم

(۴۸)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمَ الْجُمُعَهِ

اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمٌ مُبَارَكٌ مَيْمُونٌ، وَ الْمُسْلِمُونَ فِيهِ مُجْتَمِعُونَ فِي أَقْطَارِ أَرْضِكَ، يَشْهَدُ السَّائِلُ مِنْهُمْ وَ الطَّالِبُ وَ الرَّاغِبُ وَ الرَّاهِبُ وَ أَنْتَ النَّاظِرُ فِي حَوَائِجِهِمْ، فَأَسْأَلُكَ بِجُودِكَ وَ كَرَمِكَ وَ هَوَانِ مَا سَأَلْتُكَ عَلَيْكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ. وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا بِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ، وَ لَكَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، مَهْمَا قَسَمْتَ بَيْنَ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ عَافِيَةٍ أَوْ بَرَكَةٍ أَوْ هُدًى أَوْ عَمَلٍ بِطَاعَتِكَ، أَوْ خَيْرٍ تَمُنُّ بِهِ عَلَيْهِمْ تَهْدِيهِمْ بِهِ إِلَيْكَ، أَوْ تَرْفَعُ لَهُمْ عِنْدَكَ دَرَجَةً، أَوْ تُعْطِيهِمْ بِهِ خَيْراً مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ أَنْ تُوَفِّرَ حَظِّي وَ نَصِيبِي مِنْهُ. وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ وَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ حَبِيبِكَ وَ صِفْوَتِكَ وَ خِيَرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الْأَبْرَارِ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ صَلَاةً لَا يَقْوَى عَلَى إِحْصَائِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَ أَنْ تُشْرِكَنَا فِي صَالِحِ مَنْ دَعَاكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مِنْ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَ لَهُمْ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَعَمَّدْتُ بِحَاجَتِي، وَ بِكَ أَنْزَلْتُ الْيَوْمَ فَقْرِي وَ فَاقَتِي وَ مَسْكَنَتِي، وَ إِنِّي بِمَغْفِرَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ أَوْثَقُ مِنِّي بِعَمَلِي، وَ لَمَغْفِرَتُكَ وَ رَحْمَتُكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ تَوَلَّ قَضَاءَ كُلِّ حَاجَةٍ هِيَ لِي بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهَا، وَ تَيْسِيرِ ذَلِكَ عَلَيْكَ، وَ بِفَقْرِي إِلَيْكَ، وَ غِنَاكَ عَنِّي، فَإِنِّي لَمْ أُصِبْ خَيْراً قَطُّ إِلَّا مِنْكَ، وَ لَمْ يَصْرِفْ عَنِّي سُوءاً قَطُّ أَحَدٌ غَيْرُكَ، وَ لَا أَرْجُو لِأَمْرِ آخِرَتِي وَ دُنْيَايَ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ وَ تَعَبَّأَ وَ أَعَدَّ وَ اسْتَعَدَّ لِوَفَادَهٍ إِلَى مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ نَوَافِلِهِ وَ طَلَبَ نَيْلِهِ وَ جَائِزَتِهِ، فَإِلَيْكَ يَا مَوْلَايَ كَانَتِ الْيَوْمَ تَهْيِئَتِي وَ تَعْبِئَتِي وَ إِعْدَادِي وَ اسْتِعْدَادِي رَجَاءَ عَفْوِكَ وَ رِفْدِكَ وَ طَلَبَ نَيْلِكَ وَ جَائِزَتِكَ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ لَا تُخَيِّبِ الْيَوْمَ ذَلِكَ مِنْ رَجَائِي، يَا مَنْ لَا يُحْفِيهِ سَائِلٌ

ص : ۱۹۳

وَ لَا يَنْقُصُهُ نَائِلٌ، فَإِنِّى لَمْ آتِکَ ثِقَهً مِنِّى بِعَمَلٍ صَالِحٍ قَدَّمْتُهُ، وَ لَا شَفَاعَهِ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ إِلَّا شَفَاعَهَ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ سَلَامُکَ. أَتَيْتُکَ مُقِرًّا بِالْجُرْمِ وَ الْإِسَاءَهِ إِلَى نَفْسِى، أَتَيْتُکَ أَرْجُو عَظِيمَ عَفْوِکَ الَّذِى عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَاطِئِينَ، ثُمَّ لَمْ يَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَى عَظِيمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَيْهِمْ بِالرَّحْمَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ. فَيَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَهٌ، وَ عَفْوُهُ عَظِيمٌ، يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ، يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عُدْ عَلَيَّ بِرَحْمَتِکَ وَ تَعَطَّفْ عَلَيَّ بِفَضْلِکَ وَ تَوَسَّعْ عَلَيَّ بِمَغْفِرَتِکَ. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْمَقَامَ لِخُلَفَائِکَ وَ أَصْفِيَائِکَ وَ مَوَاضِعَ أُمَنَائِکَ فِى الدَّرَجَهِ الرَّفِيعَهِ الَّتِى اخْتَصَصْتَهُمْ بِهَا قَدِ ابْتَزُّوهَا، وَ أَنْتَ الْمُقَدِّرُ لِذَلِکَ، لَا يُغَالَبُ أَمْرُکَ، وَ لَا يُجَاوَزُ الْمَحْتُومُ مِنْ تَدْبِيرِکَ كَيْفَ شِئْتَ وَ أَنَّى شِئْتَ، وَ لِمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ غَيْرُ مُتَّهَمٍ عَلَى خَلْقِکَ وَ لَا لِإِرَادَتِکَ حَتَّى عَادَ صِفْوَتُکَ وَ خُلَفَاؤُکَ مَغْلُوبِينَ مَقْهُورِينَ مُبْتَزِّينَ، يَرَوْنَ حُكْمَکَ مُبَدَّلًا، وَ كِتَابَکَ مَنْبُوذًا، وَ فَرَائِضَکَ مُحَرَّفَهً عَنْ جِهَاتِ أَشْرَاعِکَ، وَ سُنَنَ نَبِيِّکَ مَتْرُوكَهً. اللَّهُمَّ الْعَنْ أَعْدَاءَهُمْ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ، وَ مَنْ رَضِىَ بِفِعَالِهِمْ وَ أَشْيَاعَهُمْ وَ أَتْبَاعَهُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، إِنَّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، كَصَلَوَاتِکَ وَ بَرَكَاتِکَ وَ تَحِيَّاتِکَ عَلَى أَصْفِيَائِکَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَ عَجِّلِ الْفَرَجَ وَ الرَّوْحَ وَ النُّصْرَهَ وَ التَّمْكِينَ وَ التَّأْيِيدَ لَهُمْ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنِى مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ وَ الْإِيمَانِ بِکَ، وَ التَّصْدِيقِ بِرَسُولِکَ، وَ الْأَئِمَّهِ الَّذِينَ حَتَمْتَ طَاعَتَهُمْ مِمَّنْ يَجْرِى ذَلِکَ بِهِ وَ عَلَى يَدَيْهِ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ لَيْسَ يَرُدُّ غَضَبَکَ إِلَّا حِلْمُکَ، وَ لَا يَرُدُّ سَخَطَکَ إِلَّا عَفْوُکَ، وَ لا يُجِيرُ مِنْ عِقَابِکَ إِلَّا رَحْمَتُکَ، وَ لَا يُنْجِينِى مِنْکَ إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَيْکَ وَ بَيْنَ يَدَيْکَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ هَبْ لَنَا يَا إِلَهِى مِنْ لَدُنْکَ فَرَجًا بِالْقُدْرَهِ الَّتِى بِهَا تُحْيِى أَمْوَاتَ الْعِبَادِ، وَ بِهَا تَنْشُرُ مَيْتَ الْبِلَادِ. وَ لَا تُهْلِكْنِى يَا إِلَهِى غَمًّا حَتَّى تَسْتَجِيبَ لِى، وَ تُعَرِّفَنِى الْإِجَابَهَ فِى دُعَائِى، وَ أَذِقْنِى طَعْمَ الْعَافِيَهِ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِى، وَ لَا تُشْمِتْ بِى عَدُوِّى، وَ لَا تُمَكِّنْهُ مِنْ عُنُقِى، وَ لَا تُسَلِّطْهُ عَلَيَّ. إِلَهِى إِنْ رَفَعْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يَضَعُنِى، وَ إِنْ وَضَعْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يَرْفَعُنِى، وَ إِنْ أَكْرَمْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يُهِينُنِى، وَ إِنْ أَهَنْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يُكْرِمُنِى، وَ إِنْ عَذَّبْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يَرْحَمُنِى، وَ إِنْ أَهْلَكْتَنِى فَمَنْ ذَا الَّذِى يَعْرِضُ لَکَ فِى عَبْدِکَ، أَوْ يَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ، وَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ لَيْسَ فِى حُكْمِکَ ظُلْمٌ، وَ لَا فِى نَقِمَتِکَ عَجَلَهٌ، وَ إِنَّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ الْفَوْتَ، وَ إِنَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ، وَ قَدْ تَعَالَيْتَ يَا إِلَهِى عَنْ ذَلِکَ عُلُوًّا كَبِيرًا. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِى لِلْبَلَاءِ غَرَضًا، وَ لَا لِنَقِمَتِکَ

نَصَبًا، وَ مَهِّلْنِی، وَ نَفِّسْنِی، وَ أَقِلْنِی عَثْرَتِی، وَ لَا تَبْتَلِیَنِّی بِبَلَاءٍ عَلَی أَثَرِ بَلَاءٍ، فَقَدْ تَرَی ضَعْفِی وَ قِلَّهَ حِیلَتِی وَ تَضَرُّعِی إِلَیْکَ. أَعُوذُ بِکَ اللَّهُمَّ الْیَوْمَ مِنْ غَضَبِکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِی. وَ أَسْتَجِیرُ بِکَ الْیَوْمَ مِنْ سَخَطِکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِی. وَ أَسْأَلُکَ أَمْنًا مِنْ عَذَابِکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ آمِنِّی. وَ أَسْتَهْدِیکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اهْدِنِی. وَ أَسْتَنْصِرُکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ انْصُرْنِی. وَ أَسْتَرْحِمُکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْحَمْنِی. وَ أَسْتَکْفِیکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اکْفِنِی. وَ أَسْتَرْزِقُکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی. وَ أَسْتَعِینُکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنِّی. وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِی، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِی. وَ أَسْتَعْصِمُکَ، فَصَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اعْصِمْنِی، فَإِنِّی لَنْ أَعُودَ لِشَیْءٍ کَرِهْتَهُ مِنِّی إِنْ شِئْتَ ذَلِکَ. یَا رَبِّ یَا رَبِّ، یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ، یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ، صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتَجِبْ لِی جَمِیعَ مَا سَأَلْتُکَ وَ طَلَبْتُ إِلَیْکَ وَ رَغِبْتُ فِیهِ إِلَیْکَ، وَ أَرِدْهُ وَ قَدِّرْهُ وَ اقْضِهِ وَ أَمْضِهِ، وَ خِرْ لِی فِیما تَقْضِی مِنْهُ، وَ بَارِکْ لِی فِی ذَلِکَ، وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ، وَ أَسْعِدْنِی بِمَا تُعْطِینِی مِنْهُ، وَ زِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ سَعَهِ مَا عِنْدَکَ، فَإِنَّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ، وَ صِلْ ذَلِکَ بِخَیْرِ الْآخِرَهِ وَ نَعِیمِهَا، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ. ثُمَّ تَدْعُو بِمَا بَدَا لَکَ، وَ تُصَلِّی عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَلْفَ مَرَّهٍ هَکَذَا کَانَ یَفْعَلُ عَلَیْهِ السَّلَامُ.

ص : ۱۹۵

دعای پنجاهم

(۵۰)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِی الرَّهْبَهِ

اللَّهُمَّ إِنَّکَ خَلَقْتَنِی سَوِيًّا، وَ رَبَّيْتَنِی صَغِيرًا، وَ رَزَقْتَنِی مَكْفِيًّا. اللَّهُمَّ إِنِّی وَجَدْتُ فِيمَا أَنْزَلْتَ مِنْ كِتَابِكَ، وَ بَشَّرْتَ بِهِ عِبَادَكَ أَنْ قُلْتَ يَا عِبَادِیَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللَّهِ، إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا، وَ قَدْ تَقَدَّمَ مِنِّی مَا قَدْ عَلِمْتَ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی، فَيَا سَوْأَتَا مِمَّا أَحْصَاهُ عَلَیَّ كِتَابُكَ. فَلَوْ لَا الْمَوَاقِفُ الَّتِی أُؤَمِّلُ مِنْ عَفْوِكَ الَّذِی شَمِلَ كُلَّ شَیْءٍ لَأَلْقَيْتُ بِيَدِی، وَ لَوْ أَنَّ أَحَدًا اسْتَطَاعَ الْهَرَبَ مِنْ رَبِّهِ لَكُنْتُ أَنَا أَحَقَّ بِالْهَرَبِ مِنْكَ، وَ أَنْتَ لَا تَخْفَى عَلَيْكَ خَافِيَهٌ فِی الْأَرْضِ وَ لَا فِی السَّمَاءِ إِلَّا أَتَيْتَ بِهَا، وَ كَفَى بِكَ جَازِيًا، وَ كَفَى بِكَ حَسِيبًا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ طَالِبِی إِنْ أَنَا هَرَبْتُ، وَ مُدْرِكِی إِنْ أَنَا فَرَرْتُ، فَهَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ خَاضِعٌ ذَلِيلٌ رَاغِمٌ، إِنْ تُعَذِّبْنِی فَإِنِّی لِذَلِكَ أَهْلٌ، وَ هُوَ يَا رَبِّ مِنْكَ عَدْلٌ، وَ إِنْ تَعْفُ عَنِّی فَقَدِيمًا شَمَلَنِی عَفْوُكَ، وَ أَلْبَسْتَنِی عَافِيَتَكَ. فَأَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِالْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمَائِكَ، وَ بِمَا وَارَتْهُ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِكَ، إِلَّا رَحِمْتَ هَذِهِ النَّفْسَ الْجَزُوعَهَ، وَ هَذِهِ الرِّمَّهَ الْهَلُوعَهَ، الَّتِی لَا تَسْتَطِيعُ حَرَّ شَمْسِكَ، فَكَيْفَ تَسْتَطِيعُ حَرَّ نَارِكَ، وَ الَّتِی لَا تَسْتَطِيعُ صَوْتَ رَعْدِكَ، فَكَيْفَ تَسْتَطِيعُ صَوْتَ غَضَبِكَ؟ فَارْحَمْنِی اللَّهُمَّ فَإِنِّی امْرُؤٌ حَقِيرٌ، وَ خَطَرِی يَسِيرٌ، وَ لَيْسَ عَذَابِی مِمَّا يَزِيدُ فِی مُلْكِكَ مِثْقَالَ ذَرَّهٍ، وَ لَوْ أَنَّ عَذَابِی مِمَّا يَزِيدُ فِی مُلْكِكَ لَسَأَلْتُكَ الصَّبْرَ عَلَيْهِ، وَ أَحْبَبْتُ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ لَكَ، وَ لَكِنْ سُلْطَانُكَ اللَّهُمَّ أَعْظَمُ، وَ مُلْكُكَ أَدْوَمُ مِنْ أَنْ تَزِيدَ فِيهِ طَاعَهُ الْمُطِيعِينَ، أَوْ تَنْقُصَ مِنْهُ مَعْصِيَهُ الْمُذْنِبِينَ. فَارْحَمْنِی يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَ تَجَاوَزْ عَنِّی يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، وَ تُبْ عَلَیَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

ص : ۱۹۶

دعای پنجاه و یکم

(۵۱)

وَ کَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِی التَّضَرُّعِ وَ الِاسْتِكَانَهِ

إِلَهِی أَحْمَدُکَ -وَ أَنْتَ لِلْحَمْدِ أَهْلٌ- عَلَی حُسْنِ صَنِیعِکَ إِلَیَّ، وَ سُبُوغِ نَعْمَائِکَ عَلَیَّ، وَ جَزِیلِ عَطَائِکَ عِنْدِی، وَ عَلَی مَا فَضَّلْتَنِی بِهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَ أَسْبَغْتَ عَلَیَّ مِنْ نِعْمَتِکَ، فَقَدِ اصْطَنَعْتَ عِنْدِی مَا یَعْجِزُ عَنْهُ شُکْرِی. وَ لَوْ لَا إِحْسَانُکَ إِلَیَّ وَ سُبُوغُ نَعْمَائِکَ عَلَیَّ مَا بَلَغْتُ إِحْرَازَ حَظِّی، وَ لَا إِصْلَاحَ نَفْسِی، وَ لَکِنَّکَ ابْتَدَأْتَنِی بِالْإِحْسَانِ، وَ رَزَقْتَنِی فِی أُمُورِی کُلِّهَا الْکِفَایَهَ، وَ صَرَفْتَ عَنِّی جَهْدَ الْبَلَاءِ، وَ مَنَعْتَ مِنِّی مَحْذُورَ الْقَضَاءِ. إِلَهِی فَکَمْ مِنْ بَلَاءٍ جَاهِدٍ قَدْ صَرَفْتَ عَنِّی، وَ کَمْ مِنْ نِعْمَهٍ سَابِغَهٍ أَقْرَرْتَ بِهَا عَیْنِی، وَ کَمْ مِنْ صَنِیعَهٍ کَرِیمَهٍ لَکَ عِنْدِی. أَنْتَ الَّذِی أَجَبْتَ عِنْدَ الِاضْطِرَارِ دَعْوَتِی، وَ أَقَلْتَ عِنْدَ الْعِثَارِ زَلَّتِی، وَ أَخَذْتَ لِی مِنَ الْأَعْدَاءِ بِظُلَامَتِی. إِلَهِی مَا وَجَدْتُکَ بَخِیلًا حِینَ سَأَلْتُکَ، وَ لَا مُنْقَبِضاً حِینَ أَرَدْتُکَ، بَلْ وَجَدْتُکَ لِدُعَائِی سَامِعًا، وَ لِمَطَالِبِی مُعْطِیًا، وَ وَجَدْتُ نُعْمَاکَ عَلَیَّ سَابِغَهً فِی کُلِّ شَأْنٍ مِنْ شَأْنِی وَ کُلِّ زَمَانٍ مِنْ زَمَانِی، فَأَنْتَ عِنْدِی مَحْمُودٌ، وَ صَنِیعُکَ لَدَیَّ مَبْرُورٌ. تَحْمَدُکَ نَفْسِی وَ لِسَانِی وَ عَقْلِی، حَمْدًا یَبْلُغُ الْوَفَاءَ وَ حَقِیقَهَ الشُّکْرِ، حَمْدًا یَکُونُ مَبْلَغَ رِضَاکَ عَنِّی، فَنَجِّنِی مِنْ سُخْطِکَ. یَا کَهْفِی حِینَ تُعْیِینِی الْمَذَاهِبُ وَ یَا مُقِیلِی عَثْرَتِی، فَلَوْ لَا سَتْرُکَ عَوْرَتِی لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ، وَ یَا مُؤَیِّدِی بِالنَّصْرِ، فَلَوْ لَا نَصْرُکَ إِیَّایَ لَکُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِینَ، وَ یَا مَنْ وَضَعَتْ لَهُ الْمُلُوکُ نِیرَ الْمَذَلَّهِ عَلَی أَعْنَاقِهَا، فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ، وَ یَا أَهْلَ التَّقْوَی، وَ یَا مَنْ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی، أَسْأَلُکَ أَنْ تَعْفُوَ عَنِّی، وَ تَغْفِرَ لِی فَلَسْتُ بَرِیئًا فَأَعْتَذِرَ، وَ لَا بِذِی قُوَّهٍ فَأَنْتَصِرَ، وَ لَا مَفَرَّ لِی فَأَفِرَّ. وَ أَسْتَقِیلُکَ عَثَرَاتِی، وَ أَتَنَصَّلُ إِلَیْکَ مِنْ ذُنُوبِیَ الَّتِی قَدْ أَوْبَقَتْنِی، وَ أَحَاطَتْ بِی فَأَهْلَکَتْنِی، مِنْهَا فَرَرْتُ إِلَیْکَ رَبِّ تَائِبًا فَتُبْ عَلَیَّ، مُتَعَوِّذًا فَأَعِذْنِی، مُسْتَجِیرًا فَلَا تَخْذُلْنِی، سَائِلًا فَلَا تَحْرِمْنِی مُعْتَصِمًا فَلَا تُسْلِمْنِی، دَاعِیًا فَلَا تَرُدَّنِی خَائِبًا. دَعَوْتُکَ یَا رَبِّ مِسْکِینًا، مُسْتَکِینًا، مُشْفِقًا، خَائِفًا،

وَجِلًا، فَقِيرًا، مُضْطَرًّا إِلَيْكَ. أَشْكُو إِلَيْكَ يَا إِلَهِي ضَعْفَ نَفْسِي عَنِ الْمُسَارَعَهِ فِيما وَعَدْتَهُ أَوْلِيَاءَكَ، وَ الْمُجَانَبَهِ عَمَّا حَذَّرْتَهُ أَعْدَاءَكَ، وَ كَثْرَهَ هُمُومِي، وَ وَسْوَسَهَ نَفْسِي. إِلَهِي لَمْ تَفْضَحْنِي بِسَرِيرَتِي، وَ لَمْ تُهْلِكْنِي بِجَرِيرَتِي، أَدْعُوكَ فَتُجِيبُنِي وَ إِنْ كُنْتُ بَطِيئًا حِينَ تَدْعُونِي، وَ أَسْأَلُكَ كُلَّمَا شِئْتُ مِنْ حَوَائِجِي، وَ حَيْثُ مَا كُنْتُ وَضَعْتُ عِنْدَكَ سِرِّي، فَلَا أَدْعُو سِوَاكَ، وَ لَا أَرْجُو غَيْرَكَ. لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ، تَسْمَعُ مَنْ شَكَا إِلَيْكَ، وَ تَلْقَى مَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْكَ، وَ تُخَلِّصُ مَنِ اعْتَصَمَ بِكَ، وَ تُفَرِّجُ عَمَّنْ لَاذَ بِكَ. إِلَهِي فَلَا تَحْرِمْنِي خَيْرَ الْآخِرَهِ وَ الْأُولَى لِقِلَّهِ شُكْرِي، وَ اغْفِرْ لِي مَا تَعْلَمُ مِنْ ذُنُوبِي. إِنْ تُعَذِّبْ فَأَنَا الظَّالِمُ الْمُفَرِّطُ الْمُضَيِّعُ الْآثِمُ الْمُقَصِّرُ الْمُضَجِّعُ الْمُغْفِلُ حَظَّ نَفْسِي، وَ إِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ.

دعای پنجاه و دوم

(۵۲)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي الْإِلْحَاحِ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى

يَا اَللَّهُ الَّذِي لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاءِ، وَ كَيْفَ يَخْفَى عَلَيْكَ يَا إِلَهِي مَا أَنْتَ خَلَقْتَهُ؟ وَ كَيْفَ لَا تُحْصِي مَا أَنْتَ صَنَعْتَهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَغِيبُ عَنْكَ مَا أَنْتَ تُدَبِّرُهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَهْرُبَ مِنْكَ مَنْ لَا حَيَاةَ لَهُ إِلَّا بِرِزْقِكَ؟ أَوْ كَيْفَ يَنْجُو مِنْكَ مَنْ لَا مَذْهَبَ لَهُ فِي غَيْرِ مُلْكِكَ؟ سُبْحَانَكَ أَخْشَى خَلْقِكَ لَكَ أَعْلَمُهُمْ بِكَ، وَ أَخْضَعُهُمْ لَكَ أَعْمَلُهُمْ بِطَاعَتِكَ، وَ أَهْوَنُهُمْ عَلَيْكَ مَنْ أَنْتَ تَرْزُقُهُ وَ هُوَ يَعْبُدُ غَيْرَكَ. سُبْحَانَكَ لَا يَنْقُصُ سُلْطَانَكَ مَنْ أَشْرَكَ بِكَ، وَ كَذَّبَ رُسُلَكَ، وَ لَيْسَ يَسْتَطِيعُ مَنْ كَرِهَ قَضَاءَكَ أَنْ يَرُدَّ أَمْرَكَ، وَ لَا يَمْتَنِعُ مِنْكَ مَنْ كَذَّبَ بِقُدْرَتِكَ، وَ لَا يَفُوتُكَ مَنْ عَبَدَ غَيْرَكَ، وَ لَا يُعَمَّرُ فِي الدُّنْيَا مَنْ كَرِهَ لِقَاءَكَ. سُبْحَانَكَ مَا أَعْظَمَ شَأْنَكَ، وَ أَقْهَرَ سُلْطَانَكَ، وَ أَشَدَّ قُوَّتَكَ، وَ أَنْفَذَ أَمْرَكَ. سُبْحَانَكَ قَضَيْتَ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ الْمَوْتَ مَنْ وَحَّدَكَ وَ مَنْ كَفَرَ بِكَ، وَ كُلٌّ ذَائِقُ الْمَوْتِ، وَ كُلٌّ صَائِرٌ إِلَيْكَ، فَتَبَارَكْتَ وَ تَعَالَيْتَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ. آمَنْتُ بِكَ، وَ صَدَّقْتُ رُسُلَكَ، وَ قَبِلْتُ كِتَابَكَ، وَ كَفَرْتُ بِكُلِّ مَعْبُودٍ غَيْرِكَ، وَ بَرِئْتُ مِمَّنْ عَبَدَ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أُصْبِحُ وَ أُمْسِي مُسْتَقِلًّا لِعَمَلِي، مُعْتَرِفًا بِذَنْبِي، مُقِرًّا بِخَطَايَايَ، أَنَا بِإِسْرَافِي عَلَى نَفْسِي ذَلِيلٌ، عَمَلِي أَهْلَكَنِي، وَ هَوَايَ أَرْدَانِي، وَ شَهَوَاتِي حَرَمَتْنِي. فَأَسْأَلُكَ يَا مَوْلَايَ سُؤَالَ مَنْ نَفْسُهُ لَاهِيَةٌ لِطُولِ أَمَلِهِ، وَ بَدَنُهُ غَافِلٌ لِسُكُونِ عُرُوقِهِ، وَ قَلْبُهُ مَفْتُونٌ بِكَثْرَةِ النِّعَمِ عَلَيْهِ، وَ فِكْرُهُ قَلِيلٌ لِمَا هُوَ صَائِرٌ إِلَيْهِ. سُؤَالَ مَنْ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْأَمَلُ، وَ فَتَنَهُ الْهَوَى، وَ اسْتَمْكَنَتْ مِنْهُ الدُّنْيَا، وَ أَظَلَّهُ الْأَجَلُ، سُؤَالَ مَنِ اسْتَكْثَرَ ذُنُوبَهُ، وَ اعْتَرَفَ بِخَطِيئَتِهِ، سُؤَالَ مَنْ لَا رَبَّ لَهُ غَيْرُكَ، وَ لَا وَلِيَّ لَهُ دُونَكَ، وَ لَا مُنْقِذَ لَهُ مِنْكَ، وَ لَا مَلْجَأَ لَهُ مِنْكَ، إِلَّا إِلَيْكَ. إِلَهِي أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ الْوَاجِبِ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ، وَ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الَّذِي أَمَرْتَ رَسُولَكَ أَنْ يُسَبِّحَكَ بِهِ، وَ بِجَلَالِ وَجْهِكَ الْكَرِيمِ، الَّذِي لَا يَبْلَى وَ لَا يَتَغَيَّرُ، وَ لَا يَحُولُ وَ لَا يَفْنَى، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ

مُحَمَّدٍ، وَ أَنْ تُغْنِیَنِی عَنْ کُلِّ شَیْءٍ بِعِبَادَتِکَ، وَ أَنْ تُسَلِّیَ نَفْسِی عَنِ الدُّنْیَا بِمَخَافَتِکَ، وَ أَنْ تُثْنِیَنِی بِالْکَثِیرِ مِنْ کَرَامَتِکَ بِرَحْمَتِکَ. فَإِلَیْکَ أَفِرُّ، و مِنْکَ أَخَافُ، وَ بِکَ أَسْتَغِیثُ، وَ إِیَّاکَ أَرْجُو، وَ لَکَ أَدْعُو، وَ إِلَیْکَ أَلْجَأُ، وَ بِکَ أَثِقُ، وَ إِیَّاکَ أَسْتَعِینُ، وَ بِکَ أُومِنُ، وَ عَلَیْکَ أَتَوَکَّلُ، وَ عَلَی جُودِکَ وَ کَرَمِکَ أَتَّکِلُ.

ص : ۲۰۰

دعای پنجاه و سوم

(۵۳)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي التَّذَلُّلِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ

رَبِّ أَفْحَمَتْنِي ذُنُوبِي، وَ انْقَطَعَتْ مَقَالَتِي، فَلَا حُجَّةَ لِي، فَأَنَا الْأَسِيرُ بِبَلِيَّتِي، الْمُرْتَهَنُ بِعَمَلِي، الْمُتَرَدِّدُ فِي خَطِيئَتِي، الْمُتَحَيِّرُ عَنْ قَصْدِي، الْمُنْقَطَعُ بِي. قَدْ أَوْقَفْتُ نَفْسِي مَوْقِفَ الْأَذِلَّاءِ الْمُذْنِبِينَ: مَوْقِفَ الْأَشْقِيَاءِ الْمُتَجَرِّينَ عَلَيْكَ، الْمُسْتَخِفِّينَ بِوَعْدِكَ. سُبْحَانَكَ أَيَّ جُرْأَةٍ اجْتَرَأْتُ عَلَيْكَ، وَ أَيَّ تَغْرِيرٍ غَرَّرْتُ بِنَفْسِي! مَوْلَايَ ارْحَمْ كَبْوَتِي لِحُرِّ وَجْهِي وَ زَلَّةَ قَدَمِي، وَ عُدْ بِحِلْمِكَ عَلَى جَهْلِي وَ بِإِحْسَانِكَ عَلَى إِسَاءَتِي، فَأَنَا الْمُقِرُّ بِذَنْبِي، الْمُعْتَرِفُ بِخَطِيئَتِي، وَ هَذِهِ يَدِي وَ نَاصِيَتِي، أَسْتَكِينُ بِالْقَوَدِ مِنْ نَفْسِي، ارْحَمْ شَيْبَتِي، وَ نَفَادَ أَيَّامِي، وَ اقْتِرَابَ أَجَلِي وَ ضَعْفِي وَ مَسْكَنَتِي وَ قِلَّةَ حِيلَتِي. مَوْلَايَ وَ ارْحَمْنِي إِذَا انْقَطَعَ مِنَ الدُّنْيَا أَثَرِي، وَ امَّحَى مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ذِكْرِي، وَ كُنْتُ مِنَ الْمَنْسِيِّينَ كَمَنْ قَدْ نُسِيَ. مَوْلَايَ وَ ارْحَمْنِي عِنْدَ تَغَيُّرِ صُورَتِي وَ حَالِي إِذَا بَلِيَ جِسْمِي، وَ تَفَرَّقَتْ أَعْضَائِي، وَ تَقَطَّعَتْ أَوْصَالِي، يَا غَفْلَتِي عَمَّا يُرَادُ بِي. مَوْلَايَ وَ ارْحَمْنِي فِي حَشْرِي وَ نَشْرِي، وَ اجْعَلْ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَعَ أَوْلِيَائِكَ مَوْقِفِي، وَ فِي أَحِبَّائِكَ مَصْدَرِي، وَ فِي جِوَارِكَ مَسْكَنِي، يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

دعای پنجاه و چهارم

(۵۴)

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فِي اسْتِكْشَافِ الْهُمُومِ

يَا فَارِجَ الْهَمِّ، وَ كَاشِفَ الْغَمِّ، يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَهِ وَ رَحِيمَهُمَا، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ افْرُجْ هَمِّي، وَ اكْشِفْ غَمِّي. يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحدٌ، اعْصِمْنِي وَ طَهِّرْنِي، وَ اذْهَبْ بِبَلِيَّتِي. (وَ اقْرَأْ آيَهَ الْكُرْسِيِّ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) وَ قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنِ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ، وَ ضَعُفَتْ قُوَّتُهُ، وَ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، سُؤَالَ مَنْ لَا يَجِدُ لِفَاقَتِهِ مُغِيثًا، وَ لَا لِضَعْفِهِ مُقَوِّيًا، وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِرًا غَيْرَكَ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ أَسْأَلُكَ عَمَلًا تُحِبُّ بِهِ مَنْ عَمِلَ بِهِ، وَ يَقِينًا تَنْفَعُ بِهِ مَنِ اسْتَيْقَنَ بِهِ حَقَّ الْيَقِينِ فِي نَفَاذِ أَمْرِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ اقْبِضْ عَلَى الصِّدْقِ نَفْسِي، وَ اقْطَعْ مِنَ الدُّنْيَا حَاجَتِي، وَ اجْعَلْ فِيما عِنْدَكَ رَغْبَتِي شَوْقًا إِلَى لِقَائِكَ، وَ هَبْ لِي صِدْقَ التَّوَكُّلِ عَلَيْكَ. أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ كِتَابٍ قَدْ خَلَا، وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كِتَابٍ قَدْ خَلَا، أَسْأَلُكَ خَوْفَ الْعَابِدِينَ لَكَ، وَ عِبَادَهَ الْخَاشِعِينَ لَكَ، وَ يَقِينَ الْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ، وَ تَوَكُّلَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْكَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ رَغْبَتِي فِي مَسْأَلَتِي مِثْلَ رَغْبَهِ أَوْلِيَائِكَ فِي مَسَائِلِهِمْ، وَ رَهْبَتِي مِثْلَ رَهْبَهِ أَوْلِيَائِكَ، وَ اسْتَعْمِلْنِي فِي مَرْضَاتِكَ عَمَلًا لَا أَتْرُكُ مَعَهُ شَيْئًا مِنْ دِينِكَ مَخَافَهَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ هَذِهِ حَاجَتِي فَأَعْظِمْ فِيهَا رَغْبَتِي، وَ أَظْهِرْ فِيهَا عُذْرِي، وَ لَقِّنِّي فِيهَا حُجَّتِي، وَ عَافِ فِيهَا جَسَدِي. اللَّهُمَّ مَنْ أَصْبَحَ لَهُ ثِقَهٌ أَوْ رَجَاءٌ غَيْرُكَ، فَقَدْ أَصْبَحْتُ وَ أَنْتَ ثِقَتِي وَ رَجَائِي فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا، فَاقْضِ لِي بِخَيْرِهَا عَاقِبَهً، وَ نَجِّنِي مِنْ مُضِلَّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ الْمُصْطَفَى وَ عَلَى آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

نسخـــه خطّی

صحیـفه سـجّادیّه

به روایت حسـین بن اشکیب

ص : ۲۰۴

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹